

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 27 Φεβρουαρίου 2022 • Έτος 14^ο • Αρ. φύλλου 703

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Για ποιο λόγο κατέρχομαι υποψήφιος το '23

«Δεν είναι προϋπόθεση να έχω στήριξη από τα κόμματα, διότι θα τρέξω στις εκλογές ούτως ή άλλως» λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο

Αχιλλέας Δημητριάδης, αποκαλύπτοντας ότι τη Δευτέρα εξαγγέλλει την ανεξάρτητη υποψηφιότητά του. Αποκαλύπτει με ποιους έχει μιλήσει ήδη, τις κόκκινες γραμμές του και αν είναι έτοιμος να κάνει συμβιβασμούς για τις συνεργασίες. **Σελ. 8**

ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ

Μέσα στο μυαλό του Νίκου Αναστασιάδη

Οι δηλώσεις του Νίκου Αναστασιάδη, ο οποίος στην ουσία στηρίζει τον Αβέρωφ Νεοφύτου, όμως αφήνει παράλληλα ουρά για το ενδεχόμενο ενός plan B, έχουν προκαλέσει προβληματισμό στην Πινδάρου. **Σελ. 9**

ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ

«Κυβέρνηση» με χθεσινό άρωμα...

«Παλιό κρασί σε νέο μπουκάλι» χαρακτηρίζει τη νέα τρικομματική «κυβέρνηση» ο Τ/κ καθηγητής Σερτάτζ Σονάν και λέει πως είναι τα ίδια παλιά πρόσωπα, που άλλαξαν υποурγεία μετάξυ τους. **Σελ. 10**

ΕΛΛΑΔΑ

Ενεργειακές λύσεις αναζητεί η Αθήνα

Η κυβέρνηση του Κυριάκου Μητσοτάκη ανιχνεύει το νέο γεωπολιτικό και οικονομικό τοπίο που διαμορφώνεται μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Προτεραιότητα η απορρόφηση του κόστους εκτίναξης των τιμών της ενέργειας. **Σελ. 18**

ΙΣΤΟΡΙΑ

Αεροδρόμιο Λάρνακας ένα πεδίο μάχης

Το 1978 οι παραδοσιακά φιλικές διμερείς σχέσεις Λευκωσίας - Καΐρου έφτασαν σε τόσο κρίσιμο σημείο, ώστε να διακοπούν για τα επόμενα έξι χρόνια. Αιτία ήταν μία αεροπειρατεία με δράστες δύο Παλαιστινίους. **Σελ. 23**

Κραχ στην ευρωπαϊκή ασφάλεια

Η «Κ» ανοίγει τον μεγάλο φάκελο των προεκτάσεων από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

Με τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία έχει ανοίξει το Κουτί της Πανδώρας σε παγκόσμιο επίπεδο. Ήδη στις Βρυξέλλες γίνονται τα πρώτα βήματα αντιμετώπισης της ρωσικής προκλητικότητας. Κάποια θεωρούνται μικρά

βήματα, ενώ προκύπτουν και διαφωνίες μεταξύ των κρατών μελών. Την ίδια όμως στιγμή, η Λευκωσία βρίσκεται σε μία διαδικασία μελέτης των προεκτάσεων στον διπλωματικό, οικονομικό και γεωπολιτικό τομέα. Υπήρξαν

✓ Οι επιδράσεις σε οικονομικό, πολιτικό και γεωπολιτικό τομέα.

γκρίζα σημεία που απασχολούν την κυβέρνηση. Σε διπλωματικό επίπεδο, υπάρχει ήδη προβληματισμός για την αναφορά της Ρωσίας σε καθεστώς «Τουρκικής Δημοκρατίας της Βορείας Κύπρου» και γίνονται ήδη διορθωτικές

κινήσεις διά της διπλωματικής οδού. Προκλήσεις και διακυβεύματα υπάρχουν παράλληλα στην οικονομία, τον τουρισμό και το ενεργειακό με την επόμενη μέρα να θεωρείται κρίσιμη και φυσικά δύσκολη. **Σελ. 4, 6**

Ο απεσταλμένος της «Κ» στην Ουκρανία Γιάννης Σουλιώτης βρέθηκε στην πόλη Ζαπορίζα που βρίσκεται στα νοτιοανατολικά της χώρας και περιγράφει τις κρίσιμες ώρες που περνούν οι κάτοικοι, αναμένοντας τη ρωσική εισβολή. Τα μαγαζιά στην πόλη παραμένουν κλειστά εκτός από εκείνα που πωλούν ήδη πρώτης ανάγκης. Στην περιήγησή του συναντά εθελοντές να ξεφορτώνουν εξόδες με νερά και σακούλες με τρόφιμα. Είναι νέοι, ηλικίας μεταξύ 20 και 30 ετών, που μερικά χρόνια πριν είχαν συμμετάσχει στις συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας στην πλατεία Ανεξαρτησίας (Μαϊντάν) στο Κίεβο. Εξω από ένα φαρμακείο πελάτες σχηματίζουν ουρά αρκετών μέτρων περιμένοντας αμίλητοι να προμηθευτούν φάρμακα... **Σελ. 17**

11 ερωτήματα για την εισβολή της Ρωσίας

Ποια είναι τα κίνητρα του Πουτιν

Η «Κ» επιχειρεί να απαντήσει στα εύλογα ερωτήματα που γέννησε το χρονικό αυτού του αναπάντεχου πολέμου, που έσπειρε την αγωνία σε όλο τον πλανήτη. **Σελ. 16**

Ισχυρές οι άμυνες των τραπεζών

Μικρή η έκθεσή τους σε ρωσικές καταθέσεις – Παρακολουθούν οι επόπτες

Οι κυπριακές τράπεζες δεν φαίνεται ν' αντιμετώπιζουν συγκεκριμένο πρόβλημα από τις κυρώσεις που έχουν επιβληθεί στη Ρωσία λόγω της εισβολής στην Ουκρανία. Τα μηνύματα που λαμβάνονται στο παρόν στάδιο είναι πως τράπεζες που είναι συνδεδεμένες είτε μετοχικά, είτε με μεγάλη έκθεση σε καταθέσεις στη Ρωσία βρίσκονται

μεν στα ραντάρ των εποπτών, ωστόσο, την ίδια ώρα τονίζεται ότι δεν διατρέχουν συγκεκριμένο κίνδυνο. Πάντως, μετά και την απόφαση της RCB Bank να μεταβιβάσει τις μετοχές της ρωσικής VTB Bank σε δύο αμιγώς κυπριακές εταιρείες, ο οποίος κίνδυνος αιωρείτο έχει απομακρυνθεί αρκετά. **Οικονομική, σελ. 3**

ΓΡΑΦΟΥΝ - ΜΙΛΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

ΤΖΕΦΡΙ ΣΑΚΣ

Καθηγητής στη Σχολή Διεθνών και Δημοσίων Υποθέσεων του Παν. Κολούμπια **Σελ. 7**

ΕΛΙΖΑΜΠΕΘ ΤΡΑΣ

Υπ. Εξωτερικών και Κοινοπολιτείας Η.Β. **Σελ. 15**

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πρέσβης επί τιμή **Σελ. 5**

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ

Ειδικός σε θέματα υδρογονανθράκων **Σελ. 4**

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

Πρόεδρος Συνδέσμου Διευθυντών Ξενοδοχείων **Οικονομική, σελ. 4**

ΠΑΜΠΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Οικονομολόγος **Σελ. 6**

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Εκτελεστικός διευθυντής του Ινστιτούτου Γλαύκος Κληρίδης, **Σελ. 9**

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Π. ΜΑΛΛΙΑΣ

Πρέσβης επί τιμή **Σελ. 7**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Τα διδάγματα

Τα διδάγματα από την τραγωδία της Ουκρανίας είναι πολλά και σημαντικά, ειδικά για χώρες όπως η Κύπρος, η οποία ζει ακόμη τις συνέπειες της εισβολής και κατοχής. Δύο όμως φρονούμε πως είναι τα πλέον κρίσιμα. Πρώτο, κανείς δεν θα έλθει να πολεμήσει για εμάς, αν εμείς οι ίδιοι δεν προετοιμαστούμε σωστά να προστατευόμαστε, όχι απαραίτητα και μόνον στρατιωτικά, την ίδια μας τη χώρα. Δεύτερο, λαός και ηγεσία δεν θα πρέπει να έχουν καμία αμφιταλάντευση ως προς το ποιοι είναι, ποιοι πρέπει και ποιοι μπορούν να είναι στρατηγικοί σύμμαχοί μας. Ανήκουμε στη Δύση επειδή γεωπολιτικά είμαστε εκεί τοποθετημένοι, αλλά κυρίως γιατί μας εκφράζουν οι δημοκρατικές και πανανθρώπινες αξίες του ελεύθερου κόσμου.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΠΡΟΣΩΠΟ

Ο Νίκος Κουρούσις μιλάει στην «Κ»

Ο καλλιτέχνης Νίκος Κουρούσις μίλησε στην «Κ» για την έκθεση που ετοιμάζει στην γκαλερί Alpha C.K., μια αναστομική στα χαρακτηριστικά του έργα, μαζί με καινούργια μικρά γλυπτά. Ο Νίκος Κουρούσις πολέμησε για την τέχνη του, αλλά και για τον πολιτισμό της Κύπρου και λέει πως ένιωσε προβεβλημένος από το κράτος σε πολλά θέματα. **Ζωή, σελ. 4**

ΕΚΘΕΣΗ

Η Αφροδίτη ξανά στον τόπο της

Η Ερατώ Χατζησάββα, καθηγήτρια στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας και πρόεδρος στο Τμήμα Εικαστικών Τεχνών της Σχολής μιλάει στην «Κ» για την έκθεσή της στην γκαλερί Golden Gallery by Karatays με τίτλο «Επανάσπρι-σμός της Θεάς». **Ζωή, σελ. 1**

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Εξτραβαγκάντζα

Η ανακοίνωση της Βασίλισσας του Λεμεσιανού Καρναβαλιού προκάλεσε αμνηχανία στην αστική Λευκωσία. «Βέρα Ευθυμίου Παρλαλίδου. Δύο επίθετα, μια ιστορία!» έριξε αλάτι στην πληγή η σιεροκουτάλα Κούταλου. «Η στέψη θα γίνει την Τσικνοπέμπτη» ήταν η χαριστική βολή που βύθισε το καρέ σε μια βαρύθυμη σιωπή. Όσπου η οικοδόεσποινα σηκώθηκε από τη θέση της και έκανε αυτό που αναπαράχθηκε από τις Φιλοπώχους της μείζονος περιοχής πρωτευούσης ως «Η Απάντηση Της Χήρας».

Η Ιουλία ξεκλείδωσε το Louis Vuitton μπουύλο και πήρε ένα κουτί από μπλε βελούδο στα χέρια της. Το άνοιξε και τοποθέτησε προσεκτικά στο κεφάλι της το στέμμα. Ξαφνικά, άνθισαν οι μνήμες από τα προπολεμικά μπαλ μασκέ. Ιδιαίτερα από το θρυλικό πάρτι του Δημήτρη Πιερίδη, όπου ντύθηκε Queen Julia, προκαλώντας παραλήρημα στο κοσμικό πλήθος. «Πάμε σαν άλλοτε» είπε στο καρέ. «Με μια εξτραβαγκάντζα!».

Ανήμερα Τσικνοπέμπτης οι καλεσμένοι συνέρρευσαν στον κήπο της Ρενέ Κυπαρίσι «για κοψίδια και ζιβανία». Το catering ανέλαβε η Ελλού, η οποία ντύθηκε Μις Λασκρατία, με μια σατέν κορδέλα περασμένη στο μπουστό της που ανέγραφε «Νόμος είναι το δίκιο του εργάτη». Το Team Ελλού στελεχωνόταν από γραμμωμένα ΕΔΟΝόπουλα στο ψήσιμο και καλλίγραμμες ΔΗΚΟπούλες στο σερβίρισμα. «Αγαπηθείτε γιατί χανόμαστε» φώναξε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού και η νεολαία, σαν να περίμενε το παρασύνθημα, ξεκίνησε τα χαμουρέματα καθώς έπαιζε η dance εκδοχή του Bella Ciao.

Η έκρηξη της ακελοδνηκώικής λίμπιν-το ταρακούνσε επτέλους τα λιμνάζοντα ύδατα του πάρτι που βούλιαζε

Η απάντηση της αστικής Λευκωσίας στη στέψη της βασίλισσας του Λεμεσιανού Καρναβαλιού δόθηκε την Τσικνοπέμπτη στον κήπο της Ρενέ Κυπαρίσι.

στον καθωσπρεπισμό και τη βαρεμάρα. Ακόμα και η Ιουλία αναγκάστηκε να παραδεχτεί ότι ένα τσικνογλέντι, στο οποίο οι περισσότεροι προσήλθαν ως Μαυρίκιοι και Ιλάιρες, είναι καταδικασμένο σε αποτυχία. «Το εμπεδώσαμε ότι η ζωή δεν μιμείται την τέχνη αλλά την κακή τηλεόραση. Όμως όλη αυτή η κακογουστία των αυτοφυών σελέμπριτις εμένα με ξεπερνά» κατακεραύνωσε ένα φωτογενές ζεύγος Μαυρίκίου που φόραγε την Άρτα με τα Γιάννενα. «Να βάλεις τα λαμέ και να φυσάει» συμπλήρωσε, προτού τους παρατήσει σύζυλος.

Ο αποπροσανατολισμένος τι ρόλο βράδει;» έθεσε το βαθύ φιλοσοφικό ερώτημα η Ευγενία η Καλαμα-

ρού, δείχνοντας προς το μέρος του απόστρατου. Ο Ηρακλής Λεοντίου, σαν να κατάλαβε πως μιλάγαν γι' αυτόν, τους ένευσε μ' ένα χαμόγελο. «Παπούτι νούμερο 45!» ψιθύρισε η Κουλλίτσα Κυριακού με νόημα και οι κυρίες άφησαν ένα βαθύ αναστεναγμό. «Τι ντυθήκατε, στρατηγέ μου;» ανέλαβε να διαλευκάνει το μυστήριο η Ρενέ Κυπαρίσι. «Μαργαρίτης Σχοινάς». «Τουτέστιν;» «Το μεροκάματο του τρόμου».

Ο αντιπρόεδρος της Κομισιόν θα ήταν ιδανικός πρωταγωνιστής του κινηματογραφικού έπους του Νέστορα Μάτσα «Το μεροκάματο του τρόμου», ομορφύνσε το καρέ. «Με εκείνο το απλανές βλέμμα, το μονι-

μως έκπληκτο... Κι εκείνη τη σπαρακτική ατάκα, "με συγκλονίζει αυτό που βλέπω", που ράγισε ευαίσθητες ευρωπαϊκές καρδιές» σχολίασε η Ιουλία. «Τι τον συγκλόνησε ακριβώς;» αναρωτήθηκε η αθώα Ρενέ. «Τα κωράφια στην Αθένου! Την ιδρώνουν τη φανέλα εκεί στις Βρυξέλλες, μόνα μου».

Το πάρτι πήγαινε από το κακό στο χειρότερο. Το μόνο που απόμεινε πια ήταν να γονατίσουν μπροστά στη βασίλισσα Βέρα Ευθυμίου Παρλαλίδου και να της παραδώσουν τα κλειδιά της πόλης. «Άλλος ο αέρας της Λεμεσιανής Ριβιέρας» μουρμούρισε προβληματισμένη μια δικηγόρος από τα παλιά τζάκια της Γλάδωνος. «Πλην όμως, κάποιο καρέ

δεν είπε ακόμα την τελευταία του λέξη» απάντησε με νόημα η οικοδόεσποινα Ρενέ Κυπαρίσι, αναπτερώνοντας το ηθικό της ομήγυρης.

Τα φώτα έσβησαν και σίγησε η μουσική. Ένας ψίθυρος κυριάρχησε, ώσπου άναψε ο προβολέας στο βάθος του κήπου αποκαλύπτοντας μια αυτοσχέδια σκηνή. Ευθύς αμέσως, τα γυμνασμένα ΕΔΟΝόπουλα σήκωσαν ψηλά τις σούβλες και οι χυμώδεις ΔΗΚΟπούλες άφησαν πολύχρωμα μπαλόνια στον αέρα. «Team Ιουλία, Τα διαβολόπαιδα: Μια αληθινή ιστορία» ανακοίνωσε η Λασκρατία Ελλού και οι καλεσμένοι ξέσπασαν σε χειροκροτήματα. «Επιτέλους, μια εξτραβαγκάντζα» σχολίασε μια παικιά δόξα του ποκεριζέ,

χωρίς ακόμα να γνωρίζει πως όσα θ' ακολουθούσαν ήταν βγαλμένα μέσα από τη ζωή.

Το σενάριο της φαρσοκωμωδίας ήταν τα αυθεντικά λόγια του Μητροπολίτη Μόρφου σε ομιλία που έκανε για τον πόλεμο της Ουκρανίας. Στην παράσταση έπαιξαν με σειρά εμφάνισης: η Ευγενία Καλαμαρού (Γέροντας Ιάκωβος Τσαλίκης), η Κουλλίτσα Κυριακού (Άγιος Ιωάννης Ρώσος), η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον (Μητροπολίτης Μόρφου Νεόφυτος) και η Φώφη Κούταλου στον κόντρα ρόλο του Γιώργου Τσαλίκη.

«Πολλή αμαρτία, πολλή ασέβεια και πολλή απιστία στον κόσμο. Γι' αυτό πρέπει να γίνει πόλεμος» είπε ο Άγιος Ιωάννης. «Οχι, Άγιε μου, από μικρό παιδί όλο σε πολέμους και ταλαιπωρίες βρέθηκαν και αν γίνει έξαφνα πόλεμος θα χαθούν και ψυχές πριν προφτάσουν να μετανοήσουν» απάντησε ο Πατήρ Ιάκωβος. «Πρέπει να γίνει πόλεμος, πρέπει να γίνει πόλεμος!» μουλάρωσε ο Άγιος. «Αν δεν γίνει πόλεμος, τα παιδιά των παιδιών σου δεν θα είναι κανονικά παιδιά. Θα είναι διαβολόπαιδα. Γι' αυτό θα προτιμήσει ο Θεός να κάνει ένα ξεκαθάρισμα και ό,τι μείνει».

Ακολούθησε μια φορτισμένη παύση κι ύστερα ακούστηκε ο χριστιανικός λόγος του Μητροπολίτη Μόρφου για την εισβολή στην Ουκρανία: «Όλα αυτά που γίνονται τώρα είναι μια αναγκαία εγχείρηση». Ξανά σιωπή. Και προτού προλάβει το κοινό να συνέλθει από το σοκ, εμφανίζεται η μόφη Κούταλου τραγουδώντας με μπρίο το σουξέ του συνεπώνυμου του Γέροντα Ιάκωβου, Γιώργου Τσαλίκη: «Θα γίνω δυναμίτης, απόψε στο κορμί της, να την ανατίνωξω, τη μοίρα της ν' αλλάξω». Αυλαία. Χειροκρότημα.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ» 27.2.1932

ΙΡΛΑΝΔΙΚΟ: Η εκλογική νίκη του ντε Βαλέρα και η σχετική πλειοψηφία την οποίαν εξασφάλισε το κόμμα των Ιρλανδών Εθνικοφρόνων φέρουν και πάλιν, επιτακτικώς αυτήν την φοράν, επί τάπητος το όλον ιρλανδικόν ζήτημα. Η Μ. Βρεττανία θα ευρεθῇ και πάλιν εις την ανάγκην να αντιμετωπίσῃ το χωριστικόν κίνημα της Ιρλανδίας το οποίον εμφανίζεται ἤδη ως απειλή ἄμεσος διὰ τὴν συμπαγείαν της αυτοκρατορίας. [...] Πάντως, ἐπεὶδὴ ὁ κ. ντε Βαλέρα διαθέτει μίαν σχετικὴν πλειοψηφίαν, η ἐξέλιξις των γεγονότων θα εξαρτηθῇ ἐν τῇ στάσει τὴν οποίαν θα τηρήσῃ το ιρλανδικόν εργατικόν κόμμα, το οποίον συνειργάσθη μὲν μαζὶ τοῦ εἰς τὰς προσπάτους ἐκλογάς, ἀλλὰ ἤδη φαίνεται ἀμφιρρέπουν εἰς τὸ ἐάν πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ μέχρι τέλους τὸν κ. ντε Βαλέρα εἰς τὴν ἀνακήρυξιν της ἱρλανδικῆς Δημοκρατίας.

ΦΕΡΟΜΕΘΑ ΠΡΟΣ ΕΚΛΟΓΑΣ: Κατὰ πληροφορίας ἐξεγκύρων κυβερνητικῶν πηγῶν, ἡ πρὸς τὰς ἐκλογάς ἐξελίξις της καταστάσεως δέον νὰ ἀναμένεται ραγδαία. Αἱ μέλλουσαι νὰ ληφθοῦν ἐντὸς της προσεχούς ἐβδομάδος οριστικαί ἐν προκειμένῳ ἀποφάσεις της Κυβερνήσεως, θὰ προβλέπων τὴν ἄμεσον ἐντὸς τοῦ πρώτου δεκαπυέρου τοῦ Μαρτίου διάλυσιν της Βουλῆς καὶ τὴν προκήρυξιν των ἐκλογῶν ὁμοῦ με τὰς τμηματικὰς γερουσιαστικὰς διὰ τὴν 17η Ἀπριλίου, κατὰ πάσαν πιθανότητα.

«ΓΚΡΙΛΛ-ΡΟΥΜ»: [...] Δελεασθέντες ἀπὸ τόσας υποσχέσεις, διαφημισθείσας γράμμασι μεγάλους, κατήλθομεν τὰς μεταμεσονυκτίου ὥρας, ὅποτε ξεσπᾷ «με ὅλην τοὺ τὴν τρέλλα το ἀθηναικὸ γλέντι» τὴν ἀνθοστόλιστον σκάλαν τοῦ νέου αὐτοῦ κέντρου τὴν βραδυὰ των ἐγκαίνιων τοῦ. Ἐνα μονόδρομο μακρὺ μπαρ ἀπλώνει τὸν πολychρωμον πλούτον ποικίλων μπουκαλιῶν, μὴ πίστα γυαλιστερὴ τὴν ολισθηρὰν ἐπιφάνειάν της, γύρω τραπεζάκια καὶ πολλὰ καὶ εἰς τὸ βάθος μὴ μικρὰ ἐξέδρα διὰ τὴν τζαζ. Ὅλα εἶνε πράσινα ἀνοικτά, το χρώμα της ἐλπίδος.

Δεν μπορῶ... σ' εἶπα (CIPA)
«Κατὰ τὴν ἐπικοινωνίαν τοὺς ὁ κ. Ἀναστασιάδης ἐνημέρωσε τὸν κ. Μισέλ ὅτι βρίσκεται στὸ Ντουμπάι ἐνῶφει της Διεθνούς Ἡμέρας της Κύπρου στὴν EXPO 2020, ὅπου θὰ εἶναι ὁμιλητὴς καὶ σὲ διεθνῆς ἐπιχειρηματικὸ φόρουμ, το οποίο διοργανώνεται στὸ πλαίσιο της Μέρας της Κύπρου» καὶ λίγο ἀργότερα: «Προσπαθῶ νὰ ἐξεύρω τρόπους ἀν εἶναι δυνατόν, νὰ παρευρεθῶ, ἰδιαίτερα μετὰ τὴν ἐξέλιξη τὴν πρῶνῃ, στὴν ἀποψινὴ συνέδρια τοῦ Ευρωπαϊκοῦ Συμβουλίου». Καὶ φυσικὰ ἐπειδὴ εἴμαστε κιμηπάριδες ἀνοίξαμε καὶ λογαριασμό: «Ὁ Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Νίκος Ἀναστασιάδης ἔδωσε οδηγίες γιὰ ἀνοίγμα τραπεζικοῦ λογαριασμοῦ στὴν Κεντρικὴ Τράπεζα της Κύπρου, στὸν οποίο τὸ κοινὸ θὰ μπορεῖ νὰ καταθέτει τὶς εἰσφορὲς τοῦ γιὰ τὴ στήριξη τοῦ Ουκρανικοῦ λαοῦ». Ἐτοῖς εἴμαστε ἐμεῖς, καὶ μάλλον ἡ ἰδέα ἦλθε ἀπὸ τὴν παρὰ τὸ συμμετοχὴ τοῦ προέδρου στὸ ἐπιχειρηματικὸ φόρουμ. Ἡ εἴμαστε ἢ δὲν εἴμαστε ἐπιχειρηματίε!

Γιὰ τὰ πουνάρια, καλὰ πάμε; Μετὰ βέβαια, πὸς στὸ μακρινὸ Ντουμπάι ἔφτασαν τὰ ὅσα ἐλέγοντο στὴν κατεχόμενῃ Κύπρῳ, πὸς κατέστη κατεχόμενῃ, ἀπὸ μὴ ἐπιχειρήσῃ «εἰρηνευτικὴ» πὸς κάποτε, παλιὰ, ἡ Τουρκία ἔκανε, γιὰτὶ ἔπρεπε νὰ «ἀποκαταστήσει τὴν τάξη», ὁ πρόεδρος της Δημοκρατίας σκέφτηκε ὅτι θὰ ἦταν καλὸ νὰ πάει στὶς Βρυξέλλες καὶ ἔσπευσε νὰ βρεῖ αεροπορικὸ μέσο... Ἐντάξει ὅτι ἀκυρώθηκαν οἱ συναντήσεις με κατὶ ἐμρήδες καὶ τέτοιους, δὲν ἦταν καμπανάκι γιὰ τὸ ἐπιτελεῖο τοῦ, πὸς

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ὁ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Εγὼ ἦθελα νὰ ἀκούσω τὴ Συμφωνικὴ Ορχήστρα Κύπρου. Ἦταν μὴ καλὴ εὐκαιρία ἐδὼ στὸ Ντουμπάι, ἴσως νὰ σκέφτηκε ὁ πρόεδρος Ἀναστασιάδης.

δὲν ἦταν καὶ λίγοι ὅσοι πῆγαν με τὸν πρόεδρο. Καμπανάκι ἦταν ὅτι ἐκεῖ στὴν κατεχόμενῃ Κύπρῳ κάποιος τοῦ σέρνουν τὰ ἐξ ἀμάξης. Καὶ ἔκανε τὴ γὴ πηγὴ γιὰ νὰ βρεθεῖ τὰχιστα στὸ Βέλγιο καὶ ν' ἀφήσει γιὰ τὸ Φόρουμ τὸν υπουργὸ Οἰκονομικῶν. Ἐμ, θέλει θυσιῆς ἡ καρέκλα, κ. πρόεδρε, καμιά φορὰ ἀπὸ τὶς πολλῆς πρέπει ν' ἀφήνουμε τὸν γάμο γιὰ τὰ πουνάρια!

Ἐξίς, δευτέρα φύσις βέβαια, τώρα μοῦ ἦλθε μὴ ἀρχαιοεπρεπὴς φράση, τὸ «ἔξῃσι Κλαζομενίοις ἀσχημονεῖν». Ἀνοίγει τὸ Βαρώσι καὶ ὁ μῆνας ἔχει ἐνιά. Ὁ πρόεδρος μετὰ της πρώτης κυρίας διασκεδάζει στὴν Αθῆνα, στὰ μπουζούκια. Ἡ χώρα τὸ Χριστούγεννα καὶ τὴν Πρωτοχρονιά ἦταν σὲ μὴ ιδιότυπῃ

καραντίνα, ἀλλὰ ὁ πρόεδρός μας πετάχτηκε μεῖχρι τὴν Αθῆνα, φυσικὰ ἡ σκέψη τοῦ προέδρου ἦταν στὶς οἰκογένειες πὸς ἔχασαν τοὺς ἀγαπημένους τοὺς, στὰ παιδιά πὸς ἔμειναν ὀρφανὰ, σ' ὅσους ἔχασαν τὴ στήριγμά τοὺς καὶ σὲ ὅσους νοσηλεύονται ἢ νοσοῦν. Καὶ ἄλλα πιο παλιά. Καὶ εἰλικρινὰ δὲν ξέρω πῶς νὰ τὸ πάρω. Μήπως νομίζει ὁ κ. Ἀναστασιάδης πὸς ὅλα ὅσα ζοῦμε εἶναι μὴ καρναβαλικὴ φάρσα; Κάποιος ἢ κάποια θὰ πρέπει νὰ πει ἐκεῖ στὸ προεδρικὸ περιβάλλον ὅτι τὰ πράγματα εἶναι σοβαρὰ καὶ στὴν Κύπρῳ καὶ στὸ ἐξωτερικὸ, δὲν εἶναι ὅλα τρελὸ καρναβάλι!

Τὸ ἀδίκον οὐκ εὐλογεῖται Ἐπίσης, θὰ πρέπει οἱ καταδίκες ἀπὸ τὸ ΑΚΕΛ σὲ ὅ,τι ἀφορὰ τὶς ἐκνομες

ἐνέργειες της Ρωσίας, ὅπως καὶ γιὰ τὶς δηλώσεις τοῦ Ρώσου ΥΠΕΞ γιὰ τὴν «ΤΔΚΒ» καὶ γενικὰ γιὰ ὅ,τι λέει ἡ Μόσχα καὶ δὲν εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον της χώρας νὰ εἶναι πιο ξεκάθαρες. Ἡ εἰσβολὴ της Ρωσίας εἶναι εἰσβολή, εἰσέβαλε ἡ Ρωσία, καὶ ἡ Μόσχα πέρασε καὶ σὺνορα ἐνὸς ἄλλου κράτους καὶ προσπαθεῖ νὰ κάνει ὅ,τι καὶ ἡ Τουρκία τὸ 1974 στὴν Κύπρῳ. Γνωρίζω τὶς εὐαισθησίες πολλῶν μελῶν τοῦ ΑΚΕΛ, ἀλλὰ αὐτὰ ἢ ἀγκύλωση σὲ ὅ,τι ἀφορὰ τὴ Ρωσία με ξενίζει. Ἰδιαίτερα τὰ νεότερα μέλη τοῦ κόμματος θὰ πρέπει νὰ τῶκουν μὴς κάποιες ἐνημέρωσης ὅτι οἱ καιροὶ ἀλλάζουν, καὶ τὸ ἀδίκον εἶναι ἀδίκον, ὁπότεν κι ἀν προέρχεται, δὲν εἶναι ἀδίκον πὸς δικαιολογεῖται ἀπὸ τὴ γενικότερη παγκόσμια ἀδικία. Μεγαλύτερη προσοχή.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

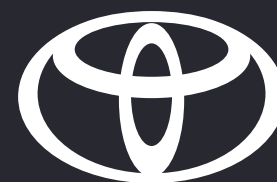
Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

HAPPINESS. ELECTRIFIED.

NEO RAV4 PLUG-IN HYBRID

Το νέο RAV4 Plug-in Hybrid σχεδιάστηκε για να ξεχωρίζει συνδυάζοντας τη στιβαρότητα του κορυφαίου SUV και την πιο προηγμένη τεχνολογία Hybrid Electric 4ης γενιάς, προσφέροντάς σας ασυναγώνιστη επιτάχυνση και κορυφαία ηλεκτρική αυτονομία.

Κατανάλωση καυσίμων (WLTP - συνδ.): από 1λ/100χλμ. Εκπομπή CO₂ (WLTP - συνδ.): από 22γρ/χλμ.

ΔΙΚΡΑΝ ΟΥΖΟΥΝΙΑΝ & ΣΙΑ ΛΤΔ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΟΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ: 77774010 | www.toyota.com.cy

info@toyota-cyprus.com | [f](#) [@](#) [v](#) [in](#) ToyotaCyprus

10

ΧΡΟΝΙΑ ΕΓΓΥΗΣΗ

TOYOTA RELAX

Γκρίζα δεδομένα για την Κύπρο στο Ουκρανικό

Η Ρωσία επιδιώκει καθεστώς «ΤΔΒΚ» άνευ εισαγωγικών για Ντονέτσκ και Λουγκάνσκ

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Η αντίδραση της διεθνούς κοινότη-
τας έναντι στη Ρωσία για την ει-
σβολή της στην Ουκρανία, αν και
αναποτελεσματική, είναι απολύτως
δικαιολογημένη. Ωστόσο, δεν παύει
να δημιουργεί «γκρίζα δεδομένα»
για τη Λευκωσία, αναδεικνύοντας
αφενός την τακτική «δύο μέτρων
και δύο σταθμών», που τηρείται με-
ταξύ Ουκρανικού και Κυπριακού
και αφετέρου τη διαχρονική γύμνια
της πολιτικής που ακολούθησε η
Κυπριακή Δημοκρατία, η οποία εδώ
και 50 σχεδόν χρόνια όχι μόνο έχει
αποτύχει να θέσει το ζήτημα της
τουρκικής εισβολής στην ορθή του
διάσταση, αλλά επέτρεψε την προ-
οδευτική διολίσθησή του, σε βαθμό
που δημιουργείται πλέον η εντύ-
πωση ότι το Κυπριακό είναι θέμα
δύο κοινοτήτων και εν πολλοίς «έχει
κλείσει».

Τα πράγματα μάλιστα καθίσταν-
ται ακόμη χειρότερα, καθώς ενώ η
Λευκωσία επιδιώκει να εξεύρει το
κατάλληλο χρονικό σημείο για να
διασυνδέσει Ουκρανικό και Κυ-
πριακό, προκειμένου να ζητήσει
όπως η απολύτως δικαιολογημένη
αντίδραση της διεθνούς κοινότητας
στην Ουκρανία, υιοθετηθεί και στην
Κύπρο, η Μόσχα της τραβάει το
χαλί κάτω από τα πόδια, επιστρα-
τεύοντας και επικαλούμενη την
«Τουρκική Δημoκρατία Βορείου Κύ-
πρου» ως παράδειγμα προς μίμηση
και στην περίπτωση της Ουκρανίας,
με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τις
κυπριακές επιδιώξεις. Η Ρωσία ζη-
τάει συγκεκριμένα από τη διεθνή
κοινότητα όπως οι δύο αποσχισθε-
σες περιοχές της Ουκρανίας, Ντο-
νέτσκ και Λουγκάνσκ, εξασφαλί-

σουν ανάλογο καθεστώς με την
«Τουρκική Δημοκρατία της Βορείου
Κύπρου». Εύγλωττα, άκομψα και
χωρίς προφανώς να υπολογίζει την
Κύπρο και τα εθνικά της συμφέ-
ροντα, ο υπουργός Εξωτερικών της
Ρωσίας Σεργκέι Λαβρόφ έδειξε να
«ζηλεύει» τον τρόπο με τον οποίο
εκλαμβάνεται το κυπριακό πρόβλη-
μα, ως επίσης και τη διαπραγμα-
τευτική διαδικασία υπό τον ΟΗΕ,
σε αντίθεση με το σκληρό ροκ κυ-
ρώσεων που ορθώς επιχειρεί να
επιβάλει η διεθνής κοινότητα στη
Ρωσία. Ο Σεργκέι Λαβρόφ ανέφερε
χαρακτηριστικά : «Η μόνη σύγκρου-
ση όπου το ένα από τα μέρη αρνείται
να μιλήσει με το άλλο, και αυτό υπο-

**Η διαχρονική θέση της
Κυπριακής Δημοκρατίας
από το 1974, «περί εισβο-
λής και κατοχής» της
Κύπρου, δείχνει πλέον
να αφορά μόνο στο
εσωτερικό ακροατήριο.**

στηρίζεται πλήρως από τη Δύση,
είναι η σύγκρουση στην ανατολική
Ουκρανία. Πάρτε την Κύπρο, την
Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας
Κύπρου. Υπάρχει μια διαδικασία
διαπραγμάτευσης, μεσολαβούν τα
Ηνωμένα Έθνη», είπε ο κ. Λαβρόφ,
ο οποίος όχι μόνο δεν έβαλε εισα-
γωγικά στην «ΤΔΒΚ», αλλά ζήτησε
ουσιαστικά από τη διεθνή κοινότητα
να συμπεριφερθεί ανάλογα στις
αποσχισθείσες περιοχές του Ντο-
νέτσκ και του Λουγκάνσκ που αυ-
τοαποκαλούνται «Λαϊκές Δημοκρα-
τίες». Προφανώς, επίσης άνευ ει-
σαγωγικών.

Με άλλα λόγια, ο κ. Λαβρόφ επο-
φθαλμιά να εξασφαλίσει στην Ου-
κρανία αυτό που κατάφερε να εξα-

Ο Ιωάννης Κασουλίδης δεν έκρυψε την πρόθεση της Λευκωσίας να ζητήσει διευκρινίσεις, αποφεύγοντας για ευνόητους λόγους να υψώσει τους τόνους.

Διευκρινίσεις ζητάει η Λευκωσία

Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι η Λευκωσία ζητάει διευκρινίσεις
από τη Ρωσία αναφορικά με τις δηλώσεις του ΥΠΕΞ Σεργκέι Λαβρόφ, ο
οποίος επιστράτευσε και επικαλέστηκε την «Τουρκική Δημοκρατία Βο-
ρείου Κύπρου» ως παράδειγμα και για την περίπτωση της Ουκρανίας
(βλέπε πιο πάνω). Ο ΥΠΕΞ Ιωάννης Κασουλίδης δεν έκρυψε άλλωστε
την πρόθεση της Λευκωσίας να ζητήσει διευκρινίσεις, αποφεύγοντας
πάντως για ευνόητους λόγους να υψώσει τους τόνους γύρω από το ζή-
τημα, στην παρούσα μάλιστα συγκυρία εξελίξεων. Ξένη διπλωματική
πηγή, η οποία μίλησε στην «Κ», επεσήμανε ότι «το πρόβλημα των δη-
λώσεων του Ρώσου ΥΠΕΞ δεν είναι μόνο η απουσία των εισαγωγικών
αναφορικά με την «Τουρκική Δημοκρατία Βορείου Κύπρου», αλλά «εί-
ναι κυρίως είναι η επιστράτευση του καθεστώτος που εξασφάλισε η
‘ΤΔΒΚ’ και η επίκληση των διαπραγματεύσεων υπό τον ΟΗΕ, μακριά
από οποιεσδήποτε κυρώσεις, κάτι που απολαμβάνει η Τουρκία» με
πλήρη αποενοχοποίηση. Δηλαδή, σύμφωνα με την ίδια πηγή, η Μόσχα
εποφθαλμιά ένα ανάλογο μοντέλο στην Ουκρανία και συνεπώς θεωρεί
την «ΤΔΒΚ» ως παράδειγμα προς μίμηση. Άρα, «κάποιος θα μπορούσε
ενδεχομένως να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η Μόσχα έχει ιδιαίτε-
ρο συμφέρον από την παρουσία, συντήρηση αν όχι και εδραίωση της
‘ΤΔΒΚ’ προκειμένου να αξιοποιήσει το μοντέλο αυτό για τους σχεδια-
σμούς της στην Ουκρανία», κατέληξε η ίδια ξένη διπλωματική πηγή.

σφαλίσει η Τουρκία στην Κύπρο,
συνεπεία της δικής της εισβολής:
μια διαδικασία συνομιλιών, υπό τον
ΟΗΕ, μεταξύ των αντιμαχόμενων
μερών της Ουκρανίας, από την
οποία η Ρωσία θα βγάλει έξω την
«ουρά» της και θα είναι άμοιρη ευ-
θυνών. Όπως ακριβώς συμβαίνει
και με τις δικοινοτικές συνομιλίες
στην Κύπρο και τη διεθνή αποενο-
χοποίηση της Τουρκίας. Γίνεται λοι-
πόν κατανοητό ότι το μοντέλο που
επιβλήθηκε στην Κύπρο και για το
οποίο ευθύνονται τόσο η διεθνής
κοινότητα όσο και όλες ανεξαιρέτως
οι κυπριακές κυβερνήσεις που συ-
νέβαλαν στη διολίσθησή του από
θέμα εισβολής και κατοχής, σε δι-
κοινοτική διαφορά, αποτελεί πα-

ράδειγμα προς μίμηση για τη Μό-
σχα. Χωρίς βεβαίως να ενδιαφέρει
για τις συνέπειες που μια τέτοια κί-
νηση μπορεί να συνεπάγεται για
την Κύπρο, η οποία, μετά τις τοπο-
θετήσεις Λαβρόφ, έχει ακόμη έναν
πονοκέφαλο να διαχειριστεί, λόγω
του Ουκρανικού. Την αποκάλυπτη
προσπάθεια της Ρωσίας να αξιο-
ποιήσει το μοντέλο της «Τουρκικής
Δημοκρατίας Βορείου Κύπρου» προς
όφελος των δικών της συμφερόντων
και ενεργειών στην Ουκρανία.

Ένα εξίσου ενδιαφέρον σημείο,
ενδεικτικό των ρωσικών προθέσεων
και της προσπάθειας ν’ αξιοποιηθεί
το μοντέλο της τουρκικής εισβολής
στην Κύπρο, για την αντίστοιχη
περίπτωση της Ουκρανίας, είναι

το πρόσχημα που χρησιμοποίησε
η Μόσχα για να εισβάλει στη χώρα.
Υποστήριξε ότι της ζητήθηκε να
παρέμβει προς όφελος των δύο απο-
σχισθεισών περιοχών και αυτοα-
ποκαλούμενων «Λαϊκών Δημοκρα-
τιών», επιχειρώντας να δημιουρ-
γήσει την εικόνα ότι σπεύδει να τις
σώσει από το καθεστώς του Κιέβου.
Επιστράτευσε μάλιστα το άρθρο
51 του Καταστατικού Χάρτη των
Ηνωμένων Εθνών, ως επίσης και
τις συνθήκες φιλίας, συνεργασίας
και αμοιβαίας βοήθειας, διατυπώ-
νοντας τον αβάσιμο ισχυρισμό, ότι
δεν έχει εισβάλει στην Ουκρανία,
αλλά έχει δάθεν σπεύσει να βοη-
θήσει τις δύο λεγόμενες «Λαϊκές
Δημοκρατίες» κατόπιν δικού τους
αιτήματος.

Αν και στην Κύπρο, το επικoi-
νωσιακό «έργο» της Άγκυρας ήταν
ευκολότερο από αυτό της Ρωσίας,
λόγω του πραξικοπήματος που προ-
ηγήθηκε αλλά και της επίκλησης
της ιδιότητας εγγυητρια δύναμης,
το πρόσχημα είναι παρόμοιο, καθώς
και η Τουρκία είχε ισχυριστεί ότι
η δάθεν «ειρηνευτική επιχειρησή
της», όπως βάπτισε την εισβολή
του 1974, στόχευε να σώσει την
τουρκοκυπριακή κοινότητα και να
διασφαλίσει τα δικαιώματα των
Τουρκοκυπρίων. Πρόσχημα που
εξακολουθεί να χρησιμοποιεί και
σήμερα, σε κάθε περίπτωση και σε
όλα τα επίπεδα. Από το χαλλούμι
μέχρι τη διαχείριση και εκμετάλ-
λευση των φυσικών πόρων, στην
ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Με βάση τα δεδομένα αυτά που
διαμορφώθηκαν και τη δικαιολο-
γημένη –πλέον αναποτελεσματική–
αντίδραση της διεθνούς κοινότητας
στη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία,

μπορούν να εξαχθούν αβίαστα δύο
συμπεράσματα, τα οποία σε κάθε
περίπτωση καθιστούν σαφές ότι
το Κυπριακό είναι καταδικασμένο
και έρμαιο των τουρκικών επιδιώ-
ξεων:

● Η διεθνής κοινότητα ορθώς
δεν έχει κανέναν ενδιασμό να
βάλει στο στόχαστρο τη Ρωσία για
τις έκνομες ενέργειές της στην Ου-
κρανία. Ως επίσης και να κάνει τη
Μόσχα «να πονέσει», όπως ανέφερε
ο Ύπατος Εκπρόσωπος Γιοσέπ Μπο-
ρέλ. Ωστόσο, δεν επιθυμεί να πει-
ράξει ούτε μια τρίχα από τα μαλλιά
του Ερντογάν, παρακάμπτοντας
τις έκνομες ενέργειες της Τουρκίας
στην Κύπρο, την εισβολή και κατοχή
εδόφους της Κυπριακής Δημοκρα-
τίας, οι οποίες εκλαμβάνονται ως
διαφορές μεταξύ δύο κοινοτήτων,
για τις οποίες το καθεστώς της Άγ-
κυρας έχει αποενοχοποιηθεί σε διε-
θνές επίπεδο.

● Η διαχρονική θέση της Κυ-
πριακής Δημοκρατίας από το 1974,
«περί εισβολής και κατοχής» της
Κύπρου, αν και ορθή, δείχνει πλέον
να αφορά μόνο στο εσωτερικό ακρο-
ατήριο της Κύπρου, κυρίως σε πε-
ριόδους προεκλογικών συγκεντρώ-
σεων. Και δεν έχει δυστυχώς καμιά
απήχηση στη διεθνή κοινότητα,
ως επίσης και εντός της ευρωπαϊκής
κοινωνίας στην οποία ανήκει η
Κυπριακή Δημοκρατία εδώ και 18
χρόνια. Το χειρότερο είναι ότι η
ίδια η πολιτειακή και πολιτική ηγε-
σία της Κύπρου, από το 1974 μέχρι
σήμερα, έχει συνδράμει παθητικά
τους σχεδιασμούς της Τουρκίας,
συμβάλλοντας στη διολίσθηση του
Κυπριακού από θέμα εισβολής και
κατοχής, σε ζήτημα δικοινοτικής
διαφοράς.

Να περιμένουμε αυξήσεις σε ηλεκτρικό ρεύμα και καύσιμα

Οι τιμές των προϊόντων που εισάγουμε θα επηρεαστούν εξαιτίας της ουκρανικής κρίσης, λέει ο Χαράλαμπος Έλληνας

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Τις επιπτώσεις της ουκρανικής κρίσης
και των διεθνών κυρώσεων κατά
της Ρωσίας σκιαγραφεί στην «Κ» ο
Χαράλαμπος Έλληνας. Σε συνέν-
τευξή του επικεντρώνεται στο απο-
τύπωμα της κρίσης στην ενέργεια,
θεωρώντας πως το επόμενο διά-
στημα η Ευρώπη θα βρεθεί αντι-
μέτωπη με προκλήσεις προς κάλυψη
των ενεργειακών της αναγκών. Για
την Κύπρο οι αυξημένες τιμές του
αργού πετρελαίου θα ωθήσουν πε-
ρισσότερο προς τα πάνω τα τιμο-
λόγια ηλεκτρικού ρεύματος, ενώ
θα επηρεαστούν οι τιμές όλων των
εισαγόμενων προϊόντων, εκτιμά ο
κ. Έλληνας.

**–Πόσο προετοιμασμένη είναι η
Ευρώπη ν’ αντιμετωπίσει τις επι-
πτώσεις στην ενέργεια των κυ-
ρώσεων στη Ρωσία;**

–Δεν είναι έτοιμη, αλλά πρέπει
να το δούμε σε δύο προοπτικές. Η
πρώτη αναφέρεται στο εγγύς μέλ-
λον, στους επόμενους λίγους μήνες,
και η άλλη στο δεύτερο μισό του
χρόνου. Στους πρώτους λίγους μήνες
η χρήση Φ.Α. στην Ευρώπη πέφτει
κατά 40%. Και επειδή είχαμε έναν
χειμώνα σχετικά ήπιο, τα αποθέματα
Φ.Α. δεν έχουν υποχωρήσει σημαν-
τικά. Γι’ αυτούς τους μήνες δεν
υπάρχει μεγάλο πρόβλημα και ίσως

σε μεγάλο βαθμό η Ευρώπη να μπο-
ρέσει να αναπληρώσει το Φ.Α. που
κατανάλωσε, με εισαγωγές από το
Κατάρ, το Αζερμπαϊτζάν και τις
ΗΠΑ. Αυτό όμως θα είναι προσωρι-
νό. Όταν θα έλθει το φθινόπωρο,
πρέπει οι αποθηκευμένες ποσότητες
Φ.Α. ν’ αναπληρωθούν. Η αναπλή-
ρωση όμως θα είναι πολύ δύσκολη
χωρίς ρωσικό Φ.Α. Έτσι η Ευρώπη
έχει ένα περιθώριο λίγων μηνών
να βρει τρόπο να μπορέσει να προ-
χωρήσει. Για μένα επιβάλλεται να
συνεχιστεί η παροχή ρωσικού Φ.Α.
–**Η ευρύτερη περιοχή της Ανα-
τολικής Μεσογείου μπορεί να καλύψει το ενεργειακό κενό της
Ευρώπης;**

–Σαφέστατα όχι. Η μόνη χώρα
που μπορεί να κάνει εξαγωγές κά-
ποιων ποσοτήτων Φ.Α. στην Ευ-
ρώπη είναι η Αίγυπτος, από τις υπο-
δομές υδροποιημένου αερίου (LNG)
που έχει, αλλά οι εξαγωγίμες ποσό-
τητες είναι περιορισμένες και δεν
πλησιάζουν καν τις ποσότητες που
θα καθούν, εάν σταματήσει η ροή
ρωσικού Φ.Α. Η άλλη επιλογή που
ακούγεται, να επιστρατευτεί, ο αγω-
γός EastMed, δεν μπορεί να σταθεί
και ο λόγος είναι απλός. Για να μπο-
ρέσει να λειτουργήσει η λύση East-
Med, πρώτα απ’ όλα, θα χρει-
ασθούν πέντε χρόνια για να κατα-
σκευαστεί ο αγωγός και μετά θα
πρέπει να εργάζεται συνεχώς στο

Η περιοχή της Αν. Μεσογείου εκ των
πραγμάτων δεν μπορεί να καλύψει τα
κενά που θα προκληθούν στις ανάγ-
κες της Ευρώπης σε ενέργεια, υπο-
στηρίζει ο Χαράλαμπος Έλληνας, ει-
δικός σε θέματα υδρογονανθράκων.

σύνολο της χωρητικότητάς του, για
τα επόμενα 20 χρόνια προκειμένου
να είναι κερδοφόρος. Ποιος πιστεύει
ότι η Ευρώπη θα μπορεί να χρησι-
μοποιεί τόσο μεγάλες ποσότητες
Φ.Α. μέχρι το 2045;

**–Οι τιμές Φ.Α. και πετρελαίου
σε τι επίπεδα, εκτιμάτε, ότι θα
κινηθούν το επόμενο διάστημα;**
–Χωρίς την ουκρανική κρίση οι

τιμές πετρελαίου έτσι και αλλιώς
θα έμεναν γύρω στα 80 δολάρια το
βαρέλι για τα επόμενα 3 με 4 χρόνια,
λόγω της αγοράς και της αυξημένης
ζήτησης μετά την πανδημία. Τώρα
όμως και με την κρίση αυτή, οι τιμές
θα ξεπεράσουν τα 100 δολάρια το
βαρέλι. Για φέτος η μέση τιμή πι-
στεύω ότι θα κινηθεί γύρω στα 90
δολάρια, δηλαδή 10 δολάρια περισ-
σότερα απ’ ό,τι αναμενόταν και
αυτό επηρεάζει και την Κύπρο. Για
το Φ.Α. ανεβαίνει η τιμή πάλη, θα
συνεχίζει να κινείται σε υψηλά επί-
πεδα, ιδιαίτερα στην παρούσα φάση
που η Γερμανία έχει παγώσει τον
αγωγό Nord Stream 2. Μέχρι να ξε-
καθαρίσουν όλα αυτά τα ζητήματα,
η τιμή του Φ.Α. θα παραμένει σε

υψηλά επίπεδα. Η Ευρώπη θα δυ-
σκολυθεί χωρίς τη συνεργασία με
τη Ρωσία να αναπληρώσει τις απο-
θηκευμένες ποσότητες Φ.Α. Αυτό
το κλίμα αβεβαιότητας θα κρατήσει
τις τιμές ψηλά.

**–Υπό τις παρούσες συνθήκες εί-
ναι «ευλογία» η μη χρησιμοποί-
ηση Φ.Α. από την Κύπρο;**

–Μπορεί να πει κάποιος πως
είναι θετικό. Παράδειγμα σε Ισραήλ
και Αίγυπτο που έχουν δικό τους
Φ.Α., στα μακροχρόνια συμβόλαια
οι τιμές κυμαίνονται μεταξύ 4 και
5 δολαρίων. Στην Ελλάδα που ει-
σάγει Φ.Α. από τη Ρωσία και αλλού,
οι τιμές είναι πολύ υψηλές. Αυτό
το αποψήγαμε στην Κύπρο, αλλά
φυσικά δεν αποφεύγουμε την αύ-
ξηση στην τιμή του πετρελαίου
όπως και την αύξηση στις τιμές των
ρύπων.

**–Ποιο το αποτύπωμα των ενε-
ργειακών ζητημάτων στην εγχώ-
ρια αγορά;**

–Για την κυπριακή αγορά είναι
απλό. Είναι η τιμή του πετρελαίου
που θα ανέβει στα 90 και πλέον δο-
λάρια. Αυτό σημαίνει ότι αναμέ-
νουμε αυξήσεις στην τιμή του ηλε-
κτρικού ρεύματος και στις τιμές
των υγρών καυσίμων κίνησης. Επί-
σης το κόστος των ρύπων που αυ-
ξάνεται συνεχώς, ασχέτως της κρί-
σης, πλησιάζει τώρα τα 100 ευρώ
τον τόνο και θα αυξηθεί περαιτέρω.

Επομένως η τοπική αγορά θα επη-
ρεασθεί από αυτούς τους δύο πα-
ράγοντες.

**–Μπορεί να εκτιμηθεί η διάρκεια
των υψηλών τιμολογίων στο ηλε-
κτρικό ρεύμα;**

–Στην Κύπρο οι φουσκωμένοι
λογαριασμοί ηλεκτρικής ενέργειας
θα συνεχισθούν για 3 με 4 χρόνια,
εάν δεν αλλάξει το καύσιμο παρα-
γωγής ηλεκτρικού ρεύματος. Η τιμή
του πετρελαίου για τα επόμενα 10
χρόνια δεν αναμένεται να πέσει
κάτω από τα 80 δολάρια και οι τιμές
των ρύπων θα αυξάνονται επειδή
η Ευρώπη δεν αλλάζει αυτή
τη στρατηγική, μάλιστα με την κρί-
ση στην Ουκρανία θα ενδυναμώσει
περαιτέρω τη στρατηγική της, για
μετάβαση σε ανανεώσιμες πηγές
όσο το δυνατόν γρηγορότερα.
–**Εκτός από την ενέργεια ποιων
άλλων υπηρεσιών η προϊόντων
η τιμή θα επηρεασθεί από την
ουκρανική κρίση;**

–Όλων, όλων γενικά. Οι τιμές
ηλεκτρικής ενέργειας στις βιομη-
χανίες παγκοσμίως αυξάνονται.
Επομένως οι τιμές των βιομηχανι-
κών προϊόντων θα αυξηθούν και
επίσης οι τιμές γεωργικών προϊόν-
των. Επομένως όλα θα ακριβύνουν.
Ό,τι εισάγουμε στην Κύπρο θα επη-
ρεασθεί.

Τι αφήνει πίσω της η εισβολή της Ρωσίας

Ο ανορθολογισμός του Βλαντίμιρ Πούτιν

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Όταν ο Γάλλος Πρόεδρος Μακρόν κάθονταν στο μακρύ τραπέζι του Πούτιν η διεθνής ανάλυση συγκρατούσε ακόμη να πει, μετά βεβαιότητας, πως η Ρωσία θα επιτεθεί σε όλο το εύρος στην Ουκρανία. Ακριβώς γιατί τόσο η ουκρανική κρίση (2013-2015) όσο και ο πόλεμος στη Γεωργία, το 2008, είχαν συνπυκνώσει την ευρωπαϊκή διπλωματία στο να εμπλέκει τον Ρώσο Πρόεδρο, Βλαντίμιρ Πούτιν, σε συνομιλίες ή να αναπτύσσει –επιμέρους– συναλλακτικές σχέσεις με τη Μόσχα, μ’ έντονο το αποτύπωμα στην ενέργεια, στις επενδύσεις και στο απευθείας εμπόριο. Ο πόλεμος στην Ουκρανία, ο πρώτος μεγάλης έκτασης επί ευρωπαϊκού εδάφους τις τελευταίες δεκαετίες, δείχνει να το αλλάζει άρδην αυτό. Μαζί του κουβαλάει συνέπειες και αφήνει προηγούμενα που δυνητικά εντάσσουν τη γηραιά ήπειρο, αλλά και το διεθνές σύστημα, σε μια νέα εποχή, το τέλος της οποίας, ως προς το πώς θα διαμορφωθούν οι παγκόσμιες και περιφερειακές δυναμικές ισχύος, μένει να το δούμε.

Ο τρόπος με τον οποίο ο Ρώσος

Η ιστορία της αντίδρασης της Δύσης (ΗΠΑ και Ευρωπαϊκή Ένωση) στη ρωσική επιθετικότητα είναι μια ιστορία που χαρακτηρίζεται από ρήγματα και γκριζες γραμμές.

Πρόεδρος ενέπλεξε τη Δύση σε συνομιλίες και τελικά αποφάσισε να εισβάλει στην Ουκρανία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ανορθολογικός, διότι πέραν του ανοιγματος των συνομιλιών με τη Δύση σε όλο το εύρος των ζητημάτων της μεγάλης γεωπολιτικής εικόνας (επέκταση ΝΑΤΟ, πυραυλικά συστήματα στη Δύση, εγγυήσεις ασφάλειας) και τα ισχυρά τετελεσμένα του 2013-2015 στην Ουκρανία (προσάρτηση Κριμαίας, ντε φάκτο κατάληψη ανατολικών επαρχιών Ντονέσκ και Λουγκάνσκ) επέλεξε να επιτεθεί σε ολόκληρη τη χώρα. Πράγμα που στοίχειοθέτησε το βράδυ της Δευτέρας μ’ ένα έντονο, ιδεολογικό, διανοημένο διάγγελμα, το οποίο πήγε πολύ πέραν της επανόδου του Ψυχρού Πολέμου στην Ευρώπη, σ’ ένα αναθεωρητικό ιδεολογικό όραμα σύνθεσης της τσαρικής Ρωσίας, της εμπειρίας του Ψυχρού Πολέμου και της μετάβασης στη σύγχρονη

Ο τρόπος με τον οποίο ο Ρώσος Πρόεδρος ενέπλεξε τη Δύση σε συνομιλίες και τελικά αποφάσισε να εισβάλει στην Ουκρανία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ανορθολογικός.

Ρωσία, μετά το 1991, το οποίο επιχειρεί να διαγράψει την ιστορία της Ουκρανίας ως μη γεγονός. Αυτή η «μανιφεστοποιημένη» κατάθεση του Βλαντίμιρ Πούτιν δείχνει να μην υπόκειται σε όρους ορθολογισμού και αντανάκλα το εσωτερικό της ίδιας της Ρωσίας:

- Με αντιπολεμικές διαδηλώσεις σε πάνω από 50 πόλεις στη Ρωσία και πληροφορίες για χιλιάδες συλλήψεις πολιτών, ο πόλεμος στην Ουκρανία έγινε πριν συμπληρώσει καν 24ωρο ο πλέον αντιδημοφιλής πόλεμος για τη Μόσχα. Δείχνοντας πως τα γεγονότα της Ουκρανίας την περίοδο 2013-2015 δεν συγκρίνονται, καν πλέον, με την Ουκρανία του 2022.

- Με τον ίδιο τον Ρώσο Πρόεδρο

να μην είναι πλέον ο Πρόεδρος του 2008, όταν η Ρωσία εισέβαλε στη Γεωργία. Ένας πολιτικός, στα 70 του, με εκλογές το 2024 στο εσωτερικό που βαδίζει σε μια ενδοιαστική στην περιοχή και στην Ουκρανία, και τη σταδιακή αλλαγή παραδείγματος.

Η Δύση και η Ε.Ε.

Η ιστορία της αντίδρασης της Δύσης (ΗΠΑ και Ευρωπαϊκή Ένωση) στη ρωσική επιθετικότητα είναι μια ιστορία που χαρακτηρίζεται από ρήγματα, γκριζες ζώνες ως προς το αποτύπωμα της ρωσικής οικονομικής διεύθυνσης, αλλά και

της διαφθοράς εντός των ευρωπαϊκών πολιτικών και οικονομικών ελίτ και τη θεωρητική διαπάλη μεταξύ του Ευρωατλαντισμού και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και άμυνας, μετά το 1991 και την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης. Στην τρέχουσα κρίση διαφάνηκε έντονα πως –ιδίως μετά το Brexit– το χάσμα εντός της Ε.Ε. αξιζάνεται αναφορικά με τις κύριες δυναμικές μεταξύ:

- Της ενεργειακής εξάρτησης της Ευρώπης στο σύνολό της.
- Των διαφορετικών προσεγγίσεων μεταξύ των κρατών της ανατολικής Ευρώπης –υπέρμαχων μιας ευρωατλαντικής προσέγγισης έναντι άλλων κρατών-μελών που μιλούν

Κύπρος και στάση αρχών

Για την Κ.Α. η τρέχουσα κρίση θα έχει, σε μακροπρόθεσμο επίπεδο, δυνητικά συνέπειες αναλόγως του πώς η κάρτα των κυρώσεων στη Ρωσία θα ξεδιπλωθεί. Η συζήτηση για τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και οι εικόνες του πολέμου ξυπνήσαν αναπόφευκτα και τις μνήμες της τουρκικής εισβολής το 1974. Ξεκινώντας παράλληλα ένα ιδεολογικό debate για τη στάση αρχών της Λευκοσίας –τη στιγμή που η ίδια ζητεί κόστος στην Τουρκία για τις έκνομες ενέργειές της σε ΑΟΖ και Βαρώσι. Το αν η εξέλιξη των πραγμάτων εμβαθύνει το χάσμα της αξιοπιστίας της κυπριακής εξωτερικής πολιτικής ή δημιουργήσει ευκαιρίες για βελτίωση της δημόσιας εικόνας της Κύπρου –που επλήγη τα τελευταία χρόνια– μένει να διαφανεί. Το μόνο σίγουρο είναι πως η στάση αρχών, σε ηθικό επίπεδο, πρέπει να θεωρείται δεδομένη. Γιατί η Ρωσία, όπως η Τουρκία το 1974, εισέβαλε στην Ουκρανία.

για ευρωπαϊκή στρατηγική αυτονομία.

- Της προσέγγισης στον γαλλογεωμανικό άξονα και τον τρόπο που οι δύο χώρες ενέπλεξαν, στο πλαίσιο της «Νορμανδίας».

- Τα επιμέρους εμπλεκόμενα συμφέροντα, σε συνδυασμό με τη ρωσική πολιτική και οικονομική επιρροή.

Η όλη συζήτηση για την επιβολή κυρώσεων στη Ρωσία κατέδειξε όχι μόνον πως για την Ευρώπη θα πάρει αρκετά χρόνια προκειμένου να βρει μια κοινή γραμμή σε σχέση με τις εξωτερικές προκλήσεις ασφάλειας, αλλά και πως το προηγούμενο της ρωσικής επιθετικότητας περνάει μέσα από την έκβαση και τις συνέπειες του πολέμου στην Ουκρανία.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Δ. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗ**

Είναι ο πόλεμος η συνέχιση της πολιτικής με άλλα μέσα; Σκέψεις γύρω από την ουκρανική κρίση

Το σκληρό πόκερ που εκτυλίσσεται ενώπιον όλων μας, προκαλώντας δέος και σύγχυση, αλλά και οι εν γένει συνισταμένες και προεκτάσεις της συνεχιζόμενης έκρυθμης κατάστασης και των ρωσικών στρατιωτικών επιχειρήσεων στην Ουκρανία και ο κίνδυνος ευρύτερης ανάφλεξης, παραπέμπουν αβίαστα στον πιο πάνω αφορισμό του Clausewitz («Περί πολέμου»).

Μπορούμε σίγουρα να ανατρέξουμε στον Θουκυδίδη και τον Ξενοφώντα ή στον Μακιαβέλλι, αλλά σίγουρα, περισσότερο, ο Πούτιν τουλάχιστον, φαίνεται να είναι καλός μαθητής του σύγχρονου τους Sun Tzu («Η Τέχνη του πολέμου»), αφού « κανείς δεν μπορεί να καταλάβει ανά πάσα στιγμή ποιες είναι οι ακριβείς του προθέσεις» και «η υπέρτατη τέχνη του πολέμου υποτάσσει τον εχθρό δίχως μάχη».

Ορθολογικά ομολογώντας ότι ήταν δύσκολο να δει κανείς τη Ρωσία που εισβάλλει μαζικά στην Ουκρανία με το συμβατικό σενάριο διαδοχής στρατιωτικών νίκης /συνθηκολόγησης/επιβολής των όρων της ανακαυκής που όσο και να είναι τεχνικά πραγματοποιησιμο σενάριο, όπως δείχνουν και υπό εξέλιξη επιχειρήσεις, φαίνεται να είναι ασαφές ως προς τα τελικά οφέλη. Παρά τη γενικότερη αμνηστία και την έλλειψη διάθεσης πολεμικής εμπλοκής των δυτικών χωρών επι του εδάφους στην Ουκρανία, δεν είναι τόσο απλό στον σημερινό κόσμο της αλληλεξάρτησης, της παγκοσμιοποίησης, των σκληρών οικονομικών μέτρων και άλλων τιμωρητικών αντιδράσεων και κυρώσεων που, αν ακολουθηθούν με αποφασιστικότητα και είναι ισχυρές και μακρόπνοες, θα μπορούν να λυγίσουν τη ρωσική ηγεμονία και υπεροπλία και ν’ αντισταθμίσουν το αδιαμφισβήτητο στρατιωτικό πλεονέκτημα, μετα-

τρέποντας τελικά τη νίκη της σε πύρρειο. Σαφώς η αντιπαράθεση ξεπερνά την ίδια την Ουκρανία και τα επιμέρους ζητήματα του Ντόνμπας και της Κριμαίας και ακόμα και το θέμα του συσχετισμού δυνάμεων Ανατολής – Δύσης, αφού αν υιοθετήσουμε μια ευρύτερη προσέγγιση, πέρα από τις πυρηνικές δυνατότητες, κατάλοιπα και αυτές μια άλλης εποχής, η Ανατολή εκπροσωπείται πλέον ολοένα και περισσότερο από την Κίνα και όχι από τη Ρωσία, μια μετατόπιση που τα ίχνη της ανιχνεύονται ήδη στη δεκαετία του 1980, με τον περιβόητο πόλεμο των άστρων του Προέδρου Ρήγκαν. Ως εκ τούτου και όπως αποδεικνύεται, για τη Ρωσία η αντιπαράθεση αυτή αποκτά υπαρκτά διαστάσεις και είναι συνυφασμένη με περικαρύκωση για την πρόσδοψη της παλιάς της θέσης ως το αντίπαλο δέος, ως η άλλη μεγάλη δύναμη και ο ισότιμος συνομιλητής των ΗΠΑ, όσο και αν αυτό βρίσκεται πλέον στον χώρο του φανταστικού ή του σοσιαλιστικού ρεαλισμού. Οι ανελέητοι νόμοι της ζούγκλας καλά κρατούν.

Δεν είναι εν τέλει, όμως, όλα αυτά –εν μέρει τουλάχιστον– υποπριόντα της αδυναμίας του διεθνούς συστήματος να εντάξει έγκαιρα τη Ρωσία στις ευρωπαϊκές δομές ασφάλειας και εν γένει στο σύγχρονο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι, ενώ η προς Ανατολάς διεύρυνση του ΝΑΤΟ και η ένταξη δέκα χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης στην Ε.Ε. δημιούργησαν ένα νέο πλέγμα σχέσεων; Οι σημερινοί βρυκνηθοί δεν είναι παρά το αντίτιμο αυτής της αποτυχίας, η οποία βαραίνει όλους τους πρωταγωνιστές.

Ούτε οι ρωσικοί υπολογισμοί για τον καταλυτικό ρόλο της ενέργειας και των φυσικών πόρων στη στερέωση πρωτεύουσας θέσης έχουν

«Ας έχουμε περισσότερα παρά ποτέ στο μυαλό και τη σκέψη μας όλα εκείνα τα θύματα που αδόκητα, αχρείαστα και απάνθρωπα προκαλεί η ανάφλεξη, και όλες τις άλλες καταστροφές και αρνητικές συνέπειες».

επαληθευθεί, αλλά ούτε οι δυτικές προσεγγίσεις για εξουδετέρωση του ρωσικού παράγοντα, μέσα και από την περικύκλωσή του από το ΝΑΤΟ και την επικράτηση συγκεκριμένων συμφερόντων στη γεωπολιτική σκακιέρα, όπως το είδαμε και με την πολεμική για τον αγωγό North Stream 2. Σε κάθε περίπτωση, ευλόγως ξενίζει και δημιουργεί απέχθεια το εξ αντικειμένου δισταγμένο αμοιβαίο όφελος της Ρωσίας και των λοιπών δρώντων και ενεργειακών κολοσσών, που μαζί και με πρώιμες αναταράξεις της ενεργειακής μετάβασης και η επιλεκτική επίκληση της ενεργειακής ασφάλειας, οδηγούν στην εκτόξευση των τιμών, ενώ η πραγματικά διαθέσιμη προσφορά είναι πολλαπλάσια της ζήτησης, θυμίζοντας είτε τη λενινιστική θεώρηση περί ιμπεριαλισμού ως το ανώτατο στάδιο του καπιταλισμού, ο κόσμος ανάποδα, είτε τους εκβιασμούς του καρτέλ των παραγωγών, σίγουρα σε κάθε περίπτωση, τις απαράκαμπτές καταλυτικές συνέπειες του πολέμου και της έντασης.

Ας μην παραβλέπουμε επίσης τις προεκτάσεις από την ουσιαστική ακύρωση της Συμφωνίας για τις Πυρηνικές Δυνάμεις Μέσου Βελήνεκους (INF) που εν πολλοίς ξεγυ-

μνώνει από ασφαλιστικές δικλίδες, το δόγμα της εγγυημένης αμοιβαίας καταστροφής που δημιουργούσε την ισορροπία του τρόμου. Μπορούμε βεβαίως στα επιμέρους να βρούμε και διάφορα χαρακτηριστικά παρόμοια με άλλες παγιωμένες συρράξεις στην περιοχή και στοιχεία που θυμίζουν και διαστάσεις του κυπριακού προβλήματος και της συνεχιζόμενης τουρκικής επιβουλής.

Έχει συζητηθεί πολύ και αμφισβητηθεί το *raison d’etre*, μιας φύσει αμυντικής συμπακίας, προέκτασης του μεταπολεμικού ψυχρού πολέμου που τα κεκτημένα ενός κατ’εξοχήν στρατιωτικο-βιομηχανικού πλέγματος επιθυμεί να διατηρήσει, ενώ οι χώρες της πρώην κεντροατολικής Ευρώπης, ευλόγως για τις ιδίες, θεωρούν πως είναι όπως και η Ευρωπαϊκή Ένωση, συνώνυμο με το «ανήκομεν εις την Δύση», και εργαλειοποιείται στις σχέσεις με τη Ρωσία ως διάδοχο της πρώην «προστάτιδας» τους, Σοβιετικής Ένωσης. Δεν θα ήταν παρά ευφημισμός να διαπιστώσουμε πως το αφήγημα περί επαναπροσδιορισμού του ΝΑΤΟ ως συνεταιριστικού οργανισμού ασφάλειας για προώθηση κυρίως του διαλόγου και της συνεργασίας με τους προς Ανατολάς γείτονες με τη διαχείριση διενέξεων στην περιφέρεια της Ευρώπης, και η πολιτική της «ανοικτής πόρτας», δεν έπεισαν ή εκλαμβάνονται τουλάχιστον ως επίμαχες.

Τα δεδομένα του προβλήματος όπως διαμορφώθηκαν με την επανένωση της Γερμανίας, και την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και του Ανατολικού Μπλοκ, εξακολουθούν να δημιουργούν σοβαρές αναταράξεις με τη Ρωσία επικαλείται αθέτηση υποσχέσεων («NATO will not shift one inch eastward») και ακύρωση αναγνώρισης

ενός είδους ζωτικού χώρου (που μετουσιώνεται εσχάτως στις απαιτήσεις για μη επέκταση του ΝΑΤΟ, την απόσυρση στρατευμάτων, τη μη παρουσία πυραυλικών εγκαταστάσεων που να απειλούν τη Μόσχα και τη φιναλδοποίηση της περιοχής), που δεν διαφέρει κατά πολύ της παλαιάς αμερικανικής θέσης στην κρίση της Κούβας, θέτοντας από τη μία την αναγκαία αντίδραση στην απειλή χρήσης βίας, αλλά αποκάλυπτοντας από την άλλη, με κυνικό τρόπο, τα όρια του περί δικαίου αισθήματος και της έννοιας της κρατικής κυριαρχίας και εδαφικής ακεραιότητας, το υπόβαθρο της διεθνούς έννομης τάξης, εξόχως ενοχλητική και απαράδεκτη, όχι μόνο επι της αρχής, αλλά και όπως ιδιαίτερος για όσους ζούμε στη σκιά μεγάλων και ισχυρών γειτόνων.

Το βραχύβιο εγχείρημα με τον Συνεταιρισμό για την Ειρήνη και οι μαζικές προσχωρήσεις στη Βορειοατλαντική Συμμαχία, οιονεί μοιραία οδήγησαν στα γεγονότα της Γεωργίας το 2008, εξηγώντας εν μέρει μία από τις βασικές παραπονοχές της ουκρανικής κρίσης. Η αποτυχία επίτευξης των στόχων της Μόσχας μέσα από τις συμφωνίες του Μινσκ και τη δυνατότητα βέτο των αυτονομιστών των περιοχών Ντονέσκ και Λουγκάνσκ, ακολούθησαν ως αναμενόμενα τις τελευταίες μέρες, τακτικές τύπου Γεωργίας, με την αναγνώριση της ανεξαρτητοποίησης, δημιουργώντας επί του εδάφους την επιδιωκόμενη ενδιάμεση ζώνη και με «ειρηνευτική» επίδειξη και στρατιωτική παρουσία» και άλλες εκτεταμένες στρατιωτικές επιθέσεις, μια εισβολή σε πλήρη ανάπτυξη για εξουδετέρωση που αποκαλείται ουδετεροποίηση, της αυτόνομης ύπαρξης της Ουκρανίας, που θυ-

μίζουν *mutatis mutandis*, και τα καθ’ ημάς. Και βρισκόμαστε ακόμα σε μια πλήρως ρευστή κατάσταση, απρόβλεπτη και ανεξέλεγκτη, και διαρκώς επιδεινούμενη.

Από τη σύντομη αυτή περιγραφή των δεδομένων αβίαστα συμπεραίνεται πως σε αυτήν την εξέλιξη, πλείστοι όσοι θα βγούμε χαμένοι και μόνο τα γεράκια, και όσοι θρέφονται από την κρίση, θα τριβουν τα χέρια τους. Ας έχουμε περισσότερο παρά ποτέ στο μυαλό και τη σκέψη μας όλα εκείνα τα θύματα που αδόκητα, αχρείαστα και απάνθρωπα προκαλεί η ανάφλεξη, και όλες τις άλλες καταστροφές και αρνητικές συνέπειες. Περαιτέρω, όπως αναφέρεται και στο μοντέλο που ανέπτυξε Jervis, εμπνευσμένος από τον Θουκυδίδη, ο σπειριοειδής που δημιουργείται σε τέτοιες καταστάσεις εύκολα μπορεί να ξεφύγει από τον έλεγχο των μερών, ακόμα και σ’ εκείνες τις περιπτώσεις που δεν το έχουν από πριν σχεδιάσει, πόσο μάλλον εδώ.

Σε κάθε περίπτωση, αφού μοιραία φαίνεται ότι θα συνεχίζεται επί μακρόν, η αντιπαράθεση, κατάλοιπο άλλων εποχών και της πολιτικής της κανονιοφόρου, και παρωχημένων μακιαβελικών υπολογισμών και προσεγγίσεων, αδιαφορώντας για τον ανθρώπινο πολιτισμό, την τραγωδία, τη δοκιμασία και τον πόνο και την πεμπτούσια των ανθρώπινων ύπαρξης και της λογικής της διεθνούς συνεργασίας, και έστω και αν έχουμε ήδη βρεθεί πέρα από το χείλος του γκρεμού και της αναστρεψιμότητας, ας επιρρηστούμε όσο γίνεται περισσότερο στις λέξεις και τα επιχειρήματα, και όσο γίνεται λιγότερο να συνεχίζεται η πολιτική με άλλα μέσα.

Ο κ. Ανδρέας Δ. Μαυρογιάννης είναι πρόεδρος (ε.τ.).

Το πάγωμα προέδρου Πούτιν έναντι Swift

Η Ευρώπη επέλεξε κυρώσεις με ισχυρές επιπτώσεις κατά της Ρωσίας, προσπαθώντας να μην πλήξει κοινοτικά και εθνικά συμφέροντα

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Με δυσκολία και πωsgυρίσματα, αλλά για δεύτερη φορά με ασυνήθιστη ταχύτητα και ομοφωνία για τα δεδομένα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφώνησε σε ένα ευρύ πακέτο κυρώσεων κατά της Ρωσίας για την εισβολή της στην Ουκρανία. Ήταν το δεύτερο συνεχόμενο πακέτο στη σειρά και αυτό με ταχείς διαδικασίες εντός 24 ωρών, που υιοθετείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, εστιάζοντας στα εργαλεία που οι 27 ως Ε.Ε. έχουν στη διάθεσή τους, δηλαδή τον χρηματοοικονομικό τομέα και το εμπόριο, για να καταφέρουν σοβαρό χτύπημα στις δυνατότητες της ρωσικής οικονομίας. Μαζί με τα πιο πάνω ήρθε και η απόφαση για προσθήκη του Βλαντιμίρ Πούτιν και του Σεργκέι Λαβρόφ στη λίστα των κυρώσεων, μια κίνηση εν πολλοίς συμβολική, καθώς είναι μάλλον δύσκολο τυχόν καταθέσεις που συνδέονται με τους συγκεκριμένους αξιωματούχους του ρωσικού καθεστώτος να είναι εύκολο να εντοπιστούν.

Swift ή μη Swift

Αυτή είναι η θετική πλευρά όσον αφορά την απάντηση της Ε.Ε. στην επίθεση της Ρωσίας. Η αρνητική πλευρά αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι μεγάλες χώρες δεν θέλησαν να θέσουν σε υπερβολικό κίνδυνο τις δικές τους οικονομίες, με κυριότερο ζήτημα στο οποίο υπήρξε αν-

Καμία χώρα δεν απέκλεισε το ενδεχόμενο η απονομή από το Swift ν' αξιοποιηθεί σε ένα τρίτο πακέτο περαιτέρω μέτρων, σε περίπτωση που η Ρωσία δεν υπαναχωρήσει από τις επιθετικές της ενέργειες.

Το παρασκήνιο, οι προεκτάσεις και το τι πραγματικά συμβαίνει με το σύστημα Swift.

τίσταση την πρόταση για απονομή της Ρωσίας από το σύστημα τραπεζικών πληρωμών Swift. Η πρόταση αυτή, μαζί με αρκετές άλλες, ήταν μέρος του πακέτου το οποίο είχε παρουσιάσει στην άτυπη σύνοδο των 27 στις 17 Φεβρουαρίου Πέμπτη η Κομισιόν, και συζητήθηκε σε επίπεδο

μόνιμων αντιπροσώπων στις συναντήσεις της COREPER την Πέμπτη που προηγήθηκαν της έκτακτης Συνόδου στην οποία εγκρίθηκαν τα μέτρα από τους ηγέτες. Όπως προέκυψε, η πρόταση αυτή από πλευράς της Κομισιόν δεν έγινε αποδεκτή κυρίως από τη Γερμανία και τη Γαλλία μ' ένα σκεπτικό που περιλάμβανε την ανάγκη να υπάρξει ένα περιθώριο για μεταφορά πληρωμών για το φυσικό αέριο που εισάγουν ορισμένες χώρες, αλλά και τον φόβο να μην υποβαθμιστεί το ίδιο το σύστημα πληρωμών μακροπρόθεσμα. Ωστόσο, καμία χώρα δεν απέκλεισε το ενδε-

χόμενο η απονομή από το Swift να αξιοποιηθεί σ' ένα τρίτο πακέτο περαιτέρω μέτρων, σε περίπτωση που η Ρωσία δεν υπαναχωρήσει από τις επιθετικές της ενέργειες. Αυτή η προσέγγιση ήταν και αυτή που υιοθετήθηκε, παρά τις διαφωνίες κυρίως των χωρών της Βαλτικής που ζητούσαν την υιοθέτηση ολόκληρου του πακέτου.

Η πληροφορία που κυκλοφόρησε το απόγευμα της Πέμπτης για διαφωνία Γερμανίας, Ιταλίας, Γερμανίας και Κύπρου έδωσε την εντύπωση για μπλοκάρισμα της πρότασης, ωστόσο αυτό που είχε συμβεί ήταν

Κύπρος... εύκολος στόχος

Το ερώτημα κατά πόσο η Κύπρος αντιστάθηκε στην επιβολή κυρώσεων κατά της Τουρκίας έχει μάλλον αρνητική απάντηση, και λόγω του ότι η γενικότερη προσέγγιση σε επίπεδο αντιπροσωπειών, που οδήγησε στη μη υιοθέτηση του μέτρου για το Swift, σήμαινε πως το μέτρο δεν ήταν ουσιαστικά στο τραπέζι ώστε να απορριφθεί. Για ακόμα μία φορά, λόγω του πρότερου βίου της χώρας και των διασυνδέσεων ορισμένων κύκλων της πολιτικής τάξης με ρωσικά συμφέροντα, τα ευρωπαϊκά ΜΜΕ συμπεριέλαβαν με ευκολία την Κύπρο στον κατάλογο των προβληματικών χωρών. Η αλήθεια είναι και πως, και πάλι λόγω του πρότερου βίου της χώρας, ή έστω των ηγετών της, η κυπριακή πλευρά δύσκολα θα μπορούσε να διαφοροποιηθεί από την πλειοψηφία στο ζήτημα των κυρώσεων.

η στήριξη του επιχειρήματος της σταδιακής υιοθέτησης μέτρων. Όπως ανέφερε μεταξύ άλλων καλά ενημερωμένη δημοσιογραφική πηγή στην «Κ» το απόγευμα της Πέμπτης, «το σύστημα Swift δεν θα είναι στο τραπέζι απόψε». «Το Swift δεν ήταν στο τραπέζι, καθώς δεν ήταν αρκετά ώριμο για συζήτηση» επιβεβαίωσε ο Υπάτος Εκπρόσωπος Ζοζέπ Μπορέλ το βράδυ της Παρασκευής, ενώ και ο Γάλλος υπουργός Οικονομικών Μπρούνο Λεμέρ δεν απέκλεισε την υιοθέτηση αυτού του μέτρου σε κατοπινό στάδιο. «Το ερώτημα αυτό έτυχε σκέψης αλλά δεν υπήρξε συ-

ναίνεση και δεν βρέθηκε στο πακέτο» εξήγησε ο Ζοζέπ Μπορέλ για το ίδιο θέμα. Οι 27 ηγέτες των κρατών μελών το βράδυ της Πέμπτης δεν συζήτησαν το περιεχόμενο του δεύτερου πακέτου των κυρώσεων, αλλά το υιοθέτησαν χωρίς καθυστέρηση ώστε να δώσουν το μήνυμα της ενωμένης προσέγγισης. Όπως σημείωσε κοινοτική πηγή, μιλώντας στους δημοσιογράφους στο κτήριο του Συμβουλίου το βράδυ της Πέμπτης, το δεύτερο πακέτο είχε κλείσει πριν από τη συζήτηση των ηγετών, καθώς είχε γίνει έντονη προεργασία ώστε όλα τα μέτρα να είναι κοινά αποδεκτά και να υπάρχει χρόνος να συζητηθούν τα επόμενα βήματα. Ουσιαστικά η συζήτηση των ηγετών στη Σύνοδο επικεντρώθηκε στο ποια γεγονότα και εξελίξεις θα πυροδοτήσουν ένα τρίτο πακέτο κυρώσεων, τι θα περιλαμβάνει, και όπως διαφάνηκε στην προσπάθεια να συμπεριληφθούν στη λίστα των κυρώσεων οι Πούτιν και Λαβρόφ. Όπως τόνισε η ίδια πηγή, μιλώντας για τον σχεδιασμό για τα επόμενα βήματα, αν χρειαστεί υιοθέτηση νέου πακέτου ενδέχεται να υπάρξει νέα συνάντηση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Στα συμπεράσματα όπως τελικά εκδόθηκαν συμπεριλήφθηκε και αναφορά στη στήριξη της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας και της Γεωργίας και της Μολδαβίας, παραπέμποντας στις ανησυχίες που υπάρχουν και για τυχόν στοχευόμενες της Ρωσίας προς αυτές τις κατευθύνσεις. Σε αυτό το πλαίσιο και ο Ζοζέπ Μπορέλ την Παρασκευή αναφέρθηκε και στην ενίσχυση της ερηνευτικής επιχείρησης Althea της Ε.Ε. στη Βοσνία -Ερζεγοβίνη, αναφερόμενος στις αυξανόμενες ανησυχίες για τη σταθερότητα στη χώρα.

Οι κυρώσεις από την Ε.Ε. μπορεί να γίνουν ευκαιρία

Τα συν και τα πλιν στις ευρωπαϊκές οικονομίες από την επιβολή μέτρων στη Ρωσία εντοπίζει ο Πάμπος Παπαγεωργίου

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Καθυστασιαστικός για το αποτύπωμα που θα έχουν στις ευρωπαϊκές οικονομίες οι κυρώσεις που επιβλήθηκαν στη Ρωσία, εμφανίζεται ο Πάμπος Παπαγεωργίου στη συνέντευξή του στην «Κ». Το μέλος του Συμβουλίου Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας βλέπει κάποια προβλήματα που θα δημιουργηθούν στις συναλλαγές Ρώσων πολιτών και εταιρειών που σε ό,τι αφορά την Κύπρο μπορούν να επιφέρουν θετικά αποτελέσματα.

—Ποια είναι η ένταση και η έκταση των επιπτώσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία;

—Οι επιπτώσεις εμφανίζονται στα χρηματιστήρια, που είναι ένας καλός δείκτης. Υπάρχει πτώση στις τιμές των μετοχών, διότι υπάρχει αβεβαιότητα. Πρακτικά εκεί που αντανακλώνται οι επιπτώσεις και σε επίπεδο νοικοκυριών είναι το πεδίο της ενέργειας. Δηλαδή, έχουν αυξηθεί πολύ οι τιμές και του αργού πετρελαίου αλλά και του Φ.Α., το οποίο κατά 40% εισάγεται στην Ευρώπη από τη Ρωσία.

—Ποιοι οι κραδασμοί από τις κυρώσεις σε οικονομίες άλλων χωρών;

—Κατά κύριο λόγο οι κυρώσεις

Η Κύπρος θα ήταν σε πολύ καλύτερη κατάσταση εάν χρησιμοποιούσε εναλλακτικές ανανεώσιμες πηγές και κυρίως φωτοβολταϊκά. Εάν χρησιμοποιούσε Φ.Α., θα είχε υποστεί την αύξηση στις τιμές.

θα επηρεάσουν τη Ρωσία. Έχω την εντύπωση όμως ότι οι κυρώσεις που αναγγέλθηκαν από τον πρόεδρο των ΗΠΑ είναι περισσότερο συμβολικές. Τώρα το δίλημμα με τις κυρώσεις είναι ότι αυτές επιβαρύνουν τον απλό κόσμο. Από εκεί και πέρα επηρεάζουν και κάποιες ευρωπαϊκές οικονομίες, τη Γερμανία κυρίως με το πάγωμα του αγωγού Nord Stream 2. Επίσης, θα δημιουργήσουν κάποιο πρόβλημα στις συναλλαγές των Ρώσων πολιτών και ρωσικών εταιρειών με αντίστοιχες ευρωπαϊκές εταιρείες ή τράπεζες. Δεν νομίζω όμως ότι η Ευρώπη θα επηρεασθεί έντονα από τις κυρώσεις.

—Σε άλλα προϊόντα ή υπηρεσίες δεν εντοπίζονται παρενέργειες από το κλίμα που έχει δημιουργηθεί;

Στα τιμολόγια ηλεκτρικής ενέργειας ο Πάμπος Παπαγεωργίου, μέλος του Συμβουλίου Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας, θεωρεί πως η Κύπρος θα ήταν σε καλύτερη κατάσταση, εάν χρησιμοποιούσε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

—Ο πληθωρισμός αυτή τη στιγμή στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ έχει φθάσει σε επίπεδα που είχαμε δεκατίες να δούμε. Οι λόγοι είναι πολλοί. Ένας βασικός είναι η με-

γάλη αύξηση στο πετρέλαιο και τα παράγωγά του, στο Φ.Α. αλλά και σε βασικά μεταλλεύματα. Η αύξηση έχει επιδεινωθεί από την ένταση που υπάρχει με το Ουκρανικό. Κυ-

ρίως όμως η θεαματική αύξηση του πληθωρισμού το τελευταίο διάστημα έχει να κάνει με την απότομη αύξηση της ζήτησης στην εφοδιαστική αλυσίδα, μετά το τέλος των εγκλεισμών λόγω της πανδημίας. **—Στην Κύπρο είναι αυξημένη η δραστηριότητα των Ρώσων. Θα υπάρξει επίδραση από τις κυρώσεις και αν ναι, σε ποιους τομείς;**

—Αυτή είναι μια δύσκολη ερώτηση. Η προφανής απάντηση είναι ότι θα υπάρξουν κάποιοι περιορισμοί. Νομίζω πως αν γίνει πολύ δύσκολο για τους Ρώσους να συναλλάσσονται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, στον βαθμό που το επιτρέπουν οι κυρώσεις, που δεν νομίζω ότι θα είναι πολύ έντονες, μπορεί αυτό το γεγονός να αυξήσει τη δουλειά στην Κύπρο και όχι μόνο να μην επηρεασθούμε αρνητικά αλλά να επηρεασθούμε θετικά.

—Η Μεγάλη Βρετανία ανακοίνωσε ονόματα τραπεζών και προσώπων. Το ίδιο και η Ε.Ε. και οι ΗΠΑ. Πώς αυτά επηρεάζουν την Κύπρο;

—Οι κυρώσεις του Ηνωμένου Βασιλείου αφορούν το ίδιο. Οι κυρώσεις της Ε.Ε. αφορούν και την Κύπρο. Τώρα το ερώτημα είναι αν κάποιος μπορεί να επιβάλει τις κυρώσεις του και πέραν της επικράτειάς του. Η απάντηση είναι πως

αυτό το κάνουν κατά κόρον οι Αμερικανοί. Το κάνουν μέσω κυρώσεων που αφορούν το διεθνές σύστημα συναλλαγών, αλλά κυρίως το κάνουν με τη στόχευση σε εταιρείες, οι οποίες συναλλάσσονται με τους ανταγωνιστές τους.

—Θετικό ή αρνητικό ότι η Κύπρος δεν χρησιμοποιεί Φ.Α.;

—Η Κύπρος θα ήταν σε πολύ καλύτερη κατάσταση εάν χρησιμοποιούσε εναλλακτικές ανανεώσιμες πηγές και κυρίως φωτοβολταϊκά. Εάν χρησιμοποιούσε Φ.Α. θα είχε υποστεί την αύξηση στις τιμές, αλλά να μην ξεχνάμε σχεδόν αντιστοίχη αύξηση έχουμε από το μαζούτ. Συν το γεγονός ότι το Φ.Α. είναι λιγότερο ρυπογόνο.

—Στην αγορά αγαθών και στη καθημερινότητα του πολίτη θα φανεί η διαφορά;

—Κοιτάξτε. Ήδη φαίνεται, γιατί το ενεργειακό είναι σημαντικό στοιχείο στην όλη εξίσωση του κόστους παραγωγής. Από εκεί και πέρα νομίζω ότι επείγει η κυβέρνηση να καθορίσει μια στοχευμένη αντιπληθωριστική πολιτική για να συγκρατηθούν κάπως οι τιμές. Λέω κάπως, γιατί δυστυχώς όταν έχεις να κάνεις με πληθωρισμό κόστους και μάλιστα με αγαθά τις τιμές των οποίων εσύ δεν ελέγχεις, είναι λίγα αυτά που μπορούν να γίνουν.

Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

46 ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

Η ρωσική επιθετικότητα πρέπει να μας ξυπνήσει

Ο Τζέφρι Σακς μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον ΠΑΥΛΟ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ

Τον τελευταίο καιρό, ο διακεκριμένος οικονομολόγος και καθηγητής στη Σχολή Διεθνών και Δημοσίων Υποθέσεων του Πανεπιστημίου Κολούμπια των ΗΠΑ Τζέφρι Σακς ήταν αρκετά επικριτικός απέναντι στην Ουάσινγκτον για τους χειρισμούς της στο θέμα της Ουκρανίας. Διαφωνούσε γενικότερα με την αμερικανική κοσμοθεωρία για την αρχιτεκτονική της ασφάλειας στην Ευρώπη και στον κόσμο. Λίγες προσωπικότητες της αμερικανικής φιλελεύθερης διανόησης έχουν διατυπώσει με τόση διαύγεια θέσεις που αναγνωρίζουν το δικαίωμα της Ρωσίας να έχει λόγο που να λαμβάνεται υπόψη από τη Δύση σε ό,τι αφορά τις δομές ασφαλείας της Ευρώπης. «Η Ρωσία πρέπει να έχει λόγο στην ευρωπαϊκή ασφάλεια στον βαθμό που αυτή επηρεάζει την ασφάλεια της Ρωσίας και αυτό ήδη γίνεται στο πλαίσιο της συμμετοχής της Ρωσίας στον ΟΑΣΕ», δήλωσε στην «Κ» μία ημέρα πριν από την εισβολή στην Ουκρανία, η οποία πίστευε ότι ακόμη και την τελευταία στιγμή θα μπορούσε να αποφευχθεί.

Θεωρούσε ότι η αποδοχή από πλευράς των ΗΠΑ των αξιώσεων της Μόσχας για μια δέσμευση ότι η Ουκρανία δεν θα ενταχθεί ποτέ στο ΝΑΤΟ θα ήταν η σωστή κίνηση. Διαφωνούσε με το επιχείρημα πως κάτι τέτοιο θα μπορούσε να δημιουργήσει προηγουμένο και να δοθεί έτσι το δικαίωμα στη Ρωσία για ακόμη περισσότερες παρεμβάσεις στην Ευρώπη. «Το ερώτημα είναι αν το ΝΑΤΟ πρέπει να έχει το ελεύθερο να επεκτείνεται οπουδήποτε επιθυμεί και ουσιαστικά

αυτό σημαίνει αν πρέπει οι ΗΠΑ να έχουν το ελεύθερο να επεκτείνονται στρατιωτικά οπουδήποτε στην Ευρώπη. Δεν συμφωνώ. Πρόκειται για πρόκληση. Επιπλέον, το ΝΑΤΟ υποσχέθηκε στη Σοβιετική Ένωση το 1990 ότι δεν θα επεκταθεί ανατολικά, αλλά η υπόσχεση δεν τηρήθηκε».

Από την άλλη πλευρά, ο κ. Σακς, λίγες ώρες πριν από την εισβολή, επέμενε στην επικοινωνία του με την «Κ» ότι «η Ρωσία δεν πρέπει να εισβάλει και η Ουκρανία δεν πρέπει να χρειαστεί να πολεμήσει», και σύστηνε ότι η βέλτιστη διπλωματική λύση θα ήταν η εξής: «Δέσμευση του ΝΑΤΟ ότι δεν θα επεκταθεί στην Ουκρανία με αντάλλαγμα την αποκατάσταση της εθνικής ανεξαρτησίας της Ουκρανίας, την αποχώρηση των ρωσικών στρατευμάτων από την Ανατολική Ουκρανία και την εφαρμογή της συμφωνίας Minsk II». Διατηρούσε επιφυλάξεις για το κατά πόσο μια τέτοια διπλωματική πρωτοβουλία θα μπορούσε να επιτύχει, αλλά πίστευε πως υπήρχαν αρκετές πιθανότητες. «Η μη επέκταση του ΝΑΤΟ είναι κάτι που έχει μεγάλο ενδιαφέρον για τον Πούτιν», έλεγε.

Με άλλα λόγια, ο κ. Σακς θεωρεί ιδανική λύση να απορρίψει το ΝΑΤΟ το ενδεχόμενο ένταξης της Ουκρανίας και να προτείνει στο Κίεβο μια περιφερειακή σχέση αμυντικής συνεργασίας. Μάλλον δεν θα μάθουμε ποτέ αν αυτή η ιδέα θα μπορούσε να αποτρέψει την εισβολή. Κάποιοι αναλυτές πρότειναν κάτι ανάλογο, αλλά οι ηγέτες της Δύσης απέρριψαν αυτή την προσέγγιση με το σκεπτικό ότι μια πιθανή αποδοχή της θα ισοδυναμούσε με ενθάρρυνση της Μόσχας να διευρύνει τις πιέσεις της στα ανατολικά σύνορα του ΝΑΤΟ.

Ο κ. Σακς διατύπωσε και την εξής παρατήρηση, η οποία σύντομα αποδείχθηκε προφητική:

«...είναι βίαια, με στρατιωτικά μέσα εις βάρος των θεσμοθετημένων σταθερών, του πλαισίου δηλαδή παγκόσμιων αρχών και συμφωνιών που διέπουν την ισορροπία

Ο πρόεδρος Πούτιν –όπως ο πρόεδρος Ερντογάν– αποβλέπει στη διόρθωση «αδικιών της Ιστορίας και συμφωνιών».

και τις διακρατικές σχέσεις στην Ευρώπη. Με διαχρονική αξία και ισχύ σταθεροί κανόνες συνεργασίας και ασφάλειας παραμένουν ο σεβασμός της εδαφικής ακεραιότητας της κυριαρχίας, της κυρίαρχης ισότητας των κρατών και η προσφυγή αντί του πολέμου στην ειρηνική επίλυση των διαφορών.

Πώς αλλιώς να το γράψω; Η κατάφωρη παραβίασή τους από τη Ρωσική Ομοσπονδία –μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και πυλώνα της μετά το 1975 πανευρωπαϊκής αρχι-

GABRIELLA MARINO

«Πιστεύω σε έναν πολυπολικό κόσμο που βασίζεται στη Χάρτα του ΟΗΕ, στην Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και περιλαμβάνει τον πυρηνικό αφοπλισμό. Η Κίνα, η Ρωσία και άλλοι θα πρέπει να έχουν θέση σε αυτόν τον πολυπολικό κόσμο», λέει ο διακεκριμένος οικονομολόγος Τζέφρι Σακς.

Το ερώτημα είναι αν το ΝΑΤΟ πρέπει να έχει το ελεύθερο να επεκτείνεται οπουδήποτε επιθυμεί.

Η κρίση, εάν κλιμακωθεί, θα έχει σοβαρές επιπτώσεις τα επόμενα δύο χρόνια.

«Όπως είναι τα πράγματα σήμερα (σ.σ. την περασμένη Τετάρτη) οι ΗΠΑ εξακολουθούν να υποστηρίζουν το θεωρητικό δικαίωμα της Ουκρανίας να ενταχθεί στο ΝΑΤΟ, αλλά αφήνουν έτσι την Ουκρανία εκτεθειμένη σε μια ρωσική εισβολή». Και πράγματι, η εισβολή ξεκίνησε λίγες ώρες αργότερα. Ακολούθησε νέα επικοινωνία με την «Κ».

– Μπορεί τώρα να σταματήσει αυτή η ταχύτητα εξέλιξης όσον αφορά την εισβολή προτού γίνουν οι μαρτυρές μιας εκτεταμένης καταστροφής στην Ουκρανία; Τι θα πρέπει να γίνει κατά τη γνώμη σας;

– Φυσικά πρόκειται για μια καταστροφική εξέλιξη. Δεν γνωρίζουμε εάν και σε ποιο σημείο και με ποια μέσα όλη αυτή η εξέλιξη θα μπορούσε να είχε αποφευχθεί, αλλά η δυτική προσέγγιση του προβλήματος κατά τις τελευταίες εβδομάδες και τις τελευταίες δεκαετίες απέτυχε. Σήμερα είναι

πολύ δύσκολο να φανταστούμε ένα αποτέλεσμα στην Ουκρανία που να είναι σε οποιοδήποτε βαθμό ικανοποιητικό. Ο πόλεμος σίγουρα δεν είναι ένα ικανοποιητικό αποτέλεσμα. Η Ουκρανία δεν πρέπει να γίνει ένα νέο νεκροταφείο.

– Θα πρέπει η ρωσική επιθετικότητα να ξυπνήσει την Ευρώπη και τον κόσμο; Ακόμη και αν ήταν λάθος να αγνοήσει η Δύση για τόσο πολλά χρόνια τις ρωσικές ανησυχίες για την εθνική της ασφάλεια, δεν νομίζετε ότι αυτό που βλέπουμε σήμερα στη Μόσχα είναι ένα αναθεωρητικό καθεστώς που απειλεί την ειρήνη στην Ευρώπη;

– Ναι, η ρωσική επιθετικότητα πρέπει να μας ξυπνήσει. Πρέπει να καταδικάσουμε εμφανικά τις ρωσικές πράξεις, να κλιμακώσουμε τη διεθνή διπλωματία υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, να εργαστούμε πολύ πιο σκληρά για να διαμορφώσουμε μια διεθνή προσέγγιση στις διεθνείς κρίσεις. Εχουμε αποτύχει να κάνουμε κάτι τέτοιο με την πανδημία, με την κλιματική αλλαγή, με άλλες διεθνείς κρίσεις. Και πρέπει να αμυνθούμε απέναντι στη ρωσική επιθετικότητα χωρίς να κατακυλλήσουμε σε πόλεμο και σίγουρα όχι, Θεός φυλάξοι, σε μια πυρηνική αντιπαράθεση.

– Πώς θα επηρεάσει η εξέλιξη όσον αφορά την παγκόσμια οικονομία;

– Η κρίση, εάν κλιμακωθεί, θα έχει σοβαρές επιπτώσεις τα επό-

μενα δύο χρόνια. Και αυτή η κρίση θα έρθει να προστεθεί επάνω στην πανδημία την ίδια ώρα που η κλιματική κρίση επιδεινώνεται ραγδαία. Εάν πέρα από όλα αυτά υπάρξει έτος Ελ Νίνιο (ίσως το 2023 ή το 2024), οι κλιματικοί κραδασμοί θα είναι επίσης σοβαροί. Πρέπει να αποφύγουμε έναν πόλεμο και να αποφύγουμε μια άκρως διολίσθηση στη συνεχή κλιμάκωση των κυρώσεων.

– Οδηγεί η κρίση στη διακοπή της εξάρτησης της Ευρώπης από το ρωσικό αέριο, κάτι που σε συνδυασμό με το «πρασίνισμα» της παγκόσμιας οικονομίας θα επισπεύσει την οικονομική παρακμή της Ρωσίας, εφόσον η οικονομία της στηρίζεται υπερβολικά στους υδρογονάνθρακες;

– Μακροπρόθεσμα, η Ρωσία δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να εξαρτάται από τις εξαγωγές φυσικού αερίου. Ο κόσμος προχωράει στην απεξάρτηση από τους υδρογονάνθρακες. Το αν η κρίση θα επιταχύνει αυτήν τη διαδικασία είναι λίγο αβέβαιο. Άλλοι παραγωγοί φυσικού αερίου, συμπεριλαμβανομένων των Αμερικανών, είναι έτοιμοι να παρέμβουν ενθουσιωδώς για να καλύψουν οποιοδήποτε κενό αφήσει η ρωσική εταιρεία αερίου Gazprom.

Στο μεταξύ, η Ρωσία θα εκτρέψει τις εξαγωγές φυσικού αερίου προς την Κίνα και αλλού, τουλάχιστον σε κάποιο βαθμό. Αλλά ναι, θα υπάρξει υψηλό κόστος, βραχυπρόθεσμα.

Η ισχύς των ΗΠΑ μειώνεται

– Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία είναι ένα πρώτο σημάδι μιας ευρύτερης παγκόσμιας μεταβολής προς μια εποχή όπου θα εκδηλώνονται διαρκώς ολοένα και περισσότερες προκλήσεις απέναντι στις ΗΠΑ; Θα μπορούσε το λεγόμενο «σύμφωνο» μεταξύ Κίνας και Ρωσίας να θεωρηθεί ένας ακόμη σιωνός για όσα θα ακολουθήσουν τα επόμενα χρόνια;

– Θα ξεκινήσω από το εξής: Ήδη από το 1991, με άρθρο μου στην Washington Post, είχα παρατηρήσει ότι το τέλος του Ψυχρού Πολέμου σηματοδοτεί την τρίτη φερόν μέσα σε έναν αιώνα, μετά το τέλος του Α΄ και του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, που οι νικητές πρέπει να μεριμνήσουν για τους πτυγμένους. Αυτό δεν έγινε τότε και στη συνέχεια αντιμετωπίσαμε το 2014 αρχικά, με την προσάρτηση της Κριμαίας και τις επεμβάσεις στην Ανατολική Ουκρανία, μια Ρωσία θύμωμένη απέναντι στην επέκταση του ΝΑΤΟ. Σήμερα, η ισχύς των ΗΠΑ σίγουρα μειώνεται σε σχετικό όρο, αλλά αυτό δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι θα υπάρξει μια «συμμαχία» Κίνας - Ρωσίας. Οι ΗΠΑ είναι στην πραγματικότητα η πρώτη χώρα που προσπαθεί να χωρίσει τον κόσμο μεταξύ φίλων και εχθρών. Οι ΗΠΑ πιστεύουν σε έναν κόσμο υπό την ηγεσία των ΗΠΑ. Εγώ διαφωνώ. Πιστεύω σε έναν πολυπολικό κόσμο που βασίζεται στη Χάρτα του ΟΗΕ, την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και περιλαμβάνει τον πυρηνικό αφοπλισμό. Η Κίνα, η Ρωσία και άλλοι θα πρέπει να έχουν θέση σε αυτόν τον πολυπολικό κόσμο. Η ασφάλεια της Ευρώπης πρέπει να οικοδομηθεί εντός του ΟΑΣΕ και όχι μέσα από τη διεύρυνση του ΝΑΤΟ. Όλα αυτά φαίνονται ιδεαλιστικά σε μερικούς ανθρώπους, ακόμη και αφελη, αλλά πρέπει να γίνουν αυτές οι συζητήσεις για να διαπιστώσουμε αν μπορούμε να προχωρήσουμε σε τέτοιες ρυθμίσεις.

ΑΠΟΨΗ

Το μεγάλο λάθος της Ρωσίας

Του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Π. ΜΑΛΛΙΑ*

Τις μέρες αυτές επιβεβαιώνονται: Α. Η υπονόμευση από τη Ρωσική Ομοσπονδία του αποφασισθέντος στη Γιάλτα ΟΗΕ ως του μόνου παγκόσμιου συστήματος συλλογικής ασφάλειας.

Β. Η βίαιη αμφισβήτηση της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής συνεργασίας και ασφάλειας που καθιερώθηκε με την Τελική Πράξη του Ελσίνκι τον Αύγουστο του 1975 και επικαιροποιήθηκε με τη Χάρτα του Παρισιού για μια Νέα Ευρώπη τον Νοέμβριο του 1990.

Αναφέρομαι πάντοτε στα δύο αυτά κείμενα διότι άμεσα μας αφορούν. Αποτελούσαν τη ραχοκοκαλιά των κανόνων συνύπαρξης, συνεργασίας και ασφάλειας στην Ευρώπη στη βάση οικονομικών αρχών, αξιών, καθώς και ισορροπίας συμφερόντων. Ως ρεαλιστής δέχομαι ότι τα συμφέροντα και οι προτεραιότητες μεταβάλλονται. Δεν δυσκολεύομαι να αντιληφθώ ότι οι πραγματικότητες του 2022 διαφέρουν από αυτές του 1990, του 1975 ή του 1945.

Η «προσαρμογή» δεν μπορεί να γί-

νει βίαια, με στρατιωτικά μέσα εις βάρος των θεσμοθετημένων σταθερών, του πλαισίου δηλαδή παγκόσμιων αρχών και συμφωνιών που διέπουν την ισορροπία

ASSOCIATED PRESS

Με την εισβολή στην Ουκρανία ο Πούτιν καταπατά την Τελική Πράξη του Ελσίνκι του 1975 (στη φωτ. η Σύνοδος το 1975), κατά την οποία «τα συμμετέχοντα κράτη θα σέβονται την εδαφική ακεραιότητα όλων».

τεκτονικής ασφάλειας– προκαλεί δομικό πρόβλημα στην Ευρώπη. Δημιουργεί κίνδυνο, ανασφάλεια και κενό ισορροπίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση παραπαίει. Ο,τι συμβαίνει σήμερα στην Ουκρανία αφορά άμεσα και την ασφάλειά μας. Ο μέχρι τώρα συνήθης αντίλογος της Μόσχας υπενθύμιζε κυρίως την επέμβαση του ΝΑΤΟ στη Γιουγκοσλαβία, τη διεύρυνσή του προς Ανατολάς και την ανακήρυξη ανεξαρτησίας του Κοσόβου.

Αν υποθέσουμε ότι το ΝΑΤΟ ήταν για τη Ρωσία πρόβλημα ασφαλεί-

ας, αν αντιληφθεί ότι η πολιτική της σήμερα είναι ο «βηματοδόχτος» του.

Όπως εκατομμύρια πολίτες της Ευρώπης, παρακολούθησα απευθείας την ομιλία του προέδρου Πούτιν της 21ης Φεβρουαρίου. Υπερέβη τα εσκαμμένα. Δεν απευθυνόταν στο ρωσικό κοινό ή στην Ουκρανία. Απευθυνόταν στον καθένα από εμάς. Εκφραστής ενός αδιστακτού αναθεωρητισμού, ταυτίζοντας το δόγμα ασφάλειας της Ρωσίας με συγκεκριμένο εδαφικό χώρο, απαίτησε από τον καθένα μας να πάμε

πολλές δεκαετίες πίσω. Η πολιτική αυτή είναι δεν είναι μόνο επικίνδυνη. Είναι λάθος. Το ρωσικό λάθος.

Απορία προκαλούν οι θιασώτες της ρωσικής πολιτικής. Εκδηλώνονται κυρίως στο Διαδίκτυο. Γιατί να απορούμε; Στην Ελλάδα το 2022 αντικείμενο της πρόσφατης κοινοβουλευτικής συζήτησης ήταν και το αν «ανήκομεν εις την Δύσιν». Υπαρκτή είναι η επιλεκτική ευαισθησία των ΗΠΑ, του ΝΑΤΟ και κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέναντι στην τουρκική κατοχή στην Κύπρο –το ευρωπαϊκό προηγούμενο που ακολουθεί και η Ρωσία του προέδρου Πούτιν– και στις τουρκικές κατά της Ελλάδος πολεμικές απειλές. Λάθος θα ήταν να μην το αναδεικνύουμε. Όμως, ιστορικό λάθος θα ήταν να ζυγίζουν κάποιοι σήμερα τη θέση μας απέναντι στην ωμότητα της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία έχοντας κατά νου την αμφισβήτηση των συμμάχων μας στα δικά μας.

Ο πρόεδρος Πούτιν –όπως ο πρόεδρος Ερντογάν– αποβλέπει στη διόρθωση «αδικιών της Ιστορίας και συμφωνιών». Με εισβολή, πόλεμο και προσαρτήσεις να ανα-

τρέψει το εδαφικό στάτους κβο. Αμφότεροι προτάσσουν τις «νέες πραγματικότητες» εις βάρος των Διεθνών Συνθηκών και των κανόνων του δικαίου.

Η Αρχή (Principle) IV για την Εδαφική Ακεραιότητα της Τελικής Πράξης του Ελσίνκι επιβάλλει: «τα συμμετέχοντα κράτη θα σέβονται την εδαφική ακεραιότητα όλων. Θα απέχουν κάθε πράξης ασύμβατης με τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών κατά της εδαφικής ακεραιότητας, πολιτικής ανεξαρτησίας ή ενότητας οιαδήποτε κράτους και, ειδικότερα, από χρήση ή απειλή χρήσης βίας. Δεν θα στοχεύουν σε στρατιωτική κατοχή εδαφών ή τη χρήση βίας κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου... Κατοχή ή, με τον τρόπο αυτό, απόκτηση εδαφών δεν θα αναγνωριστεί ως νόμιμη».

Μπορεί κανείς να διαφωνεί για τη σημασία της γενικευμένης εφαρμογής της;

* Ο κ. Αλέξανδρος Π. Μάλλιας είναι πρόεδρος επί τιμή, συγγραφέας του βιβλίου «Τα Σύνορα - Αναθεωρητισμός» (εκδόσεις Ι. Σιδέρης).

Γιατί κατέρχομαι υποψήφιος για το 2023

Αχιλλέας Δημητριάδης: Δεν είναι προϋπόθεση να έχω στήριξη από τα κόμματα, διότι θα τρέξω στις εκλογές ούτως ή άλλως

Συνέντευξη στη
MARINA ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΟΥ

«Πιστεύω πως αυτή η διακυβέρνηση πρέπει να αλλάξει και πρέπει να αλλάξει με βάση το πρόγραμμα θέσεων που έχω ετοιμάσει. Η λογική μου είναι ότι πρέπει να καθαρίσουμε αυτή τη χώρα, πρέπει να της δώσουμε προοπτική, ελπίδα και πρέπει να λύσουμε το Κυπριακό γιατί μας συμφέρει. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο αν θέλουν [σ.σ. τα κόμματα] να έλθουν να με υποστηρίξουν είναι καλοδεχούμενοι» λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο Αχιλλέας Δημητριάδης, αποκαλύπτοντας ότι τη Δευτέρα εξαγγέλλει την ανεξάρτητη υποψηφιότητά του. Αποκαλύπτει παράλληλα πως έχει ήδη συναντήσει τις ηγεσίες των ΔΗΣΥ, ΑΚΕΛ, ΔΗΚΟ και Οικολόγων και πως έχει ολοκληρώσει το πρόγραμμα θέσεων του. Απαντά για το ποιες είναι οι κόκκινες γραμμές που θα θέσει για συνεργασίες, αν βλέπει το Κυπριακό νομικιστικά και όχι πολιτικά και αν έχει προτάσεις για την οικονομία.

—Είχατε πει από τον Σεπτέμβριο ότι ξεκινάτε διαβούλευση με τους πολίτες. Το αποτέλεσμα της διαβούλευσης οδηγεί σε εξαγγελία;

—Ναι, αυτή η διαβούλευση οδηγεί σε εξαγγελία τη Δευτέρα. Στόχος της διαβούλευσης ήταν ν' ακούσω από τον κόσμο ιδέες και να ετοιμάσω ένα πρόγραμμα εμπλουτίζοντάς το με αυτές τις ιδέες.

—Είχατε συναντήσεις με την κοινωνία των πολιτών;

—Πραγματοποίησα συνολικά 69 συναντήσεις, είχα πέντε δημόσιες διαβουλεύσεις και μίλησα με τέσσερα πολιτικά κόμματα. Στα κόμματα είχα στείλει επιστολές για να διευθετηθούν συναντήσεις.

—Με τις ηγεσίες τους;

—Μίλησα με τους Οικολόγους όπου παρεντέθηκαν οι Χαράλαμπος Θεοπέμπτου, Γιώργος Περδίκης και Νίκος Παυλίδης, μετά είδα τον Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος ήλθε στο Πολιτικό Γραφείο και συναντήθηκαν. Με το ΑΚΕΛ είχα συναντηθεί με τον Στέφανο Στεφάνου και τον Χάρη Καράμανο και με το ΔΗΚΟ, με τον Νικόλα Παπαδόπουλο. Η ΔΗΠΙΑ και η ΕΔΕΚ δεν απάντησαν. Την εβδομάδα που μπαίνει θα προχωρήσω σε δημοσιοποίηση των θέσεών μου, θα εξαγγείλω και η ήδη έχω ζητήσει να ξανασυναντηθούμε.

—Με τον Αβέρωφ Νεοφύτου γιατί συναντηθήκατε δεδομένου ότι είναι υποψήφιος.

—Διαβουλευθήκαμε για το πού πάμε. Είμαι ένας ανεξάρτητος υποψήφιος και θέλω ν' ακούσω. Αλλιώς αν δεν άκουγα τα οργανωμένα σύνολα.

—Η υποστήριξη των κομμάτων έχει τη δική της σημασία. Με δεδομένο ότι στον ΔΗΣΥ υπάρχουν δύο υποψήφιοι να υποθέσουμε πως επιδιώκετε τη στήριξη της αντιπολίτευσης;

—Εγώ στοχεύω σε οποιονδήποτε θέλει να με υποστηρίξει. Αν ο ΔΗΣΥ έχει ήδη υποψήφιο προφανώς και δεν θα με στήριξει.

—Θα μπορούσατε εσείς να υποστηρικθείτε από τον ΔΗΣΥ;

—Ρωτάτε τους ίδιους.

—Σημαίνει ότι θα συμφωνούσατε με τη διακυβέρνηση Αναστασιάδης.

—Αν συμφωνούσα με τη διακυβέρνηση Αναστασιάδης δεν θα κατέβαινα στις εκλογές, διότι θα ήθελα να συνεχίσει. Πιστεύω πως αυτή η διακυβέρνηση πρέπει ν' αλλάξει και πρέπει ν' αλλάξει με βάση το πρόγραμμα θέσεων που έχω ετοιμάσει. Η λογική μου είναι ότι πρέπει να καθαρίσουμε αυτή τη χώρα, πρέπει να της δώσουμε προοπτική, ελπίδα και πρέπει να λύσουμε το Κυπριακό γιατί μας συμφέρει. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, αν θέλουν να έλθουν να με υποστηρίξουν, είναι καλοδεχούμενοι.

—Επειδή η κύρια δεξαμενή, όπως όλα δείχνουν, είναι η αντιπολίτευση και συγκεκριμένα ΑΚΕΛ, ΔΗΚΟ και Οικολόγοι. Βρίσκεστε κοντά;

—Τους ζήτησα να βρεθούμε για να συζητήσουμε το πρόγραμμα. Αν βρίσκουν πως το πρόγραμμα τους ταιριάζει, τότε έχουμε κοινά σημεία.

—Δεν σας ανησυχεί η εξαγγελία

“

Δεν νομίζω, για παράδειγμα, η υπόθεση Μοδινού να είναι καθαρά νομικό θέμα. Το πώς πέρασε ο νόμος από τη Βουλή μόνο «αυτοί οι Μοδινοί» όπως αποκαλείται η ομάδα μας ξέρουν.

μιας ανεξάρτητης υποψηφιότητας χωρίς την πλάτη των κομμάτων;

—Βλέπετε την αντίφαση στο ερώτημά σας; Πίσω από έναν ανεξάρτητο υποψήφιο πρέπει να υπάρχει ένα κόμμα. Ή είναι ανεξάρτητος ή έχει κόμμα.

—Δεν είναι αυτό που ισχύει στην Κύπρο;

—Σημειώνω την αντίφαση. Αν είσαι πραγματικά ανεξάρτητος το σωστό είναι να ετοιμάσεις τις θέσεις σου, να τις εξαγγείλεις και να ζητήσεις από ομάδες και κομματικά σύνολα στήριξη. Δεν είναι προϋπόθεση να έχω στήριξη από κόμμα, διότι θα τρέξω έτσι κι αλλιώς.

—Τι λέτε σε αυτούς που αναφέρουν πως είστε μονοθεματικός και ασχολείστε αποκλειστικά με το περιουσιακό;

—Είμαι 33 χρόνια δικηγόρος και πολλά από τα θέματα που ασχολήθηκα δεν είχαν να κάνουν με το περιουσιακό. Είχα υποθέσεις εναντίον της Τουρκίας για τους αγνοούμενους, υποθέσεις εναντίον της Κύπρου για τους αγνοούμενους, ασχολήθηκα με υποθέσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως με την υπόθεση Αλέκου Μοδινού. Υπήρχε ο κίνδυνος για επτά χρόνια φυλακή, όταν η υπόθεση Μοδινός καταχωρήθηκε εναντίον της Κύπρου και άρχισε η δικαστική διαδικασία για διασφάλιση του δικαιώματος για ιδιωτική ζωή. Είναι πολλές οι υποθέσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έχουν κοινωνικές προεκτάσεις. Δεν νομίζω, για παράδειγμα, η υπόθεση Μοδινού να είναι καθαρά νομικό θέμα. Το πώς πέρασε ο νόμος

Τα τελευταία επτά χρόνια ήμουν πρόεδρος της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου. Υπέβαλα πριν από λίγες μέρες την παραίτησή μου, γιατί υπάρχει ενδεχόμενο σύγκρουσης συμφέροντος μεταξύ της προσπάθειάς μου ως υποψηφίου και των καθηκόντων μου ως Προέδρου της Επιτροπής, λέει στην «Κ» ο Αχιλλέας Δημητριάδης.

από τη Βουλή μόνο «αυτοί οι Μοδινοί» όπως αποκαλείται η ομάδα μας ξέρουν. Αυτά πιστεύω μου δίνουν τεράστια κοινωνική ευαισθησία στον τρόπο που χειρίζομαι τα θέματα με αποτελεσματικότητα. **—Οι πολίτες ωστόσο για να ψηφίσουν δίδουν ιδιαίτερη έμφαση και στην οικονομική πολιτική. ... Να μην υπάρξουν πειραματισμοί.**

—Αυτό που ίσως να μην ξέρετε είναι ότι ασχολούμαι και με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, εμπορικά θέματα και με θέματα δικαιοσύνης που έχουν να κάνουν με το εμπόριο.

Αν εκλεγώ θα φύγω από το δικηγορικό

—Επειδή αναφέρατε τα διαβατήρια, το θέμα σύγκρουσης συμφερόντων αντιμετωπίζουμε συχνά και προέρχεται κυρίως από πολιτικούς που είναι και δικηγόροι. Εσείς πώς θα το χειριστείτε;

—Η έννοια της σύγκρουσης συμφερόντος για κάποιο δικηγόρο είναι καθαρή. Ξέρουμε στο επάγγελμά μας τι είναι η σύγκρουση συμφερόντος και δεν μπορώ να καταλάβω πώς ένας δικηγόρος, ο οποίος ασχολείται, για παράδειγμα, με θέματα τραπεζών μπορεί να ψηφίζει στη Βουλή θέματα που αφορούν τις τράπεζες. Πρέπει να δηλώσει τη σύγκρουση συμφερόντος και να μην ψηφίσει. Δεν μπορείς να παίρνεις στο Υπουργικό Συμβούλιο διαβατήρια από το δικηγορικό σου γραφείο και να μη

—Αυτό θεωρείτε πως βοηθάει στο να κυβερνήσετε και να παρουσιάσετε ένα έργο οικονομικής σταθερότητας;

—Απόλυτα. Όταν μπορείς να επιλύσεις μια διαφορά και να τη συμβιβάσεις, γιατί να μην μπορείς να διοικήσεις σωστά; Το μεταπτυχιακό μου στην Αμερική ήταν στο εμπορικό δικαιο, δούλεψα στην Αμερική, έκανα την πρακτική μου στις Βρυξέλλες σε ζητήματα οικονομικής φύσεως. Δεν είμαι οικονομολόγος αλλά μάχιμος δικηγόρος, ξέρω να αναλύω υποθέσεις και να διευθετώ συγκρούσεις και ξέρω να ελίσσομαι

συμβαίνει τίποτα.

—Εσείς αν εκλεγείτε θα φύγετε πλήρως από το δικηγορικό σας;

—Ναι, βεβαίως.

—Θα το αναλάβει ο γιος σας;

—Όχι, εργάζεται στο εξωτερικό. Αν εκλεγώ, δεν θα μείνω σε αυτό το γραφείο. Μάλιστα, ως μέτρο διασφάλισης της έννοιας της σύγκρουσης συμφερόντος, να σας ενημερώσω ότι τα τελευταία επτά χρόνια ήμουν πρόεδρος της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου. Υπέβαλα πριν από λίγες μέρες την παραίτησή μου, γιατί υπάρχει ενδεχόμενο σύγκρουσης συμφέροντος μεταξύ της προσπάθειάς μου ως υποψηφίου και των καθηκόντων μου ως προέδρου της Επιτροπής.

όσον αφορά το τι πρέπει να κάνεις έτσι ώστε δύο άτομα να συμφωνήσουν.

—Μιλώντας για την δικηγορία, πολλοί σχολιάζουν ότι προσεγγίζετε καθαρά νομικά το Κυπριακό, ενώ είναι καθαρά πολιτικό ζήτημα...

—Έχετε απόλυτο δίκιο. Σκόπημα. Ξέρετε τι σημαίνει να πηγαίνεις στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο να κάνεις δίκη και η Τουρκία να σου παρουσιάζει δηλώσεις σου διερωτών μεν αν τοποθετείσαι τελικά πολιτικά ή νομικά; Εσκεμμένα, ποτέ δεν έκανα δηλώσεις που να μην ήταν νομικής φύσης. Θυμάμαι τον καιρό που είχαμε ξεκινήσει με την Τίτινα Λοϊζίδου, το περιουσιακό δεν ήταν καθαρό. Τώρα είναι ένα από τα έξι σημεία του Πλαισίου Γκουτέρες. Εμείς όχι μόνο κερδίσαμε, αλλά εισαγάγαμε την έννοια της απόλυτης χρήσης. Αν είχαμε τη φαντασία (ως ε/κ πλευρά) να κάνουμε σωστή διαπραγμάτευση, αφού κατοχυρώσαμε το δικαίωμα της ιδιοκτησίας, η απώλεια χρήσης θα ήταν ένα από τα θέματα που μπορούμε να διαπραγματευτούμε.

Αυτό σημαίνει διαπραγματεύεσθαι. Η νομικιστική αντιμετώπιση που μου φορτώνουν, είναι η δουλειά μου. Ήμουν δικηγόρος και υπηρέτούσα τις υποθέσεις μου με τον πιο καλό τρόπο. Αν αυτές έχουν πολιτικές επιπτώσεις, που έχουν, δεν ήταν δική μου δουλειά. Τώρα είναι δική μου δουλειά και γι' αυτό θέλω να τις χειριστώ πολιτικά. Βλέπω την κακοδιαχείριση μέχρι τώρα. **—Όταν λέτε κακοδιαχείριση;**

—Άστοιχη εξωτερική πολιτική,

κακή εκτίμηση των πραγμάτων. Δείτε για παράδειγμα το Βαρώσι. Τον Ιούνιο του 2019 μας έλεγαν ότι είναι «προεκλογικό πυροτέχνημα». Τον Νιόβρη του 2020, ο Ερντογάν έκανε πικ νικ στη βροχή, ενώ τον Ιούλιο του 2021 άνοιξε το 3,5%. Τότε μας είπαν ότι θα κάνουμε προσφυγή στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Ότι θα πάρουμε ψήφισμα και θα βγει απόφαση. Μας είπαν πως θα κάνουν 5η Διακρατική στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για το Βαρώσι. Πού είναι όλα αυτά; Πάμε να χάσουμε το Βαρώσι με την άστοχη εξωτερική πολιτική.

—Συνεπώς τώρα τι κάνουμε, αφού συμφωνούμε πως η λύση του Κυπριακού είναι πολιτικό θέμα;

—Έχουμε τα έξι σημεία του Πλαισίου Γκουτέρες πάνω στα οποία πρέπει να διαπραγματευτούμε, να κάνουμε σταυροειδή διαπραγμάτευση, να δώσουμε, να πάρουμε και να το λύσουμε.

—Πάντως, το Πλαίσιο Γκουτέρες δεν το δέχεται το ΔΗΚΟ... Ούτε τη σταυροειδή διαπραγμάτευση μέρους της αντιπολίτευσης.

—Τι διαπραγμάτευση θα κάνουμε με τα έξι σημεία του πλαισίου, αν δεν είναι σταυροειδής; Εγώ δεν είδα ότι δεν το δέχονται, αλλά ασυζητήσουμε τις θέσεις τους.

—Επειδή θέλετε να διαβουλευθείτε με τα κόμματα για τυχόν συνεργασίες, μέχρι πού φτάνουν οι συμβιβασμοί σας και ποιες οι κόκκινες γραμμές;

—Θα πρέπει να συμφωνούμε με τη διζωνική, δικονομική ομοσπονδία, σύμφωνα με τα ψηφισματα του ΟΗΕ, την πολιτική ισοτιμία, τις συγκλίσεις και να συνεχίσουμε από εκεί που μείνανε με το πλαίσιο Γκουτέρες. Αν δεν συμφωνούμε, απλώς δεν συμφωνούμε και δεν δέχονται τις θέσεις μου.

—Και πώς αποκλείουμε τη δικοτόμηση;

—Μέσα στην Ε.Ε. Είναι αυτά που θα μας δώσει την ομπρέλα προστασίας από του να κοπεί η χώρα μας στα δύο. Γιατί αν κοπεί η δική μας χώρα στα δύο υπάρχουν κι άλλες ευρωπαϊκές χώρες που θα έχουν την ίδια τύχη. Η δύναμή μας είναι συμπλέοντας με την Ε.Ε. και ακολουθώντας τις αρχές της Ε.Ε. να βρεις την ασπίδα προς την Τουρκία, η οποία να λείει πως αυτή η ιστορία με την κυριαρχική ισοτιμία δεν μπορεί να συζητείται.

—Με ποιους θα κυβερνήσετε;

—Είναι νωρίς να πούμε κάτι τέτοιο ένα χρόνο πριν. Δείτε το πρόγραμμα από του να κοπεί η χώρα μας στα δύο. Γιατί αν κοπεί η δική μας χώρα στα δύο υπάρχουν κι άλλες ευρωπαϊκές χώρες που θα έχουν την ίδια τύχη. Η δύναμή μας είναι συμπλέοντας με την Ε.Ε. και ακολουθώντας τις αρχές της Ε.Ε. να βρεις την ασπίδα προς την Τουρκία, η οποία να λείει πως αυτή η ιστορία με την κυριαρχική ισοτιμία δεν μπορεί να συζητείται.

—Θα συζητήσετε και με την Εκκλησία;

—Τι εννοείτε;

—Το ενδεχόμενο στήριξης σας.

—Γιατί η Εκκλησία στηρίζει υποψηφίους;

—Ο Αρχιεπίσκοπος δεν στήριξε τον Νίκο Αναστασιάδη;

—Τότε καλό είναι να μιλήσουμε. **—Υπάρχει κάποιο κόμμα που το αποκλείετε εξ αρχής;**

—Έχω πει πως με το ΕΛΑΜ δεν έχω κοινό έδαφος, δεν συμμερίζομαι τις απόψεις τους και δεν θεωρώ ότι υπάρχει κοινό έδαφος συνεργασίας ή συμφωνίας.

Έχουμε ακόμα ευκαιρία να λύσουμε το Κυπριακό

—Μπορείτε όμως έτσι να φτάσετε μέχρι τέλους;

—Θέλω να προσφέρω σε αυτή τη χώρα. Νιώθω τυχερός που μεγάλωσα εδώ, γι' αυτά που μου έδωσε η χώρα μου και θέλω να την υπηρετήσω. Δεν θέλω να με εξυπηρετήσει το κράτος, ούτε η κυβέρνηση. Θέλω να δώσω. Μπορεί να ακούγεται θεωρητικό ή ουτοπικό, αλλά θέλω να προσφέρω. Μέχρι τώρα είχα μια καριέρα, που έκανε διάφορα πράγματα στα ανθρώπινα δικαιώματα που προσέφεραν στη χώρα μου. Τώρα θέλω να μπω στην πολιτική αρένα γιατί νιώθω πως

βρισκόμαστε σε μία πολύ άσχημη κατάσταση στο Κυπριακό και πρέπει κάτι να κάνουμε. Η ελπίδα πάει να καθεί και πρέπει να δώσουμε ελπίδα στα παιδιά μας που τα περισσότερα θα μείνουν στο εξωτερικό. Δεν μπορούμε να βλέπουμε με απάθεια όσα γίνονται τώρα. Να λέει ο πρόεδρος ότι έχει κάνει μόνο 62 διαβατήρια και να θεωρούμε πως είναι εντάξει.

—Αυτό πάντως που λέγατε για το Κυπριακό είναι πως ο επόμενος Πρόεδρος θα διαχειριστεί τη διχοτόμηση...

—Δεν το πιστεύω, έχουμε ακόμη

ευκαιρία...

—Ποια είναι η ευκαιρία μας; Τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης;

—Όχι, τα ΜΟΕ είναι πολύ λίγα και πολύ αργά...

—Τότε τι σας κάνει να πιστεύετε πως υπάρχει ακόμα τρόπος να ανατρέψουμε την κατάσταση;

—Λόγω της αγάπης μου γι' αυτή τη χώρα. Δεν δέχομαι αυτή η χώρα να διχοτομηθεί.

—Καλά, οι υπολοίποι δεν αγαπούσαν τον τόπο τους;

—Μπορεί να μην είχαν αρκετή αγάπη για να μείνουν ολόκληρη η

Κύπρος.

—Εξαρτάται δηλαδή πλήρως από μας το κατά πόσο θα λυθεί το Κυπριακό; Δεν παίζουν ρόλο η Τουρκία, η τ/κ πλευρά και οι διεθνείς εξελίξεις;

—Βεβαίως και παίζουν ρόλο κι άλλοι παράγοντες. Αλλά αν ο ε/κ παράγοντας δεν είναι θετικός προς τη λύση, τότε δεν θα υπάρξει λύση. **—Και πώς θα φανεί θετικός σήμερα;**

—Αυτό ακριβώς είναι το στοίχημα. Η κατάσταση από το 2017 μετά το Κραν Μοντάνα, που ήμασταν στο παρά πέντε της λύσης, είναι

τώρα αποκλειστική πολιτική ευθύνη της διακυβέρνησης Αναστασιάδης. Εκείνοι ήταν στο τιμόνι και μας έφεραν σε αυτή την κατάσταση. Δεν με ενδιαφέρουν οι δικαιολογίες, με ενδιαφέρει το γεγονός ότι τώρα βρισκόμαστε σε αυτή την κατάσταση. Η κυβέρνηση δεν έκανε τις κινήσεις που μπορούσε να είχε κάνει για να λύσει το Κυπριακό. Είναι η δική μας πλευρά που έχασε την αξιοπιστία της δεδομένου ότι δεν μας πιστεύουν ούτε στην Ευρώπη ούτε στα Ηνωμένα Έθνη. Πουλούμε διαβατήρια, ιθαγένεια, αυτή είναι η μόνη δουλειά μας;

«Θέλω να δώσω. Μπορεί να ακούγεται θεωρητικό ή ουτοπικό, αλλά θέλω να προσφέρω».

Στο μυαλό του Αναστασιάδη για το '23

Για ποιο λόγο ο Πρόεδρος αφήνει ουρά πίσω από την υποψηφιότητα Αβέρωφ Νεοφύτου και οι σχέσεις των δύο

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Τη 12η Μαρτίου, ο Δημοκρατικός Συναγερμός χρίζει επίσημα τον υποψήφιό του για τις προεδρικές εκλογές που δεν θα είναι άλλος από τον πρόεδρο του κόμματος Αβέρωφ Νεοφύτου. Στο συνέδριο του Ανάτατου Συμβουλίου θα παρευρεθεί μεταξύ άλλων και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης. Και ήδη αυτό το οποίο συζητείται στα συναγερμικά πηγαδάκια είναι το ποια θα είναι η στάση του Προέδρου. Θα είναι πλήρως υποστηρικτικός στην υποψηφιότητα Αβέρωφ, θα αφήνει ένα παράθυρο ανοικτό για το σενάριο της απόσυρσής του ή θα επιχειρήσει να κρατήσει σαφείς αποστάσεις, χρησιμοποιώντας τον θεσμικό του ρόλο ως πρόσχημα; Η στάση του στο συνέδριο θεωρείται πως θα καθορίσει και το πώς θα κινηθεί καθ' όλη τη διάρκεια του προεκλογικού. Και το λέμε αυτό καθώς οι τοποθετήσεις του Προέδρου Αναστασιάδη γύρω από τον προεκλογικό, κάθε άλλο παρά χαροποιούν την Πινδάρου. Είναι δηλώσεις που ενισχύουν το χειρότερο για τον συναγερμικό πρόεδρο σενάριο: ότι είναι υποψήφιος με προθεσμία, κάτι που θέλει με κάθε τρόπο να αποτινάξει.

Ο νέος πονοκέφαλος

Αφορμή για τον πονοκέφαλο στον ΔΗΣΥ υπήρξε η νέα συνέντευξη που έδωσε ο Νίκος Αναστασιάδης στον ΑΛΦΑ, την περασμένη Δευτέρα, όπου στην ουσία στήριξε τον συναγερμικό πρόεδρο, όμως άφησε και μία ουρά για plan Β'. Ασχέτως ότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου λίγες μέρες προηγουμένως μάζεψε όλους τους υπουργούς για να τους διαμηνύσει πως δεν υπάρχει σε καμία περίπτωση plan Β'. Συγκεκριμένα, όταν ο Πρόεδρος κλήθηκε να τοποθετηθεί για το τι θα κάνει στο ενδεχόμενο που η υποψηφιότητα Αβέρωφ καταδειξει πως δεν κερδίζει ανέφερε πως «αυτό είναι θέμα των συλλογικών οργάνων του κόμματος και του ίδιου του προέδρου. Ο κ. Νεοφύτου είναι ένας πολιτικός με οξυδέρκεια, πολιτική κρίση αυξημένου βαθμού, εκείνοι θα αποφασίσουν, αν και κατά πόσο απαιτείται λόγω συνεργασιών να υπάρξει υπαναχώρηση. Αν παραδείγματος χάριν, τεθεί όπως ετθέθη από το ΑΚΕΛ ότι ξέρετε οι πρόεδροι του κόμματος θα πρέπει να εξαιρεθούν μιας ενδεχόμενης συνεργασίας. Σε μια τέτοια περίπτωση στον ίδιο εναπόκειται και στα συλλογικά όργανα του κόμματος να αποφασίσουν. Αλλά αυτή τη στιγμή, εκείνο το οποίο γνωρίζω είναι ότι η παράταξη έχει υποψήφιο και αυτός είναι ο Αβέρωφ Νεοφύτου». Στελέχη του ΔΗΣΥ σημειώνουν πως θα επιλέξουν να δώσουν σημασία στο ότι ξεκαθάρισε πως ο υποψήφιος του ΔΗΣΥ είναι

Ο Νίκος Αναστασιάδης δεν έχει αδειάσει τον Νίκο Χριστοδουλίδη για την εμφανή πλέον θέλησή του να κατέλθει ως ανεξάρτητος υποψήφιος, όπως θα ανέμεναν στον ΔΗΣΥ και αυτό εγείρει ερωτήματα στην Πινδάρου.

ο Αβέρωφ Νεοφύτου παραλείποντας τα υπόλοιπα. Το ίδιο έκαναν άλλωστε και τον περασμένο Σεπτέμβριο, όταν ο Νίκος Αναστασιάδης είπε ότι τον πρώτο λόγο έχει ο Αβέρωφ Νεοφύτου, αγνοώντας πλήρως την υποσημείωση που έθεσε ότι ο ίδιος, για λόγους εκλεξιμότητας το 2008, έκανε πίσω βάζοντας τον τότε δημοφιλή Ιωάννη Κασουλίδη να διεκδικήσει.

Για ποιο λοιπόν λόγο μπαίνουν οι υποσημειώσεις του Νίκου Αναστασιάδη που αναστατώνουν την Πινδάρου; Οι λόγοι ποικίλλουν.

- Ο Νίκος Αναστασιάδης θέλει με κάθε τρόπο να παραμείνει ο ΔΗΣΥ στην εξουσία. Γι' αυτό τον λόγο θέλει να μείνει στην κούρσα αυτός που μπορεί να συσπειρώσει τον ΔΗΣΥ, αλλά και να φέρει συνεργασίες τέτοιες που να τον εκλέξουν χωρίς δυσκολία.

- Οι σχέσεις του με τον Νίκο Χριστοδουλίδη εξακολουθούν να είναι άριστες, τον θεωρεί συνεχιστή του, παρά το γεγονός ότι σύμφωνα με την Πινδάρου είναι ο διασπαστής της παράταξης, της οποίας όπως έλεγε στη συνέντευξη του είναι γέννημα θρέμμα.

- Οι σχέσεις του Προέδρου με τον Αβέρωφ Νεοφύτου έχουν περάσει από πολλές δοκιμασίες λόγω της διαφορετικής φιλοσοφίας και νοοτροπίας.

Οι αρχικές σκέψεις

Ο Νίκος Αναστασιάδης θέλησε να συντηρεί τις φιλοδοξίες του Νίκου Χριστοδουλίδη για το 2023. Έβλεπε πως ο τέως υπουργός Εξωτερικών και στενός του συνεργάτης,

Ο ορίζοντας του καλοκαιριού που χάθηκε, τα ευρήματα των δημοσκοπήσεων και οι πολιτικές διαφορές

είχε σημαντική δημοτικότητα, όχι μόνο στον ΔΗΣΥ αλλά οριζοντίως. Εκτιμούσε πως αν έκανε διακριτικά τόσο ο Νίκος Χριστοδουλίδης όσο και ο Αβέρωφ Νεοφύτου προεκλογικό μέχρι και τον Ιούνιο, εκεί θα διαφαινόταν ποιος αφενός είναι ενός υποψηφίου ή του άλλου. Αυτό βεβαίως που δεν είχε υπολογίσει ήταν την οργή της Πινδάρου, όταν ο Νίκος Χριστοδουλίδης έκανε επαφές στο παρασκήνιο, εκδηλώσεις υπό την αιγίδα του υπουργείου Εξωτερικών και εν πολλοίς κανονικά προεκλογικό. Σε αυτό το πλαίσιο ο Αβέρωφ Νεοφύτου ζήτησε από τον Νίκο Αναστασιάδη να τον καλέσει να ξεκαθαρίσει, αν ενδιαφέρεται για τις προεδρικές ή όχι. Αν ενδιαφερόταν, θα έπρεπε σύμφωνα με τον συναγερμικό πρόεδρο να παρατηθεί και όχι να εκμεταλλεύεται τη θέση του στο υπουργείο Εξωτερικών. Σύμφωνα με τα όσα λέγονται ο Πρόεδρος προσπάθησε να επικοινωνήσει με τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Του είχε ήδη ετοιμάσει μια δήλωση, όταν ο ΔΗΣΥ ζήτησε δημοσιώς εξηγήσεις από τον τέως ΥΠΕΞ, με τον Νίκο Χριστοδουλίδη

να αρνείται να την κάνει. Ο Πρόεδρος προσπάθησε να λειτουργήσει ως πυροσβέστης κατά την περιβόητη συνάντηση των τριών ανδρών, όπου ζητήθηκε με τη συγκατάθεση Αβέρωφ Νεοφύτου ότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου θα έθετε την υποψηφιότητα—που είχε ήδη εξαγγείλει δύο μέρες προηγουμένως—υπό αίρεση των συνεργασιών και της απήχησης που θα είχε, νοούμενου ότι ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν θα εξήγγειλε υποψηφιότητα ως ανεξάρτητος. Και αυτό γιατί ο τέως υπουργός Εξωτερικών είχε ακούσει για τη συνάντηση Αβέρωφ Νεοφύτου με ΔΗΚΟϊκό από το στενό περιβάλλον του προέδρου του ΔΗΚΟ, όπου πρότεινε συγκεκριμένους υπουργούς της κυβέρνησης Αναστασιάδη, ούτως ώστε να συνεργαστούν. Συνάντηση την οποία διαψεύσει ο ΔΗΣΥ. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, πάντως, γνώριζε καλά πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης σκεφτόταν να κατέλθει ως ανεξάρτητος υποψήφιος, το είχαν συζητήσει και πριν από το περιβόητο Πολιτικό Γραφείο. Αυτό που εγείρει ερωτήματα για πολλούς, είναι πως ο Πρόεδρος, με δεδομένο ότι είναι «γέννημα θρέμμα» του ΔΗΣΥ, δεν «έκοψε τον βήχα» ή τέλος πάντων δεν χαλιναγώγησε τις φιλοδοξίες του στενότερού του συνεργάτη με δεδομένο τον κίνδυνο διάσπασης του κόμματος. Πολλοί είναι εκείνοι που υποστηρίζουν πως αν διατηρείτο η υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη στο τραπέζι, ο Πρόεδρος θα επενέβαινε στη συνέχεια και θα ζήτησε από τον Αβέρωφ Νεοφύτου ν' αποσυρθεί, αν οι δημοσκοπήσεις

εξακολουθούσαν να τον δείχνουν χαμηλά. Το κατά πόσο είναι έτοιμος να το κάνει και τώρα είναι λίγο θολό. Ο ίδιος πάντως ξεκαθάρισε σε υπουργούς του που στηρίζουν τον Νίκο Χριστοδουλίδη πως δεν θέλει σε καμία περίπτωση να βγουν ανοικτά υπέρ του. Αυτός ήταν και ο λόγος που ο Βασίλης Πάλλμας αποχώρησε, ενώ σε συνάντηση που είχε με τον Κώστα Καδή, ο υπουργός Γεωργίας τον διαβεβαίωσε πως δεν πρόκειται να στηρίξει ανοικτά τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Ανοικτό είναι το πώς θα κινηθεί ο Πρόεδρος Προδρόμου που όπως διαρρέεται δυσφορεί από την παρουσία δύο στρατοπέδων στην κυβερνώσα παράταξη.

Ζήτημα βεβαίως αποτελεί και η στάση ΔΗΠΑ, η οποία συνδέεται με το πώς κινείται ο Πρόεδρος Αναστασιάδης. Η ΔΗΠΑ έχει ξεκαθαρίσει πως θα κινηθεί αργά και μεθοδικά για το θέμα των συνεργασιών, ωστόσο οι σχέσεις με την Πινδάρου δεν διάγουν και την καλύτερη περίοδο. Και αυτό γιατί πολλοί είναι εκείνοι που σημειώνουν πως στελέχη της ΔΗΠΑ ευνοούν υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη. Όπως σημειώνουν συναγερμικά στελέχη, ο Μάριος Καρογιάν αναμένεται να κινηθεί αναλόγως του τι θέλει ο στενός του φίλος Νίκος Αναστασιάδης. Και το γεγονός ότι αργεί να τοποθετηθεί λέει πολλά. Από τη ΔΗΠΑ πάντως ξεκαθαρίζουν, πως η στήριξη Αναστασιάδη δεν σημαίνει αυτόματα και στήριξη Αβέρωφ και σημειώνουν πως οι όποιες αποφάσεις θα ληφθούν στην ώρα τους.

Η διαφορά φιλοσοφίας

Σε όλο αυτό πάντως το αινιγματικό παιχνίδι γύρω από τα όσα δηλώνει για το 2023 ο Πρόεδρος Αναστασιάδης, δεν παραγνωρίζεται και η σχέση του με τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ, η οποία έχει περάσει τα πάνω και τα κάτω της. Κανένας δεν ξαχνά τις διαφωνίες που είχαν στο Κυπριακό. Το τσουνάμι, για το οποίο προειδοποιούσε ο Αβέρωφ Νεοφύτου μετά το Κραν Μοντάνα, είχε προκαλέσει την αντίδραση του Προέδρου Αναστασιάδη, ενώ η παρατεταμένη απουσία του Αβέρωφ Νεοφύτου το καλοκαίρι του 2017 από τη δημόσια σφαίρα, συνδέεται όπως έλεγαν πολλοί με τη διαφωνία του για τους εκεί χειρισμούς. Αυτό, σε συνδυασμό με τα όσα εκτυλίχθηκαν το καλοκαίρι που πέρασε όταν η Τουρκία άνοιξε το 3,5% της περικλειστης πόλης της Αμμοχώστου και την απουσία του Αβέρωφ Νεοφύτου στο εξωτερικό, που όπως υποστηρίζουν στελέχη του κόμματος ήταν για να αποφύγει να καταγράψει τη διαφωνία του με τους χειρισμούς της εξωτερικής πολιτικής, ενισχύει τις φωνές που θέλει τους δύο να μην τα βρίσκουν. Όπως λέγεται, συνεχιστής του θεωρεί ο Πρόεδρος πως είναι ο Νίκος Χριστοδουλίδης του οποίου οι θέσεις του στο Κυπριακό διαφέρουν από εκείνες του Αβέρωφ Νεοφύτου. Το πόσο όμως αυτές οι διαφωνίες είναι ειλικρινείς και μπορούν να επηρεάσουν τις συμμαχίες είναι ένα ζήτημα που σκάνει ιδιαίτερη συζήτηση. Όπως λένε άλλωστε οι συναγερμικοί, Αβέρωφ Νεοφύτου και Νίκος Αναστασιάδης είναι εντελώς διαφορετικές προσωπικότητες, αλλά στο τέλος τα βρίσκουν. Ίσως όπως λένε να συμβεί αυτό και για τις προεδρικές εκλογές του 2023.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Ο νέος ψυχρός πόλεμος έχει αρχίσει

Με τα ίδια σχεδόν επιχειρήματα εκείνων που είχε επιτρατευώσει ο Μπουλέντ Ετζεβίτ στις 20 Ιουλίου 1974 για να εισβάλει στην Κύπρο, ο Βλαντιμίρ Πούτιν κήρυξε το πρωί της 24ης Φεβρουαρίου τον πόλεμο κατά της Ουκρανίας. Ξυπνώντας το φάντασμα των πολέμων μεταξύ κρατών, ακόμη και ενός νέου Παγκόσμιου Πολέμου. Η ρητορική του Ρώσου Προέδρου και η κατεύθυνση των στρατιωτικών επιχειρήσεων υποδηλώνει ότι άμεσοι στόχοι της Ρωσίας είναι να ελέγξει τη νοτιοανατολική Ουκρανία, από το Ντονμπάς μέχρι και την Κριμαία, και να ανατρέψει τη δημοκρατία και την ουκρανική κυβέρνηση. Κάτι που είχε επιχειρήσει παλαιότερα, με τη μεγάλη καλπνοθεία του 2004, στην οποία όμως αντιστάθηκε η Πορτοκαλί Επανάσταση.

Η στυγνή πραγματικότητα για την Ουκρανία είναι ότι «κυπροποιείται». Οι πολεμικές επιχειρήσεις δεν θα διαρκέσουν για καιρό. Η

τραγωδία όμως του ουκρανικού λαού, που το μόνο «έγκλημα» του ήταν να επιζητεί την πρόοδο και να καθορίσει ο ίδιος το μέλλον του, θα είναι τεράστια και διαρκής. Ούτε η Ρωσία θα αποχωρεί από εδάφη που πήρε με πόλεμο, ούτε η Δύση θα ακυρώνει τις κυρώσεις που στήνεται επιβάλλει. Το τι έγινε στις 24ης Φεβρουαρίου όμως, δεν αφορά μόνο την Ουκρανία. Ζούμε πλέον σ' έναν ολότελο νέο κόσμο. Οι πλήρεις επιπτώσεις της ρωσικής εισβολής θα εξελίσσονται για πολλές δεκαετίες. Κανένας σήμερα δεν μπορεί να προβλέψει την τελική τους κατάληξη. Η μεγαλύτερη πολεμική σύγκρουση στην Ευρώπη από το 1945 φέρνει τεκτονικές αλλαγές στην παγκόσμια γεωπολιτική. Με την πρώτη να είναι ο νέος ψυχρός πόλεμος που έχει ήδη ξεκινήσει.

Ο ρωσικός αναθεωρητισμός δεν περιορίζεται στην Ουκρανία. Επεκτείνεται οραματιζόμενος μια νέα επικυριαρχία σε ολόκληρη την ανατολική Ευρώπη, με την αναβίωση

ενός διαφοροποιημένου «Συμφώνου της Βαρσοβίας». Δεν αναμένει κάποιος, σήμερα, εισβολή στις Βαλτικές και πρώην ανατολικές χώρες που είναι μέλη της Ε.Ε. και του ΝΑΤΟ. Θα έχουμε όμως ένα υβριδικό πόλεμο για την αποσταθεροποίηση και την ανάδειξη ελεγχόμενων από τη Ρωσία ηγεσιών. Και παράλληλα τη νατοϊκή κινητοποίηση για την προστασία των χωρών αυτών και των λαών τους, που στη συντριπτική πλειοψηφία τους τρέμουν την ιδέα μιας νέας «σοβιετικού» τύπου επιρροής. Να έχουμε υπόψη ότι οι πολίτες των πρώην ανατολικών χωρών αισθάνονται πολύ πιο έντονα για τη Ρωσία από ό,τι εμείς για την Τουρκία.

Η πιθανότητα να επεκταθεί η αποσταθεροποίηση και σε άλλα μέρη της γης μας είναι τεράστια. Πρώτα στα Βαλκάνια, το Κόσσοβο, την πρώην Γιουγκοσλαβία. Στην Κεντρική Ασία, τον Ειρηνικό, τη Νότια Αμερική. Κυρίως, τι θα γίνει εάν η Κίνα επιχειρήσει κάτι αντίστοιχο

στην Ταϊβάν. Γιατί εκεί θα κτυπήσουν οι σειρήνες ενός νέου Παγκοσμίου Πολέμου. Ο μεγάλος εφιάλτης, άλλωστε, είναι να ενωθούν η οικονομική επιφάνεια της Κίνας με τη στρατιωτική δυνατότητα της Ρωσίας, για ν' αντιπαρατεθούν πολεμικά με τη Δύση.

Η καμπάνα κτυπά εκκωφαντικά για την Ευρώπη και το ΝΑΤΟ. Η ευκρατη περίοδος μετά τη μεγάλη νίκη του φιλελευθερισμού, όπως σφραγίστηκε με την πτώση του τείχους στο Βερολίνο, έχει ανατραπεί. Δυνάμεις αντιπαρατίθενται ξανά στη δημοκρατία, την ελεύθερη αγορά και την παγκοσμιοποιημένη συνεργασία. Το ΝΑΤΟ υποχρεωτικά ανασυντάσσεται. Η Ευρώπη θα αναγκαστεί να δημιουργήσει, πολύ ναρτίστερα, ένα αποτελεσματικό σύστημα άμυνας, που θα απαιτήσει πολλά από τα χρήματα που σήμερα κατευθύνονται προς την ευημερία των πολιτών της. Η «ουδετερότητα», για όλους τους υπόλοιπους, θα καταστεί αδιανόητη πολυτέλεια. Σε

συνθήκες τέτοιας έντασης, είτε θα πάρεις θέση με ποιον συμπαράτασσαι, είτε θα είσαι έρμαιο. Εμείς το ξέρουμε αυτό, γιατί το πληρώσαμε ακριβά το 1974.

Ζήτημα για Ελλάδα και Κύπρο, είναι το πώς η Τουρκία θ' αντηδράσει αναλόγως της εξέλιξης στην Ουκρανία. Ας μην ξεχνάμε, Πούτιν και Ερντογάν έχουν αντίστοιχο αναθεωρητισμό, αναρίθμητα κοινά ταρχικά χαρακτηριστικά και παρόμοια προβλήματα. Κυρίως, ότι για πρώτη φορά αντιμετωπίζουν τεράστια οπισθοχώρηση στην επιρροή τους στην κοινή γνώμη των χωρών τους. Στον στρατιωτικό τομέα, η Τουρκία δεν είναι Ρωσία. Όταν όμως οι μεγάλοι τσακώνονται, όλοι οι υπόλοιποι πρέπει να το διαχειριστούμε πολύ σοβαρά. Πολύ περισσότερο εμείς, με το εθνικό μας πρόβλημα, που και αυτό διαφοροποιείται δραματικά μετά τη ρωσική εισβολή.

Δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι είμαστε σε ένα σημείο καμπής της παγκόσμιας ιστορίας. Ο κ. Πού-

τιν το έχει μεν προκαλέσει, αλλά δεν είναι αυτός που θα καθορίσει την εξέλιξη. Το πώς θα καταλήξει η νέα περίοδος για την ανθρωπότητα είναι θέμα ηγεσίας της κάθε πλευράς. Και η ιστορία θα είναι αμείλικτη σε όσους φανούν κατώτεροι των περιστάσεων.

ΥΓ. Ουδείς δικαιούται να αποδώσει ευθύνη για τη ρωσική εισβολή στον Πρόεδρο της Ουκρανίας Βολοντίμιρ Ζελένσκι. Η αδυναμία του όμως να κατανοήσει τον κίνδυνο και να συνδράμει τις μεγάλες προσπάθειες, Γαλλίας και Γερμανίας κυρίως, για διπλωματική λύση, υπήρξε παροιμιώδης. Υπενθυμιζώ ότι ο κ. Ζελένσκι εξελέγη ως αντισυστημικός, χωρίς πολιτική πείρα, με μόνο όπλο τη μεγάλη δημοφιλία του. Σ' ένα κόσμο γεμάτο κινδύνους, αυτό είναι καλό να τα έχουμε και εμείς υπόψη.

Ο κ. Μιχάλης Σοφοκλέους είναι εκτελεστικός διευθυντής του Ινστιτούτου Γλαύκος Κληρίδης.

Μια «κυβέρνηση»... ανασχηματισμού

Ο νέος τρικομματικός συνασπισμός στα Κατεχόμενα είναι τα ίδια παλιά πρόσωπα, που απλώς άλλαξαν υπουργεία μεταξύ τους

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Την περασμένη Δευτέρα ανακοινώθηκε η νέα τρικομματική «κυβέρνηση» συνεργασίας στα Κατεχόμενα. Στη νέα «κυβέρνηση» συμμετέχει ο νικητής των «εκλογών» του περασμένου Ιανουαρίου, το Κόμμα Εθνικής Ενότητας (ΚΕΕ [UBP]), το Δημοκρατικό Κόμμα (ΔΚ [DP]) και το Κόμμα Αναγέννησης (ΚΑ [YDP]). Η τρικομματική κυβέρνηση συνασπισμού κατέχει 29 έδρες στη λεγόμενη Βουλή των Κατεχομένων, με τις έδρες να κατανέμονται ανά κόμμα ως εξής: UBP, 24, DP, 3 και YDP, 2 έδρες. Έτσι, την περασμένη εβδομάδα ο ηγέτης του UBP και διορισμένος «πρωθυπουργός» Φαϊζ Σουτζούογλου παρουσίασε τον κατάλογο του «υπουργικού συμβουλίου» του στον Ερσίν Τατάρ, με το UBP να έχει οκτώ υπουργεία και τα δύο μικρότερα κόμματα από ένα το καθένα. Το 28ο έλαιο κυβερνητικό πρόγραμμα που κατατέθηκε στη «Βουλή» την Παρασκευή 25 Φεβρουαρίου, και αναμένεται να τεθεί σε ψηφοφορία την ερχόμενη Τετάρτη ή Πέμπτη. Πέραν των εσωτερικών ζητημάτων και πολιτικών που προτίθεται ν' ακολουθήσει η νέα «κυβέρνηση» στο θέμα του Κυπριακού, που αφορά το «υπουργείο Εξωτερικών» σημειώνεται ότι στόχος της «κυβέρνησης» είναι να ενεργεί υπό το φως των υφιστάμενων πραγματικότητων στο νησί προς όφελος και υπέρ των δικαιωμάτων του Τ/κ λαού, με τον νέο «κυβερνητικό» συνασπισμό να στηρίζει μια συμφωνία στη βάση της κυριαρχικής ισότητας δύο ισών κρατών, υιοθετώντας την στάση του Τ/κ ηγέτη, Ερσίν Τατάρ. Στο πρόγραμμά τους τονίζουν επίσης πως θα συνεχιστούν τα βήματα που έχουν γίνει στο Βαρώσι, στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου.

Σχετικά με την ψήφιση του «κυβερνητικού» προγράμματος ο επίκουρος καθηγητής Πολιτικών Επιστημών και Διεθνών Σπουδών Σερτάτς Σονάν λέει στην «Κ» πως ακόμα και ένας δικομματικός συνασπισμός με το DP θα ήταν αρκετός για να εξασφαλίσει ο κ. Σουτζούογλου την πλειοψηφία στο «κοινοβούλιο», «ο κ. Σουτζούογλου επέμεινε να έχει μεγαλύτερη πλειοψηφία επειδή πρόσφατα οι κυβερνήσεις [UBP] είχαν σοβαρό πρόβλημα να επιτύχουν απαρτία για να ξεκινήσουν οι κοινοβουλευτικές συνεδριάσεις,

με τους πολίτες να τους ασκούν κριτική, γι' αυτές τις καθυστερήσεις. Πέραν λοιπόν από αυτό, δεν βλέπω καμία άλλη αξία στο να υπάρχουν τρία κόμματα στον συνασπισμό». Ο κ. Σονάν σημειώνει επίσης πως ιδεολογικά, τρία κόμματα δεν έχουν διαφορές, «είναι όλα αντι-ομοσπονδιακά, συντηρητικά κόμματα με προσωπικές/πελατειακές δομές. Έτσι, μπορούν εύκολα να συνεργαστούν», αναφέροντας χαρακτηριστικά πως ο νέος συνασπισμός

Ο νέος κυβερνητικός συνασπισμός έγινε δεκτός γενικά ως «παλιό κρασί σε νέο μπουκάλι» από τους Τ/κ, λέει στην «Κ» ο καθηγητής Πολιτικών Επιστημών και Διεθνών Σπουδών Σερτάτς Σονάν.

έγινε δεκτός γενικά ως «παλιό κρασί σε νέο μπουκάλι» από το κοινό. Ο κ. Σονάν λέει επίσης πως τα τρία κόμματα ήταν σε μια κυβέρνηση μειοψηφίας υπό τον Χαμζά Ερσάν Σανέρ προτού ο Φαϊζ Σουτζούογλου αναλάβει ηγέτης του UBP και συμπληρώσει: «Το ιστορικό τους είναι πολύ κακό ακόμη και για τα τουρκοκυπριακά πρότυπα: ελλείψεις σε καύσιμα, σε αέριο (σ.σ. φιάλες αερίου), ηλεκτρισμό, σημειώθηκαν υπό αυτήν την κυβέρνηση συνασπισμού μειοψηφίας. Ούτε η υπουργία του λίστα εντυπώσασε κανέναν. Είναι τα ίδια παλιά πρόσωπα, που άλλαξαν υπουργεία μεταξύ τους. Το πιο σημαντικό, δεν υπάρχει γυναίκα στο Υπουργικό Συμβούλιο. Δεν υπάρχουν νέα πρόσωπα εκτός από τον Ογκουζάν Χασίπογλου, ο οποίος θα αναλάβει την πρώτη του υπουργική θέση ως υπουργός Εργασίας».

Μία σημαντική παρατήρηση που κάνει ο κ. Σονάν είναι πως κατά την ανακοίνωση του «Υπουργικού Συμβουλίου» του, ο κ. Σουτζούογλου ένωσε την ανάγκη να πει ότι αυτό το «Υπουργικό» δεν θα διαρκέσει πέντε χρόνια: «Αυτό φυσικά σημαίνει ότι θα υπάρξουν ανασχηματισμοί και ήταν μια κίνηση για να “παρηγορήσει” τους δυσαρεστημένους βουλευτές του UBP που περίμεναν πως θα έπαιρναν μια υπουργική θέση». Στο ερώ-

Το πιο σημαντικό για το νέο «υπουργικό» σχήμα για τον Σερτάτς Σονάν είναι πως δεν υπάρχει καμία γυναίκα, και ούτε νέα πρόσωπα εκτός από τον Ογκουζάν Χασίπογλου, ο οποίος θα αναλάβει την πρώτη του «υπουργική θέση» ως «υπουργός» Εργασίας.

τημά μας αν αυτό το «κυβερνητικό» σχήμα είναι αποδεκτό και αρεστό από την Τουρκία του Ταγίπ Ερντογάν ο κ. Σονάν λέει χαρακτηριστικά: «Αυτός είναι ένας συνδυασμός συνασπισμού που μπορεί εύκολα να υποστηρίξει η Άγκυρα. Βέβαια, τούτου λεχθέντος, γνωρίζουμε ότι το 2020 μπλόκαρε την ηγεσία του Σουτζούογλου στο UBP. Υπάρχουν επίσης και φήμες ότι δεν είναι απόλυτα ικανοποιημένοι από αυτό το υπουργικό συμβούλιο και συμπλήρωσε πως τα τελευταία 10 με 15 χρόνια, το περιθώριο για τη χάραξη πολιτικής, ιδιαίτερα στην οικονομία, έχει στενέψει αρκετά καθώς η επιρροή της Άγκυρας έχει αυξηθεί. «Το κύριο αίτημα της Άγκυρας ήταν η εφαρμογή πολιτικών λιτότητας, που θα μείωναν τις δημοσίες δαπάνες. Περαιτέρω λιτότητα φαίνεται πιθανή. Υπάρχουν ήδη ισχυρισμοί ότι η κυβέρνηση εξετάζει το ενδεχόμενο να περιορίσει την ακρίβεια. Η ιδιωτικοποίηση της Αρχής Ηλεκτρικής Ενέργειας (καθώς και των λιμανιών) είναι άλλο ένα μακροχρόνιο αίτημα της Άγκυρας. Έτσι, το μέλλον δεν φαίνεται τόσο λαμπρό...». Όσο για τις αντιδράσεις της αντιπολίτευσης στη νέα «κυβέρνηση» ο κ. Σονάν αρκέστηκε να πει πως το CTP, η αξιωματική αντιπολίτευση, ανακοίνωσε ότι θα σκληρύνει την αντίθεσή της.

Βαρώσι και Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης

Μιλώντας με τον αρχισυντάκτη της τ/κ εφημερίδας «Yeni Duzen» Cenk Mutluyakali, για το Κυπριακό, και πριν ανακοινωθεί η νέα «κυβέρνηση» σχετικά με τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης, που δύνανται να προταθούν, και τις δηλώσεις του Osman Ertug, είπε στην «Κ» χαρακτηριστικά: «Δεν πιστεύω ότι οι κυρίαρχες δυνάμεις και στις δύο πλευρές της Κύπρου έχουν πρόθεση να οικοδομήσουν εμπιστοσύνη». Αντίθετα θέλουν να διαλύσουν την υπάρχουσα εμπιστοσύνη. Πιστεύω ότι υπάρχει μια εθνικιστική συναίνεση για τη διαίρεση της Κύπρου» και πρόσθεσε: «η μία πλευρά χρησιμοποιεί το κράτος από μόνη της και διακρίνει «το κράτος είναι δικό μου», ενώ η άλλη πλευρά δηλώνει “το έδαφος είναι δικό μου” και καλύπτει την ανώνυμη πολιτική προσάρτησης της Τουρκίας κάτω από το πέπλο της “ΤΔΒΚ”». Ο κ. Mutluyakali θεωρεί πως η παράδοση του κλειστού Βαρωσιού στους νόμιμους ιδιοκτήτες του, υπό την επίβλεψη των Ηνωμένων Εθνών, σε αντάλλαγμα για τη σύνδεση του αεροδρομίου της Τύμπου με τον κόσμο μέσω απευθείας διεθνών πτήσεων και του λιμένα Αμμοχώστου με απευθείας εμπόριο μπορεί να είναι

«Δεν πιστεύω ότι οι κυρίαρχες δυνάμεις και στις δύο πλευρές της Κύπρου έχουν πρόθεση να οικοδομήσουν εμπιστοσύνη», λέει ο αρχισυντάκτης της «Yeni Duzen» Cenk Mutluyakali.

συναρπαστική για τους Τουρκοκύπριους. «Αυτή η διαδικασία μπορεί επίσης να προωθήσει τις σχέσεις με τα Ηνωμένα Έθνη και την Ευρωπαϊκή Ένωση. «Θα είναι ένα σημαντικό βήμα προς μια ενωμένη Κύπρο και η άμεση απόρριψη μιας τέτοιας προσφοράς, χωρίς διαπραγμάτευση ή συζήτηση δηλώνει στην πραγματικότητα μια πρόθεση. Με την πρωτόγονη, υποταγμένη νοστοπία τους (οι δεξιοί Τ/κ πολιτικοί) αποκλείουν το βόρειο τμήμα της Κύπρου από το διεθνές δικαίο, την πολιτική και την οικονομία», τονίζοντας πως η σημερινή κυβέρνηση στην Τουρκία και η εξουσία που επέλεξε για να εκλεγεί στο βόρειο τμήμα της Κύπρου, δεν ονει-

ρεύεται σε καμία περίπτωση μια κοινή Κύπρο.

Όσον αφορά το Βαρώσι, ο κ. Mutluyakali ανέφερε στην «Κ» πως το παιχνίδι που παίζεται στο Βαρώσι είναι απλώς μια παράσταση: «Αναφέρουν το διεθνές δικαίο και τον σεβασμό των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας. Δεν είναι ειλικρινείς. Αν ήταν ειλικρινείς, θα παρέδιδαν τα Βαρώσια στους νόμιμους ιδιοκτήτες τους υπό την επίβλεψη των Ηνωμένων Εθνών και σε αντάλλαγμα θα ζητούσαν όφελος για τους δικούς τους ανθρώπους». Σχετικά δε με τα πρόσφατα γεγονότα και τη δολοφονία του Τ/κ ανθρώπου του υποκόσμου Halil Falyal και τα ζητήματα που προέκυψαν ο κ. Mutluyakali μάς είπε πως το οργανωμένο έγκλημα ευδοκίμει στα βόρεια του νησιού, «πιστεύω ότι το ίδιο ισχύει και για τον Νότο». Για τα Κατεχόμενα ο κ. Mutluyakali σημείωσε πως έχουν εξελιχθεί σε μια ελκυστική περιοχή για τις παράνομες οργανώσεις στην Τουρκία για να μπορούν να εκτελούν τις έκνομες δραστηριότητές τους. «Ο λόγος γι' αυτό είναι το άλυτο Κυπριακό και να παραμένει μη ορατό στον υπόλοιπο κόσμο. Υπάρχουν σκοτεινές πράξεις που αθλώνονται με το πρόσχημα του εθνικισμού».

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΑΡΙΝΟΥ ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ

Γιατί προτείνουμε κυβέρνηση εθνικής συνεννόησης

Διανύουμε αβέβαιους καιρούς. Και ο κόσμος αλλάζει με γρήγορες ταχύτητες. Στον τόπο μας, πέρα από τις κοινές, παγκόσμιες προκλήσεις της κλιματικής αλλαγής, του νέου ψυχροπολεμικού κλίματος ανάμεσα στη Δύση και την Ασία και της πανδημίας, καλούμαστε να διαχειριστούμε επιπρόσθετες δυσκολίες ως αποτέλεσμα της ανοικτής πληγής του Κυπριακού. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, οι πολιτικές δυνάμεις ξεκίνησαν τον διάλογο και τις διαπραγματεύσεις για τις προεδρικές εκλογές του 2023. Κάποιοι προτάσσουν το κομματικό συμφέρον πάνω από όλα. Κάποιοι άλλοι, μιλούν για την ανάγκη τους να ανέλθουν στην εξουσία και μερικοί προτάσσουν

το σύνθημα «οποιοσδήποτε άλλος εκτός από αυτούς που είναι σήμερα!». Θέμιτες και σεβαστές οι προεγγισίες του κάθε κόμματος. Για εμάς, όμως, της Δημοκρατικής Παράταξης – Συνεργασίας, οι επικείμενες εκλογές δεν θα πρέπει να αποτελέσουν ακόμη μια εκλογική αναμέτρηση όπως τις άλλες. Αντιθέτως! Στεκόμαστε συνεπείς σε αυτό που από την πρώτη μέρα εκφράζουμε και προτάσσουμε την ανάγκη για ευρύτερες υπερβάσεις, συνεργείες και συνεργασίες. Συνεργασίες που θα μας βγάλουν από αδιέξοδα, θα δώσουν σταθερότητα στον τόπο, θα τερματίσουν τα φαινόμενα λαϊκισμού και θα επιτρέψουν σε μια σειρά από μεταρρυθμίσεις να υλοποιηθούν με επιτυχία.

Στον δρόμο για τις προεδρικές εκλογές προκύπτει το δίλημμα: Έχουμε την πολυτέλεια να χάσουμε και άλλο χρόνο στον βωμό των κομματικών αντιπαράθεσεων; Δεν συνειδητοποιούμε πόσο σημαντικό είναι η Κύπρος να τρέξει με τις ταχύτητες που πρέπει για να συμβαδίσει με τις σημερινές ανάγκες; Είναι γι' αυτό που η ΔΗΠΑ – Συνεργασία, με υπευθυνότητα προτείνει όπως το 2023 συσταθεί κυβέρνηση εθνικής συνεννόησης και συνεργασίας. Μια κυβέρνηση στην οποία θα συμμετέχουν όσο το δυνατό περισσότερα κόμματα, προκειμένου να υλοποιηθούν οι βασικές τομές που όλοι συμφωνούμε πως χρειάζεται η πατρίδα μας. Μια κυβέρνηση που θα δια-

χειριστεί την δύσκολη κατάσταση του Κυπριακού. Έχουμε ήδη χάσει αρκετό χρόνο: χώρες που κάποτε μας ακολουθούσαν, σήμερα πρωτοπορούν αφού κατάφεραν να κάνουν άλματα στην ψηφιακή εποχή και στον εκσυγχρονισμό των διαδικασιών τους.

Μερικοί αναρωτιούνται πόσο εφικτή είναι η πρότασή μας αυτή. Κι όμως! Σήμερα σε πολλές ώριμες Δημοκρατίες λειτουργούν κυβερνήσεις εθνικής συνεννόησης. Αυτό σήμερα συμβαίνει για παράδειγμα στην Ιταλία, Ισπανία, Ολλανδία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Κροατία και στο Ισραήλ. Θυμίζω πως και στον τόπο μας, εκ των πραγμάτων, τα κόμματα αναγκάστηκαν να κάνουν τις σωστές υπερβάσεις, όταν

πια δεν είχαμε άλλη επιλογή και μας επιβλήθηκαν οι όροι του Μνημονίου και της Τρόικας. Προκύπτει, λοιπόν, το ερώτημα: γιατί σήμερα να μη λειτουργήσουμε ως Προμηθείς; Αντιλαμβάνομαστε πόσο κρίσιμη είναι η κατάσταση στο Κυπριακό; Βλέπουμε τις ανισότητες που υπάρχουν και τις στρεβλώσεις που υπάρχουν στο σημερινό οικονομικό μας μοντέλο; Έχουμε γνώση του πόσο γρήγορα και ριζικά πρέπει να κινηθούμε για να προλάβουμε τις εξελίξεις για τον ψηφιακό εκσυγχρονισμό της λειτουργίας του κράτους; Δεν βλέπουμε τα κοινωνικά προβλήματα που υπάρχουν και δυστυχώς σοκάρουν την κοινωνία μας;

Οι πλάτες του ενός που θα εκλε-

γεί το 2023, δεν μπορούν από μόνες τους να δώσουν τις λύσεις που χρειαζόμαστε. Ούτε και υπάρχει σήμερα ο ένας που θα σώσει τον τόπο από μόνος του από τις συμπληγάδες που διανύουμε. Απέναντι στη σύγχυση που επικρατεί και στην απαξίωση των πολιτών, οι κομματικές σημαίες θα πρέπει να υποστοθούν. Για την παράταξη μας τώρα ήλθε η ώρα να υψώσουμε τη σημαία της Κύπρου μας πάνω από όλα. Να κάνουμε όλοι τις υπερβάσεις που χρειαζόμαστε και τα επόμενα πέντε χρόνια να πάμε μπροστά τον τόπο μας. Έτσι θα κερδίσουμε όλοι!

Ο κ. Μαρίνος Κλεάνθους είναι αντιπρόεδρος ΔΗΠΑ-Συνεργασίας.

ventus S1evo³
Powerful performance
and superior handling for luxury vehicles

hankook
driving emotion

Global Partner

ΚΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καίμακλι,
1037 Λευκωσία - Κύπρος

BE ONE WITH IT
Be one with your tyres, and the road will be one with you.

Οι μάσκες πέφτουν μπροστά στις κρίσεις

Οι ισαποστάκηδες

Η στήλη ομολογεί πως μπροστά σ’ έναν πόλεμο που έχει τόσα κοινά με τα όσα βίωσε η Κύπρος το 1974, δεν ανέμενε πως θα υπήρχε τόσο αμνηχανία από κόμματα, πολιτικά πρόσωπα και παράγοντες. Και κυρίως τόσος ισαποστακισμός. Μέχρι και την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, το ΑΚΕΛ μασούσε τα λόγια του, αναφερόμενο στο κακό ΝΑΤΟ, ενώ το ΔΗΚΟ έβγαλε ανακοίνωση όπου δεν ανέφερε πουθενά τη λέξη Ρωσία. Η εισβολή έγινε προφανώς από εξωγήινους.

• • • • •

Οι ιδεοληψίες

Φάνηκαν βεβαίως οι παθογένειες και οι ιδεοληψίες άλλων εποχών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο βουλευτής του ΑΚΕΛ, Χρίστος Χριστόφιας. Μιλώντας για την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία είπε πως ευθύνεται ο ιμπεριαλισμός. Μερικές φορές κάποιοι είναι καλύτερο να μασούν παρά να μιλούν.

• • • • •

Ο Πρόεδρος και η Πινδάρου

Η αλήθεια είναι πως ο ΔΗΣΥ προσπάθησε να κερδίσει έδαφος απ’ όλο αυτό. Οι κακές σχέσεις Πινδάρου με τη Ρωσία είναι γνωστές και αυτό σίγουρα βοήθησε. Είδαμε τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ να βγαίνει μπροστά καθώς και άλλα στελέχη όπως ο Μιχάλης Σοφοκλέους. Την ώρα όμως που ζητούσαν εξηγήσεις από τα υπόλοιπα κόμματα για τη στάση τους, θα έπρεπε κάποιος να τους πει πως ο Νίκος Αναστασιάδης παραθέριζε στο Ντουμπάι. Γιατί περί διακοπών επρόκειτο. Καθήμενος στο ανοικτό αυτοκίνητο γύριζε με την πρώτη κυρία την πόλη. Είχε προηγουμένως ενημερώσει τον Σαρλ Μισέλ ότι δεν θα παρευρισκόταν και πως θα τον εκπροσωπούσε ο Έλληνας πρωθυπουργός. Όπως μαθαίνει η στήλη αυτό έκοψε τα πόδια των συναγερμικών που είχαν ήδη βγει πάνω στα τραπέζια για το εν λόγω ζήτημα. Καθόλου τυχαία και η κίνηση Σοφοκλέους να παρακινήσει μέσω twitter τον Πρόεδρο να βρει πτήση και να πάει στις Βρυξέλλες λόγω της σοβαρότητας. Καθόλου τυχαία και η δήλωση Αβέρωφ Νεοφύτου ότι μια χώρα όπως η δική μας, η οποία υπέστη εισβολή δεν μπορεί να σιωπά μπροστά σε όλο αυτό. Πάντως, ο Πρόεδρος τους άκουσε τελικά, ή μάλλον μπροστά στην κοινωνική κατακραυγή βρή-

«Όταν οι πλούσιοι κάνουν πόλεμο, είναι οι φτωχοί που πεθαίνουν» Ζαν Πωλ Σαρτρ.

κε τελικά τρόπο να παρευρεθεί. Μιλώντας για τον Μιχάλη Σοφοκλέους και τις δηλώσεις του γύρω από το Ουκρανικό, δεν πέρασε απαρατήρητη και η ανάρτησή του πως «εξαφανίζονται στα λαγούμια όλοι οι ‘αστέρες’ μας όταν υπάρχει κάτι πραγματικά κρίσιμο, που δεν είναι smile and Instagram worthy». Για όσους δεν κατάλαβαν ποιος ήταν ο αποδέκτης, η στήλη τους ενημερώνει πως είχε να κάνει με το αγαπημένο παιδί της Πινδάρου, τον τέως υπουργό Εξωτερικών Νίκο Χριστοδουλίδη.

• • • • •

Η οργή του Αλέκου

Στα πηγαδάκια της Βουλής παραδέχονται όλοι πως η Επιτροπή Οικονομικών απέκτησε χρώμα, ζωντάνια και περιπέτεια από τον Μάιο. Αιτία δεν είναι άλλη από την παρουσία του πληθωρικού βουλευτή της Δημοκρατικής Παράταξης Αλέκου Τρυφωνί-

δη. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης του προϋπολογισμού του ΡΙΚ ο Αλέκος Τρυφωνίδης εξέφρασε το έντονο παράπονο προς τον πρόεδρο του Δ.Σ. του ΡΙΚ, ότι το δελτίο του κρατικού καναλιού έπαιξε το εκλογικό συνέδριο της Δημοκρατικής Παράταξης, λίγο πριν από τα αθλητικά. Κάτι το οποίο επιβεβαίωσε και ο Θανάσης Τσώκος. Η Σάββια Ορφανίδου και ο Ονούφριος Κουλλά κάτι σχολίασαν με τον Αλέκο να ενοχλείται και να τους απαντά πως ένα συγκεκριμένο κανάλι δεν έδειξε καθόλου το συνέδριό τους. Όταν οι δύο συνάδελφοί του διευωτήθηκαν για ποιο λόγο ευθύνεται ο ΔΗΣΥ, ο ίδιος απάντησε: «ίντα μπου φταιέτε α; Και θέλετε μου και συνεργασία». Υπονώντας προφανώς πως το συγκεκριμένο κανάλι δέχεται σαφείς εντολές από το κυβερνών κόμμα. Τη λύση πάντως βρήκε ο Μάριος Μαυρίδης, προτείνοντας το κάθε κόμμα ν’ αγοράσει και από ένα κανάλι για να λυθούν οι παρεξηγήσεις, με τους υπό-

λοιπους βουλευτές να του υποδεικνύουν πως με αυτό τον τρόπο το ΡΙΚ θα λύνει και θα δένει υπέρ της κυβέρνησης.

• • • • •

Το ΡΙΚ και τα προσόντα

Μιλώντας πάντως για το ΡΙΚ, χαμόγελα σκόρπισε το ότι ο Μιχάλης Μιχαήλ αντέδρασε εντόνως στις επικρίσεις βουλευτών, ότι το ΡΙΚ συναγεμιοποιήθηκε και το αρνήθηκε κατηγορηματικά. Δίπλα του καθόταν βεβαίως ο Θανάσης Τσώκος του οποίου το βιογραφικό του περιορίζεται σε δύο σημεία: είναι επικειρηματίας και μέλος του Πολιτικού Γραφείου του ΔΗΣΥ. Αυτά τα δύο είναι αρκετά προφανώς για να γίνεις διευθυντής του ΡΙΚ. Οργή πάντως μαθαίνουμε πως προκάλεσε στη Βουλή και το γεγονός ότι το ρεπορτάζ του ΡΙΚ επικεντρώθηκε στο τι είπε ο Μιχάλης Μιχαήλ, αγνοώντας τις επικρίσεις που δέ-

ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΝΙΚΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε την ευκαιρία να προετοιμάσει μία σημαντική ομιλία ως ο Πρόεδρος χώρας που υπέστη εισβολή για να δείξει το μέγεθος της καταστροφής. Αντ’ αυτού θα παρέμενε στο Ντουμπάι, αν δεν ακολουθούσε η κοινωνική κατακραυγή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

χτηκε η διοίκηση από τους βουλευτές. Οι επικρίσεις των βουλευτών για το πόσο προβάλουν την κυβέρνηση δεν θα είναι το μόνο πρόβλημα που έχει να αντιμετωπίσει το κρατικό κανάλι. Δημοσιογράφος η οποία προσλήφθηκε ως βοηθός για την πρωινή εκπομπή, βρέθηκε ξαφνικά παρουσιάστρια και γι’ αυτό θα κληθεί να δώσει εξηγήσεις η διοίκηση. Ήταν αβελψία, ήταν προχειρότητα ή κανονικό ρουσφέτι;

Ο Στυλιανίδης και ο Πρόεδρος

Κατηγορηματικός ήταν ο Νίκος Αναστασιάδης στη συνέντευξή του στον ALPHA, όταν μιλώντας για τη διαφθορά σχολίασε πως αν ελάμβανε γνώση «των όσων επιφανειακά έγιναν και μας εξέθεσαν διαφορετική θα ήταν η αντιμετώπισή τους». Βεβαίως, μια χαρά γνώριζε καθώς η Κομισιόν και δη ο Χρήστος Στυλιανίδης –έστω κι αν ο ίδιος ο Πρόεδρος το αρνείται– φρόντισαν να τον προειδοποιήσουν εδώ και καιρό. Μία συζήτηση εκτυλίχθηκε μάλλον σε υψηλούς τόνους. Όμως ακόμη κι αν δεν τον ενημέρωσε όπως λέει η Κομισιόν, τα δημοσιεύματα που μας εξέθεταν δεν ήταν αρκετά για να τον κάνουν να διερwhτηθεί;

Γράφει ο **ΙΑΝΟΣ**

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Ο φίλος μας Λαβρόφ και η εβδομάδα που θα κρίνει πολλά

Εβδομάδα με υποψηφιότητες

Εβδομάδα εξελίξεων είναι αυτή που έρχεται για τη συνεργασία ή όχι μεταξύ ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ. Αρχές της εβδομάδας, Δευτέρα ή Τρίτη, ο Στέφανος Στεφάνου που έχει πια αναρρώσει από τον κορωνοϊό και ο Νικόλας Παπαδόπουλος θα συναντηθούν για να προσπαθήσουν να βρουν κοινή γλώσσα και κυρίως, κοινό υποψήφιο για τις προεδρικές του 2023. Πρόκειται για μια συνάντηση την οποία περιμένουν πολλοί, τόσο από το ΔΗΚΟ και το ΑΚΕΛ, αλλά και από τα κόμματα του ενδιάμεσου και την Πινδάρου, αφού θα καθορίσει το σκηνικό των προεκλογικού. Αυτόν όμως που τυλίγει περισσότερο απ’ όλους η αγωνία είναι ο τέως ΥΠΕΕ Νίκος Χριστοδουλίδης. Ίσως από αυτήν τη συνάντηση να κρέμεται και το πολιτικό του μέλλον, ειδικά ως υποψήφιος για το 2023.

Ένα από τα σενάρια που κυκλοφορούν είναι πως σε περίπτωση που ΔΗΚΟ και ΑΚΕΛ δεν τα βρουν, κάτι που θεωρείται πολύ πιθανόν, αυτός προβάλλει ως μία από τις κύριες επιλογές «νίκης» του ΔΗΚΟ για το 2023. Όπως μου ανέφερε η ΔΗΚΟαναθερμμένη Φωτούλα, ο πρίγκιπας Νικόλαος προσέρχεται στη συνάντηση με τον Στέφανο, προωθώντας εν πρώτοις αλλά όχι και πολύ σθεναρά πλέον τη δική του υποψηφιότητα.

Από την άλλη ο Στέφανος αν και δεν προβάλλει πια την θέση ότι θα πρέπει εκ προοιμίου να απορριφθούν οι υποψηφιότητες των αρχηγών των κομμάτων, θα πάει στη συνάντηση με στοιχεία ότι η υποψηφιότητα του Νικόλα δεν είναι αποδεκτή σε μεγάλο βαθμό από την βάση του ΑΚΕΛ. Επιπλέον θα βάλει στο τραπέζι άλλα δύο ονόματα, ενδεχομένως και τρία για επιλογή κοινού υποψηφίου.

Η κυρία Γιαννούλα πάντως, η οποία ως γνωστόν ακούει όλα όσα φιηθίζονται στους διαδρόμους του ΑΚΕΛ και ακόμη περισσότερα, μου είπε ότι υψηλόβαθμο στέλεχος του ΑΚΕΛ που εμπλέκεται στην προ-

Και εγώ που νόμιζα πως να είσαι στο Δ.Σ. ρωσικής τράπεζας ήταν διαβατήριο για την υποψηφιότητα του ΑΚΕΛ.

σέγγιση με το ΔΗΚΟ, θεωρεί απίθανο να δεχτεί ο πρίγκιπας κάποιο από τα ονόματα που θα προτείνει ο Στέφανος. Ένα από τα μέχρι την Πέμπτη ονόματα, ενδεχομένως να κοπεί την τελευταία στιγμή. Η ηφλουέν-σερ Ερατώ Κοζάκου Μαρκουλλή είναι μέλος στο Δ.Σ. της ρωσικών συμφερόντων RCB BANK, και στο νέο σκηνικό που διαμορφώνεται τέτοιες γραμμές στο CV καταστρέφουν καριέρα.

Η τραγωδία του Ζελένσκι
Ο 44χρονος, πρώην κωμικός και νυν πρόεδρος της Ουκρανίας, βιώνει τις τελευταίες

ημέρες τη μεγάλη προσωπική του τραγωδία. Την ώρα που γραφόταν η στήλη δεν είχε γίνει γνωστή η τύχη του πρώην ηθοποιού των κωμικών ρόλων που έζησε τη μεγαλύτερη τραγωδία που θα μπορούσε να ζήσει άνθρωπος.

Ο Πούτιν όχι μόνο άνοιξε την πόρτα του φρενοκομείου αλλά προχωρεί στοχευμένα στην αντικατάσταση της ουκρανικής κυβέρνησης στα πρότυπα του φίλου του Ερντογάν με τη χωρίς εισαγωγικά πια για τη Ρωσία «Τουρκική Δημοκρατία Βορείας Κύπρου». Όπως έχω διαβάσει σε διεθνή

ΜΜΕ, ο Πούτιν έχει ήδη έτοιμο τον δικό του Τατάρ για να τον διορίσει στη θέση του Ζελένσκι. Εάν δεν το έχει ήδη κάνει, μέχρι τη στιγμή που διαβάσετε αυτές τις γραμμές.

Το ταχύρρυθμο μάθημα που έχει παραδώσει ο νεοσοουλάνος σε ομοϊδεάτες του είναι πως ο καλύτερος τρόπος να ελέγξεις μια κοινωνία ή μια χώρα είναι να τοποθετήσεις μαριονέτες τύπου Τατάρ και ψευδοκυβερνήσεις για να κατευθύνει πλήρως τις αποφάσεις της. Είναι εξάλλου κάτι που φαίνεται όχι μόνο στα Κατεχόμενα αλλά και στη Λευκορωσία.

Η τάτσα του Λαβρόφ

Φαίνεται πως η «ΤΔΒΚ» έχει αποτελέσει πρότυπο για τον Πούτιν σε σημείο που και ο φίλος μας ο Λαβρόφ έχει ξεχάσει πια τα εισαγωγικά για το ψευδοκράτος. Δεν ξέρω πώς θα εξελιχθεί η κατάσταση με την Ουκρανία αλλά εμάς μας έμεινε η τεράστια τάτσα του φίλου Λαβρόφ.

Και δεν νομιζω πως μπορεί εύκολα να καθίσει. Μαθαίνω πως από το ΥΠΕΞ θα γίνουν σύντομα διαβήματα προς τον εδώ Ρώσο πρέσβη Στανισλάβ Οσάτι. Όπως όμως μου ανέφερε έμπειρος διπλωμάτης, «όσα και να πει ο πρεσβευτής, ακόμα και δημόσια, δεν μπορούν με τίποτε να αντισταθμίσουν αυτά που είπε το αφεντικό του».

Η μάχη των μαχών

Η μάχη των μαχών θα δοθεί την Πέμπτη στη Βουλή για την μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι κομματάρχες θα κάνουν ξανά το κομμάτι τους στην ολοήμερη συνεδρίαση της Ολομέλειας και οι τροπολογίες θα πέσουν... σύννεφο. Με αγωνία αναμένεται η τύχη των τριών νομοσχεδίων που θα καθορίσουν το μέλλον της τοπικής αυτοδιοίκησης στον τόπο μας και τον αριθμό των δήμων που θα προκύψουν με την μεταρρύθμιση.

Οι πολιτικοί αρχηγοί αναμένεται ότι μετά τις αγορεύσεις στη Βουλή θα συνεχίσουν με την ίδια... φόρα και στο Προεδρικό, στη συνεδρίαση του Εθνικού Συμβουλίου. Μια πηγή μου πάντως μου ανέφερε πως δεν αποκλείεται να αναβληθεί ξανά η συνεδρίαση του Εθνικού...

ΚΟΝΙΖ: Σε ποιο κόμμα σημειώθηκε θερμό επεισόδιο μεταξύ δύο πρωτοκλασάτων στελεχών; Δεν είναι το πρώτο μεταξύ τους αλλά είναι η πρώτη φορά που ο κομματάρχης έχει δώσει προειδοποίηση και στους δύο. Αληθεύει ότι φρόντισε να τους πείσει πως η προειδοποίησή του δεν είναι σχήμα λόγου και ότι εάν υπάρξει νέο επεισόδιο θα εφαρμόσει... σκληρές κυρώσεις;

Σε μια κανονική χώρα

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Σε ένα κανονικό κράτος που θα είχε επίγνωση της πραγματικότητας που το περιβάλλει, η πολιτική κατάσταση θα ήταν σαφώς διαφορετική και προσγειωμένη σε αυτή ακριβώς τη θλιβερή πραγματικότητα. Ειδικά μετά από τις συνθήκες μιας τρομακτικής πανδημίας και τις οικονομικές της παρενέργειες, που άρχισαν ήδη να φανερώνονται, οι κανονικοί πολιτικοί θα είχαν την έγνοια να μη χάσουν τη μεγάλη εικόνα που αποκαλύπτεται μπροστά τους ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν με διορατικότητα στις δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο κόσμος. Και όταν σε αυτή την ήδη ασθμαίνουσα πραγματικότητα έρχεται να προστεθεί και η έναρξη ενός πολέμου, ο οποίος ενδέχεται ν' αλλάξει τον παγκόσμιο χάρτη με απρόβλεπτες προεκτάσεις και συνέπειες, τότε σε αυτό το υποτιθέμενο κανονικό κράτος, η πρώτηστη έγνοια θα ήταν η διαφύλαξη του δημόσιου συμφέροντος και η συνεχής εγρήγορση προκειμένου να βρίσκονται όλοι οι πολιτικοί σε ετοιμότητα να διαχειριστούν τις υφιστάμενες αλλά και επερχόμενες επιπτώσεις. Σε όλα τα πιο πάνω προσθέστε ότι σε αυτό το κράτος, υπάρχει και μια δική του επιπλέον απειλή, όντας μοιρασμένο στα δύο, με μια επεκτατική Τουρκία να το στριμώχνει καθημερινά και με τα διεθνή συμφέροντα να της επιτρέπουν να το πράττει, παραβιάζοντας διεθνείς νόμους και κανόνες ξεδιάντροπα και χωρίς καμία τιμωρία. Και ειδικά τώρα με την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, διαφαίνεται ακόμη μία φορά πως όταν τα συμφέροντα των ισχυρών πλήττονται, μια χαρά ξέρουν να βάζουν κυρώσεις και να προσπαθούν να εμποδίσουν τον επεκτατισμό του κάθε παρανοϊκού δικτάτορα. Εμείς όμως που πόρρω απέχουμε από ένα κανονικό κράτος, με κανονικούς πολιτικούς που να έχουν επίγνωση της μειονεκτικής μας θέσης και της πραγματικότητας που μας περιβάλλει, δεν έχουμε χρόνο για τέτοιου είδους πολιτικές ανησυχίες. Δική μας προτεραιότητα, ακόμα και τώρα που τα πάντα γύρω μας γκρεμιοστακίζονται είναι η προεκλογική περίοδος, την οποία μάλιστα φροντίσαμε να ξεκινήσουμε ένα χρόνο νωρίτερα από την κανονική της ώρα, προκειμένου να παραμένουμε ερμητικά κλεισμένοι στον ασφυκτικό μικρόκοσμό μας, ώστε οι κάθε λογής πολιτικάντδες να ξεσκονίζουν την προεδρική καρέκλα ο καθένας με το δικό του βετέξ. Εμείς όλα αυτά που συμβαίνουν γύρω μας τα εξαντλούμε σε ανακινώσεις και σε διαδικτυακούς καβγάδες και επιλέγουμε να επικεντρωθούμε στο μικρό δέντρο της αυλής μας προκειμένου να μη ρίξουμε ούτε και ένα βέλεμα στο απειλητικό δάσος που μας σκεπάζει. Στη μικρή μας χώρα, που πόρρω απέχει από ένα κανονικό κράτος, είναι λοιπόν πιο σημαντικός ο υπόλόγος ή φανερός πόλεμος μεταξύ των κομματάρχων, το αν θα καταφέρει να εξοντώσει ο Αβέρωφ τον Χριστοδουλίδη, το ποιον θα υποστηρίξει από τους δύο τελικά ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, το αν θα καταφέρει η αντιπολίτευση να βρει κάποιο σοβαρό υποψήφιο να μας προτείνει, το ποιες ευκαιριακές συμμαχίες μεταξύ των κομμάτων θα συντελεστούν για να μας κοροϊδέψουν για ακόμη μία φορά ότι συμπλέουν τα οράματά τους για το δικό μας αύριο, το αν ο κάθε «πρίγκιπας» θα εγκαταλείψει τελικά το απωθημένο του να γίνει πρόεδρος και θα παραχωρήσει τη θέση του σε κάποιον πιο εκλέξιμο, με το ανάλογο βέβαιο αντάλλαγμα και για το αν η αριστερά θα καταφέρει να γίνει επιτέλους προοδευτική ή αν θα κομματιαστεί στα εξών συνετέθη. Αυτά είναι τα εξόχως σημαντικά που παιδεύουν τη δική μας χώρα. Οι δημοσκοπήσεις πηγαινόερχονται κρυφά κάτω από τα επιτελικά τραπέζια, οι προεκλογικές μυστικές και φανερές συγκεντρώσεις καλά κρατούν, οι υπουργοί συμμετέχουν σε αυτό το προεκλογικό «τοίρκο» ελαφρά τη καρδία και δεν βρίσκεται κανένας επιτέλους να βροντοφωνάξει πως δεν είναι ώρα για προεκλογικές πιρουέτες και πως έχουμε πολύ πιο σοβαρά και επείγοντα θέματα να διαχειριστούμε. Και δυστυχώς ούτε καν εμείς οι πολίτες δεν σπεύδουμε να κάνουμε κάτι για να τους συνεφέρουμε όλους αυτούς που σώνει και καλά θέλουν να σύρουν τη χώρα σε προεκλογικά παιχνίδια. Αντιθέτως, πέφτουμε μέσα στην παγίδα τους και στροβιλίζομαστε και εμείς μαζί τους.

elenixenou11@gmail.com

Ουκρανοί βρίσκουν καταφύγιο σε σταθμό του μετρό για τη νύχτα στο Κίεβο. Τα ρωσικά στρατεύματα ξεκίνησαν μεγάλη στρατιωτική επιχείρηση στην Ουκρανία στις 24 Φεβρουαρίου, μετά από εβδομάδες έντονες διπλωματίας και την επιβολή δυτικών κυρώσεων στη Ρωσία με στόχο αποτροπή ένοπλης σύγκρουσης στην Ουκρανία.

Στη σωστή πλευρά της ιστορίας

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Λένε πως οι επιλογές είναι πάντα δύσκολες, πως στη ζωή υπάρχει και το γκριζο χρώμα, όμως, όταν διεξάγεται πόλεμος οι γραμμές είναι ευδιάκριτες και οι πλευρές δύο: είτε είσαι στη σωστή είτε στη λάθος πλευρά της ιστορίας. Ο πόλεμος είναι πόλεμος και η εισβολή εισβολή. Χωρίς αστερίσκους και χωρίς υποσημειώσεις. Τα «ναι μεν αλλά οι ΗΠΑ», το «κακό» ΝΑΤΟ και η επικριματολογία εδαφικών αδικιών μιας άλλης εποχής δεν μπορούν να αποτελούν άλλοθι για τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Αν βεβαίως θέλουμε να θεωρούμαστε άνθρωποι. Όσοι παραβλέπουν τα όσα εκτυλίσσονται στο ουκρανικό έδαφος, όσοι υποτιμούν πως η Ρωσία υπονομεύει τη σταθερότητα και την ειρήνη στην Ευρώπη, as αναλογιστούν σε ποια πλευρά της ιστορίας βρίσκονται. As επιχειρήσουν να κάνουν τις πολύ κοντινές για μας συγκρίσεις και να παρατηρήσουν την επιχειρηματολογία Πούτιν για την εισβολή στην Ουκρανία. Είναι η ίδια με αυτή της Τουρκίας το 1974, όταν εισέβαλε στην Κύπρο.

Λένε πως οι επιλογές είναι πάντα δύσκολες. Δεν μπορούν όμως να είναι δύσκολες οι αποφάσεις κρατών που έχουν ή που υποστηρίζουν πως έχουν θέσεις αρχών. Είτε την εισβολή την κάνει σύμμαχος είτε εχθρική χώρα, το λεκτικό πρέπει να είναι το ίδιο αυστηρό. Θέσεις αρχών και σοβαρότητα θέλουμε να πιστεύουμε πως έχει και η Κύπρος. Και στο Ουκρανικό όφειλε να αναδειχθεί με κάθε τρόπο. Δυστυχώς πολλοί φάνηκαν κατώτεροι των περιστάσεων. Από το ΑΚΕΛ με την αμύχανη στάση του πριν από την εισβολή, στο ΔΗΚΟ που στην ανακοίνωσή του δεν είχε τη λέξη Ρωσία, σε ΜΜΕ που προέβαλαν την επομένη της εισβολής τη ρωσική επιχειρηματολογία μέχρι και πολιτικά πρόσωπα που αρνούνταν μέχρι στιγμής να παραιτηθούν από το Δ.Σ. θυγατρικής ρωσικού κράτους τράπεζας. Και αλήθεια, δεν καταλάβαμε ποτέ γιατί συμμετείχαν εκεί εξαρχής. Αλλά κυρίως η κυβέρνηση όφειλε να αρθεί στο ύψος των περιστάσεων σε αυτή την κρίσιμη στιγμή.

Το λέμε αυτό γιατί η κυβέρνηση και το κυβερνών κόμμα προσπάθησαν τις τελευταίες μέρες να υπογραμμίσουν πως κατά τα τέσσερα χρόνια παρουσίας του Νίκου Χριστοδουλίδη στο υπουργείο Εξωτερικών η σοβαρότητα χάθηκε. Πως αναλωθήκαμε σε κυρώσεις και χάσαμε την ουσία, πως απομακρυνθήκαμε από συμμαχούς και υπονοούν πως εξαιτίας ενός

προσώπου στη λάθος θέση, χάσαμε το τρένο λύσης. Ακούσαμε και πως η ρεάλ πολιτική επανήλθε με την επιστροφή Κασουλίδη. Αν ήθελαν όμως όντως να αποδείξουν και στους πιο δύσπιστους ότι όλο αυτό δεν είναι σκοπιμότητες της κακής ώρας και μικροπολιτική με ορίζοντα το 2023, η στάση μας έπρεπε να ήταν πολύ διαφορετική. Και το λέω γιατί σε πολλούς προκάλεσε θλίψη, η εικόνα του Προέδρου να περιφέρεται στο Ντουμπάι, την ώρα που γραφόταν παγκόσμια ιστορία. Σε πολλούς προκάλεσε ντροπή η ιεράρχηση των προτεραιοτήτων του. Να βρίσκεται ο αρχηγός μιας χώρας που βίωσε την εισβολή, σε έναν τόπο άσχετο αντί στις Βρυξέλλες. Και να ζητάει να εκπροσωπηθεί από τον Έλληνα Πρωθυπουργό.

Και προτού κάποιος πουν πως δεν μπορούσε να γνωρίζει τι θα ακολουθούσε, προτού κάποιος σημειώσουν πως το διόρθωσε στην πορεία, εμείς λέμε πως δεν αρκεί. Όφειλε να γνωρίζει τι εκτυλίσσεται στην Ουκρανία. Η Κύπρος, λόγω της θέσης της, λόγω της ιστορίας της έπρεπε να ήταν στην πρώτη γραμμή.

Για να είμαστε όμως στην πρώτη γραμμή, για να είμαστε στη σωστή πλευρά της ιστορίας θα πρέπει να έχουμε ενσυναισθηση και θέσεις αρχών. Και ενώ πάντα διαμαρτυρόμαστε για τις μεγάλες δυνάμεις που μας αγνοούν, ενώ πάντα καταγγέλλουμε πως αδικούμε, τότε αλήθεια συμπαροσταθήκαμε χωρίς ανταλλάγματα σε άλλους;

Για θέσεις αρχών λοιπόν ο Πρόεδρος όφειλε να είναι παρών εξ αρχής στις Βρυξέλλες. Χωρίς να χρειαστεί να προηγηθεί όλη αυτή η κατακραυγή από την κοινή γνώμη και να αναγκαστεί να πάει. Και όχι μόνο να είναι παρών, αλλά να βγει μπροστά, ως ο αρχηγός ενός κράτους που έχει ήδη βιώσει στο πετσί του την εισβολή, τον πόλεμο και τις συνέπειες όλων αυτών. Κι αν δεν το έκανε για την ανθρωπότητα, για να βρεθεί στη σωστή πλευρά της ιστορίας, as το έκανε για τον τόπο του που επηρεάζεται άμεσα από τα νέα δεδομένα. Για να υπογραμμίσει πως αυτό που συντελείται στην Κύπρο είναι εισβολή και κατοχή όπως και στην Ουκρανία. As το έκανε τουλάχιστον για τον εαυτό του. Για να αποτινάξει από πάνω του την ψευδολογία που τον ήθελε ταμπουρωμένο στο Ντουμπάι για να μην αναγκαστεί να βρεθεί απέναντι στα ρωσικά συμφέροντα και στις επαγγελματικές του δοσοληψίες.

economidou@kathimerini.com.cy

Ο βραδυφλεγής Πρόεδρος

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Αρχικά δήλωσε πως δεν ευκαιρούσε να παραιτεί στην έκτακτη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, γι' αυτό και ανέθεσε τη δουλειά στον Μπτσστάκν. Προτού καν μπούμε στην ουσία του απονευσμένου, θα έλεγα να σταθούμε λίγο στο εύλογο ερώτημα «γιατί στον Μπτσστάκν;». Προσωπικά, αν είναι να κάνουμε πολιτική με πληρεξούσιο, θα αισθανόμουν για παράδειγμα πιο ασφαλή με τον Μακρόν. Κλείνουμε όμως εδώ την παρένθεση, αφού δεν είναι αυτό το μείζον. Η ουσία βρίσκεται στη διαπίστωση ότι ο Νίκος Αναστασιάδης αξιολόγησε ως πιο σημαντικό το επιχειρηματικό φόρουμ στο Ντουμπάι από τη Σύνοδο για τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Ένας Πρόεδρος, να μην το ξεχνάμε αυτό, μιας ημικατεχόμενης χώρας, η οποία επί 47 συναπτά έτη παλεύει να αποδείξει το δικío της. Ναι, είναι τόσο αδιανόητο όσο ακούγεται. Αντί να βρίσκεται εκεί όπου συζητιέται το μέλλον της Ευρώπης και αντί ν' αναδείξει με όσες δυνάμεις διαθέτει την κατάφωρη παραβίαση του διεθνούς δικαίου, ο Πρόεδρος μας αποδείχτηκε δυστυχώς κατώτερος των περιστάσεων. Ούτε το γεγονός ότι ο διάδοχος του θρόνου των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων ακύρωσε την προγραμματισμένη τους συνάντηση, λόγω των εξελίξεων στην Ουκρανία, τον προβλημάτισε. Ο δικός μας, εκεί, ακλόνητος στο επιχειρηματικό μετερίζι. Το κράξιμο βεβαίως που έφαγε ήταν τόσο μεγάλο που τα κακά μαντάτα έφτασαν και στο πλιόλουστο Ντουμπάι οπότε αναγκάστηκε να αναθεωρήσει. Τα συναγερμικά στελέχη πήραν μια βαθιά ανάσα, καθώς γλύτωσαν στο παρά πέντε το ρεζιλίκι, όμως η ζημιά είχε ήδη γίνει: Τα βραδυφλεγή αντανakaστικά του Προέδρου Αναστασιάδη τον εξέθεσαν ανεπανόρθωτα.

Το γεγονός φυσικά δεν έριξε κανέναν από τα σύννεφα. Γιατί σε αυτόν τον μικρό τόπο, όσο και να διαθέτουμε επιλεκτική μνήμη, θα πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι ο πληθωρικός μας Πρόεδρος υπήρξε και αυτή τη φορά συνεπής με τον χειρότερο του εαυτό. Για την ιστορία αξίζει να θυμηθούμε κάποιες από τις «τάσεις» που λείκισαν ανεξίτηλα το πολιτικό του βιογραφικό. Όπως το «κουβανέζικο» πάρτι της θυγατέρας του, στο οποίο παραβρέθηκε προτού ακόμα κοπιάσει ο κουρνιαχτός της κατάρρευσης των συνομιλιών για το Κυπριακό. Ή το άλλο μεγαλειώδες, όταν η Τουρκία άνοιξε την περίκλειστη πόλη της Αμμοχώστου, δημιουργώντας νέα τετελεσμένα και το προεδρικό ζεύγος της Κυπριακής Δημοκρατίας διασκεδάξε στην Άντζελα Δημητρίου. Έτσι και τώρα. Σου λέει ο άνθρωπος, θα αφήσουμε τις δουλειές μας για να τρέχουμε στις Βρυξέλλες; Αφού για τα γεωστρατηγικά θέματα μπορούμε να ζητήσουμε ένα χέρι βοήθειας από τον Κυριάκο.

Ομολογώ ότι όποτε βρισκόμαστε αντιμέτωποι μ' ένα ανάλογο περιστατικό πολιτικού ζαμανφουτισμού, αναρωτιέμαι εάν έχουν νόημα όλες αυτές οι επισημάνσεις. Γιατί δεν πρέπει βεβαίως να ξεχνάμε ότι ο συγκεκριμένος Πρόεδρος υπήρξε αντίστοιχα βραδυφλεγής και σε άλλα ζητήματα όπου το πολιτικό διακύβευμα ήταν εξίσου σημαντικό. Με κορυφαίο το σκάνδαλο θεσμικής διαφθοράς των πολιτογραφήσεων, για το οποίο μόνο όταν γίναμε διεθνώς ρεζίλι από το Αλ Τζαζίρα αποφάσισε να πάρει επιτέλους μέτρα. «Ο Πρόεδρος λείπει ταξίδι για δουλειές» θα μπορούσε να είναι το μόνιμο της διακυβέρνησης Αναστασιάδη, παραφράζοντας τον Κουστουρίτσα. Παντός είδους «δουλειές», που τον καθιστούν προκλητικό και εκτός πραγματικότητας. Κι as μη βιαστούν κάποιος να επικαλεστούν το «τέλος καλό, όλα καλά». Μπορεί να είμαστε ανεκτικός λαός, όμως ακόμα δεν έχουμε ευτυχώς λοβοτομηθεί ώστε να τα υπομένουμε όλα αγόγγυστα. Το επείγοντα δε ότι αντί να ασχολούμαστε με τη μεγάλη εικόνα, το domino effect δηλαδή που προκαλεί ο πόλεμος στην Ουκρανία, αναλωνόμαστε στα δικά μας μικροπολιτικά, εγώ το ακούω βερεσέ. Με αυτά τα «μικρά» πρέπει να ζήσουμε επίσης, γι' αυτό και η πολιτική αυτογνωσία δεν έβλαψε ποτέ κανέναν.

Σ' έναν χρόνο από τώρα, ο Νίκος Αναστασιάδης θα μπορεί να απολαύσει απεριόριστος τις χαρές της Λεμεσιανής Ριβιέρας. «Είναι η ώρα να υποστειλούμε τις κομματικές σπμαίες και να υψώσουμε τη σημαία της Κύπρου» δήλωσε ο Μάριος Καρογιάν, στην πιο ανεργάτιστη πολιτική δήλωση των ημερών. Εγώ πάλι, ως πραγματιστής, αντί για τα φληναφήματα περί κυβέρνησης εθνικής ενότητας, ελπίζω το πάθημα να μας γίνει μάθημα ώστε—αν μη τι άλλο—ο επόμενος πρόεδρος να μην μας προσβάλλει τόσο απροκάλυπτα.

stavros.christodoulou@gmail.com

Διάβημα φιάσκο... Ε.Ε.-Ρωσία 0-1

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Βασική και αυτονόητη αρχή ενός «διπλωματικού διαβήματος» είναι να γνωρίζεις τι διεκδικείς και τι μπορείς να αποκομίσεις. Να είσαι σε θέση να αξιοποιήσεις το διάβημα προς όφελος των δικών σου συμφερόντων και όχι απλώς να διαμαρτυρήσαι για την τιμή των όπλων και για λόγους εσωτερικής κατανάλωσης...

Το «διάβημα» στο οποίο προέβη την περασμένη Πέμπτη ο Γενικός Γραμματέας της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης, Στέφανο Σανίνο, στον επικεφαλής της αποστολής της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Ε.Ε., Πρέσβη Βλαντιμίρ Τσιζόφ, με επίκεντρο τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, ανήκει στη δεύτερη κατηγορία. Αυτά των διαμαρτυριών χωρίς ουσιαστική στόχευση και χωρίς αποτρεπτική δυνατότητα, οι οποίες είναι εκ προοιμίου καταδικασμένες σε αποτυχία. Το «διάβημα» του Στέφανο Σανίνο κατέδειξε, επίσης, για άλλη μια φορά, ότι η Ε.Ε. δεν έχει εξωτερική πολιτική και ότι ο περίγυρος του

Υπάτου Εκπροσώπου Γιοσέπ Μπορέλ είναι δυστυχώς αντάξιος του πολιτικού εκτοπίσματος του Ισπανού προϊστάμενου της εξωτερικής πολιτικής της Ε.Ε.

Εκπροσωπώντας την ΕΥΕΔ και συνεπώς όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε., ο Στέφανο Σανίνο, κατόπιν οδηγίων του Γιοσέπ Μπορέλ, κάλεσε στο γραφείο του τον Βλαντιμίρ Τσιζόφ, προκειμένου να προβεί σε διάβημα για την παράνομη επίθεση της Ρωσίας στην Ουκρανία και για να τον ενημερώσει για το δεύτερο πακέτο κυρώσεων που εγκρίθηκε λίγες ώρες αργότερα, το βράδυ της Πέμπτης, ως επίσης και τη δρομολόγηση ενός τρίτου πακέτου μέτρων.

Το πρώτο σημείο αμφισβήτησης του διαβήματος είναι το χρονικό σημείο που επιλέχθηκε. Εκδηλώθηκε μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και αφού η Μόσχα είχε αρχίσει το σφυροκόπημα των ουκρανικών θέσεων, προχωρώντας σε μεγάλο βαθμό στην υλοποίηση των σχεδιασμών της.

Συνεπώς, το πρώτο που μπορεί να λεχθεί αβίαστα, είναι ότι το διάβημα της ΕΥΕΔ

δεν είχε σε καμιά περίπτωση προληπτικό χαρακτήρα. Μήπως είχε όμως κατασταλτικό χαρακτήρα και θα μπορούσε να οδηγήσει τη Μόσχα σε αλλαγή πλεύσης, ούτως ώστε να αποσύρει τις δυνάμεις της από την Ουκρανία;

Η απάντηση είναι επίσης αρνητική, καθώς το δεύτερο πακέτο κυρώσεων είχε ήδη διαρρεύσει στον Τύπο, είχε φωτογραφηθεί ευκρινώς και από την Πρόεδρο της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και συνεπώς η επιστράτευση του στο πλαίσιο ενός διαβήματος, δεν θα είχε κανένα περιθώριο επιτυχίας.

Μήπως τελικά το διάβημα ΕΥΕΔ προς τη Μόσχα εντάσσεται στο πλαίσιο μιας συμπεριφοράς πολιτικής αβρότητας των Βρυξελλών, με στόχο να ενημερώσουν τη Ρωσία για τα μέτρα πριν εκδοθούν επισήμως τα Συμπεράσματα της Ε.Ε.; Ούτε αυτό μπορεί όμως να ισχυεί, καθώς όπως προαναφέραμε, το δεύτερο πακέτο κυρώσεων ήταν ήδη τοις πάσι γνωστό. Το μόνο που θα μπορούσε ενδεχομένως κάποιος να σκεφτεί, είναι μήπως το διάβημα

της ΕΥΕΔ αποσκοπούσε τελικά απλώς σε μια κίνηση εσωτερικής κατανάλωσης, για να τονιστεί το υποτιθέμενο κύρος της—ανύπαρκτης—εξωτερικής πολιτικής της Ε.Ε. Είναι όμως δυνατόν, αυτή να είναι η εξωτερική πολιτική της Ε.Ε.;

Σε κάθε πάντως περίπτωση, το αποτέλεσμα του διαβήματος μόνο ως φιάσκο θα μπορούσε να χαρακτηριστεί. Ο Στέφανο Σανίνο ανέφερε στον Βλαντιμίρ Τσιζόφ όλα όσα είχαν ήδη διαρρεύσει στα ΜΜΕ σχετικά με το δεύτερο πακέτο κυρώσεων, με τον Ρώσο Πρέσβη να απαντά προειδοποιώντας ότι: «Ο παράνομος και αβάσιμος χαρακτήρας των μονομερών μέτρων (σ.σ. που έλαβε η Ε.Ε. κατά της Ρωσίας) μπορούν μόνο να επιδεινώσουν την ήδη δεινή κατάσταση στις σχέσεις Ρωσίας-Ε.Ε. Ο Ρώσος Πρέσβης φρόντισε μάλιστα να προσθέσει ότι «αυτή η γραμμή (σ.σ. της Ε.Ε.) αναπόφευκτα θα αντιμετωπιστεί με αντίμετρα από τη ρωσική πλευρά», απειλώντας ουσιαστικά την Ε.Ε. και τα κράτη-μέλη της.

Το διάβημα Σανίνο προς Τσιζόφ και το

αποτέλεσμά του επιβεβαιώνει για ακόμη μια φορά ότι η εξωτερική πολιτική της Ε.Ε. είναι ουσιαστικά ανύπαρκτη στα μεγάλα ζητήματα, όπως αυτό της εισβολής και της κατάφωρης παραβίασης του διεθνούς δικαίου από τη Ρωσία.

Και ότι κινείται σε πολύ ρηχά νερά, χωρίς δυνατότητα ουσιαστικής παρέμβασης. Δεν είναι μυστικό ότι η Ε.Ε. πάσχει σε επίπεδο προσώπων και ότι ούτε ο επικεφαλής της ΕΥΕΔ Γιοσέπ Μπορέλ, αλλά ούτε και ο περιγύρος του έχουν το εκτόπισμα να εκφράζουν την εξωτερική πολιτική της Ε.Ε., όταν συνομιλούν με ισχυρά κράτη. Είναι όμως ειδικό στην πρόκληση πολιτικής ασφυξίας μικρών κρατών-μελών, που προσβλέπουν σε ευρωπαϊκή στήριξη για να βρουν το δικαίο τους. Όπως στην περίπτωση της Κύπρου που είχε εναποθέσει τις ελπίδες της στον Μπορέλ και τους συνεργάτες του, για να εξασφαλίσει κυρώσεις κατά της Τουρκίας για το Βαρόσι και την ΑΟΖ...

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Η ζούγκλα, και η Ευρώπη σαν Disneyland

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Η σαγήνη της αλήθειας για το τι αντέχει και τι δεν αντέχει η Δύση φτάνει. Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία έφερε την ηγεσία της Ευρώπης και των ΗΠΑ μπροστά σε πραγματικά διλήμματα. Είμαι σίγουρος ότι οι Ευρωπαίοι ηγέτες ένωσαν αμχανία, στενοχώρια και ενochές όταν άκουγαν τον Ζελένσκι να τους λέει από το Κίεβο, το βράδυ της Πέμπτης, πως «αυτή είναι ίσως η τελευταία φορά που με βλέπετε ζωντανό». Αμχανία, γιατί άμεσα δεν μπορούσαν να κάνουν κάτι από για να τον βοηθήσουν, πέρα

Ποια χώρα των Βαλκανίων, ποια χώρα που βρίσκεται σε καυτή περιοχή, θα πάρει στα σοβαρά τη Δύση στην επόμενη κρίση;

από δηλώσεις και τον φωτισμό μνημείων με τα χρώματα της χώρας του. Στενοχώρια, γιατί έβλεπαν την ήπειρό τους να κατακυλάει στα σκοτεινά μονοπάτια από τα οποία όλοι νομίζαμε ότι είχε ξεφύγει μετά το 1945. Εnochές, γιατί πολλοί ήταν εκείνοι που έπεισαν την Ουκρανία ότι το όραμα της ένταξης στην Ε.Ε. ή στο ΝΑΤΟ ήταν εφικτό, αλλά την ώρα της καταστροφής την άφησαν αβοήθητη. Ποια χώρα των Βαλκανίων, ποια χώρα που βρίσκεται σε καυτή περιοχή, θα την πάρει στα σοβαρά στην επόμενη κρίση;

Οι ΗΠΑ, πάλι, ξόδεψαν την ηγεμονία τους στον –στιγμιαία– μονοπολικό κόσμο σε μια σειρά από άσκοπες ή και αδιέξοδες περιπέτειες: στο Κόσοβο, στο Ιράκ, στη Λιβύη. Ακόμη και στο Αφγανιστάν, που ήταν η μόνη επιβεβλημένη εκστρατεία, τα πήγαν αρχικά εξαιρετικά, ωστόσο, κατέληξαν στο φιάσκο της

εξόδου από την Καμπούλ. Η Ευρώπη πληρώνει την περιώνυμη προσεκτική ηγεσία της Μέρκελ. Ναι, δεν έκανε στραβοτιμονιές, πράγμα που εκτιμήθηκε πολύ την περίοδο Τραμπ. Καθόλωσε όμως την Ευρώπη σε μια στρατηγική αδράνεια, έχοντας κατά νου μόνο... πωλήσεις γερμανικών προϊόντων. Οι ΗΠΑ πληρώνουν την αμφίθυμη διστακτικότητα του Ομπάμα. Τις κόκκινες γραμμές που έμπαιναν και έβγαιναν, την έλλειψη στιβαρής εξωτερικής πολιτικής. Τώρα που η Δύση βρέθηκε αντιμέτωπη με μια πραγματική κόκκινη γραμμή, το ζήτημα ήταν απότομο, άγριο. Η Ουκρανία ζωντάνεψε το ΝΑΤΟ που δεν είχε σκοπό ύπαρξης και συσπειρώσε τη Δύση. Για πόσο όμως; Η «ζούγκλα», όπως την αποκαλεί ο Kagan, απλώνεται με μεγάλη ταχύτητα και κατεδαφίζει το μεταπολεμικό οικοδόμημα. Ο Πούτιν ζυγίζει τις αντοχές της Δύσης, μετράει το αν ο Γάλλος, ο Αμερικανός ή ο Γερμανός θα πολέμησει εάν απειληθεί μια χώρα που είναι ή θα γίνει τώρα μέλος του ΝΑΤΟ. Η Κίνα παρακολουθεί από μακριά. Ζυγίζει και εκείνη τις αντοχές της Δύσης και αναρωτιέται αν και ποιος θα πολεμήσει για την Ταϊβάν.

Μπήκαμε σε μια περίοδο σκοτεινή, το λέμε από καιρό ότι μοιάζει με τη δεκαετία του 1930. Οι δημοκρατίες θα δοκιμαστούν, οι διεθνείς συμφωνίες το ίδιο. Πολλά θα κριθούν ασφαλώς από το τι θα συμβεί μέσα στις ΗΠΑ. Όσο για την Ευρώπη, χρειάζεται να ενηλικιωθεί απότομα. Να αποφασίσει αν θέλει να είναι μια Disneyland, γεμάτη ιστορία και πολιτισμό. Ή ακόμη μια άοπλη Μπ Κυβερνητική Οργάνωση, που θα ξεχωρίζει για τους... τρόπους της στον άγριο κόσμο που ξημερώνει, ζώντας με την ψευδαισθησι πως έτσι μπορεί να επιβιώσει. Μέχρι να αποφασίσει τι θέλει, όμως, καλό θα ήταν να μην πάρει καμία άλλη χώρα στον λαιμό της, από αυτές που νιώθουν τα σαγόνια του λύκου ή της αρκούδας...

Οι αναλώσιμοι

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΑΝΗ**

Όταν ο πρόεδρος των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν στο σύντομο διάγγελμά του –την περασμένη Τρίτη– κατέστησε σαφές πως δεν προτίθεται να κηρύξει πόλεμο εναντίον της Ρωσίας, ο κ. Πούτιν έθεσε αμέσως σε εφαρμογή το σχέδιο εισβολής στην Ουκρανία που είχε προετοιμάσει από καιρό. Πριν από δύο αιώνες πάνω κάτω, ο Πρώσος στρατιωτικός και συγγραφέας Καρλ φον Κλάουζεντς στο μνημειώδες έργο του «Περί Πολέμου» απεφάνθη ότι «ο πόλεμος είναι συνέχιση της πολιτικής με άλλα μέσα». Και τίθεται ως εκ τούτου το ερώτημα ποια είναι

Η Ρωσία υπήρξε επί αιώνες μια κραταιά αυτοκρατορία, πριν καν προκύψει η εμφάνιση των ΗΠΑ στον παγκόσμιο χάρτη.

όντως η «πολιτική» του σημερινού προέδρου της Ρωσίας.

Την Πέμπτη σε τηλεοπτική εμφάνισή του ο κ. Μπάιντεν υποστήριξε πως στόχος του κ. Πούτιν είναι η «επανίδρυση της Σοβιετικής Ενώσεως». Βεβαίως η Ρωσία υπήρξε επί αιώνες μια κραταιά αυτοκρατορία, πριν καν προκύψει η εμφάνιση των ΗΠΑ στον παγκόσμιο χάρτη. Η κομμουνιστική Ρωσία ήταν απλώς μια μετεξέλιξη της αυτοκρατορίας με διαφορετικό ιδεολογικό περιβάλημα. Εκείνο που αποτέλεσε μέγα παράδοξο είναι ότι, ενώ μετά το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου θρυμματίστηκαν δύο μεγάλες πολυεθνικές αυτοκρατορίες –των Αψβούργων και των Οθωμανών–, οι «άεστοι μπολσεβίκοι» όχι απλώς τη διατήρησαν ανέπαφη, αλλά μετά το τέλος

του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου ο άτεγκτος δικτάτωρ Ιωσήφ Στάλιν την επεξεργάστηκε έως το κέντρο της Ευρώπης. Πραγματοποίησε το όραμα των τσάρων.

Δεν πέρασε από τον νου κανενός ότι πρόκειται απλώς περί μιας άκρας εθνικιστικής πολιτικής, όπως εκείνη που εφάρμοσαν κατ' επανάληψη όλες οι χώρες της Ευρώπης στη διάρκεια της ιστορίας τους. Ο κ. Πούτιν είναι ένας αυταρχικός, ακραίος εθνικιστής και αντιμετωπίζει με τον πλέον άτεγκτο τρόπο όποιον εθνικιστή θέτει κατά την κρίση του σε κίνδυνο την ασφάλεια της χώρας του. Από την τελευταία εμφάνισή του κ. Μπάιντεν προκύπτει ότι διά της επιβολής αυστηρότερων κυρώσεων η Δύση θα περιορίσει τη δυνατότητα της Ρωσίας να είναι «μέλος της παγκόσμιας οικονομίας». Στοχοποιώντας εκ παραλλήλου τον κ. Πούτιν, ως αποκλειστικό υπεύθυνο για την κακοδαιμονία που θα πλήξει τη Ρωσία, πιστεύει ότι θα στρέψει –μετά την πάροδο χρόνου– τους Ρώσους εναντίον του.

Είναι μια τακτική που εφαρμόστηκε στα χρόνια του Ψυχρού Πολέμου και είχε ως συνέπεια την εκδήλωση μαζικών εξεγέρσεων στην Ουγγαρία και στην Τσεχοσλοβακία, που συνετρίβησαν βιαίως με την εισβολή σοβιετικών αρμάτων μάχης. Είναι ενδιαφέρον να παρακολουθήσει κάποιος την εξέλιξη της στρατηγικής του κ. Μπάιντεν ως προς το θέμα αυτό.

Κατά την πάγια παράδοση των ηγετών των ΗΠΑ ο κ. Μπάιντεν επένδυσε τις επιλογές του με ιδεολογικό περιεχόμενο και έκλεισε με το σύνθημα «η ελευθερία να νικήσει». Έως ότου συμβεί αυτό οι Ουκρανοί θα υφίστανται τα δεινά του πολέμου, όπως συνέβη πριν από κάποια χρόνια όταν οι Γερμανοί προσέβλεπαν να ενταχθούν στο ΝΑΤΟ και τελικώς υπέστησαν τα πάνδεινα ως αναλώσιμοι.

Η «Ωραία κοιμωμένη» είναι από τα διασημότερα παραμύθια του Περρώ. Στη βάπτιση της πριγκίπισσας είναι καλεσμένες νεράιδες. Εμφανίζεται και μία που δεν την έχουν καλέσει και αποφασίζει να την καταραστεί. Όταν γίνει επτά ετών, ένα αδράκτι θα τρυπήσει το χέρι της και θα πεθάνει. Μια άλλη νεράιδα, καλοπροαίρετη αυτή, βρίσκει την οδό της διαφυγής απ' την κατάρα. Θα τους κοιμίσει όλους για εκατό χρόνια ώστε να μην κινδυνεύει η πριγκίπισσα από το αδράκτι. Στα γαλλικά ο τίτλος είναι: «Η ωραία στο κοιμώμενο δάσος» (La belle au bois dormant). Η ελληνική μετάφραση μάλλον οφείλεται στην αγγλική της εκδοχή, «The sleeping beauty». Ο, τι και να 'ναι, είναι μια από τις πιο επιτυχημένες μεταφραστικές ακροβασίες που διαθέτουμε.

Στον κόσμο μας η «ωραία κοιμωμένη» είναι η Ευρώπη. Η Ευρώπη της γεωγραφίας, της οικονομίας και της πολιτικής. Η ωραία κόρη της Ιστορίας. Γεννήθηκε μέσ' από την ασχήμια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, σαν την Αφροδίτη που ξεφύτρωσε απ' τους

αφρούς των κυμάτων. Ανδρώθηκε σε δεκαετίες που οι πολεμικές συρράξεις ήταν υπόθεση άλλων ηπείρων. Είχε δύο σύνορα. Το ένα ήταν χρονικό: η Ευρώπη δεν θα ξαναζήσει ό, τι έζησε στους δύο παγκόσμιους πολέμους. Το δεύτερο ήταν πολιτικό, ιδεολογικό και γεωγραφικό και αναφερόταν στο παρόν. Ήταν τα σύνορα του Σιδηρού Παραπετάσματος. Οι Τσέχοι, οι Ούγγροι, οι Πολωνοί και οι Ρώσοι ακόμη ήσαν ζωτικά όργανα του πολιτισμού της. Μπορείς να συλλάβεις τον ευρωπαϊκό πολιτισμό χωρίς τον Σοπέν, τον Ντσοτογιέφσκι ή τον Τσαϊκόφσκι, τον Τσέχωφ ή τον Στανισλάφσκι; Όχι βέβαια.

Όμως η «ωραία κοιμωμένη» εμπιστευόταν τα όνειρά της. Είχε ξεκαθαρίσει τους λογαριασμούς της με το παρελθόν και απολαμβάνοντας την ιστορική της χειμερία νάρκη πίστευε ότι μπορεί να λύσει και τα προβλήματα του παρόντος. Όταν γκρεμίστηκε το Τείχος του Βερολίνου, η «ωραία κοιμωμένη» αναρίγησε. «Επιτέλους, αυτός ο κόσμος αρχίζει να μοιάζει με τα όνειρά μου», είπε. Είναι καλοπροαίρετη η «ωραία κοιμωμένη». Και αγαπάει τον κόσμο στον οποίο ζει

διότι περνάει ωραία, όσα προβλήματα κι αν έχει. «Ευήθεια» είναι η λέξη που τη χαρακτηρίζει. Σημαίνει το καλό ήθος στην κυριολεξία, όμως σημαίνει και την αφέλεια στα όρια της πλιθιότητας. Η ευήθεια της Ευρώπης έχει δύο σκέλη. Το πρώτο είναι ότι επειδή η ίδια έχει εξορίσει τον πόλεμο από την επικράτειά της πιστεύει ότι η Ιστορία έχει ξεπεράσει τον πόλεμο ως τον βασικότερο μοχλό της δημιουργίας της. Το δεύτερο είναι ότι πιστεύει ότι η κοινοβουλευτική δημοκρατία, έστω και ανάπηρη ή προσχηματική, μπορεί να θεραπεύσει όλα τα δεινά της ανθρωπίνης φύσης. «Εως αν η ανθρωπείνη φύσις η αυτή είν». Το έγραψε ο Θουκυδίδης και ευτυχώς ή δυστυχώς παραμένει «κτῆμα εσάει».

Τα σκέφτομαι όλ' αυτά τις τελευταίες ημέρες. Και δεν αναρωτιέμαι τόσο για τα γεωστρατηγικά κι άλλα παρόμοια που δεν γνωρίζω χωρίς να τα υποτιμώ. Λέμε ότι η Ευρώπη δεν αντέδρασε ως όφειλε στην εισβολή της Ουκρανίας. Και τι θα είχε γίνει στην Αθήνα όταν έφθαναν οι πρώτοι νεκροί πεσόντες στο μέτωπο της Μαριούπολης; Όμως το ζήτημα δεν είναι εκεί, ή

δεν είναι μόνον εκεί. Η Ευρώπη έχει απωθήσει τον πόλεμο, σαν το απόλυτο κακό. Και καλά κάνει. Συγχρόνως όμως έχει απωθήσει και την ιδέα του πολέμου, σε έναν κόσμο που εξακολουθεί να τον θεωρεί ως μοχλό της Ιστορίας. Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία αυτό δείχνει. Η ιστορική δυναμική δεν αντιμετωπίζεται με τις συνθήκες του διεθνούς δικαίου. Αυτό είναι προϊόν της. Σκεφθείτε μόνον πόσα εκατομμύρια νεκροί χρειάστηκαν για να οργανωθεί η δική της Νυρεμβέργης.

Δεν είναι πρώτη φορά που η Ευρώπη ζει πόλεμο μετά τον Β΄ Παγκόσμιο. Τον έζησε και στη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας. Τον ξανάζησε ελαφρά τη καρδία με την κατάληψη της Κριμαίας από τους Ρώσους. Τον ξαναζεί τώρα με την κατάληψη της Ουκρανίας, ενός μεγάλου ευρωπαϊκού κράτους. Ίσως ήρθε ο καιρός για την ωραία κοιμωμένη. Μπας και καταλάβει ότι η οδός του ανθρώπινου σύμπαντος δεν είναι στρωμένη από ειρήνη και δημοκρατία. Ή, για να επαναλάβω το θουκυδίδειο: «Εως αν η ανθρωπείνη φύσις η αυτή είν».

ΣΚΙΤΟ ΤΟΥ ΗΑΝΑ ΜΑΚΡΗ, makris@athinaini.gr

...Όμως πατρίδα είναι η γλώσσα

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Εχουμε αφήσει πίσω μας την επετειακή χρονιά 2021 – συμπληρωμένα διακόσια χρόνια από την επανάσταση των Ελλήνων για την απελευθέρωσή τους από τον τουρκικό ζυγό. Το πέρας του εθιμοτυπικού εορτασμού επιτρέπει νηφάλιες, κατά το δυνατό, εκτιμήσεις, αποκατάληπτο προβληματισμό.

Προηγήθηκαν, σε ανύποπτο χρόνο, δυο έμμελες, διακριτικές αμφοισβητήσεις της αποτελεσματικότητας του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα, δύοσπευστες, κυρίως για κρατικοδίατα στομάχια: Πρώτος τόλμησε ο πολύπαθος Μακρυγιάννης ένα οδυνηρό, οδυνηρότατο ερώτημα: «Αν μας έλεγε κανένας αυτίνη τη λευτεριά οπου θα γευόμαστε, θα περικλυούσαμε τον Θεό να μας αφήσει εις τους Τούρκους άλλα τόσα χρόνια, όσο να γνωρίσουν οι άνθρωποι τι θα πα πατρίδα, τι θα ειπεί θρησκεία, τι θα ειπεί φιλοτιμία, αρετή, τιμότητα». Δεύτερη, η ανυπόκριτη έκρηξη του Παπαδιαμάντη: «Α! αι εκλογαί, η μόνη επί εβδομήκοντα έτη ασχολία μας, αψ' ότου πλευθερώθημεν, αψ' ότου δηλαδή μεταλλάξαμεν τυράννους, τους οποίους διά των εκλογών φανσε». Εως ότου συμβεί αυτό οι Ουκρανοί θα υφίστανται τα δεινά του πολέμου, όπως συνέβη πριν από κάποια χρόνια όταν οι Γερμανοί προσέβλεπαν να ενταχθούν στο ΝΑΤΟ και τελικώς υπέστησαν τα πάνδεινα ως αναλώσιμοι.

Δεν είναι εύκολη η κρίση για τον ρεαλισμό τόσο του διλήμματος του Μακρυγιάννη όσο και της απογοήτευσης του Παπαδιαμάντη. Θα ήθελα μόνο να καταθέσω την εκτί-

μησή μου (και δεν είναι πρώτη φορά) για το βιβλίο που πιστεύω ότι συγκεφαλαιώνει και τεκμηριώνει εμπειριστατωμένα τον «καμμό της Ρωμοσύνης» – την αποτυχία του Ελληνισμού, εδώ και δύο αιώνες, να ξαναβρεί την πολιτισμική του ταυτότητα, επομένως και την ιστορικότητά του δυναμική.

Μιλώ για το μελέτημα της, πρόωρα χαμένος, Έλλης Σκοπετέα: Το «πρότυπο βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα (Αθήνα 1988), το γονιμότερο και ωριμότερο μελέτημα που γνωρίζω για τη Νεότερη Ελληνική Ιστορία. Το μελέτημα οριοθετείται χρονολογικά στην περίοδο 1830-1880. Είναι τα χρόνια όπου φτάνει στο απόγειο η σύγκυση ταυτότητας του εξεγερμένου, για την ελευθερία του και τον αυτοκαθορισμό του, Ελληνισμού.

Η σύγκυση μπορεί να καταδειχθεί μόνο με πολλή απλοποίηση, εγκαταλείποντας τη φιλοδοξία των «αποδείξεων» και επιλέγοντας τις «ενδείξεις». Τι σήμαινε «ελευθερία» για τους εξεγερμένους Έλληνες; Να ξαναπάρουν στα χέρια τους τη διαχείριση της ζωής τους, «να πάρουνε την Πόλη και την Αγία-Σοφιά» – στη θέση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας να ξαναστηθεί η «Ρωμιουσύνη», η ολοκληρωτικά εξελληνισμένη κάποτε Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία.

Η επανάσταση είχε για στόχο, ή, ακριβώς για τους λαούς της υπόλοιπης Ευρώπης φάνταζε μι-

σπτός εφιάλτης. Η άλλοτε ρωμαϊκή Δυτική Ευρώπη, με τη «μεγάλη μετανάστευση των λαών», από τον 4ο μ.Χ. αιώνα και μετά, είχε κατακλυσθεί από βαρβαρικά φύλα (Ούννων, Λομβαρδών, Φράγκων, Γότθων, Αλαμαντών, Αβάρων) «εκχριστιανισμένα», μετασκευάζοντας το εκκλησιαστικό γεγονός σε ατομοκεντρική θρησκεία παιδαριώδους μεταφυσικής.

Παράλληλα, η μετα-ρωμαϊκή Δύση διεκδικούσε την αποκλειστικότητα διαχειρίσεως της αρχαίοελληνικής κληρονομιάς, αφού οι Έλληνες είχαν «εκβαρβαρωθεί», κάτω από τον ζυγό και πρωτογονισμό των Τούρκων. Το όραμα αναβίωσης της αυτοκρατορίας της Νέας Ρώμης - Κωνσταντινούπολης, εφιάλτης των Δυτικών ηρσικασμένων με τη στατική μετονομασία του σε «Βυζάντιο», συμβιβάστηκε με τη μετάληψη της άλλοτε ελληνικής ρωμοσύνης σε «εθνικό κρατίδιο», απόλυτα εξαρτημένο και ασφυκτικά ελεγχόμενο από «προγίγαντες Δυνάμεις» – με κομική στάση, απομυμνισμός θεσμών και λειτουργιών των εθνών-κρατών της Δύσης. Η βεβαιότητα του Παπαδιαμάντη ότι με την απελευθέρωση από τους Τούρκους απλώς «μεταλλάξαμεν τυράννους» συνοψίζει την ιστορική τραγωδία του Ελληνισμού, που ήταν και παραμένει ανεπίγνωστη. Αρνούμαστε, διακόσια χρόνια τώρα, να δούμε - συνειδητοποιήσουμε - παραδεχ-

θούμε ότι Ελληνισμός χωρίς «πόλη», δηλαδή χωρίς αυτοδιαχειριζόμενη κοινότητα, δεν μπορεί να υπάρξει. Αυτοδιαχειριζόμενη κοινότητα συνεπάγεται ριζική αλλαγή του σχολείου, την κοινωνία των σχέσεων ως αυταξία αυτοδιοίκησης, το καφενείο χωρίς τηλεόραση και μόνο ως «αγορά», την Εκκλησία συναξή Γιορτής χωρίς παιδιάρια, παιδαγωγίας. Πανεπιστήμια με συνεπή καταξίωση της σπουδής και όχι την ωφελιμοηρία των «τυπικών προσόντων», την Οικονομία συνάρτηση της δημιουργικότητας σε όλα τα επίπεδα, της θεσμοποιημένης αξιοκρατίας και της έμπνευσης.

Υστερα από διακόσια χρόνια υποτιθέμενης κρατικής ανεξαρτησίας, η ελλαδική κοινωνία είναι ολοφάνερα παγιδευμένη στη μέγικη ολοκληρωτικής οικονομικής και πολιτικής εξάρτησης από τη Δύση (συνθήκες προτεκτοράτου), με ταυτόχρονη και εφιαλτική τη συνεχή απειλή των συνόρων της από την Τουρκία με τις επευλογίες του ΝΑΤΟ.

Σαράντα και οκτώ ολόκληρα χρόνια από τη μεταδικτατορική μεταπολίτευση, τα θεσμικά-λειτουργικά πλαίσια Παιδείας, Πληροφόρησης, Θρησκευμάτων μεθοδεύουν, «ανεπισθέτως» ή και απροκάλυπτα, μιαν «άλλη» κοινωνική πραγματικότητα στην Ελλάδα. Υπερβολή, υπόνοια, καχυποψία; Πάντως η πρόκληση κραυγαλέα.

Η στάση αρχών

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Στην Κύπρο, στην κατεχόμενη από την Τουρκία Κύπρο με την ανακηρυχθείσα από το Νοέμβριο του 1983, «ΤΔΒΚ», η αναφορά στη στάση αρχών στο Κυπριακό αποτελεί μια διαχρονική παράμετρο μέσα από το πρίσμα της οποίας τόσο η διπλωματία της Κ.Δ. εξετάζει και αξιολογεί τις διμερείς σχέσεις της με άλλα κράτη στο διεθνές σύστημα όσο και μια δυναμική στοιχειοθέτησης των παραβιάσεων, το 1974, του Διεθνούς Δικαίου εκ μέρους της Τουρκίας, προκειμένου η Λευκωσία να υπερéχει ως προς το δικίο της δικής της τραγικής ιστορικής εμπειρίας.

Προφανώς και το Διεθνές Δίκαιο (Δ.Δ.) διαχρονικά, εργαλειοποιήθηκε ή και παραβιάστηκε κατάφωρα από την ισχύ των μεγάλων κρατών που εξυπηρετούν τους στρατηγικούς τους σχεδιασμούς στη βάση των συμφερόντων τους. Ωστόσο, δεν καταργήθηκε. Και προς τα τέλη του 20ού αιώνα, όπως και στις αρχές του 21ου, η εν λόγω πρακτική, της αλα καρτ χρήσης του Δ.Δ., οι «ανθρωπιστικές επεμβάσεις» όπως βαπτίστηκαν στα διεθνή Μέσα Ενημέρωσης, στοιχειοθέτησαν μια νέα υποκατηγορία του Διεθνούς Δικαίου, η οποία εξέτασε τη διαδικασία της εθνογένεσης και της κυριαρχίας στην εν λόγω εποχή –αρχής γενομένης από τα γεγονότα του Κοσσοβού το 1999. Μια θαύμασια ακαδημαϊκή μελέτη επί τούτου συνέγραψε και ο αείμνηστος καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου, Βασίλειος Γκίκας –εκ των ιδρυτών του τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς– αλλά και ο άνθρωπος που συνέγραψε μέρος του Νόμου που διέπει, μετά το 1998, το ελληνικό υπουργείο Εξωτερικών. Ο Βασίλης, πέρα από ακαδημαϊκός δάσκαλος και φίλος του γράφοντος, μου διδάξε –ως θερμού για τα δικαια της Κύπρου φοιτητή που δεν σήκωνε μύγα στο σπαθί του για την Κύπρο– πως το Διεθνές Δίκαιο εξηγεί σε μεγάλο βαθμό όχι μόνο την εξωτερική επέμβαση ενός κράτους σ’ ένα άλλο, αλλά και τη «νομιμοποίησή» της. Σύμφωνα με την εκάστοτε συνταγματική/νομική αλλά και δημοκρατική παράδοση της χώρας που προβαίνει στην εν λόγω επέμβαση. Ο Βασίλης επίσης μας διδάξε πως η στάση αρχών, στη ζωή μας όπως και στην κοινωνική επιστήμη, σημαίνει να στέκεσαι στο ύψος των περιστάσεων. Γι’ αυτό που εσένα αφορά αλλά όχι για το πώς ετεροπροσδιορίζεις σε σχέση με την παρέκκλιση του άλλου από τις αρχές του.

Η Ρωσία εισέβαλε στην Ουκρανία το 2014 και ξανά προχθές. Όπως η Τουρκία εισέβαλε στην Κύπρο το 1974. Επί της αρχής το

κατεχόμενο Λουγκάνσκ ή η παράνομα προσαρτημένη Κριμαία ομοιάζουν με την κατεχόμενη Μόρφου ή την ανακήρυξη του ψευδοκράτους το 1983. Αυτή είναι η διαπίστωση, αν τρεις στάση αρχών. Το να επισημάνεις κρίνοντας επί της Τουρκίας σε σχέση με το αν καταδικάζει τη ρωσική επέμβαση, ενώ δεν εφαρμόζει η ίδια το ίδιο στην Κύπρο δεν είναι, ακριβώς, τήρηση στάσης αρχών. Είναι μια, ορθή μεν διαπίστωση, αλλά δεν προσφέρει τίποτα στον σκοπό σου πέραν ενός προφανούς εργαλείου επικοινωνίας για να εξυπηρετήσεις τον τελευταίο, που είναι η απαλλαγή από την τουρκική κατοχή και η επανένωση της πατρίδας. Η απελευθέρωση της πατρίδας.

Στην Κύπρο ξεχάσαμε τα τελευταία χρόνια πως η στάση αρχών πέραν της απαρύγκλιτης προσήλωσης στις αρχές του Δ.Δ. είναι παράλληλα και ένα πεδίο στο οποίο, τουλάχιστον στο επίπεδο της Ε.Ε., της μοναδικής διεθνώς μεγάλης οικογένειας στην οποία ανήκουμε από το 2004, δίνει και παίρνει αλληλεγγύη. Και η αλληλεγγύη στην περίπτωση του πως η Ε.Ε. προσλαμβάνει τη ρωσική επιθετικότητα (έναντι της αντίστοιχης τουρκικής) φράνεται πως έχασε την αξιοπιστία της – για σειρά λόγων– εκ μέρους της Λευκωσίας.

Μια διαπίστωση που την είδαμε έντονα στο τρόπο με τον οποίο οι ίδιες οι Βρυξέλλες αντιμετώπισαν την προσπάθειά μας για επιβολή κυρώσεων στην Τουρκία για τις κατάφωρες παραβιάσεις της σε ΑΟΖ και Βαρώσι. Και μια διαπίστωση που την βλέπουμε π.χ. στην τρέχουσα κρίση σε σχέση με την πολιτική που ακολουθεί η Ουγγαρία. Αλλά και με τη στάση αρχών που το Βερολίνο επέλεξε, θάβοντας τον Nord Stream II, παρά την κριτική που του ασκούμε σε Λευκωσία (και Αθήνα). Για το επίπεδο δε, της δημόσιας πρόσληψης σε σχέση με την Ρωσία δεν χρειάζεται να γράψουμε περαιτέρω. Οι δηλώσεις του μπτροπολίτη Μόρφου –όσο κι αν προκαλούν τον γέλωτα– ενίοτε συνοψίζουν τον τρόπο με τον οποίο μια μερίδα των συμπολιτών μας αντιλαμβάνεται τις διεθνείς εξελίξεις. Και οι δηλώσεις του ίδιου του Πούτιν, στην ομιλία του, για την Ουκρανία ως «λάθος κατασκευασμα των κομμουνιστών» που καταρρίπτει τις ιδεολογικές αγκυλώσεις της σύγχρονης Αριστεράς.

Στάση αρχών λοιπόν. Πιστοί στα δίκαια του τόπου, ακόλουθοι ως προς τις αρχές και τις αξίες μας και με τα μάτια ανοικτά, γιατί μεθαιύριο στη θέση των Ουκρανών, μπορεί να βρισκόμαστε, χωρίς υπερβολή, οι ίδιοι.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Πολωνός στρατιώτης με φαγητό σε σημείο υποδοχής προσφύγων από την Ουκρανία που εγκαταστάθηκε στον σιδηροδρομικό σταθμό του Przemyśl, στη νοτιοανατολική Πολωνία.

Εκτροχιασμός Πούτιν!

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Η εισβολή ρωσικών στρατιωτικών δυνάμεων στην Ουκρανία συνιστά μια πολύ επικίνδυνη εξέλιξη. Ο γ.γ. των Η.Ε. Α. Γκουτέρες έθεσε τα πράγματα στην ορθή βάση: «Η είσοδος ρωσικών στρατευμάτων στην Ουκρανία συνιστούν παραβίαση της εδαφικής ακεραιότητας και της κυριαρχίας της Ουκρανίας, η οποία είναι ασυμβίβαστη με τις αρχές της Χάρτας των Ηνωμένων Εθνών». Επίσης, «στην ορθή βάση βρίσκεται η δώλωση των προέδρων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου ότι η απόφαση της Μόσχας είναι παράνομη και απαράδεκτη».

Φαίνεται ολόενα και πιο καθαρά πως η επιδίωξη Πούτιν είναι να γεμίσει την περιφέρεια της Ρωσίας με Λουκασένκο. Κράτη-δωρυφόροι που θα εξαρτώνται στρατιωτικά από τη ρωσική μηχανή, το φυσικό της αέριο και το πολιτικό της πρότυπο. Αυταρχικά καθεστώτα που θα διοικούνται από έναν «Βοναπάρτη», ως την πηγή πασών των εξουσιών.

Η επιστροφή στο δίπολο ΗΠΑ-Ρωσία υπονομεύει μια γενικότερη τάση που αναπτύχθηκε τις τελευταίες δεκαετίες για έναν λιγότερο δίπολο και περισσότερο πολυπολικό κόσμο –ΗΠΑ, Ε.Ε., Ρωσία, Κίνα. Από αυτή την οπιοθεδορόμηση, χάνει έδαφος η πιο αδύνατη πλευρά της Ε.Ε. άμυνα, ασφάλεια, εξωτερική πολιτική. Ήδη μέλη της Ε.Ε., ιδιαίτερα οι χώρες της Βαλτικής και της Ανατ. Ευρώπης, τρέχουν με γοργούς ρυθμούς στις αγκάλες των ΗΠΑ, αγοράζοντας πολεμικό υλικό, στάθμευση αμερικανικών δυνάμεων στο

έδαφός τους. Είναι υψηλά στις επιδιώξεις Πούτιν η αποδυνάμωση του ευρωπαϊκού γεωγραφικού και η επιστροφή της Ευρώπης στα σκληρά διλήμματα του παρελθόντος. Η κίνηση της ρωσικής διπλωματίας να αποστείλει επιστολές όχι στα θεσμικά όργανα της Ε.Ε., αλλά στα μονωμένα κράτη-μέλη δείχνει την κατεύθυνση.

Η ουκρανική ηγεσία προσδοκούσε το στρατηγικά μωπικό, την ένταξη στο ΝΑΤΟ. Μια ηγεσία, αδύναμη να διαβάσει τη γεωπολιτική της περιοχής έσπρωξε εξελίξεις στο κενό. Ο πραγματιστής Σολτς δοκίμασε λύσεις αλλά, προφανώς, όπως αποδείχθηκε, ήταν ήδη αργά για να προλάβει το χειρότερο. Καθώς οι στρατιωτικές δυνάμεις της Μόσχας φτάνουν στο Κίεβο, το ΝΑΤΟ λέει: με βάση τις διακηρύξεις μας, μόνο για τα μέλη μας σπεύδουμε σε βοήθεια. Αυτό τον κανονισμό της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας δεν τον γνώριζε η προεδρία Ζελένσκι; Βέβαια τον γνώριζε, αλλά πίστευε ότι μπορεί να επιτύχει τον «στόχο», υποβαθμίζοντας το εφικτό.

Ήταν η συμφωνία του Μινσκ μια πιθανή λύση; Ήταν, εφόσον προχωρούσε η διαδικασία για μια ομοσπονδιακή Ουκρανία με τα κράτη/πολιτείες της να αποκτούν εκτεταμένη αυτονομία μέσα σε κοινά σύνορα. Η αποτυχία αυτή φόρτωσε τη συνέχεια με επιπρόσθετες καχυποψίες.

Η ομοσπονδιακή δομή για κράτη που συγκροτούνται από διαφορετικές εθνικές ομάδες/ κοινότητες, μπορεί να είναι η λύση. Η ομοσπονδιακή δομή μπορεί να συνδυάσει ενωμένο και αποκεντρωμένο κράτος,

μια κυριαρχία με μεταφορά εξουσιών στις πολιτείες. Αυτά μπορεί να συντελεστούν εφόσον υπάρχουν ώριμες ηγεσίες και εφόσον είναι σε θέση να πάρουν σημαντικές αποφάσεις στην ώρα τους. Η ουκρανική ηγεσία απέτυχε και στα δύο.

Οι επιπτώσεις στο βιοτικό επίπεδο των ευρωπαϊκών λαών από τις εξελίξεις στην Ουκρανία είναι ήδη μεγάλες και με άγνωστες τις μακροπρόθεσμες συνέπειες στον τομέα της ενέργειας. Η Ευρώπη εισάγει το 37, 8% των αναγκών της σε φυσικό αέριο από τη Ρωσία. Συνεπώς, η εξάρτησή της από τις ενεργειακές πηγές της Ρωσίας δημιουργεί επιπρόσθετα προβλήματα στην αντιμετώπιση της νέας κατάστασης πραγμάτων που δημιουργήθηκε με την εισβολή στην Ουκρανία. Ειδικότερα, όπως σημειώνει η Oxford Economics, «η γερμανική κυβέρνηση αποφάσισε το πάγωμα του αγωγού Nord Stream 2 ως απάντηση στην κλιμάκωση των εντάσεων μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας. Αυτό προσθέτει σημαντικούς κινδύνους στις βραχυπρόθεσμες οικονομικές προοπτικές της Ευρωζώνης» (πηγή, νλ. «Βήμα», 23/2).

Ο χρόνος καθορίζει το άλλο μισό της πολιτικής. Η δυνατότητα να πάρεις αποφάσεις στον κατάλληλο χρόνο. Ο ΥΠΕΞ Ι. Κασουλίδης, ο οποίος στις 23/2 πήγε στο Παρίσι να αναπτύξει τις ιδέες του για ΜΟΕ στο Κυπριακό, προφανώς άργησε κάποια χρόνια. Τώρα όταν όλα πλέον άλλαξαν προτεραιότητες, γήπεδο και τροχιά. Ο Ν. Αναστασιάδης, με τους αλλοπρόσαλλους χειρισμούς του, έβγαλε το Κυπριακό εκτός διεθνούς ατζέντας και έτσι έμεινε ένα

παγωμένο θέμα προς αναψηλάφηση το 2023. Η Ουκρανία ήλθε και θα μείνει στην επικαιρότητα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Καθώς οι Κύπριοι διάβαζαν Χριστοδουλίδη (πηγή: «Ο Φιλελεύθερος», 19/1/20) ότι «οι ενέργειές μας έχουν ωρακίσει νομικά και πολιτικά τα θαλάσσιά μας όρια», η προεδρία Αναστασιάδη δεν γνώριζε την αλφαβήτα της διεθνούς πολιτικής; Βέβαια τη γνώριζε, αλλά πίστευε ότι έτσι θα πωλήσει φύκια στους ιθαγενείς και, ίσως, έτσι να επιδιώξει μια τρίτη προεδρική θητεία, την επιδίωξη αυτή την ακύρωσε το πάρτι με τα «χρυσά διαβατήρια», όχι η κοροϊδία με τις τριμερείς, EastMed κ.λπ. Πρώτα οι θητείες, ύστερα η Κύπρος. Στην Ελλάδα καθώς διαβάζουμε του κόσμου τις ασυναρτησίες για το Αιγαίο, τα νησιά, την ΑΟΖ κ.λπ., θυμίζω πως κάποια στιγμή τα πράγματα ήταν σχεδόν έτοιμα για το Δ.Δ. της Χάγης. Ήταν η Αθήνα (Καραμανλής-Μολυβιάτης) που αδιαφόρησε και άφησε την ευκαιρία να καεί στον χορό του εθνικολαϊκισμού για τις λειψομέρειες «Ο τραχύς δρόμος για τη Χάγη». Όταν η Ελλάδα κρατούσε το εισιτήριο για την πρόοδο της ευρωτουρκικής σχέσης, το πολιτικό της προσωπικό περί άλλων τύρβαζε.

Οι συγκυρίες, το χρονικό πλαίσιο δεν ζει για πάντα. Ζει σε συγκεκριμένες συνθήκες. Όταν αυτές αλλάξουν, αλλάζουν δεδομένα. Είναι θέμα ηγετικότητας, πώς ένας ηγέτης να ζυγίσει τα δεδομένα και να πάρει αποφάσεις. Εφόσον βέβαια, ενδιαφέρεται για το γενικότερο, συλλογικό συμφέρον.

www.larkoslarkou.org.cy

Μετεμφυλιακές συνέπειες του κορωνο-πολέμου

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Το ψυχολογικό εκκρεμές μεταξύ πολέμου και ειρήνης είναι πάντα πολύ δύσκολο. Ο «πόλεμος» της πανδημίας του κορωνοϊού και ο εμφύλιος μεταξύ εμβολιασμένων και ανεμβολιαστων φαίνεται ότι οδηγούνται προς το τέλος τους, με τη νίκη της υγείας επί της ασθένειας και την αναμενόμενη επιστροφή στην «ειρήνη» της καθημερινότητας. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι ξεχάστηκαν τα ψυχολογικά προβλήματα, μαζί με τον ξεχασμένο υπεύθυνο καθηγητή πανεπιστημίου, για αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων. Δηλαδή δεν σημαίνει ότι θα τερματιστεί η ενδοοικογενειακή και η άλλη βία, η οποία εκτοξεύτηκε στα ύψη. Δεν σημαίνει ότι θα μειωθεί η κατάθλιψη, η οποία εκτινάχθηκε σε πρωτοφανή επίπεδα. Και δεν σημαίνει ότι θα μειωθούν οι άλλες ασθένειες,

οι οποίες ξεχάστηκαν ελέω κορωνοϊού. Αντιθέτως, σύμφωνα με ορισμένους ψυχολόγους και ψυχιάτρους, θα ξεκινήσει μια νέα περίοδος παρεμφερών προβλημάτων. Πρωταγωνιστές θα είναι οι «καθαροί» ανεμβολίαστοι και οι «ακαθαρτοί» εμβολιασμένοι και αντίστροφως. Δεν είναι και λίγο, να αρνείσαι το εμβόλιο, για χίλιους δύο πραγματικούς ή φανταστικούς λόγους και δύο χρόνια τώρα, από πρωίας μέχρι νυκτός και από νυκτός μέχρι πρωίας, να σε βομβαρδίζουν «τρομολάνγοι», γιατί, πολιτικοί και δημοσιογράφοι και να σε «προπέμπουν» στο πυρ το εξώτερον. Με το τέλος του «εμφυλίου πολέμου» του κορωνοϊού, θα αρχίσουν οι «κακιούλες», οι πονηρές «επιθέσεις» και ένα σωρό άλλες «αμαρτίες» στο όνομα τάχα της καταπίεσης.

Πολύπειρος συνταξιούχος γιατρός παρομοίαζε την περίοδο την οποία διάγουμε με τον πόλεμο του

1974. Πριν από την εισβολή οι άνθρωποι βίωναν το άγχος του εμφυλίου μεταξύ «μακαριακών» και «γριβικών», τις δολοφονίες και τις ανατινάξεις αστυνομικών σταθμών, ζούσαν με τον φόβο της εισβολής της Τουρκίας, όπως διατυπωνόταν συχνά-πυκνά από τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο. Βίωναν και το άγχος της διαχείρισης της οικονομικής επιτυχίας, η οποία ακολούθησε την ανεργία και δύο χρόνια τώρα, από πρωίας μέχρι νυκτός και από νυκτός μέχρι πρωίας, να σε βομβαρδίζουν «τρομολάνγοι», γιατί, πολιτικοί και δημοσιογράφοι και να σε «προπέμπουν» στο πυρ το εξώτερον. Με το τέλος του «εμφυλίου πολέμου» του κορωνοϊού, θα αρχίσουν οι «κακιούλες», οι πονηρές «επιθέσεις» και ένα σωρό άλλες «αμαρτίες» στο όνομα τάχα της καταπίεσης.

κατάθλιψη, το άλλο ένα τρίτο σε μια αχαλίνωτη πθηκή κραυγή και το άλλο ένα τρίτο, κυρίως στους μη πρόσφυγες και σε αυτούς οι οποίοι δεν είχαν ανθρώπινες απώλειες, σε ένα βαθύ άγχος για το μέλλον αυτών και των παιδιών τους.

Ο σοφός γιατρός, μεταξύ καφέ και ταخينότητας, προέβλεπε ότι τους επόμενους μήνες, πολλοί θα είναι αυτοί οι οποίοι θα τρέξουν, τάχα για να απολαύσουν όλα αυτά τα οποία έχασαν καθ’ όλη την πανδημία. Θα δούμε τραγικά πρωτόγνωρα περιστατικά, θα γίνουμε μάρτυρες ενός οίστρου πθηκών παρεκτροπών και θα προκύψουν πολλές ασθένειες, από ανθρώπους οι οποίοι δεν τολμούσαν να εξεταστούν όλο αυτό το διάστημα. Από την άλλη, εκτίμησε ότι θα εμφανιστούν πολλοί νέοι πομπές και καλλιτέχνες, οι οποίοι γέμισαν τις ψυχές τους, κατά τη διάρκεια της μοναχικής πανδημίας. Ο σπουδαίος για-

τρός θυμήθηκε τα φοιτητικά του χρόνια, κατά τη Μεταπολίτευση στην Ελλάδα, όπου γινόταν το έλα να δεις και οι περισσότεροι άνθρωποι το μόνο για το οποίο γνοιόζονταν, ήταν πώς θα ξεδέψουν τον μισθό της βδομάδας στα μπουζούκια. Η κορύφωση του φαινομένου έγινε επί ΠΑΣΟΚ και Αντρέα Παπανδρέου, για να ακολουθήσουν τα ατέλειωτα δύσκολα χρόνια. Αυτή την «τρελή» περίοδο στην Ελλάδα καταγράφονται και εκπληκτικά επιτεύγματα στο χώρο του πολιτισμού, με μοναδικά τραγούδια, με ξεχωριστούς ζωγραφικούς πίνακες, με εκπληκτικά βιβλία και ένα σωρό άλλα πνευματικά επιτεύγματα.

Τώρα είναι η ώρα των ηγετών, τώρα είναι η ώρα των υποψηφίων Προέδρων της Δημοκρατίας, οι οποίοι πρέπει πρώτα να συνειδητοποιήσουν τη «μετεμφυλιακή» πραγματικότητα του κορωνοϊού. Δεν αρκεί να λένε ότι η κρίση είναι

ευκαιρία για αλλαγές, αλλά χρειάζεται να ανακοινώσουν πρακτικές προτάσεις για να πάει ο τόπος μπροστά. Το χάσμα μισθών μεταξύ των «πάνω» και των «κάτω» κυρίως στη δημόσια υπηρεσία, αποτελεί ωρολογιακή βόμβα στα θεμέλια του κράτους. Οι εξωφρενικά υψηλοί μισθοί ανίκανων διευθυντών, οι πολλαπλές συντάξεις και τα προκλητικά επιδόματα, πρινιζούν τις βάσεις της Δημοκρατίας. Το αίσθημα αδικίας φουντώνει καθημερινώς, η περιρρέουσα ατμόσφαιρα όζει σκάνδαλα και η απαξίωση των θεσμών ανατρέπει ψυχές και σώματα. Κανένας ηγέτης δεν πρέπει να ξεχνά, ότι ο Κύπριος είναι όπως το ξακουστό παγκοσμίως κυπριακό γαϊδούρι. Αντέχει τα βάρη, όσο κανένα άλλο ζώο, αλλά διαθέτει και την ισχυρότερη κλωτσιά και αλίμονο σε όποιον βρεθεί πίσω του.

kaparispan@yahoo.gr

Το Η.Β. ηγείται διά του παραδείγματος

Της ELIZABETH TRUSS

Η απρόκλητη και παράνομη εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία εκθέτει το καθεστώς του Βλαντίμιρ Πούτιν γι’ αυτό που πραγματικά είναι: ένα πολεμοχαρές καθεστώς, που κτίζει τους υπολογισμούς του σε αλληπάλληλα ψέματα. Ο υπουργός Εξωτερικών του, Σεργκέι Λαβρόφ, μου είχε πει ευθέως ότι η Ρωσία δεν θα εισέβαλλε. Την προηγούμενη εβδομάδα, ισχυριζονταν πως προχωρούσαν σε απόσυρση δυνάμεων. Έχουν πει ψέματα στη διεθνή κοινότητα και στους πολίτες τους επανειλημμένα. Αυτή δεν είναι μια επίθεση μόνο ενάντια σε αθώους Ουκρανούς, στην κυριαρχία τους και στο μέλλον τους. Είναι μια επίθεση και ενάντια στην ασφάλεια και την ελευθερία της Ευρώπης.

Διακυβεύονται, λοιπόν, πάρα πολλά και το Ηνωμένο Βασίλειο ηγείται της προσπάθειας για συγκέντρωση διεθνούς υποστήριξης προς την Ουκρανία για μια ισχυρή απάντηση εκ μέρους των συμμάχων μας. Γι’ αυτό βρεθήκαμε στην πρώτη γραμμή, παρέχοντας εξοπλισμό και οικονομική στήριξη στην Ουκρανία. Ήμασταν επίσης συνεπείς στην αποκάλυψη εκστρατειών σκόπησης παραπληροφόρησης από τη Ρωσία, καθώς και των επιχειρήσεων σαμποτάζ που είχαν στόχο να δημιουργήσουν τις αφορμές για την εισβολή. Στις 23 Φεβρουαρίου, κάλεσα στο υπουργείο Εξωτερικών τον Ρώσο πρέσβη, κάνοντας ξεκάθαρο ότι θα έπρεπε να ντρέπεται, και τονίζοντας πως η Ρωσία έχασε και την τελευταία ρανίδα αξιοπιστίας της στη διεθνή κοινότητα. Σύντομα, θα ξεκινήσω κύκλο διπλωματικών επαφών στην Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες για να διαμορφώσουμε μια ενιαία και αποφασιστική απάντηση ενάντια σε αυτή την επιθετικότητα. Το Η.Β. είναι περήφανο που ηγείται διά του παραδείγματος. Προειδοποιήσαμε πολλάκις μαζί με τους εταίρους μας ότι οποιαδήποτε εισβολή θα είχε μεγάλες συνέπειες και σοβαρό κόστος. Συνεργαζόμαστε στενά για να δείξουμε στη Μόσχα ότι εννοούμε αυτά που λέμε. Το άνευ προηγούμενου πακέτο κυρώσεων δεν θα αφήσει τίποτα από το καθεστώς Πούτιν ανεππράαστο. Βάζουμε στο στόχαστρο πάνω από 100 εταιρείες και ολιγάρχες του ρωσικού καθεστώτος με κυρώσεις αξίας πολλών δισεκατομμυρίων στερλινών. Σε αυτές τις εταιρείες συμπεριλαμβάνονται η μεγαλύτερη αμυντική βιομηχανία της Ρωσίας, η δεύτερη μεγαλύτερη τράπεζα της χώρας, ενώ στους ολιγάρχες βρίσκονται ηγετικά στελέχη του στενού κύκλου του Προέδρου Πούτιν. Οι κυρώσεις αυτές θα επιφέρουν το υψηλότερο οικονομικό κόστος που αντιμετώπισε ποτέ το Κρεμλίνο.

Παγοποιούμε επίσης τα περιουσιακά στοιχεία ρωσικών τραπεζών στο Η.Β. και αποτρέπουμε τη χρηματοδότηση προς ρωσικές εταιρείες από τις αγορές μας. Θα αποκόσουμε επίσης την άντληση δημόσιου χρέους για τη Ρωσία από το Η.Β.

Κλείνοντας αυτά τα ζωτικής σημασίας χρηματοδοτικά εργαλεία αξίας δισεκατομμυρίων στερλινών, καταφέρνουμε ισχυρό πλήγμα στις προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης της Ρωσίας, τόσο σε βραχυπρόθεσμο, όσο και σε μακροπρόθεσμο στάδιο. Κι εργαζόμαστε με τους εταίρους μας για να μεγιστοποιήσουμε την πίεση προς τη Ρωσία με επιπλέον μέτρα, όπως τον αποκλεισμό της από το σύστημα

SWIFT. Θα ενισχύσουμε ουσιαστικά και τους εμπορικούς περιορισμούς, περιλαμβανομένων των εξαγωγικών ελέγχων μας έναντα της Ρωσίας, για να κτυπήσουμε τις βιομηχανίες ηλεκτρονικών, επικοινωνιών και αεροπλοΐας. Με αυτό τον τρόπο, θα υποβαθμίσουμε τη στρατιωτική ανάπτυξη της Ρωσίας τα επόμενα χρόνια, περιορίζοντας την πιθανή ανάπτυξη της πολεμικής μηχανής του Πούτιν. Αποκλείουμε επίσης την Aeroflot από τον εναέριο χώρο μας.

Κυρώσεις θα υποστούν και άλλα μέλη της ρωσικής ελίτ, όπως ο πρώην γαμπρός του Πούτιν, Κίριλ Σάμαλοβ, όπως και οι επικεφαλής των εταιρειών παραγωγής αεροσκαφών και πυραύλων. Δεν θα έχουν τη δυνατότητα να ταξιδέψουν στο Η.Β. και οποιαδήποτε περιουσιακά διαθέτουν εδώ θα παγοποιηθούν. Θα επιβάλουμε κυρώσεις και στο λευκορωσικό καθεστώς για τον ύπουλο ρόλο του υπέρ των ρωσικών ενεργειών.

Το Κρεμλίνο οδηγεί τον ρωσικό λαό στον βάλο και μετατρέπει τη Ρωσία σε κράτος-παρία. Αυτή είναι η στιγμή για μια σκληροτράχηλη προσέγγιση, που σημαίνει να είμαστε σ’ ετοιμότητα να δεχτούμε βραχυπρόθεσμη ζημιά για μακροπρόθεσμο όφελος, γνωρίζοντας ότι η ζημιά στον Πούτιν θα είναι κατά πολύ μεγαλύτερη. Ο Γερμανός Καγκελάριος Σολτς αναγνώρισε αυτή την ανάγκη, αναστέλλοντας τον αγωγό Nord Stream 2, καθώς η Ευρώπη προσπαθεί να περιορίσει την εξάρτησή της από το ρωσικό φυσικό αέριο. Με το μέλλον της Ουκρανίας σε κίνδυνο, οφείλουμε να εννοούμε για να βάλουμε τέρμα στις επιθετικές φιλοδοξίες του Προέδρου Πούτιν, ο οποίος έχει βαλθεί να υλοποιήσει το όνειρό του για την αναβίωση μιας Μεγαλύτερης Ρωσίας, με ευρωπαϊκές εκτάσεις εντός της σφαίρας επιρροής του. Γι’ αυτό επιχειρεί να εμβολίσει άλλες ελεύθερες δημοκρατίες στο κατόφει της Ρωσίας. Το έκανε ξεκάθαρο στην αστοικειώτη διατριβή του αυτή την εβδομάδα, κατά την οποία κατηγορήσε ψευδώς τους εταίρους μας στην Ανατολική Ευρώπη ότι κινήθηκαν «έναντια στη Ρωσία» επειδή εντάχθηκαν στο ΝΑΤΟ, μια καθαρά αμυντική συμμαχία.

Γνωρίζουμε πως η Ρωσία προτίθεται να βασίσει την εισβολή της σε ψέματα, συνεπώς είναι πολύ σημαντικό να παραμείνουμε σε εγρήγορση. Έχουμε συστήσει ένα νέο κυβερνητικό Κόμβο Πληροφόρησης, αφοσιωμένο στην αποδόμηση των ειδήσεων ψευδούς ρητορικής από το Κρεμλίνο, οι οποίες είναι σχεδιασμένες να δικαιολογήσουν τα αδικαιολόγητα. Σε αυτή την καθοριστική στιγμή, συμπαραστεκόμαστε στην Ουκρανία, στους ανθρώπους της και στη δημοκρατία της, και θα συνεχίσουμε να παρέχουμε οικονομική, πολιτική και αμυντική βοήθεια. Διαπίστωσα ιδίως όμμασι το θάρρος και το σθένος τους, κατά την επίσκεψή μου στο Κίεβο την προηγούμενη βδομάδα. Ρισκάρουν τις ζωές τους για την ελευθερία και είναι έτοιμοι να το ξαναπράξουν. Δεν μπορούμε και δεν πρόκειται να επαναπαυθούμε μέχρι η ρωσική οικονομία να πληρώσει το τίμημα και μέχρι να αποκατασταθεί η κυριαρχία και η εδαφική ακεραιότητα της Ουκρανίας.

Η κα Elizabeth Truss είναι υπουργός Εξωτερικών και Κοινοπολιτείας του Η.Β.

Ισχυρότερες αγροτικές περιοχές

Του ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει θέσει ως στόχο την καταπολέμηση των ανισοτήτων μεταξύ των αγροτικών και αστικών περιοχών, στοχεύοντας στη στήριξη των αγροτικών περιοχών μέσα από ένα μακρόπνοο όραμα. Η άντληση κονδυλίων από τα εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας μέχρι το 2026, θα καταστήσει τις αγροτικές περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ισχυρότερες, πιο ανθεκτικές και πιο ευημερούσες.

Οι αγροτικές περιοχές της Ευρώπης αντιπροσωπεύουν το 80% της επικράτειας της και φιλοξενούν 150 περίπου εκατομμύρια πληθυσμό, δηλαδή σχεδόν το 1/3 του συνολικού πληθυσμού της Ε.Ε. Για να γίνουν όμως κατανοητά τα προβλήματα και οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές, όπως και τα προσφερόμενα κίνητρα για παραμονή των νέων στην επαρχία, θα πρέπει να συμπεριληφθούν στον ανοικτό διάλογο στο πλαίσιο της Διάσκεψης για το Μέλλον της Ευρώπης. Οι προκλήσεις για νέους ανθρώπους, για να παραμείνουν στις αγροτικές περιοχές, είναι αρκετές, φτάνει να υπάρχει σωστή ισορροπία μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών για αποφυγή δυσανάλογων δημογραφικών εξελίξεων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τη γήρανση του πληθυσμού και την εγκατάλειψη των αγροτικών περιοχών από νέα ζευγάρια, έχει θέσει ως στόχο, μέχρι το 2040 οι αγροτικές περιοχές να καταστούν πιο καλά συνδεδεμένες και ελκυστικές μέσα από το Αγροτικό Σύμφωνο και το Σχέδιο Αγροτικής Δράσης, αξιοποιώντας κονδύλια από τα προγράμματα πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2021-2027.

Οι αγροτικές περιοχές θα μπορούσαν να προσελκύσουν νέους κατοίκους μέσα από στεγαστικά σχέδια, την προώθηση του αγροτουρισμού, των πολιτιστικών δραστηριοτήτων, την άσκηση στη φύση αλλά και την προβολή της τοπικής κουζίνας και των παραδοσιακών κρασιών. Μέσα από το πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης LEADER μπορούν να αντληθούν κονδύλια για αναπαλαίωση παραδοσιακών κατοικιών, πλατειών αλλά και δημιουργίας σημείων πολιτιστικής αναφοράς.

Τα μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών έχουν συζητήσει πρόσφατα τρόπους για να καταστούν οι αγροτικές περιοχές ισχυρότερες μέσα από την προσβασιμότητα σε όλες τις υπηρεσίες, όπως τα νηπιαγωγεία, τα κέντρα φροντίδας ενήλικων, τα σχολεία, τα καταστήματα, την κοινωνική και υγειονομική περίθαλψη κ.ά. Για να είναι όμως οι αγροτικές περιοχές πιο προσβάσιμες χρειάζονται κατάλληλο ψηφιακό και οδικό δίκτυο, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις ανάγκες των νέων για μόνιμη εγκατάσταση και παραμονή, ένταξη στην κοινωνία και εξεύρεση εργασίας. Οι αγροτικές περιοχές διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στην προστασία του περιβάλλοντος και στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, παρέχοντας στήριξη στη γεωργία, στην κτηνοτροφία, στον πρωτογενή τομέα και στη δασοκομία. Με τη στήριξη των τοπικών αρχών πραγματοποιούνται αρκετές εκστρατείες διαφώτισης του πληθυσμού των αγροτικών περιοχών για την ανακύκλωση, την κομποστοποίηση, τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τις δενδροφυτεύσεις, τον περιορισμό της χρήσης χημικών ουσιών στη γεωργία, ενθαρ-

ρύνοντας παράλληλα τις βιολογικές καλλιέργειες. Λαμβάνονται επίσης αρκετά μέτρα για περιορισμό των πυρκαγιών που προκαλούνται από την ανεξέλεγκτη απόρριψη σκουπιδιών στη φύση, καταστρέφοντας τα δάση και τις γεωργικές φυτείες με όλες τις σοβαρές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία.

Οι αγροτικές περιοχές μπορούν να καταστούν ένας ασφαλής χώρος μόνιμης διαμονής για νέα ζευγάρια αλλά και ένας ελκυστικός τουριστικός προορισμός για όλες τις ηλικίες. Τα εκπαιδαστικά μνημεία, οι ποδηλατικές διαδρομές, τα δάση, οι γεωργικές φυτείες, οι παραδοσιακές ταβέρνες, τα αγροτουριστικά καταλύματα, οι φάρμες ζώων, τα θεματικά πάρκα, τα μονοπάτια της φύσης, οι ανοικοποιεία και άλλες πολλές φυσικές ομορφιές δημιουργούν ένα ελκυστικό πακέτο προτίμησης των αγροτικών περιοχών προσελκύοντας εξειδικευμένο τουρισμό αλλά και επισκέπτες με ειδικά ενδιαφέροντα. Για να μπορέσουμε όμως ως τοπικές αρχές να εμπλουτίσουμε και αναθεώσουμε τον ηλικιακά γερασμένο πληθυσμό των αγροτικών περιοχών, θα πρέπει να κινήσουμε το ενδιαφέρον νέων ανθρώπων μέσα από στοχευμένες δράσεις εκμεταλλευόμενοι το Ευρωπαϊκό Έτος Νεολαίας 2022. Οι νέοι της υπαίθρου μπορούν να καταστούν ενεργοί και δραστήριοι πολίτες και μαζί με τους πιο παλιούς κατοίκους αλλά και τους επισκέπτες να γίνουν πρεσβευτές της θετικής αλλαγής, καθιστώντας τις αγροτικές περιοχές οικονομικά ισχυρότερες και τον ξένο και ντόπιο τουρισμό ποιοτικότερο.

Ο κ. Άντρος Γ. Καραγιάννης είναι δήμαρχος Δερύνειας.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Από την οικονομία της πανδημίας στην οικονομία του νέου ψυχρού πολέμου

Ακόμη και για τους πιο αισιόδοξους, η κρίση στην Ουκρανία και η κυνική επίθεση της Ρωσίας σ’ ένα ανεξάρτητο και κυρίαρχο κράτος της ευρωπαϊκής ηπείρου σηματοδοτεί την αρχή νέου ψυχρού πολέμου. Ένα εκτεταμένο εμπόλεμο στην Ρωσική Ομοσπονδία, με περιορισμούς και αναταραχές στην παγκόσμια αγορά, είναι η μόνη απάντηση της Δύσης στη θηριωδία των ρωσικών τανκ. Μια απάντηση που δεν προϋποθέτει τη χρήση του στρατηγικού πυρηνικού οπλοστασίου. Αντίθετα, όμως, από τη μεταπολεμική εποχή, όπου ο οικονομικός προστατευτισμός ωθούσε τις ευρωπαϊκές οικονομίες και κοινωνίες σε μια μεγάλης κλίμακας οικονομία αυτάρκειας, οι σημερινές συνθήκες διαφέρουν πλήρως. Αν η οικονομία του ψυχρού πολέμου ήταν δεδομένη και «φυσική» για την Ευρώπη του 1950, για την Ευρώπη του σήμερα η κατάσταση αυτή μοιάζει από βασανιστικά έως ανυπόφορη. Μήπως πάλι αληθεύει ότι καλούμαστε να μεταβούμε από μια υψηλή ανεπτυγμένη παγκόσμια χρηματοοικονομία στην ακαρτογράφητη γη ενός νέου προστατευτισμού; Δυστυχώς ή ευ-

τυχώς, η κατάσταση είναι εντελώς διαφορετική: από την οικονομία της πανδημίας καλούμαστε να εισέλθουμε στην οικονομία του νέου ψυχρού πολέμου. Με άλλα λόγια καλούμαστε να προσαρμοσούμε τα έκτακτα οικονομικά μέτρα των τελευταίων δύο ετών σε μια νέα παρατεταμένη κατάσταση απειλής πολέμου. Ο αντικειμενικός σκοπός είναι πλέον η εμπορική ανεξαρτησία της Ευρωπαϊκής Ένωσης από χώρες ικανές να την απειλήσουν οικονομικά και στρατιωτικά. Η Ένωση δεν έχει την πολυτέλεια να εξαρτάται από άλλους πλην των άμεσων συμμάχων της, είτε στην Ατλαντική Συμμαχία, με μόνη σοβαρή και ουσιώδη εξαίρεση την Τουρκία, είτε σε χώρες άμεσα προσκείμενες στη Δύση.

Μια οικονομία ψυχρού πολέμου ισοδυναμεί μοιραία με οικονομία πολέμου. Αυτό σημαίνει ότι το κοινό όφελος προέχει του ατομικού. Πίσω όμως από την αλληλεγγύη που κατευθύνει την ατομική πράξη κρύβεται όχι η αρετή, αλλά η ανάγκη. Ο περιορισμός και αυτοπεριορισμός των ελευθεριών του ατόμου, στην περίπτωση της συλλογικής προστασίας του πολέμου, όχι μόνο δεν αποτελεί στέρηση της ατομικής

Όπως και στις προηγούμενες κρίσεις, η απάντηση της Ένωσης στα προβλήματα της οικονομίας θα είναι πολιτική. Σε κάθε της κρίση η Ευρώπη απαντούσε επιτυχώς με περισσότερο πολιτική ένωση.

ελευθερίας αλλά, στον βαθμό που εξασφαλίζει την πολιτική ελευθερία, αποτελεί προϋπόθεσή της. Μετά το τέλος του υπαρκτού σοσιαλισμού, το 1989, οι ευρωπαϊκοί λαοί πίστεψαν ότι η απειλή του πολέμου και της στέρσης της πολιτικής τους ανεξαρτησίας αποτελούσε πλέον παρελθόν. Μια νέα εποχή ανοιγόταν μπροστά τους, του εμπορίου και της παγκόσμιας χρηματοοικονομίας, της ευμάρειας και της συνεχούς βελτίωσης του κράτους δικαίου. Θα ήταν άτοπο να κατηγορήσουμε τη στάση αυτή. Πρώτον, γιατί πράγματι η παγκόσμια κατάσταση, ιδιαίτερα μετά το 1996, παρά τις διαδοχικές κρίσεις των αρχών του 21ου αιώνα, δια-

μορφώθηκε σύμφωνα με το σχέδιο αυτό. Και δεύτερον, γιατί μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία εντός του κράτους δικαίου παραμένει ακόμη και σήμερα το ζητούμενο. Το πσογύρισμα όμως από την ελεύθερη οικονομία στην οικονομία του ψυχρού πολέμου θα έχει δεινές επιπτώσεις στην καθημερινότητα των Ευρωπαίων.

Παρόλα αυτά η Ευρώπη δεν είναι τόσο απροετοίμαστη όσο θα πίστευε κανείς. Και αυτό το οφείλει στις προηγούμενες κρίσεις που πέρασε με επιτυχία, την κρίση των δημόσιων χρεών και την πανδημική κρίση. Η νέα οικονομική κρίση που διαφαίνεται οφείλεται τόσο στην ανεπάρκεια ενεργειακών πόρων όσο και στους κλυδωνισμούς του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος λόγω της προσπάθειας να εξοβελιστεί από αυτό η Ρωσική Ομοσπονδία. Όπως και στις προηγούμενες κρίσεις, η απάντηση της Ένωσης στα προβλήματα της οικονομίας θα είναι πολιτική. Σε κάθε της κρίση η Ευρώπη απαντούσε επιτυχώς με περισσότερη πολιτική ένωση. Το ίδιο καλείται να πράξει και τώρα. Όσο πιο πολύ ενισχυθεί η πολιτική και στρατιωτική ένωση, τόσο καλύτερα θα αν-

τεπεξέλθουν οι λαοί της Ευρώπης στις αντιζοότητες του νέου ψυχρού πολέμου, που μόλις ξεκίνησε και που, όπως όλα δείχνουν, δεν θα τελειώσει πριν περάσουν δεκαετίες. Τα θέματα τα οποία καλείται να προωθήσει μια επαρκής ατζέντα πολιτικής ένωσης είναι φλέγοντα. Μέχρι τώρα τα πάντα προσέκρουαν σε παρωχημένες ιδεολογίες του έθνους κράτους. Μέχρι τώρα η πολιτική ζωή της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας εξαρτιόταν από τα έθνη κράτη της Ένωσης. Πλέον, η ζωή των ευρωπαϊκών εθνών εξαρτάται από τις Ομοσπονδίας. Το πρώτο και σπουδαιότερο ζήτημα είναι ο τομέας της στρατιωτικής συμμαχίας, ο οποίος πρέπει να ενισχυθεί με την ανάπτυξη ενός προγράμματος στρατηγικών πυρηνικών όπλων. Η Γαλλία καλείται στο εξής να μοιραστεί το πυρηνικό της οπλοστάσιο με τη Γερμανία, ώστε και οι δύο από κοινού με τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη να αναπτύξουν περαιτέρω. Δεύτερο κρίσιμο σημείο είναι η δημιουργία ενιαίου ταμείου και υποуργείο οικονομικών της Ένωσης ως ο μοναδικός τρόπος εξεύρεσης πόρων για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης. Είναι απαραίτητο να γίνουν επεν-

δύσεις στην ανάπτυξη νέων προγραμμάτων για παραγωγή ενέργειας. Τεράστιο πόρο θα χρειαστούν επιπλέον ώστε η Ευρώπη να σταθεί στρατιωτικά στα πόδια της. Ποιος αμφιβάλλει σήμερα ότι οι ΗΠΑ θα εγκαταλείψουν την Ευρώπη στην πρώτη επείγουσα ανάγκη; Όπως χαρακτηριστικά είχε δηλώσει ο πρώην πρόεδρος Τραμπ, «πρώτα η Αμερική». Επομένως η γερμανική οικονομία θα κληθεί να συγχωνευθεί με τις υπόλοιπες. Το τρίτο και τελευταίο καίριο σημείο προς συζήτηση είναι η χάραξη μιας μοναδικής κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής άμυνας. Σε συνθήκες (ψυχρού) πολέμου, η πανσπερμία απόψεων και οι αργές γραφειοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων θα επιφέρουν το τέλος τόσο της Ένωσης όσο και των εθνών κρατών που την αποτελούν. Άραγε θα δούμε τις επόμενες δεκαετίες την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία να στέκεται ισαδία, πολιτικά και στρατιωτικά, απέναντι στην ΗΠΑ, τη Ρωσία και την Κίνα;

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Καίρια ερωτήματα για το Ουκρανικό

Ολα όσα γνωρίζουμε για τη ρωσική εισβολή, τα κίνητρα του Πούτιν και τις συνέπειες για τον κόσμο

Η εβδομάδα που πέρασε παρέσυρε στο διάβα της τις όποιες «βεβαιότητες» της Ευρώπης. Για πρώτη φορά μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ο στρατός μιας ευρωπαϊκής χώρας εισέβαλε στο έδαφος της γείτονός του, καταπατώντας κάθε έννοια διεθνούς δικαίου. Με την ενέργειά της η Μόσχα διέψευσε τις μετριοπαθείς εκτιμήσεις για την έκβαση της ουκρανικής κρίσης, σπέρνοντας την αγωνία σε όλο τον πλανήτη. Το χρονικό αυτού του αναπάντεχου πολέμου γέννησε εύλογα ερωτήματα. Η «Κ» επιχειρεί να δώσει τις απαντήσεις.

1 Πώς φτάσαμε έως εδώ;

Ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν διέψευθε επί μακρόν ότι σχεδίαζε να επιτεθεί στη γειτονική Ουκρανία, ειρωνευόμενος μάλιστα την εκτίμηση ότι η συγκέντρωση στρατευμάτων κοντά στα σύνορα των δύο χωρών προοιωνίζεται ρωσική εισβολή. Οι ΗΠΑ ωστόσο και οι σύμμαχοί τους προειδοποιούσαν πως η Ρωσία έχει σκοπό να εισβάλει. Η Μόσχα επέμενε να αποκηρύσσει τις ανησυχίες. Εκπρόσωπος του Κρεμλίνου είχε χαρακτηρίσει τις σχετικές αναφορές «κενές και αβάσιμες με στόχο την αναμόχλευση της έντασης». Ακόμη και όταν οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοί τους προσπαθούσαν να βρουν διπλωματική λύση, ο πρόεδρος Μπάιντεν εμφανιζόταν πεπεισμένος ότι ο Πούτιν έχει πάρει την απόφαση για εισβολή στην Ουκρανία, επικαλούμενος τη συγκέντρωση πληροφοριών από τις μυστικές υπηρεσίες. Πάνω από 190.000 στρατιώτες είχαν περικυκλώσει την Ουκρανία.

Τη Δευτέρα ο Πούτιν αναγνώρισε την ανεξαρτησία των αποσχισθεισών Δημοκρατιών στην ανατολική Ουκρανία και ζήτησε από το ρωσικό υπουργείο Άμυνας να αναπτύξει στρατεύματα στην περιοχή για «ειρηνευτικούς» σκοπούς. Στο διάγγελμά του την ίδια ημέρα, προτού υπογράψει τα διατάγματα για την αναγνώριση των δύο περιοχών, είπε ότι το αίτημα της Ουκρανίας να ενταχθεί στο ΝΑΤΟ αποτελεί απειλή για τη Ρωσία. Παράλληλα, επιχείρησε να απονομιμοποιήσει τη χώρα ως δημιουργήμα των κομμουνιστών στη Σοβιετική Ένωση. Την Τρίτη, οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοί τους επέβαλαν κυρώσεις γι' αυτό που ο Μπάιντεν αποκάλυψε έναρξη της εισβολής στην Ουκρανία. Ο Αμερικανός πρόεδρος προειδοποίησε ότι η Μόσχα θα υποστεί νέες κυρώσεις εάν ο Πούτιν δεν αποσύρει τις στρατιωτικές δυνάμεις και δεν επιλέξει την οδό της διπλωματίας. Οι Ρώσοι βουλευτές έδωσαν το πράσινο φως στον πρόεδρο να χρησιμοποιήσει στρατιωτική βία εκτός της ρωσικής επικράτειας.

2 Τι είναι οι δύο αποσχισθείσες Δημοκρατίες Ντονέτσκ και Λουγκάνσκ;

Οι φιλορώσοι αυτονομιστές στο ουκρανικό Ντονέτσκ και στο Λουγκάνσκ, την περιοχή που συνολικά αποκαλείται Ντονμπάς, αποσχίστηκαν ήδη από το 2014 και αυτοανακηρύχθηκαν Δημοκρατίες. Η απόφαση αυτή οδήγησε στην αιματηρή σύγκρουση Ουκρανίας και φιλορωσικών δυνάμεων, που τελείωσε μερικώς με την υπογραφή της συμφωνίας του Μίνσκ. Η συμφωνία προέβλεπε εκκενρία, απομάκρυνση των ξένων δυνάμεων και ένα βαθμό αυτονομίας για τις δύο περιοχές. Ωστόσο η Ρωσία επέμενε ότι κατ'ελάχιστον τις γραμμές επαφής οι εκθροισμένες ουδέποτε σταμάτησαν, καταργώντας το Κιέβο για παραβίαση της συμφωνίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι ακριβώς το ίδιο ισχυρίζεται και η Ουκρανία. Ο Οργανισμός για την Ασφάλεια

Η Ευρώπη ετοιμάζεται για ανθρωπιστική κρίση

Με τις εκτιμήσεις να τοποθετούν τον αριθμό των προσφύγων μεταξύ 3 και 5 εκατ. οι γειτονικές χώρες ετοιμάζονται για μεταναστευτικό κύμα.

Η ρωσική εισβολή απέδειξε ότι στις βλέψεις του Βλαντιμίρ Πούτιν είναι μια εκδικητική, ιμπεριαλιστική ανακατανομή της υπηλίου στα πρότυπα της συμφωνίας της Γιάλτας.

και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) κατέγραψε τους τελευταίους 12 μήνες 2.000 παραβιάσεις, συμπεριλαμβανομένων 1.100 εκρήξεων μεταξύ 18 και 20 Φεβρουαρίου, αριθμός ασυνήθιστα υψηλός.

3 Πώς ξεκίνησε η στρατιωτική επιχείρηση;

Με τον Πούτιν να δίνει το εναρκτηριο λάκτισμα για την «αποναζιστικοποίηση» της Ουκρανίας, όπως χαρακτηριστικά είπε, ρωσικές δυνάμεις εξαπέλυσαν την Πέμπτη το πρωί ταυτόχρονα επιθέσεις σε πολλά μέτωπα, πλήττοντας αεροδρόμια και στρατιωτικές βάσεις και σκοτώνοντας δεκάδες Ουκρανούς στρατιώτες. Ο ρωσικός στρατός επιβεβαίωσε ότι οι χερσαίες δυνάμεις του εισήλθαν στη χώρα από την Κριμαία. Το Κιέβο έχασε γρήγορα τον έλεγχο του πυρηνικού σταθμού του Τσερνόμπιλ, θεάτρου του χειρότερου πυρηνικού ατυχήματος στον κόσμο. Αποκηρύσσοντας τη διεθνή κατακραυγή και τις νέες οικονομικές κυρώσεις, ο Ρώσος πρόεδρος υπενθύμισε πως η χώρα του διαθέτει πλούσιο πυρηνικό οπλοστάσιο και απειλισε να το χρησιμοποιήσει, λέγοντας ότι όποιος επιχειρήσει να ανα-

μειχθεί στην κρίση στο πλευρό του Κιέβου κινδυνεύει με πρωτόγνωρες συνέπειες. Την Παρασκευή το απόγευμα, οι ρωσικές δυνάμεις πολιορκούσαν επί ώρες την ουκρανική πρωτεύουσα και ο Πούτιν καλούσε τον ουκρανικό στρατό να ανατρέψει την ηγεσία της χώρας, που αποτελείται από «νεοναζί και ναρκομανείς».

4 Διεξάγεται μόνο με συμβατικές δυνάμεις ο πόλεμος;

Οχι, παράλληλα με τις σφοδρές στρατιωτικές συγκρούσεις βρίσκεται σε εξέλιξη και ένας υβριδικός πόλεμος με αμοιβαίες κυβερνοεπιθέσεις, χειραγώγηση των σόσιαλ μίντια, παραπληροφόρηση και δραστήριους μηχανισμούς προπαγάνδας. Κατά την πρώτη ημέρα της εισβολής βρέθηκαν εκτός μάχης οι ιστοσελίδες ουκρανικών υπουργείων, αλλά και του Κρεμλίνου, καθώς και της Δούμας. Πολλά βίντεο που αναρτήθηκαν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και υποτίθεται ότι έδειχναν στιγμιότυπα από το πεδίο των μαχών, αποδείχθηκε πως είχαν ληφθεί παλιότερα από παραλάνσεις ή άλλους άσχετους πολέμους, π.χ. της Συρίας. Προχθές η Ρωσία αποφάσισε να περιορίσει την πρόσβαση στην πλατφόρμα του Facebook, το οποίο κατηγορεί ότι λογοκρίνει τα ρωσικά ΜΜΕ.

5 Ποιες είναι οι αντιδράσεις των ΗΠΑ, του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε.;

Οι ΗΠΑ, η Ε.Ε. και το ΝΑΤΟ απάντησαν με σκληρές οικονομικές κυρώσεις εις βάρος ρωσικών τραπεζών, Ρώσων ολιγαρχών, αλλά και της πολιτικής ελίτ, συμπεριλαμβανομένων του Πούτιν και του ΥΠΕΞ του, Σεργκέι Λαβρόφ,

ενώ έσπευσαν να αποστείλουν ενισχύσεις σε χώρες της ανατολικής Ευρώπης, στην Εσθονία, στη Λετονία, στη Λιθουανία, στην Πολωνία. Ο γ.γ. του ΝΑΤΟ Γενς Στόλτενμπεργκ έκανε λόγο για «μερικές χιλιάδες» άνδρες από τη δύναμη ταχείας επέμβασης, που αριθμεί συνολικά 40.000.

6 Υπάρχουν δυνάμεις που σπνρίζουν τη Μόσχα;

Η Κίνα, από την οποία η Μόσχα περίμενε ενεργή διπλωματική στήριξη, τήρησε λεπτές ισορροπίες: συνέστησε αυτοσυγκράτηση και στις δύο πλευρές και απλώς αρνήθηκε να χαρακτηρίσει την επιχείρηση «εισβολή». Αλλωστε, το Πεκίνο ανέκαθεν θεωρούσε ιερές τις έννοιες της εδαφικής ακεραιότητας και της εθνικής κυριαρχίας, διαφυλάσσοντας και τα δικά του συμφέροντα σε σχέση με την Ταϊβάν. Η Σερβία, αν και φιλοδοξεί να γίνει μέλος της Ε.Ε., αρνήθηκε να ξεκαθαρίσει τη στάση της στο ζήτημα των ευρωπαϊκών κυρώσεων λόγω των παραδοσιακών σχέσεων της με τη Μόσχα, προκαλώντας την έντονη ενόχληση της Δύσης. Ξεφεύγοντας από την ομόφωνη καταδίκη, η συριακή κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι «στηρίζει» τις ενέργειες του Πούτιν και «θα συνεργαστεί» με τις δύο αποσχισθείσες περιοχές.

7 Αρα η Ρωσία έχει γίνει διεθνής παρίας;

Ναι. Η χώρα έχασε ακόμη και το δικαίωμά της να συμμετάσχει στη Eurovision εξαιτίας της εισβολής. Η ΕΒΥ ανέφερε ότι ενδεχόμενη συμπεριληψη της Μόσχας στον φετινό διαγωνισμό τραγουδιού στο Τορίνο τον προσεχή Μάιο θα έπληττε το κύρος

Ο Τζο Μπάιντεν έχει διαμνύσει ότι Αμερικανοί στρατιώτες δεν πρόκειται να αποσταλούν στην Ουκρανία, γιατί τότε θα έχουμε να κάνουμε με έναν παγκόσμιο πόλεμο.

και τις αξίες του θεσμού. Παράλληλα, ο τελικός του Champions League τον Μάιο μεταφέρθηκε από τη δεύτερη μεγαλύτερη ρωσική πόλη, την Αγία Πετρούπολη στο Παρίσι και ματαιώθηκε το ρωσικό γκραν πριν της Φόρμουλα 1 τον Σεπτέμβριο. Τέλος, η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή κάλεσε όλες τις διεθνείς αθλητικές ομοσπονδίες να ακυρώσουν ή να μεταφέρουν αλλού μελλοντικές διοργανώσεις που επρόκειτο να φιλοξενηθούν από τη Ρωσία ή τη Λευκορωσία, λόγω της συνδρομής της δεύτερης στις επιχειρήσεις. Η Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ τερμάτισε την εμπορική σχέση της με τον ρωσικό αερομεταφορέα της Aeroflot και η UEFA εξετάζει από κοινού με τους δικηγόρους της πώς μπορεί να διαρρήξει τις σχέσεις της με τον ρωσικό ενεργειακό κολοσσό Gazprom, που είναι μεγάλος χορηγός του Champions League.

8 Τι συμβαίνει στο εσωτερικό της Ρωσίας;

Περισσότεροι από 1.800 άνθρωποι έχουν συλληφθεί σε ολόκληρη τη Ρωσία επειδή συμμετείχαν σε διαδηλώσεις κατά της εισβολής. Η διαμαρτυρία τους έχει ιδιαίτερη σημασία για τον

συγκεκριμένο, που διακατέχεται από σφοδρή δυσανεξία στις αντιπολιτευτικές φωνές. Γνωστοί Ρώσοι από τον χώρο της δημοσιογραφίας, των επιχειρήσεων και της ψυχαγωγίας τόλμησαν να ταχθούν υπέρ της ειρήνης, διακινδυνεύοντας τη θέση εργασίας τους και την ελευθερία τους. Ο ράπερ Οκχαγμίρον ακύρωσε εθελοντικά έξι συναυλίες του που ήταν sold-out, εξηγώντας ότι «δεν μπορώ να σας διασκεδάω τη στιγμή που ρωσικοί πύραυλοι πέφτουν πάνω στην Ουκρανία». Ακόμη και η κόρη του εκπροσώπου του Κρεμλίνου, Ντμίτρι Πέσκοφ, Λίζα Πέσκοβα, έκανε μια ανάρτηση στο Instagram διατρανώνοντας την αντίθεσή της στον πόλεμο με το hashtag «Οχι στον πόλεμο», όπως και η κόρη του πρώην προέδρου Μπόρις Έλτσιν, Τατιάνα Γιουμάσεβα. Ίσως αυτές οι εκδηλώσεις αποτελούν ένδειξη ότι η τωρινή επιχείρηση χαιρεί πολύ μικρότερη υποστήριξη από τη ρωσική ελίτ σε σχέση με την προαρτήρηση της Κριμαίας πριν από οκτώ χρόνια.

9 Ποιος είναι ο τελικός στόχος του Ρώσου προέδρου;

Αυτή είναι ίσως η δυσκολότερη απάντηση, γιατί η στάση του Πούτιν έχει αποδειχθεί πολύ πιο παράλογη και απρόβλεπτη απ' ό,τι αρχικά νομίζαμε. Το ελάχιστο που φιλοδοξεί είναι να καταστρέψει τις στρατιωτικές υποδομές της Ουκρανίας και πιθανότατα να αντικαταστήσει την κυβερνηση της χώρας με ένα καθεστώς μαριονέτα, που θα ελέγχεται από τη Μόσχα. Πολλοί όμως εκτιμούν πως ο μεγαλοϊδεατισμός του δεν θα αρκестεί στη γειτονική χώρα. Η εισβολή απέδειξε ότι στις βλέψεις του είναι μια εκδικητική ιμπεριαλιστική ανακατανομή της υπηλίου στα πρότυπα της συμφωνίας της Γιάλτας, που θα παλινωρθώνει την επικράτεια της πάλι ποτέ Σοβιετικής Ένωσης και θα χωρίζει τον πλανήτη σε σφαίρες επιρροής. Στο πλαίσιο αυτό, η Δύση θα πρέπει να δεσμευθεί ότι δεν θα αναμειγνύεται στα του οίκου της Μόσχας.

10 Υπάρχει περίπτωση να γίνει ένας νέος παγκόσμιος πόλεμος;

Οχι. Ο Τζο Μπάιντεν έχει διαμνύσει σαφώς ότι Αμερικανοί στρατιώτες δεν πρόκειται να αποσταλούν στην Ουκρανία, λέγοντας χαρακτηριστικά ότι δεν υπάρχει καμία περίπτωση γιατί τότε θα έχουμε να κάνουμε με παγκόσμιο πόλεμο, «όταν Αμερικανοί και Ρώσοι αρχίζουν να πυροβολούν ο ένας τον άλλον». Στον αντίποδα, αναλύτες θεωρούν ότι το πιθανότερο σενάριο είναι ένας νέος Ψυχρός Πόλεμος και αυτό εξαρτάται κυρίως από την ανθεκτικότητα του καθεστώτος Πούτιν. Η μοναδική περίπτωση για εμπλοκή του ΝΑΤΟ θα ήταν μια ρωσική επίθεση σε κάποιο μέλος του, π.χ. μια χώρα της Βαλτικής ή την Πολωνία, και η συνακόλουθη ενεργοποίηση του άρθρου V, που προβλέπει ότι επίθεση κατά ενός μέλους της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας συνιστά επίθεση κατά του συνόλου της. Οι αναφορές της εκπροσώπου του ρωσικού ΥΠΕΞ, Μαρία Ζαχάροβα, στη Σουηδία και στη Φινλανδία και την επιλογή τους να μην μπουκ στο ΝΑΤΟ, θεωρήθηκε έμμεση απειλή προς τις δύο χώρες να διατηρήσουν την ουδετερότητά τους.

11 Θα μπορούσε ο Πούτιν να βρεθεί κατηγορούμενος στη Χάγη;

Ναι, αν επιβεβαιωθούν εγκλήματα πολέμου και μπορεί να κριθεί ένοχος ο Ρώσος πρόεδρος ως επικεφαλής των ενόπλων δυνάμεων. Τότε θα ήταν δυνατή μια προσφυγή εναντίον της Μόσχας. Ωστόσο, αν η προσφυγή αφορά το έγκλημα της επίθεσης, τότε απαιτείται σχετική απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, στο οποίο η Ρωσία έχει δικαίωμα βέτο.

Ο ήχος από τις σειρήνες σε παγώνει

Περιδιαβάζοντας το κέντρο της πόλης Ζαπορίζια εν μέσω φημών για επικείμενο βομβαρδισμό και με τη σκέψη στο... καταφύγιο

Του αποσταλμένου μας
ΓΙΑΝΝΗ ΣΟΛΙΑΤΗ

Αναμένοντας τη ρωσική εισβολή, κάνουμε μια βόλτα στο κέντρο της Ζαπορίζια. Αν δεν μας προλάβουν οι Ρώσοι θα τεθεί σε ισχύ η απαγόρευση κυκλοφορίας που προβλέπει ο στρατιωτικός νόμος. Πρέπει να είμαστε γρήγοροι ώστε σε περίπτωση που ηχάσουν οι σειρήνες να προλάβουμε να επιστρέψουμε στο ξενοδοχείο. Ένα «σοβιετικού τύπου» κτίριο που έχει πρόσφατα ανακαινιστεί και διαθέτει καζίνο στο ισόγειο και ένα μπαρ με χαμηλό φωτισμό στο υπόγειο, όπου επιτρέπεται το κάπνισμα. Εν μέσω πολέμου κανένα από τα δύο δεν βρίσκεται σε λειτουργία. Το προσωπικό του τεσσάρων αστέρων ξενοδοχείου πάντως φρόντισε να μας αποζημιώσει ανοίγοντας ένα πολεμικό καταφύγιο στο υπόγειο. Μια μοντέρνα γυαλιστερή πόρτα στο πλάι της ρεσεψιόν οδηγεί μέσω ενός μακρόστενου διαδρόμου στο υπόγειο του κτιρίου. Υπάρχουν εκεί στοιβαγμένοι καναπέδες και πολυθρόνες που κάποτε κοσμούσαν το λόμπι του ξενοδοχείου από ένα παχύ στρώμα σκόνης και υγρασίας. Υπάλληλοι μεταφέρουν εκεί μπουκάλια με νερό, ποτήρια μιας χρήσης, ξηρά τροφή όπως επίσης καλώδια και κάποιους φορτηγούς υπολογιστές.

Οι αστυνομικοί και το ΑΤΜ

Εξω στους δρόμους της πόλης, μπροστά σε κτίριο της κεντρικής διοίκησης, με τη σημαία της Ουκρανίας να κυματίζει στην κορυφή, αστυνομικοί με μαύρες στο-

Αριστερά, πολίτες έχουν βρει καταφύγιο σε σταθμό του μετρό στο Κίεβο. **Δεξιά**, εικόνες από την πόλη Ζαπορίζια. Εξω από ένα φαρμακείο πελάτες οχηματίζουν ουρά αρκετών μέτρων περιμένοντας αμίλητοι να προμηθευτούν φάρμακα. Μεγάλα φορτηγά, τα μεγαλύτερα που έχουμε δει μέχρι τώρα, μεταφέρουν πυραύλους. Δεν είμαστε γνώστες, αλλά παραβέμουν σε εικόνες των S-300.

λές, αλεξίσφαιρα, κουκούλες που καλύπτουν τα πρόσωπά τους σταματούν αυτοκίνητα και πεζούς και τους ελέγχουν. Οι κινήσεις τους και τα βαριά όπλα που έχουν περασμένα χιαστί στον λαιμό τους εκπέμπουν αποφασιστικότητα. Νωρίτερα, οι κινήσεις τους μαρτυρούσαν αγωνία όταν ζητούσαν από τον φύλακα του ξενοδοχείου να τους αφήσει να μουν για να πάρουν χρήματα από το ΑΤΜ που λειτουργεί στο λόμπι.

Αργότερα, ο συγκεκριμένος υπάλληλος τοποθετεί ένα αυτοσχέδιο λουκέτο στη γυάλινη πόρτα προκειμένου η πρόσβαση στο ξενοδοχείο και στο ΑΤΜ να είναι ελεγχόμενη. Σκοπός, να μην επαναληφθούν οι αιφνιδιαχτικές χρεσινές

ημέρας μεταξύ πολιτών που για να αποφύγουν τις ουρές στις τράπεζες και να προλάβουν να βγάλουν λεφτά έτρεξαν στο μηχανήμα ανάληψης που λειτουργεί στο ισόγειο.

Τα μαγαζιά στην πόλη παραμένουν κλειστά εκτός από εκείνα που πωλούν ήδη πρώτης ανάγκης. Εξω από ένα φαρμακείο πελάτες σχηματίζουν ουρά αρκετών μέτρων περιμένοντας αμίλητοι να προμηθευτούν φάρμακα. Κάποιοι κρατούν νάιλον σακούλες με τρόφιμα. Στις διαφημιστικές πινακίδες μεταβλητών μηνυμάτων κυματίζουν –σε ηλεκτρονική μορφή– σημαίες της Ουκρανίας. Ένα ζευγάρι περίπου 30 ετών μεταφέρει παπλώματα και κουβέρτες από το αυτοκίνητό του σε ένα ισόγειο κτίριο που μοιάζει με

γκαλερί. Τους ακολουθούμε.

«Είναι κέντρο ενημέρωσης για τους τουρίστες που επισκέπτονται την πόλη και συχνά φιλοξενεί εκθέσεις ζωγραφικής και άλλες εκδηλώσεις», μας εξηγεί σε καλά αγγλικά μια νεαρή Ουκρανή που συναντάμε στην είσοδο. «Τώρα το μετατρέπουμε σε κέντρο βοήθειας για όσους έχουν ανάγκη λόγω του πολέμου».

Νερά και τρόφιμα

Όση ώρα μιλάμε, εθελοντές ξεφορτώνουν εξάδες με νερά και σακούλες με τρόφιμα. Είναι νέοι, ηλικίας μεταξύ 20 και 30 ετών, που μερικά χρόνια πριν είχαν συμμετάσχει στις συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας στην πλατεία Ανεξαρτησίας (Μαϊντάν) στο Κίεβο. Εκεί όπου οι

πληροφορίες έλεγαν ότι έφτασαν τα ρωσικά άρματα μάχης. «Απόψε το βράδυ περιμένουμε ότι η πόλη θα βομβαρδιστεί από τους Ρώσους. Αν ακούσετε τις σειρήνες να τρέξετε στο καταφύγιο», μας προτρέπουν.

Το επόμενο πρωί γινόταν γνωστό ότι ο ρωσικός στρατός που δεν είχε καταφέρει να πάρει υπό τον έλεγχό του το Χάρκοβο παρά τους βομβαρδισμούς άλλαξε πορεία και κατευθυνόταν νότια προς τη Ζαπορίζια. Άλλες πληροφορίες ανέφεραν ότι τα ρωσικά τανκς που την Πέμπτη κατέλαβαν τη Χερσώνα, την πόλη στο Δέλτα του Δνείπερου, κινούνταν βόρεια κατά μήκος του ποταμού με σκοπό να ελέγξουν και τη Ζαπορίζια. Η πόλη εξάλλου βρίσκεται χτισμένη στις δύο όχθες του

ποταμού που διασχίζει κάθετα την Ουκρανία και ο έλεγχός της μπορεί να θεωρηθεί στρατηγικής σημασίας στόχος. Το τι τελικά θα γινόταν θα το μαθαίναμε τις επόμενες ώρες.

Ένας νεαρός με καπέλο τύπου τζόκεϊ φορεμένο ανάποδα διασχίζει κάνοντας όρθιος πετάλι τον δρόμο. Μια μπτέρια με την 7χρονη κόρη της κάνουν μαζί περίπατο στο κέντρο. Σταματούν στη διάβαση περιμένοντας να περάσει το κονβόι με τα στρατιωτικά οχήματα. Μεγάλα φορτηγά, τα μεγαλύτερα που έχουμε δει μέχρι τώρα, που μεταφέρουν πυραύλους. Δεν είμαστε γνώστες αλλά παραβέμουν σε εικόνες των S-300 που βλέπαμε στα ελληνικά ΜΜΕ με αφορμή παλαιότερη προμήθεια από τις Ενοπλες Δυνάμεις.

Ερωτήματα

Πλυνσάζει η ώρα να επιστρέψουμε. Αν ηχάσουν οι σειρήνες θα πρέπει να διανύσουμε μια απόσταση περίπου ενός χιλιόμετρου για να φτάσουμε στο καταφύγιο. Πόσο χρόνο έχουμε άραγε στη διάθεσή μας από τη στιγμή που θα ακούσουμε τη σειρήνα έως ότου προλάβουμε να κρυφτούμε; Και πώς άραγε υπολογίζεται ο χρόνος, με γρήγορο περπάτημα ή σπριντ; Ερωτήματα που ποτέ πριν δεν είχαν βασανίσει το μυαλό μας. Επιλέγουμε να γυρίζουμε περπατώντας αργά με τα χέρια στις τσέπες, ρουφώντας τον παγωμένο αέρα της ανατολικής Ουκρανίας. Καθώς συνεχίζουμε να παρατηρούμε τον κόσμο στον δρόμο πριν από την επιστροφή στο καταφύγιο, ένα νέο ερώτημα μας βασανίζει: Εμείς άραγε τι θα κάναμε την τελευταία ημέρα, πριν από ένα μεγάλο βομβαρδισμό; Ο πόλεμος τελικά είναι μια διδακτική εμπειρία. Για όσους φυσικά καταφέρνουν να επιβιώσουν.

ΟΚΥπΥ: Δίπλα στους πολίτες με 9 νοσηλευτήρια και 38 Κέντρα Υγείας

Ο μεγαλύτερος πάροχος υγείας στην Κύπρο – Εξειδικευμένη ιατρική, εξειδίκευση, αξιοπίστη φροντίδα

Οργανισμός Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας (ΟΚΥπΥ), ιδρύθηκε το 2018 για να αναλάβει την λειτουργία και αυτονομία όλων των δημόσιων νοσηλευτηρίων και των κέντρων πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας.

Στο δυναμικό του, εκτός από τα 9 νοσηλευτήρια και τα Κέντρα Υγείας βρίσκονται, επίσης, η Υπηρεσία Ασθενοφόρων η οποία με 75 ασθενοφόρα και 24 σταθμούς ανταποκρίνεται 24 ώρες το 24ωρο σε όλες τις επείγουσες κλήσεις και παρέχει προνοσοκομειακή περίθαλψη ανά το Παγκύπριο, όπως και η Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας η οποία παρέχει υπηρεσίες μέσω των Ψυχιατρικών Κλινικών, των Κέντρων Ημέρας των Εξωτερικών Ιατρείων, των Δομών Απεξάρτησης, των Δομών Εργασιακής Αποκατάστασης κ.ά.

Βασική αποστολή του ΟΚΥπΥ, είναι η οικονομική και διοικητική αυτονομία, για να μπορέσει να ανταποκριθεί πιο αποτελεσματικά στο νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον που έχει δημιουργηθεί με την εφαρμογή του ΓεΣΥ. Είναι αξιοσημείωτο να αναφερθεί ότι ο ΟΚΥπΥ είναι ξεχωριστή οντότητα από τον Οργανισμό Ασφάλισης Υγείας (ΟΑΥ).

Ο ΟΚΥπΥ σε αριθμούς

Ο ΟΚΥπΥ είναι μεγαλύτερος πάροχος υπηρεσιών υγείας στην Κύπρο, αφού διαθέτει:

- Ανθρώπινο δυναμικό που ξεπερνά τα 7.400 άτομα,
- Πέραν των 750 Ιατρών που καλύπτουν ένα ευρύτατο φάσμα ειδικοτήτων και προσφέρουν καινοτόμες θεραπείες,
- 92 Προσωπικούς Ιατρούς, συμβεβλημένους με το ΓεΣΥ
- 9 νοσηλευτήρια σε όλες τις πόλεις και επαρχίες,
- 38 Κέντρα Υγείας σε όλες τις πόλεις

- και επαρχίες,
- 24 Σταθμούς Ασθενοφόρων ανά το παγκύπριο με 75 ασθενοφόρα
- Το μοναδικό νοσοκομείο Ψυχικής Υγείας στην Κύπρο
- Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας σε όλες τις πόλεις

Επενδύσεις σε υποδομές και εξοπλισμό

Με πρώτιστο στόχο την βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών προς τους ασθενείς, ο ΟΚΥπΥ επενδύει συνεχώς σε υποδομές και εξοπλισμό, ανθρώπινο δυναμικό, εκπαίδευση και έρευνα.

Στο πλαίσιο αυτό, για την τριετία 2022 –

2024 ο Οργανισμός έχει καταρτίσει ένα φιλόδοξο πρόγραμμα κεφαλαιουχικών δαπανών συνολικού ύψους περίπου 250 εκατομμυρίων ευρώ., εκ των οποίων 100 εκατ. ευρώ για την αναβάθμιση και επέκταση των κτηριακών του υποδομών.

Επίσης, υλοποιώντας το στρατηγικό του πλάνο έχει ως στόχο να ενδυναμώσει την θέση του ως ένας ολοκληρωμένος, οικονομικά υγιής και αποτελεσματικός πάροχος υπηρεσιών υγείας που έχει ως επίκεντρο τον ασθενή, και συνεχίζοντας να καλύπτει όλες τις ανάγκες υγείας του πληθυσμού, χωρίς αποκλεισμούς, διακρίσεις και εξαιρέσεις.

Αποτελεσματική διαχείριση της πανδημίας

Ο ΟΚΥπΥ, ως ο θεματοφύλακας της δημόσιας υγείας στην Κύπρο, βρίσκεται στην πρώτη γραμμή αντιμετώπισης της πανδημίας, αφού ανέλαβε εξ ολοκλήρου την ενδονοσοκομειακή φροντίδα υγείας για ασθενείς με COVID-19, με μεγάλη επιτυχία αφού η Κύπρος συγκαταλέγεται ανάμεσα στις χώρες με το χαμηλότερο ποσοστό θνησιμότητας (0,27%, Φεβρουάριος 2022)

Περισσότερες πληροφορίες

Με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών, ο Οργανισμός προσφέρει

στο κοινό τη δυνατότητα να γνωρίσει και να αντλήσει χρήσιμες πληροφορίες για τα νοσηλευτήρια, Διευθύνσεις, τμήματα και υπηρεσίες του καθώς και να διευθετήσει ραντεβού με ιατρό, μέσω της ανανεωμένης, σύγχρονης και φιλικής προς τον χρήστη ιστοσελίδας του (<https://shso.org.cy/>).

Στην ιστοσελίδα είναι διαθέσιμες, επίσης, όλες οι πληροφορίες για τους ιατρούς που εργοδοτεί ο Οργανισμός και τις ειδικότητές τους, καθώς και άλλες χρήσιμες πληροφορίες για τον ΟΚΥπΥ όπως, οι ανοικτές θέσεις εργασίας, πιστοποιήσεις που έχει λάβει, τα τελευταία νέα του, κ.ά.

Ενέργεια από πυρηνικά εργοστάσια της Βουλγαρίας

Οι εναλλακτικές που εξετάζει η Αθήνα

Του **Κ. Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Το νέο γεωπολιτικό και οικονομικό τοπίο που διαμορφώνεται μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία ανικνεύει η Αθήνα, με απόλυτη προτεραιότητα για την κυβέρνηση να αποτελεί η μεγαλύτερη δυνατή απορρόφηση του κόστους εκτίναξης των τιμών της ενέργειας, που έχουν ευθεία δυσμενή αντανάκλαση και στον πληθωρισμό.

Παράλληλα, πάντως, ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης εξετάζει και εναλλακτικά σενάρια ενεργειακής θωράκισης για τη χώρα: Η κορύφωση της ουκρανικής κρίσης αποτέλεσε σκληρό μάθημα για ολόκληρη την Ευρώπη αναφορικά με την ανάγκη απεξάρτησης από το ρωσικό φυσικό αέριο. Υπό αυτήν την έννοια παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον το γεγονός ότι, σύμφωνα με πληροφορίες, έχει υπάρξει βολιδοσκοπήση για το ενδεχόμενο η Ελλάδα, μέσω διμερών συμφωνιών, να προμηθεύεται ενέργεια από τη Βουλγαρία, η οποία θα παράγεται σε πυρηνικά εργοστάσια της τελευταίας.

Ειδικότερα, η Σόφια εμφανίζεται να σχεδιάζει την αύξηση της παραγωγής ενέργειας με την κατασκευή νέου πυρηνικού εργοστασίου, που εκτιμάται πως μπορεί να είναι έτοιμο το 2026 και θα μπορούσε να καλύπτει μέρους των ελληνικών αναγκών –από τις υφιστάμενες υποδομές αυτό είναι δυνατόν να συμβεί από του χρόνου– ενώ κυβερνητικός στόχος παραμένει η Ελλάδα να καταστεί καθαρός εξα-

γωγέας ενέργειας από το 2030. Σημειώνεται ότι την περασμένη Τρίτη την Αθήνα επισκέφθηκε υπουργική αντιπροσωπεία της Βουλγαρίας, με την οποία συναντήθηκε ο πρωθυπουργός, με τη διμερή συνεργασία στο πεδίο της ενέργειας να αποτελεί σημαντικό τμήμα της ατζέντας. Επίσης, νέο πυρηνικό εργοστάσιο σχεδιάζει να κατασκευάσει και η Ρουμανία.

Όπως προαναφέρθηκε, ωστόσο, προτεραιότητα για το Μέγα-

Η εισβολή στην Ουκρανία, τα νέα δεδομένα με Τουρκία, το ράλι της ακρίβειας και τα «αντίμετρα» του Μαξίμου.

ρο Μαξίμου, επί του παρόντος, αποτελεί η διαχείριση της εν εξελίξει κρίσης και, κυρίως, των συνεπειών που μπορεί να έχει σε γεωπολιτικό και οικονομικό επίπεδο για τη χώρα.

Είναι προφανές πως η ρωσική εισβολή ανέδειξε όλα τα κενά ασφαλείας που η Ευρωπαϊκή Ένωση αδυνατεί να καλύψει εδώ και δεκαετίες. Παράλληλα, ανησυχία εγείρει το γεγονός ότι ο Βλαντιμίρ Πούτιν κινήθηκε με βάση μια καθαρή λογική μη σεβασμού υφιστάμενων συνόρων και αναθεωρητισμού του status quo στην ευρωπαϊκή ήπειρο, που μπορεί να αποτελέσει πρόσφορο έδα-

Η κυβέρνηση είναι προσανατολισμένη στη στήριξη των ευάλωτων, αλλά τα περιθώρια είναι περιορισμένα. Οπότε θεωρείται κρίσιμο να υπάρξουν κοινές ευρωπαϊκές λύσεις, όπως ζήτησε ο Κυριάκος Μητσοτάκης στην έκτακτη Σύνοδο Κορυφής της περασμένης Πέμπτης.

φος και για τον Τούρκο πρόεδρο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, ο οποίος εμφανίζεται να αμφισβητεί τις συνθήκες που διέπουν τις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Μάλιστα, πρόσθετη πηγή προβληματισμού αποτελεί ότι:

- Ο Ερντογάν, λαμβάνοντας σαφή θέση στο Ουκρανικό, εμφανίζεται να «επαναθεμελιώνει» τις σχέσεις της Αγκυρας με την Ουάσινγκτον και τις μεγάλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες που δοκιμάστηκαν το τελευταίο διάστημα.
- Η αναβίωση ενός «Ψυχρού Πολέμου» με επίκεντρο την Ευρώπη δημιουργεί τον κίνδυνο θέματος όπως η κλιμακούμενη τουρκική επιθετικότητα στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο να περνούν σε δεύτερο πλάνο.

Υπό το ανωτέρω πρίσμα, είναι σημαντικό ότι η Αθήνα πέτυχε σε προγενέστερο χρόνο να προβεί σε κινήσεις ενίσχυσης της θέσης της στη διεθνή σκακιέρα. Ειδικότερα, κυβερνητικές πηγές επισημαίνουν: Πρώτον, τη σύνταξη σημαντικών συμφωνιών αμυντικής συνεργασίας με τις ΗΠΑ και τη

Γαλλία, παρά τις αιτιάσεις μέρους της αντιπολίτευσης, περιλαμβανομένου του ΣΥΡΙΖΑ. Δεύτερον, τη θωράκιση της χώρας με την προμήθεια των 24 Rafale και των τριών φρεγατών. Και, τρίτον, τη διαμόρφωση σημαντικών περιφερειακών συνεργασιών, μεταξύ των οποίων με το Ισραήλ, που θεωρούνται ιδιαίτερα ισχυρές παρά τα ανοίγματα που επιχειρεί εσχάτως η Αγκυρα.

Το δεύτερο μεγάλο «αγκάθι» για την Αθήνα αποτελούν, βεβαίως, οι μεγάλες οικονομικές παρενέργειες της ουκρανικής κρίσης. Κυβερνητικές πηγές αναγνωρίζουν πως οι τελευταίες εξελίξεις οδηγούν σε μια παρατεταμένη –αλλά άγνωστης διάρκειας– περίοδο υψηλών τιμών στην ενέργεια και αυξημένου πληθωρισμού, ενώ είναι σαφές πως θα επιδράσουν αρνητικά στους ρυθμούς ανάπτυξης συνολικά στην Ευρώπη, αλλά και στην Ελλάδα. Ιδίως για την Ελλάδα, δεν μπορεί να αποκλειστεί το κλίμα διεθνούς ακρίβειας και αστάθειας να έχει σοβαρή επί-

πτωση και στον τουρισμό, για τον οποίο, πριν από τα τελευταία γεγονότα, υπήρχαν βάσιμες εκτιμήσεις πως θα ξεπερνούσε σε «όγκο» το 2019.

Η κυβέρνηση είναι σταθερά προσανατολισμένη στη στήριξη των πλέον ευάλωτων, αλλά τα περιθώρια είναι περιορισμένα, καθώς η ελληνική οικονομία βρίσκεται στο μικροσκόπιο των αγορών. Οπότε θεωρείται κρίσιμο να υπάρξουν κοινές ευρωπαϊκές λύσεις, όπως ζήτησε ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης στην έκτακτη Σύνοδο Κορυφής της περασμένης Πέμπτης. Μάλιστα, συνομιλητές του πρωθυπουργού αναμένουν οι όποιες σχετικές αποφάσεις να ληφθούν εντός του επόμενου μήνα, γιατί αλλιώς, όπως λέγεται, «δεν θα έχουν και μεγάλη σημασία».

Ειδικότερα, η Αθήνα επιδιώκει, μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία, να υπάρξει ένα χαλαρότερο δημοσιονομικό πλαίσιο και για το 2022. Εκτιμάται πως αυτό μπορεί να συμβεί, αλλά όχι στην έκταση που επιτράπη τα προηγούμενα

δύο χρόνια, όταν το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δοκιμάστηκε από τις οικονομικές παρενέργειες της πανδημίας. Επιπλέον, σύμφωνα με πληροφορίες, ο κ. Μητσοτάκης ζήτησε κατά τη διάρκεια της Συνόδου Κορυφής οι αμυντικές δαπάνες να μην περιλαμβάνονται στον υπολογισμό του ελλείμματος, λαμβάνοντας, όπως λέγεται, στήριξη από τους κ. Μακρόν και Ντράγκι.

Σε κάθε περίπτωση, εν αναμονή των τελικών αποφάσεων της Ε.Ε., η κυβέρνηση θα συνεχίσει, χωρίς να θέτει σε δι ακινδύνευση τους δημοσιονομικούς στόχους, μια σειρά από πολιτικές στήριξης από τις παρενέργειες της κρίσης. Συγκεκριμένα, αναζητούνται περί τα 3 δισ. για την επιδότηση των καταναλωτών που βρίσκονται αντιμέτωποι με το ράλι στις τιμές της ενέργειας. Επίσης, στο τραπέζι παραμένει η προοπτική στήριξης των πλέον ευάλωτων με ένα έκτακτο επίδομα, αντίβαρο στην ακρίβεια, που θα χορηγηθεί περί το Πάσχα.

Οι τρεις εισηγήσεις για εκλογές και ποια προκρίνεται

Στο πρωθυπουργικό γραφείο έχουν θέσει κάτω από το μικροσκόπιο τα επιχειρήματα των υποστηρικτών κάθε άποψης

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Στη σκιά του πολέμου στην Ουκρανία και της ρωσικής εισβολής, άπαντες συμφωνούν πως βρισκόμαστε πλέον μπροστά σε μια εντελώς νέα κατάσταση με μεγάλο αντίκτυπο, σε πρώτη φάση, στο οικονομικό και ενεργειακό πεδίο για όλες τις ευρωπαϊκές Δημοκρατίες. Στο πλαίσιο αυτό, η συζήτηση για το κατά πόσον θα επηρεάσουν τα νέα αυτά δεδομένα τη χώρα μας και αν μπορεί να πυροδοτήσουν ακόμα και πολιτικές εξελίξεις αναζωπυρώθηκε. Στο βάθος του τούνελ η συζήτηση οδηγεί στο κατά πόσον μπορεί να επηρεαστεί ακόμα και ο χρόνος των εκλογών, λόγω των τελευταίων εξελίξεων. Οι εισηγήσεις, πάντως, που φτάνουν αυτή τη στιγμή στο πρωθυπουργικό γραφείο είναι τρεις, με τους υποστηρικτές της κάθε άποψης να έχουν συγκεκριμένα επιχειρήματα.

Πριν από το καλοκαίρι: Αρκετοί είναι αυτοί που εισηγούνται πως οι εκλογές πρέπει να γίνουν άμεσα, δηλαδή πριν από το καλοκαίρι. Για τους υποστηρικτές της συγκεκριμένης άποψης, η ουκρανική κρίση και οι εξελίξεις που πυροδοτεί, αποτελεί πολύ ισχυρό επιχειρήμα στα χέρια του πρωθυπουργού ώστε να ζητήσει ανανέωση της λαϊκής εντολής. Με δεδομένο πως ο κόσμος, όπως τον ξέραμε, αλλάζει μετά τη ρωσική εισβολή, λέγεται πως δεν υπάρχει καταλληλότερη ευκαιρία για τον κ.

Μητσοτάκη να προχωρήσει σε εκλογές. Η ενεργειακή κρίση εξάλλου, όπως όλα δείχνουν, δεν θα είναι όσο παροδική αναμενόταν, αντίθετα μπορεί να βαρύνει. Στην επιχειρηματολογία των υποστηρικτών αυτής της άποψης προστίθενται δύο ακόμα στοιχεία τα οποία προϋπήρχαν του πολέμου στην Ουκρανία: το καλοκαίρι ελλοχεύουν δύο μεγάλοι κίνδυνοι. Πρώτον, μία νέα φυσική καταστροφή, καθώς η κλιματική κρίση και τα ακραία φαινόμενα αποτελούν πλέον εφιάλτη για τις περισσότερες μεσογειακές χώρες και, δεύτερον, η εντεινόμενη προκλητικότητα της Τουρκίας, της οποίας η όρεξη ενδεχομένως να ανοίξει περαιτέρω λόγω Ουκρανίας. Η αναφορά Ερντογάν πως η Δύση δίνει μόνο συμβουλές

Η εξάντληση της τετραετίας και η διαξαγωγή των εκλογών κοντά στο τέλος της αποτελεί για τον πρωθυπουργό θέμα θεσμικής τάξεως.

και δεν κάνει απολύτως τίποτα είναι ανησυχητική. Το σενάριο αυτό, πάντως, δεν βρίσκεται ευήκοα ότα στο Μαξίμου, καθώς ο πρωθυπουργός είναι κάθεται ότι δεν πρόκειται να πάει σε πρόωρες εκλογές. Αλ- λωστε, στην κυβέρνηση, βλέ-

Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία αλλάζει τα δεδομένα, και τα παρεπόμενά της σε πολιτικό και οικονομικό πεδίο ίσως διαμορφώσουν τις συνθήκες που θα καθορίσουν τον χρόνο διεξαγωγής των εκλογών στην Ελλάδα.

ποντας όλα τα στοιχεία, διαπιστώνουν πως το καλοκαίρι που έρχεται θα θυμίζει σε επίπεδο επισκέψεων το 2019, και ο Σεπτέμβριος θα βρει τη χώρα σε καλύτερη οικονομική κατάσταση. Και το τελευταίο που θέλει ο πρωθυπουργός είναι να «κό-

ψει» την πορεία αυτή με διπλές εκλογές στο ξεκίνημα της σεζόν. **Φθινόπωρο του 2022:** Το σενάριο να στηθούν κάλπες το φθινόπωρο του 2022 είναι κάτι που το υποστηρίζουν πολλοί ως ισχυρό ενδεχόμενο. Το γεγονός ότι θα έχουμε τουριστικά ένα καλό

καλοκαίρι επιτείνει τα επιχειρήματα όσον λένε πως ο ιδανικός χρόνος για να πάμε σε διπλές –μην το ξεχνάμε– εκλογές είναι σε 6-7 μήνες από σήμερα. Οι υποστηρικτές αυτής της άποψης επιχειρηματολογούν ακόμα πως οι εκλογές το φθινόπωρο του 2022 δεν θα μπορούν να χαρακτηριστούν πρόωρες, καθώς θα διανύουμε ήδη τον τέταρτο χρόνο του βίου της κυβέρνησης. Επιπλέον, προσθέτουν ένα ακόμα επιχειρήμα: εάν ξεπεραστεί και το ορόσημο του φθινοπώρου και μπούμε στο 2023, τότε θα είμαστε εκ των πραγμάτων σε πλήρη προεκλογική περίοδο και η κυβέρνηση δεν θα έχει τη δυνατότητα να πάρει πλέον εκείνη την πρωτοβουλία για τον χρόνο των εκλογών, καθώς θα βαδίζουμε στο συνταγματικό τέλος της τετραετίας. Ένα ακόμα επιχειρήμα για κάλπες το φθινόπωρο του τρέχοντος έτους είναι πως η πολιτική ιστορία της χώρας έχει δείξει ότι ο τελευταίος ένας χρόνος της κυβέρνησης είναι «χαμένος χρόνος», καθώς άπαντες ασχολούνται με τις εκλογές που έρχονται και δεν προχωράει καθόλου το μεταρρυθμιστικό έργο, με τους υπουργούς να «κατεβάζουν μολύβια». Το σενάριο, πάντως, των εκλογών το ερχόμενο φθινόπωρο μπορεί να μην αποκλείεται, αλλά δεν είναι αυτή τη στιγμή στα σχέδια της κυβέρνησης. **Εκλογές το 2023:** Και ερχόμαστε στο επικρατέστερο αυτή τη στιγμή σενάριο, που είναι να στηθούν κάλπες την άνοιξη

του 2023. Οι σημαντικότεροι λόγοι για να οδηγηθεί η χώρα σε εκλογές σε ένα χρόνο από σήμερα είναι δύο: πρώτον, η θεσμική νοοτροπία του Κυριάκου Μητσοτάκη. Ο πρωθυπουργός από την πρώτη στιγμή που ανέλαβε την πρωθυπουργία και ο τρόπος που πολιτεύεται τα 2,5 αυτά χρόνια, δείχνει πως θέλει να ακολουθεί τη θεσμική οδό και να ξεφύγει από την ελληνική πρωτοτυπία που θέλει τις εκλογές να είναι μόνιμο θέμα συζήτησης όλη την τετραετία. Η εξάντληση της τετραετίας και σε κάθε περίπτωση οι εκλογές κοντά στο τέλος της είναι για τον πρωθυπουργό θέμα θεσμικής τάξεως. Ο δεύτερος λόγος που οδηγεί προς το 2023, έχει να κάνει με το Ταμείο Ανάκαμψης και την οικονομική επιστροφή της χώρας. Τα χρήματα από το Ταμείο Ανάκαμψης θέλουν τουλάχιστον 8-10 μήνες για να φανούν στην αγορά, και ο πρωθυπουργός θέλει να έχει αυτό το όπλο στο οπλοστάσιό του όταν στήσει κάλπες. Παράλληλα, ο πληθωρισμός θα καλπάζει και το 2022, όπως δείχνουν όλα τα στοιχεία, ενώ η ουκρανική κρίση μπορεί να οδηγήσει σε δημοσιονομική χαλάρωση και το 2023. Το σχετικό παράθυρο άφησε ο αντιπρόεδρος της Κομισιόν Βάλντις Ντομπρόβσκις, ο οποίος επικαλέστηκε τον κίνδυνο των επιπτώσεων από τον ρωσο-ουκρανικό πόλεμο. Σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο, και το 2023 θα είναι ένα έτος απολύτως κατάλληλο για εθνικές εκλογές.

Θα εναντιωθώ στην ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε.

Η Βαλερί Πεκρές μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Η **Τουρκία** δεν έχει θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση και θα πρέπει να τεθεί υπό αμφισβήτηση η προενταξιακή βοήθεια στην κυβέρνηση του Ταγίπ Ερντογάν, τονίζει σε αποκλειστική συνέντευξη στην «Κ» η υποψήφια των Ρεπουμπλικανών για τη γαλλική προεδρία Βαλερί Πεκρές, η οποία χαρακτηρίζει την αμυντική συμφωνία Ελλάδας - Γαλλίας ως «υπόσχεση για την ειρήνη και τη σταθερότητα».

Η βασική αντίπαλος του Εμανουέλ Μακρόν στις προεδρικές εκλογές της Γαλλίας κάνει λόγο για μοναχική διπλωματία στο Ουκρανικό, μιλώντας για την ανάγκη η Ε.Ε. να εμφανίζεται με μία φωνή και θέση προκειμένου να ασκεί πολιτική επιρροής. Η ίδια δηλώνει ότι την εμπνέει η πολιτική της Ελλάδας στο μεταναστευτικό, καθώς «συμφιλιώνει τον έλεγχο της μετανάστευσης και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια», και τάσσεται υπέρ της ενίσχυσης του Frontex με πόρους και δυνατότητες. «Είμαι στο βαρύκεντρο της Δεξιάς και γι' αυτό πιστεύω ότι μπορώ να νικήσω τον Εμανουέλ Μακρόν», αναφέρει χαρακτηριστικά, ερωτώμενη πού τοποθετεί πολιτικά τον εαυτό της.

Μεταξύ άλλων, θεωρεί ότι η Γαλλία πρέπει να μειώσει το χρέος και τις δαπάνες της, όπως και να απαλλάξει τους νέους επιχειρηματίες από τα κρατικά βάρη στα πρώτα 3 χρόνια, με απώτερο στόχο να αυξήσει τον μέσο μισθό στη χώρα της. Χαιρετίζει, δε, τη «θαρραλέα δουλειά» στην ελληνική οικονομία, με την επισήμανση ότι η Ελλάδα στάθηκε όρθια ως σταθερό μέλος της Ε.Ε. «παρά το μέγεθος των κραδασμών».

— Η **γαλλική οικονομία** αναπτύχθηκε με ρυθμό 7% το 2021, το υψηλότερο ποσοστό από το 1969. Βεβαίως, μεσολάβησε το 2020

ύφεση 8% λόγω της πανδημίας και το γαλλικό δημόσιο χρέος αγγίζει σήμερα σχεδόν το 120% του ΑΕΠ. Ποια είναι η κεντρική ιδέα της δικής σας πρότασης για τη δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρωζώνης;

— Πράγματι, είναι σημαντικό να υπενθυμίσουμε ότι ο γαλλικός ρυθμός ανάπτυξης μειώθηκε κατά 8% το 2020, μια από τις ισχυρότερες πτώσεις στην Ευρώπη, και ότι αυξήθηκε κατά μόνο 7% το 2021. Απέχουμε ακόμη από την ανάπτυξη του 2019. Δεν υπάρχει κάτι για να πανηγυρίσουμε. Η Γαλλία θα βγει αποδυναμωμένη από την κρίση της COVID, κάτι που δεν ισχύει για όλους τους γείτονές μας, ειδικά τη Γερμανία.

Σήμερα, δεν έχουμε πλέον περιθώρια ελιγμών: κολοσσιαίο χρέος, αβυσσαλέο έλλειμμα, επίπεδα ρεκόρ υποχρεωτικών εισφορών, διοικητική γραφειοκρατία σε όλα τα επίπεδα. Η Γαλλία αποτυγχάνει. Δεν είναι φυσιολογικό να χρειάζεται έξι γενιές σήμερα για να γίνει στέλεχος ένα παιδί εργάτη. Είναι άδικο και έρχεται σε αντίθεση με τα δικαιώματα και τις αρχές μας για δουλειά, αξία, προσπάθεια.

Ένα από τα κύρια μέτρα του προγράμματός μου θα είναι να απαλλάξω τους νέους επιχειρηματίες μέσα στα πρώτα 3 χρόνια, να τους δώσω αρκετό αέρα για να αναπτύξουν και να ξεκινήσουν τα πρότζεκτ τους με τις καλύτερες συνθήκες. Πρέπει να επαναφέρουμε την αξία της εργασίας στην αναπτυξιακή στρατηγική μας.

— **Ανάπτυξη με το κράτος ή ανάπτυξη με τον ιδιωτικό τομέα;**

— Με τον ιδιωτικό τομέα, αλλά πρέπει να το κάνουμε σε συμφωνία με το κράτος, για να τον κάνουμε πιο αποτελεσματικό, στην υπηρεσία του λαού. Ο ένας πρέπει να συνοδεύει και να υποστηρίζει τον άλλον.

Από την άλλη πλευρά, παράγοντας αστάθειας στην ευρύτερη περιοχή της ΝΑ Μεσογείου. Αναφέρομαι στην Τουρκία του Ταγίπ Ερντογάν. Ποιες είναι οι σκέψεις σας για την αλληλεπίδραση της Ευρώπης με τη χώρα που πολλοί χαρακτηρίζουν δύσκολο γείτονα;

— Ο εκφοβισμός της τουρκικής κυβέρνησης δεν με εντυπωσιάζει. Θα εναντιωθώ στην ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η διαδικασία της οποίας δεν έχει μόνο ανασταλεί. Και θα πρέπει να τεθεί υπό αμφισβήτηση η τρέχουσα προενταξιακή βοήθεια. Με εμένα ως πρόεδρο, η Γαλλία θα είναι στην πρώτη γραμμή του αγώνα κατά του ισλαμισμού και υπέρ της προστασίας των δικαιωμάτων των γυναικών.

— **Πώς βλέπετε τις εξελίξεις στην Ουκρανία και ποια θεωρείτε ότι θα πρέπει να είναι η στρατηγική της Ε.Ε. σε αυτήν την κρίση;**

— Κατ' αρχάς, δεν θα είχα την ίδια διπλωματία με τον Εμανουέλ Μακρόν. Έχει μια αλαζονική και μοναχική διπλωματία. Επίσης, όταν βλέπω τη Μαρίν Λεπέν και τον Ερίκ Ζεμουρ να ευθυγραμμίζονται μόνιμα με τις ρωσικές θέσεις, λέω ότι δεν είναι η Γαλλία όρθια, αλλά η Γαλλία γονατισμένη.

Κατά τη γνώμη μου, αν όντως είμαστε σύμμαχοι—και όχι υποτακτικοί— των Ηνωμένων Πολιτειών, πρέπει να έχουμε έναν πραγματι-

«Οι κανόνες της Ε.Ε. πρέπει να εξελιχθούν, όχι για την εξυπηρέτηση του χρέους, αλλά για να παρέχουν καλύτερη προστασία στις ευρωπαϊκές εταιρείες», λέει η υποψήφια των Ρεπουμπλικανών για τη γαλλική προεδρία Βαλερί Πεκρές.

“
Η Ελλάδα ακολουθεί μια γενναία πολιτική στο μεταναστευτικό που με εμπνέει: συμφιλιώνει τον έλεγχο της μετανάστευσης και την ανθρωπινή αξιοπρέπεια.

“
Η γαλλοελληνική στρατηγική εταιρική σχέση αντιπροσωπεύει, κατά την άποψή μου, μια υπόσχεση για ειρήνη και σταθερότητα στην Ανατολική Μεσόγειο.

— **Είμαι στο βαρύκεντρο της Δεξιάς και γι' αυτό πιστεύω ότι μπορώ να νικήσω τον Εμανουέλ Μακρόν.**

κό λόγο απέναντι στην Ρωσία, έναν πραγματικό διάλογο, όχι έναν δι-άλογο υποταγής αλλά έναν διάλογο με ισορροπία δυνάμεων. Η κατάσταση στην Ουκρανία μας διδάσκει πως όταν αυτός ο διάλογος δεν διεξάγεται νωρίς και δεν τροφοδοτείται επαρκώς, και όταν δεν προβλέπουμε πιθανές κρίσεις, τότε διατρέχουμε τον κίνδυνο να βρεθούμε σε εξαιρετικά σοβαρές καταστάσεις, όπως συμβαίνει σήμερα.

Σήμερα δεν έχουμε διπλωματία επιρροής, είμαστε πολύ μόνοι. Το να κάνεις διπλωματία σημαίνει να έχεις συμμαχίες. Το πιο κραυγαλέο παράδειγμα είναι στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεν είμαστε σε θέση να υπερασπιστούμε τα κοινά μας συμφέροντα και αυτό ισχύει για την πυρηνική ενέργεια, την αμυντική βιομηχανία, τον φόρο άνθρακα. Αντιμέτωποι με την ουκρανική κρίση, πρέπει να μιλήσουμε με μία φωνή δείχνοντας ότι η ευρωπαϊκή θέση είναι ισχυρή και ομόφωνη.

— Η Γαλλία δοκιμάστηκε πρώτη

— **Αν βρισκόσασταν στο Ελιζέ, ποια θα ήταν η τοποθέτηση του υπουργού Οικονομικών σας για τους δημοσιονομικούς κανόνες της Ευρωζώνης;**

— Για να είμαστε σε θέση να διαπραγματευτούμε, θα πρέπει οι ίδιοι, ως έθνος, να είμαστε σε θέση να μεταρρυθμίσουμε τη χώρα, να έχουμε το θάρρος να κάνουμε ό,τι είναι απαραίτητο, που σημαίνει να μειώσουμε το χρέος και τις κρατικές δαπάνες. Οι κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να εξελιχθούν, όχι για την εξυπηρέτηση του χρέους, αλλά για να παρέχουν καλύτερη προστασία στις ευρωπαϊκές εταιρείες.

— **Ποια είναι κατά τη γνώμη σας η συνταγή για μια αποτελεσματική πολιτική στο μεταναστευτικό;**

— Αυτό που θέλω είναι η Ευρώπη να ανακτήσει τον έλεγχο της μοίρας της. Η Ελλάδα αυτή τη στιγμή ακολουθεί μια γενναία πολιτική που με εμπνέει: τα κέντρα για τους αιτούντες άσυλο που άνοιξε η κυβέρνηση στα νησιά της Σάμου, της Κω και της Λέρου συμφιλιώνουν τον έλεγχο της μετανάστευσης και την ανθρωπινή αξιοπρέπεια. Πρέπει να εφαρμόσουμε τέτοιες καλές

πρακτικές στη Γαλλία. Επιθυμώ επίσης να ενισχύσω τον ευρωπαϊκό οργανισμό Frontex, ο οποίος επί του παρόντος δεν διαθέτει τους απαραίτητους πόρους για να εκτελέσει την αποστολή του.

Η μετανάστευση θα είναι θέμα προτεραιότητας της Ευρώπης για τα επόμενα χρόνια. Είναι επίσης ένα ζήτημα για τη Γαλλία. Η Ευρώπη έχει δείξει μεγάλη αφέλεια για παρά πολύ καιρό. Η μεταναστευτική κρίση του 2015 είναι χαρακτηριστική: πάνω από 2,4 εκατομμύρια αιτήσεις ασύλου υποβλήθηκαν εντός της Ένωσης. Αυτές οι ανεξέλεγκτες ροές πρέπει να σταματήσουν. Η Ευρώπη πρέπει επείγοντως να ανακτήσει τον έλεγχο των συνόρων της, τερματίζοντας πάνω από μια δεκαετία χαλαρής μετανάστευσης.

— **Πώς αξιολογείτε την πρόσφατη αμυντική συμφωνία μεταξύ Γαλλίας και Ελλάδας;**

— Αυτή η εταιρική σχέση σηματοδοτεί μια εξαιρετική αμυντική συνεργασία μεταξύ δύο σημαντικών μεσογειακών χωρών. Πράγματι, όπως τόνισε πρόσφατα ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, διασφαλίζει «την ενίσχυση της Νότιας Ευρώπης και σηματοδοτεί μια πρώτη προσπά-

από τις υψηλές τιμές στην ενέργεια, γεγονός το οποίο έδωσε λαβή και για την εμφάνιση των «Κίτρινων Γλέκων». Πόσο σας ανησυχεί το φαινόμενο του πληθωρισμού και της ακρίβειας στην Ευρώπη, ιδίως σε επίπεδο κοινωνικής συνοχής, και πού εντοπίζετε τις λύσεις;

— Το κοινωνικό μας μοντέλο δεν έχει ανάσες. Αυτή τη στιγμή, η Γαλλία βρίσκεται στη 12η θέση ως προς τον μέσο μισθό στην Ευρώπη, 10% λιγότερο από το Βέλγιο και 20% λιγότερο από τη Γερμανία!

Ως εκ τούτου, θα ξεκινήσω διασφαλίζοντας ότι η εργασία πληρώνει πραγματικά περισσότερα από την πρακτική άσκηση, αυξάνοντας τους μισθούς, επιτρέποντας στους Γάλλους να εργάζονται περισσότερο για να κερδίζουν περισσότερα. Αλλά θέλω επίσης να παλέψω ενάντια στο αυξανόμενο κόστος ζωής. Και πρώτα, θα αντιμετωπίσω την αύξηση των τιμών της ενέργειας. Σε σύγκριση με το 2019, ο λογαριασμός ενέργειας έχει αυξηθεί κατά 360 ευρώ ετησίως και για όσους θερμαίνονται με φυσικό αέριο ο λογαριασμός έχει αυξηθεί κατά 500 ευρώ σε λιγότερο από ένα χρόνο.

Όσο για τους Γάλλους που κατοικούν σε απομονωμένες περιοχές, ο λογαριασμός των καυσίμων γίνεται αστρονομικός, απλώς επειδή χρειάζονται το αυτοκίνητο για να πάνε στη δουλειά τους. Και για άλλη μια φορά, είναι οι αγροτι-

κές περιοχές που παραμελήθηκαν από τον Εμανουέλ Μακρόν και που πληρώνουν τα περισσότερα. Χρειαζόμαστε μια πραγματική ενεργειακή πολιτική, βασισμένη κυρίως στην πυρηνική ενέργεια. Όταν κάποιος θέλουν να κλείσουν πυρηνικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής τη στιγμή που είναι η φθνότερη ενέργεια, χωρίς άνθρακα, και πάνω από όλα βασισμένη σε μια εθνική βιομηχανία αριστείας, πραγματικά εξοργίζομαι.

Θα βάλω τέλος σε αυτήν την πενταετή—αν όχι δεκαετή—περίοδο περιφρόνησης, δουλεύοντας χέρι χέρι με όλους τους παράγοντες, αποκαθιστώντας τη διαβούλευση με όλους τους εταίρους. Για να αποκαταστήσω εντέλει την εμπιστοσύνη που έσπασε ο Εμανουέλ Μακρόν.

— **Ποια εικόνα αποκομίζετε από την Ελλάδα, την οποία πρόσφατα επισκεφθήκατε; Είχατε μάλιστα επαφές με τον πρωθυπουργό και τους συνεργάτες του.**

— Είμαι αληθινά δεμένη με την Ελλάδα και τον ιδρυτικό της ρόλο στον δυτικό μας πολιτισμό. Η Ευρώπη χτίστηκε πάνω στη θεμελιώδη φιλοσοφική, πολιτική και πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας. Αυτή η πολιτιστική παρακαταθήκη βρίσκεται στην πηγή του οράματός μας για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της δίνει όλο το νόημά της: η Ελλάδα έθεσε τα θεμέλια με ένα σύνολο αξιών που η Ευρώπη συνεχίζει

Να γίνουμε ξανά αληθινό έθνος

— Ποιο είναι το διακύβευμα σε αυτές τις προεδρικές εκλογές και πού θα κριθεί η μάχη;

— Η μεγάλη πρόκληση σήμερα είναι να γίνουμε ξανά ένα αληθινό έθνος. Η Γαλλία του Εμανουέλ Μακρόν είναι μια χώρα που έχει χάσει τον έλεγχο των συνόρων της και των μεταναστευτικών ροών της, η οποία έχει διαλυθεί και δεν αγαπά πλέον τον εαυτό της. Η παθητικότητα της έχει κάνει τη Γαλλία ένα κατακερματισμένο έθνος, «διασπαρμένο σαν τα κομμάτια ενός παζλ». Για να μην κρατήσει άλλο αυτή η κατάσταση, θα πρέπει πρώτα να ανακτήσουμε τον έλεγχο στους δρόμους, στα σύνορα, στα σχολεία μας. Η χώρα μας έχει μεγάλη ανάγκη για τάξη και αρμονία. Χρειάζεται σεβασμό. Σεβασμό σε όλους τους συμπατριώτες μας. Θα είμαι η πρόεδρος μιας ανανεωμένης, ανακτημένης γαλλικής υπερηφάνειας. Μιας Δημοκρατίας που αγαπά τον εαυτό της.

θεια για ευρωπαϊκή στρατηγική αυτονομία».

Είναι ένα μέσο άμυνας, που δεν «στρέφεται εναντίον κανενός», όπως είπε πρόσφατα η Ελλάδας πρωθυπουργός. Η Τουρκία λοιπόν κάνει λάθος που θεωρεί ότι απειλεί την «περιφερειακή ειρήνη και σταθερότητα», εκτός αν έχει πολεμοχαρείς προθέσεις κατά της Ελλάδας, οι οποίες δεν θα ήταν επιθυμητές για κανέναν. Αυτή η γαλλοελληνική στρατηγική εταιρική σχέση αντιπροσωπεύει, κατά την άποψή μου, μια υπόσχεση για ειρήνη και σταθερότητα στην Ανατολική Μεσόγειο.

Πέρα από τη γεωπολιτική πτυχή, αυτή η συμφωνία σηματοδοτεί για άλλη μια φορά την αριστεία της γαλλικής αμυντικής βιομηχανίας, η οποία αρδεύει διάφορους σημαντικούς τομείς απασχόλησης. Αυτά είναι λοιπόν καλά νέα τόσο για τη γεωπολιτική όσο και για την οικονομία.

Πάνω απ' όλα, αυτή η εταιρική σχέση μεταξύ Γαλλίας και Ελλάδας αναδεικνύει τελικά μια ιδέα που υπερασπίζομαι με θέρμη: την απαραίτητη ευρωπαϊκή προτίμηση στις αμυντικές αγορές προκειμένου να διασφαλιστεί μια ευρωπαϊκή πολιτική κυριαρχίας έναντι άλλων μεγάλων δυνάμεων.

Αντιμέτωπη με την ουκρανική κρίση, η Ευρώπη να μιλήσει με μία φωνή

— Πώς προσεγγίζετε το πρότζεκτ της ευρωπαϊκής κοινής άμυνας; Μέχρι πού μπορεί να προχωρήσει η ευρωπαϊκή ενοποίηση σε αυτόν τον τομέα;

— Ο Εμανουέλ Μακρόν τονίζει αυτό το θέμα ως μία από τις κύριες επιτυχίες του. Το κρέντο του: «Η αμυντική Ευρώπη έχει προχωρήσει περισσότερο κατά την πενταετή θητεία μου από ό,τι τις προηγούμενες δεκαετίες».

Αυτό όμως δεν είναι αλήθεια. Οι λίγες αδιαμφισβήτητες πρόοδοι είναι και παραπλανητικές και απέχουν πολύ από το να εδραιωθούν με την πάροδο του χρόνου, αλλά επίσης αντισταθμίζονται σε μεγάλο βαθμό από μπλοκαρίσματα ή ακόμα και πωσιγυρίσματα.

Θα χρειαστεί μια διαυγής αναθεώρηση για να επιλεγεί σωστά τι αξίζει να κατοχυρωθεί στους «27», τι αξίζει να αντιμετωπίζεται εντός της Ε.Ε. εάν είναι δυνατόν ή εκτός Ε.Ε. εάν απαιτεί περισσότερη ευελιξία, και τι πρέπει να επανεξεταστεί στις διάφορες διμερείς συνεργασίες εκτός Ε.Ε. διεξοδικά και αυστηρά.

Πρέπει να βγούμε από αυτό το ξόρκι, να πείσουμε τους συνεργάτες αντί να τους κάνουμε διαλέξεις, και να προωθήσουμε την ευελιξία για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

— **Από τη μία πλευρά, μέλος της δυτικής συμμαχίας του NATO με το βλέμμα στραμμένο στην Ε.Ε.**

— **Πού θα τοποθετούσατε τον εαυτό σας ως προς την πολιτική σας ταυτότητα; Πιο κοντά στο κέντρο ή πιο κοντά στα δεξιά του πολιτικού φάσματος;**

— Έχω αυτή την ικανότητα να συγκεντρώνω γύρω μου όλες τις ευαισθησίες, την κοινωνική ευαισθησία, την ευρωπαϊκή αλλά και την ευαισθησία της εθνικής κυριαρχίας. Είναι στο βαρύκεντρο της δεξιάς και γι' αυτό πιστεύω ότι μπορώ να νικήσω τον Εμανουέλ Μακρόν.

Πιο επικίνδυνες και καταστροφικές

Εκθεση του ΟΗΕ προβλέπει αύξηση των ακραίων πυρκαγιών έως το τέλος του αιώνα – Ζητούμενο να δοθεί βάρος στην πρόληψη

Οι **ακραίες** δασικές πυρκαγιές αναμένεται να αυξηθούν κατά 50% έως το τέλος του αιώνα, ενώ ακόμη και περιοχές που στο παρελθόν δεν μαστίζονταν από πυρκαγιές, καθίστανται ολοένα και πιο ευάλωτες. Αυτό είναι το συμπέρασμα της έκθεσης της Υπηρεσίας Περιβάλλοντος του ΟΗΕ (UNEP) και της νορβηγικής οργάνωσης GRID-Arendal, που δημοσιεύθηκε την Τετάρτη.

Οι συντάκτες καλούν τις κυβερνήσεις να αλλάξουν ριζικά την προσέγγισή τους στο ζήτημα της προετοιμασίας για τις πυρκαγιές. «Πρέπει να υποστηρίξουμε τους πυροσβέστες που βάζουν σε κίνδυνο τη ζωή τους μειώνοντας τον κίνδυνο ακραίων πυρκαγιών» αναφέρουν. «Απαιτούνται περισσότερες επενδύσεις στη μείωση του κινδύνου πυρκαγιάς, συνεργασία με τις τοπικές κοινωνίες· παγκόσμια συνεργασία για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης», είπε η εκτελεστική διευθύντρια του UNEP, Ινγκερ Αντερσεν.

Σήμερα, πολλές χώρες αφιερώνουν μόλις το 1% των κονδυλίων που σχετίζονται με τις πυρκαγιές στην πρόληψη, ενώ η έκθεση υποστηρίζει ότι το ποσοστό αυτό πρέπει να ξεπερνά το 50%. Οι συγγραφείς υπογραμμίζουν επίσης την ανάγκη για σωστή αξιοποίηση των δυνάμεων πυρόσβεσης, με την καθιέρωση αυστηρότερων διεθνών προτύπων για την ασφάλεια και την υγεία των πυροσβεστών, φροντίζοντας να ενυδατώνονται, να τρέφονται και να ξεκουράζονται επαρκώς ανάμεσα στις βάρδιες.

Φαύλος κύκλος

Η έκθεση τονίζει ότι οι πυρκαγιές τροφοδοτούν την κλιματική αλλαγή και η κλιματική αλλαγή τροφοδοτεί τις πυρκαγιές, σε έναν φαύλο κύκλο. Αλλά για να αντιμετωπίσουμε τον κίνδυνο των ανεξέλεγκτων πυρκαγιών, δεν επαρκεί η συγκράτηση της ανόδου της θερμοκρασίας.

As πάρουμε τα πράγματα από την αρχή. Η φωτιά είναι συνυφασμένη με τη ζωή και ο άνθρω-

Όσο πιο σπάνια καίγεται μια περιοχή, τόσο περισσότερη βιομάζα συσσωρεύεται ως προσάνναμα. Αυτό αντιμετωπίζουν τώρα οι Ηνωμένες Πολιτείες. Ενώ ο συνολικός αριθμός των πυρκαγιών μειώνεται, το μέγεθός τους και το κόστος αντιμετώπισής τους αυξάνεται.

Το φαινόμενο των «πυρκαγιών-ζόμπι», που επιβιώνουν όλο τον χειμώνα υπογείως καίγοντας τύρφη, χωρίς να έχουν ανάγκη οξυγόνο, και επανεμφανίζονται την άνοιξη.

πος είναι το πιο πυρόφιλο είδος που υπάρχει. Οι πρόγονοί μας με τους πυρσούς άνοιγαν μονοπάτια, δημιουργούσαν λιβάδια και μπορούσαν πιο εύκολα να εξημερώσουν άλλα είδη. Επίσης, άναβαν τακτικά ελεγχόμενες φωτιές γύρω τους για να μην αφήσουν πολλή καύσιμη ύλη να συσσωρευθεί. Σήμερα στο λεξι-

λόγιό μας δεν υπάρχει λέξη γι' αυτόν που φροντίζει με προσοχή έναν τόπο χρησιμοποιώντας τη φωτιά, παρά μόνον η λέξη εμπρηστής. Και όμως, υπάρχει μεγάλος όγκος παραδοσιακής γνώσης γύρω από το ποια κομμάτια βλάστησης πρέπει να καούν, πότε και πώς.

Η ευρωπαϊκή δασοκομία, που αναπτύχθηκε τον 18ο αιώνα και εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο, είχε ως αποστολή την πλήρη εξάλειψη των πυρκαγιών. Μόνο στα τέλη του 20ού αιώνα άρχισε να αμφισβητείται αυτή η στρατηγική. Αντί η κατάσβεση να κάνει τον κόσμο πιο ασφαλή, έκανε τις πυρκαγιές πιο περίργες. Όσο πιο σπάνια καίγεται μια περιοχή, τόσο περισσότερη βιομάζα συσσωρεύεται ως προσάνναμα. Αυτό αντιμετωπίζουν τώρα οι ΗΠΑ. Ενώ ο συνολικός

αριθμός πυρκαγιών μειώνεται, το μέγεθός τους και το κόστος αντιμετώπισής τους αυξάνεται.

Χωρίς τη γνώση αιώνων, οι προσπάθειες για «ελεγχόμενες» πυρκαγιές μπορεί να αποτύχουν. Αυτό έγινε το 2000 στην αμερικανική πολιτεία του Νιου Μέξικο, όπου 18.000 άτομα αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις εστίες τους, ενώ οι φλόγες απείλησαν τις εγκαταστάσεις στις οποίες φυλάσσεται το ραδιενεργό ισότοπο τρίτιο, στο εργαστήριο του Λος Αλαμος.

Καίμε 600 χρόνια σε ένα...

Δεν είναι αλήθεια ότι οι κοινωνίες μας έχουν εξοβελίσει τη φωτιά, απλώς την έχουν περιορίσει σε κινητήρες εσωτερικής καύσης και καυστήρες. Κάθε χρόνο, ο άνθρακας που καίμε με τη μορφή πετρελαίου και αε-

ρίου ισούται με τόση οργανική ύλη όση φυτρώνει σε όλο τον πλανήτη σε 600 χρόνια. Ενώ παλιά καίγαμε ό,τι φύτρωνε γύρω μας, τώρα φέρνουμε στην επιφάνεια οργανική ύλη από φυτά του μακρινού παρελθόντος, τα καίμε στο παρόν και στέλνουμε τα προϊόντα της καύσης να υπονομεύσουν το μέλλον.

Η άνοδος της παγκόσμιας θερμοκρασίας ευνοεί πυρκαγιές σε απίθανα σημεία, όπως στην Αρκτική. Το πρόβλημα είναι ότι τα εδάφη της Αρκτικής περιέχουν τεράστιες ποσότητες τύρφης, αρχαίες βλάστησης που δεν έχει αποσυντεθεί τελείως. Τύρφη που στο παρελθόν ήταν θαμμένη κάτω από παγωμένα εδάφη ή προστατευόταν από τη φωτιά κάρη στην υγρασία, τώρα καίγεται. Οι επιστήμονες μιλούν για «πυρκαγιές-ζόμπι»,

που επιβιώνουν όλο τον χειμώνα υπογείως, καίγοντας τύρφη χωρίς να έχουν ανάγκη οξυγόνο, και επανεμφανίζονται την άνοιξη.

Πέρα από την Αρκτική, ιδιαίτερη ανησυχία προξενούν οι πυρκαγιές σε περιοχές όπως η νοτιοανατολική Ασία. Αντί να πίνουν φωτιά σημεία που καίγονται εδώ και χιλιετίες, οι νέες πυρκαγιές εισέρχονται σε τροπικά δάση και περιοχές με υπέδαφος τύρφης, που έγιναν βορά της ανάπτυξης. Αυτές είναι οι «φωτιές του αλυσοπρίονου», που ανάβουν όταν οι εταιρείες ξυλείας, φοινικελαιίου, καουτσούκ, πετρελαίου και αερίου ανοίγουν τρύπες στο τροπικό δάσος. Χωρίς την προστασία των υψηλών φυλλωμάτων, η υγρασία εξατμίζεται, ο αέρας εισέρχεται και ένα οικοσύστημα που έως τώρα δεν κινδύνευε από πυρκαγιά, ξαφνικά κινδυνεύει.

Σαν τη βροχή

Βοηθάει ίσως να σκεφτόμαστε την πυρκαγιά σαν τη βροχή. Ο κόσμος μας χρειάζεται τη βροχή, κάποια οικοσυστήματα χρειάζονται και τις πλημμύρες. Όπως ξέρουμε όμως, είναι πιθανό να έχουμε αναβροχιά σε ένα μέρος και κατακλυσμό σε ένα άλλο. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει με τη φωτιά, έχουμε πολύ λίγες και πάρα πολλές την ίδια στιγμή.

Οι συνθήεις συνταγές είναι να επενδύσουμε στην επιστήμη, να αναζητήσουμε τη χαμένη παραδοσιακή γνώση, να καίμε προγραμματισμένα, να χτίζουμε οικισμούς με βιώσιμο τρόπο και να χρησιμοποιούμε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Όλα αυτά είναι σωστά. Αλλά με δεδομένο πόσο περίπλοκη είναι η φωτιά, πόσο καινούργια είναι όλα όσα κάνουμε, το σίγουρο είναι ότι οι φωτιές του αύριο θα είναι διαφορετικές από τις φωτιές του χθες. Και εμείς πηγαίνουμε ολοταχώς προς το μέλλον αυτό, καίγοντας μεγάλες ποσότητες βενζίνης στη διαδρομή.

UNEP, GUARDIAN

Η «μακρά COVID» και τα... μυστήρια του εγκεφάλου

Συμπτώματα μήνες μετά τη λοίμωξη

Του **JOSH KELLER**
THE NEW YORK TIMES

Το **μεγαλύτερο** μυστήριο του κορωνοϊού είναι η ικανότητά του να προκαλεί «μακρά COVID». Οι πάσχοντες ταλαιπωρούνται επί μήνες μετά τη λοίμωξη από συμπτώματα όπως κόπωση, έλλειψη διανοητικής διαύγειας και δυσκολία στην αναπνοή, ικανά να τους καταστρέψουν την καθημερινότητα. Τα αίτια που προκαλούν τα μακροχρόνια συμπτώματα της COVID-19 παραμένουν άγνωστα. Πρόσφατες μελέτες, ωστόσο, ρίχνουν φως στον τρόπο που το παράξενο σύνδρομο επενεργεί στον οργανισμό.

Οι ερμηνείες για την εμφάνιση της «μακράς COVID»: Κατ' αρχάς αποσυντονίζει το ανοσοποιητικό σύστημα πυροδοτώντας συμπτώματα σε διάφορα όργανα. Μετά την οξεία φάση της λοίμωξης από κορωνοϊό, τμήματα του γενετικού υλικού του παραμένουν σε ιστούς, όπως τα έντερα, οι λεμφαδένες κ.ά. Μελέτες που εκπονοούνται σήμερα προσπαθούν να διαπιστώσουν αν αυτές οι «μικροδεξαμενές ιού» προκαλούν φλεγμονές στους περιβάλλοντες ιστούς που θα δικαιολογούσαν τα διαφορετικά συμπτώματα. Διαπιστώθηκε, επίσης, ότι η COVID-19

ενδέχεται να πυροδοτήσει μια μακροχρόνια, καταστροφική αυτοάνοση αντίδραση. Μελέτες ανίχνευσαν εξαιρετικά υψηλές συγκεντρώσεις αυτοαντισωμάτων στους αρρώστους. Αυτά τα αυτοαντισώματα επιτίθενται στους ιστούς πολλούς μήνες μετά την οξεία φάση της λοίμωξης.

Ένα τρίτο ενδεχόμενο που ερευνάται είναι κατά πόσον η αρχική λοίμωξη με κορωνοϊό πυροδοτεί χρόνια φλεγμονή, η οποία θεωρητικά θα μπορούσε να «επανενεργοποιήσει» ιούς στους οποίους είχε εκτεθεί ο ασθενής στο πέρασμα των ετών και παρέμεναν σε λανθάνουσα κατάσταση. Σύμφωνα με μία μελέτη, ο ιός Επσταϊν Μπαρ, από τον οποίο μολύνεται η πλειονότητα των ανθρώπων σε νεαρή ηλικία, αποτελεί δείκτη πρόβλεψης της εμφάνισης «μακράς COVID».

Το ανοσοποιητικό σύστημα είναι τόσο περίπλοκο που πιθανώς να συνυπάρχουν και οι τρεις προαναφερθέντες παράγοντες στην εμφάνιση της «μακράς COVID». Μάλιστα, καθώς οι ασθενείς εμφανίζουν διαφορετικά συμπτώματα, τίποτα δεν αποκλείει να έχουν και διαφορετική δυσλειτουργία του ανοσοποιητικού τους συστήματος. Η καθηγήτρια Ανοσολογίας του Πανεπιστημίου Γέιλ, δρ

Ασθενής σε κλινική για περιστατικά «μακράς COVID» σε νοσοκομείο του Τελ Αβίβ, στο Ισραήλ. Οι πάσχοντες ταλαιπωρούνται επί μήνες μετά τη λοίμωξη από συμπτώματα όπως κόπωση, έλλειψη διανοητικής διαύγειας και δυσκολία στην αναπνοή. Τα αίτια που προκαλούν όλα αυτά παραμένουν άγνωστα.

Κάθε ασθενής χρειάζεται διαφορετική θεραπευτική προσέγγιση, επισημαίνουν ειδικοί.

Ακίκο Ιουασάκι, υπογραμμίζει ότι η αναγνώριση των προβλημάτων που προκαλούν την εκδήλωση «μακράς COVID» σε κάθε άρρωστο έχει κομβική σημασία στην αντιμετώπισή της. Ένας ασθενής με αυτοαντισώματα θα ωφεληθεί από τη χορήγηση ανοσοκατασταλτικών σκευασμάτων, ενώ ένας με ιικά υπολείμματα θα βοηθηθεί από αντιικά σκευάσματα.

Ανάμεσα στα πολλά συμπτώματα της «μακράς COVID» που εξετάζουν με ενδιαφέρον οι ερευ-

ντές είναι η ελλειμματική διανοητική λειτουργία, όπως και η μειωμένη δυνατότητα προσοχής, τα προβλήματα μνήμης και νευρολογικά συμπτώματα. Αν και παραμένει άγνωστο αν ο ιός μπορεί να προσβάλει τον εγκέφαλο, ακόμα και η ήπια COVID προκαλεί σοβαρή φλεγμονή του. Ενδεχομένως να πυροδοτεί υπερδραστηριοποίηση των μικρογλοιακών κυττάρων κατά τρόπο ανάλογο με αυτόν που προκαλεί διανοητικά ελλείμματα κατά τη γήρανση και σε κάποια νευροεκφυλιστικά νοσήματα. Μία άλλη έρευνα δείξει ότι ο εγκέφαλος επηρεάζεται από τη «μακρά COVID» επειδή περιορίζεται δραματικά η ροή του αίματος στο όργανο.

Αλλο συχνό σύμπτωμα της «μακράς COVID» είναι το λαχά- νισμα που επιμένει, αν και οι

απεικονιστικές εξετάσεις των πνευμόνων, όπως και η λειτουργία τους, είναι συνήθως φυσιολογικές. Με εξειδικευμένες εξετάσεις μαγνητικής τομογραφίας, Βρετανοί επιστήμονες διαπίστωσαν ίχνη βλαβών στους πνεύμονες ατόμων που είχαν νοσήσει ήπια από COVID-19 και δεν χρειάστηκαν νοσηλεία. Η πρόσληψη οξυγόνου στους περισσότερους ήταν λιγότερο ικανοποιητική συγκριτικά με των υγιών, αν και οι πνεύμονές τους εμφανίζονταν απολύτως φυσιολογικοί. Άλλες ερμηνείες της αναπνευστικής δυσκολίας στη «μακρά COVID» μπορεί να είναι η ύπαρξη μικροθρόμβων στους πνεύμονες ή η πάχυνση του φράγματος αίματος - αέρα, μιας πολύ λεπτής μεμβράνης που ρυθμίζει την πρόσληψη οξυγόνου.

Οι συνέπειες στα παιδιά

Ιδιαίτερα βαριές είναι οι συνέπειες της «μακράς COVID» σε παιδιά και εφήβους. Μελέτη των αμερικανικών Εθνικών Ινστιτούτων Υγείας έδειξε ότι μακροχρόνια εκδήλωση συμπτωμάτων COVID-19 μπορεί να παρουσιάσει το 11%-15% των ανηλίκων που προσβάλλονται από κορωνοϊό. Σύμφωνα μάλιστα με τους ειδικούς, ακόμα και τα παιδιά που πέρασαν ασυμπτωματικά τη λοίμωξη ενδέχεται να ταλαιπωρούνται επί μήνες. Ο δρ Αβίντρα Ναθ, επικεφαλής του τμήματος λοιμώξεων του νευρικού συστήματος στο Εθνικό Ινστιτούτο Νευρολογικών Νοσημάτων και Εγκεφαλικών, υπογραμμίζει ότι οι συνέπειες της «μακράς COVID» στους ανηλίκους μπορεί να αποδειχθούν δραματικές. «Τα παιδιά βρίσκονται στο στάδιο της ζωής που διαμορφώνονται. Από τη στιγμή που δεν μπορούν λόγω κόπωσης και άλλων συμπτωμάτων να παρακολουθήσουν τους συνομηλίκους τους, είναι δύσκολο να ανακάμψουν διότι χάνουν την αυτοπεποίθησή τους. Δυστυχώς μπαίνουν σε μια καθοδική περιδίνηση». Αυτός, άλλωστε, είναι ένας από τους λόγους που οι ειδικοί απευθύνουν έκκληση στους γονείς να εμβολιάσουν τα παιδιά τους.

«Πρόσωπο ενδιαφέροντος» ο Βρετανός πρωθυπουργός

Η θλιβερή πρωτιά του Μπόρις Τζόνσον, που «ανακρίνεται» από τη Σκότλαντ Γιαρντ

Της ΔΙΟΝΥΣΙΑΣ ΒΟΡΙΑΗ

Η Βρετανία βρίσκεται σε μια βαθιά αζιακή περιδίνηση τον τελευταίο καιρό. Πρόσφατα, ειδικθείς εγκληματικές πράξεις έφεραν μέλη της βασιλικής οικογένειας αντιμέτωπα με τον ποινικό νόμο. Τώρα, η «Επιχείρηση Χίλμαν», όπως ονομάστηκε η αστυνομική διερεύνηση του σκανδάλου «partygate», των κορωνοπάρτι που πραγματοποιήθηκαν στην πρωθυπουργική κατοικία τον καιρό που οι Βρετανοί βρίσκονταν πρακτικά σε απομόνωση στα σπίτια τους, καθιστά τον πρωθυπουργό Μπόρις Τζόνσον «ύποπτο» ή, όπως κομψότερα το θέτει η Σκότλαντ Γιαρντ, «άτομο ενδιαφέροντος». Το 2006, σε αντίστοιχη έρευνα για την «πώληση» τίτλων και διακρίσεων με οικονομικά ανταλλάγματα, ο τότε πρωθυπουργός Τόνι Μπλερ είχε δηλώσει ότι αν ανακρινόταν ως «πρόσωπο ενδιαφέροντος» από τις δικωτικές αρχές, θα παραιτείτο. Ο Μπόρις Τζόνσον εμφανίζεται περισσότερο ανθεκτικός.

Η θέση του πρωθυπουργού ως «ύποπτο» περιγράφεται σε ερωτηματολόγιο της μητροπολιτικής αστυνομίας που χρειάστηκε να απαντήσει, όπως και συνεργάτες του, εξαιτίας της συμμετοχής τους στα κορωνοπάρτι. Ανάμεσα στα άλλα, η Σκότλαντ Γιαρντ αναφέρει ότι κάθε απάντηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί και εναντίον αυτού που τη δίνει στο δικαστήριο. Το ερωτηματολόγιο και η επονειδιστή θέση του πρωθυπουργού διέρρευσε στον Τύπο μέσω τηλεοπτικής εκπομπής του ITV News.

Ο Μπόρις Τζόνσον είναι ο πρώτος πρωθυπουργός στην ιστορία της Βρετανίας που χαρακτηρίζεται «άτομο ενδιαφέροντος» από τις δικωτικές αρχές. Στην πραγματικότητα, το ερωτηματολόγιο συνιστά «έγγραφη ανάκριση», αφού οι εμπλεκόμενοι στην υπόθεση καλούνται να απαντήσουν σχετικά με τις κινήσεις τους στις επίμαχες ημερομηνίες των πάρτι και να εξηγήσουν αν και γιατί θα έπρεπε να εξαιρεθούν από τα μέτρα που ίσχυαν για όλους τους Βρετανούς. Ταυτόχρονα πρέπει να δώσουν λεπτομερείς περιγραφές για τα συμβάντα και τις κινήσεις τους. Η «Επιχείρηση Χίλμαν» εξελίσσεται με απόλυτη μυστικότητα, γεγονός που δημιουργεί ανησυχία στον βρετανικό λαό ότι τελικά δεν θα μάθει ποτέ τι συνέβη στην Ντάουνινγκ Στριτ, ποιες ευθύνες φέρει ο πρωθυπουργός ή αν τελικά θα του επιβληθεί πρόστιμο για την παραβίαση των μέτρων. Προκειμένου να διασχεδάσει τις εντυπώσεις, ο ίδιος δήλωσε στους υπουργούς του ότι δεν θα αφήσει την κοινή γνώμη στο σκοτάδι, αλλά θα αποκαλύψει όλη την αλήθεια. Για να εξηγήσει μάλιστα τα ανεξήγητα, υποστήριξε ότι ολόκληρο το σκάνδαλο «partygate» υποκινήθηκε από ανθρώπους που επιθυμούν την

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ / JESSICA INYOR

Πρόσφατη δημοσκόπηση για την εφημερίδα Independent έδειξε ότι μόνο το 35% των ψηφοφόρων του Συντηρητικού Κόμματος της Βρετανίας θεωρεί ότι ο Μπόρις Τζόνσον είναι ο κατάλληλος ηγέτης. Οι περισσότεροι, όμως, πιστεύουν ότι θα παραμείνει στην πρωθυπουργική κατοικία Ελλείψει καλύτερου υποψηφίου για το αξίωμα.

Ανησυχία για τη βασίλισσα Ελισάβετ

Ιδιαίτερη ανησυχία και σκέψεις για την «επόμενη ημέρα» προκαλεί η κατάσταση της υγείας της 95χρονης βασίλισσας Ελισάβετ, η οποία νοσεί με κορωνοϊό. Παρότι ο εκπρόσωπος των ανακτόρων του Μπάκιναμ έχει επανειλημμένως δηλώσει ότι η επί 70 χρόνια μονάρχης είναι καλά και εμφανίζει απλώς ήπια συμπτώματα, παρόμοια με αυτά ενός κοινού κρυολογήματος, η συνεχιζόμενη ματαίωση των προγραμματισμένων υποχρεώσεων της γεννάει ερωτήματα. Τα Ανάκτορα επιμένουν ότι, παρά τη ματαίωση των «εικονικών ακροάσεων», η βασίλισσα συνομιλούσε τηλεφωνικά με τον Μπόρις Τζόνσον και συνεχίζει ήπιες δραστηριότητες όπως είναι η μελέτη κρατικών εγγράφων και τηλεγραφημάτων του υπουργείου Εξωτερικών, που πρέπει να υπογράφει. Την ίδια στιγμή, ενισχύονται οι φωνές που ζητούν να απομακρυνθούν ο πρίγκιπας Χάρι και, φυσικά, ο πρίγκιπας Ανδρέας, λόγω της εμπλοκής του στο σκάνδαλο Εποστάιν, από τους «συμβούλους του στέμματος» που υποκαθιστούν τη βασίλισσα όταν δεν είναι σε θέση να εκτελέσει τα καθήκοντά της.

Η καθολική άρση των μέτρων για την πανδημία και το ουκρανικό δράμα δείχνουν, πάντως, να εξασφαλίζουν την πολιτική του επιβίωση.

πολιτική του εξόντωση.

Προτού επιστρέψει το συμπληρωμένο ερωτηματολόγιο στις αστυνομικές αρχές, ο Μπόρις Τζόνσον φρόντισε να συμβουλευτεί τον προσωπικό του δικηγόρο σχετικά με το τι θα πρέπει να απαντήσει. Χαμηλόβαθμοι συνεργάτες του στο πρωθυπουργικό γραφείο, που επίσης βρίσκονται στο μικροσκόπιο της αστυνομίας, διαμαρτύρονται ότι δεν είχαν το ίδιο προνόμιο και ανησυχούν ότι θα βεβαιω-

θούν εναντίον τους χρηματικά πρόστιμα για παραβίαση των μέτρων, ενώ ο Τζόνσον θα βγει άσπιλος από την έρευνα.

Σύμφωνα με πληροφορίες, τα περισσότερα από τα ερωτηματολόγια επιστρέφονται στη Σκότλαντ Γιαρντ κενά, ενώ ο Τζόνσον φέρεται να απάντησε ότι η συμμετοχή του στις κοινωνικές συναθροίσεις αποτελούσε τμήμα της εργασιακής του ημέρας.

Φόβοι για συγκάλυψη

Πάντως, όπως δήλωσαν ποινολόγοι σε εκπομπή του ITV News, το ερωτηματολόγιο της Σκότλαντ Γιαρντ είναι δομημένο κατά τρόπο που υποδεικνύει ότι δεν γίνεται καμία ουσιαστική προσπάθεια να διαλευκανθεί η υπόθεση και να αποκαλυφθεί ποιος, πότε, τι και γιατί.

Την ίδια στιγμή, η πλήρης και πιθανώς χρονικά βεβαιωμένη άρση του συνόλου των περιοριστικών μέτρων στην Αγγλία που ανακοίνωσε ο Βρετανός

πρωθυπουργός στις αρχές της εβδομάδας φαίνεται ότι μετέστρεψε το αρνητικό κλίμα εναντίον του στους κόλπους του Συντηρητικού Κόμματος. Αρκετά μέλη του υποψηφικού συμβουλίου εκτιμούν πλέον ότι είναι εφικτή η πολιτική επιβίωση του Τζόνσον. Βέβαια, πρόσφατη δημοσκόπηση που διενεργήθηκε από τη Savanta Comres για λογαριασμό της εφημερίδας Independent έδειξε ότι μόνο το 35% των ψηφοφόρων των Τόρνδων θεωρεί ότι ο Μπόρις Τζόνσον είναι ο κατάλληλος ηγέτης. Το 42% αντιθέτως εκτιμά ότι ο Τζόνσον κάνει «κακή δουλειά». Όμως και πάλι, οι περισσότεροι πιστεύουν ότι θα παραμείνει στην πρωθυπουργική κατοικία Ελλείψει καλύτερου υποψηφίου για το αξίωμα.

Σύμφωνα με τον κοινοβουλευτικό συντάκτη της εφημερίδας Guardian, εκτός από την πλήρη άρση των μέτρων στην Αγγλία, ο Μπόρις Τζόνσον μπορεί σήμερα να αναπνέει ευκολότερα εξαιτίας των δραματικών εξελίξεων στην Ουκρανία, που παραδόξως ενισχύουν τις πιθανότητες πολιτικής επιβίωσής του. Τα βλήματα των εσωκομματικών αντιπάλων του αλλά και της αντιπολίτευσης στράφηκαν στις γεωπολιτικές εξελίξεις και, τουλάχιστον παροδικά, απομακρύνθηκαν από τα καμώματα του Βρετανού πρωθυπουργού, βάζοντας τέλος στις «άβολες ερωτήσεις» για το «partygate».

Στο πλαίσιο της «Επιχείρησης Χίλμαν» εξετάζονται τουλάχιστον 12 κοινωνικές συγκεντρώσεις στην πρωθυπουργική κατοικία τόσο το 2020 όσο και το 2021.

Βγήκαν μαχαίρια στο Λαϊκό Κόμμα της Ισπανίας

Εκπαραθυρώνεται ο Πάμπλο Κασάδο

Το θέμα που παρουσιάζει τις τελευταίες ημέρες το Λαϊκό Κόμμα της Ισπανίας δεν ταιριάζει σε ένα κόμμα που κυβερνούσε επί χρόνια μία από τις πολυπληθέστερες χώρες της Ευρώπης. Μετά μία εβδομάδα μεγάλων μαχαιριών ανάμεσα στον επικεφαλής του κόμματος, Πάμπλο Κασάδο, και στην επικεφαλής της περιφέρειας της Μαδρίτης, Ισαβέλ Ντίαθ Αγιούσο, ο Κασάδο πήρε τον δρόμο της εξόδου.

Το μόνο που κατάφερε ο απερχόμενος επικεφαλής του κόμματος είναι να μην εκπαραθυρωθεί με συνοπτικές διαδικασίες από τους βαρόνους του κόμματος την Τετάρτη, όπως συζητείτο, αλλά να παραμείνει στην ηγεσία μέχρι τη σύγκληση εκτάκτου συνεδρίου για την αντικατάστασή του, στις αρχές Απριλίου.

Το Λαϊκό Κόμμα υφίσταται έντονες πιέσεις από τα δεξιά του, από το φασιστικών καταβολών κόμμα Vox, το οποίο προσελκύει κάποιους από τους πιο συντηρητικούς ψηφοφόρους του. Δυσaráσκεια απέναντι στο πρόσωπο του Κασάδο υπήρχε ήδη από το αποτέλεσμα των περιφερειακών εκλογών στην Καστίλη, που απείχε πολύ από την αυτοδυναμία που το κόμμα θεωρούσε δεδομένη. Και εν συνεχεία προέκυψε το περιστατικό με την Αγιούσο.

Ντετέκτιβ και μάσκες

Την περασμένη εβδομάδα, η περιφερειάρχης της Μαδρίτης ήρθε σε αιφνιδιαστική ρήξη με τον Κασάδο, κατηγορώντας τον ότι έχει προσλάβει ιδιωτικούς ντετέκτιβ για να αναδείξουν σκάνδαλα που θα πλήξουν την εικόνα της. Ο Κασάδο απάντησε ότι το κόμμα έχει ανοίξει έρευνα για προμήθειες σε σχέση με το συμβόλαιο του 1,5 εκατ.

ευρώ που έκλεισε η περιφέρεια για προμήθεια μασκών κατά του κορωνοϊού και με το οποίο είχε σχέση ο αδελφός της.

Πολύ σύντομα ο Κασάδο υποχρεώθηκε να υποχωρήσει, κλείνοντας τις έρευνες για την Αγιούσο, όταν έγινε σαφές ότι η περιφερειάρχης είναι πολύ πιο δημοφιλής από τον ίδιο. Πολλά στελέχη του κόμματος τη θεωρούν καταλληλότερη στην αντιπαράθεση με τον σοσιαλιστή πρωθυπουργό Πέδρο Σάντσεθ και της έχουν αποδώσει εύσημα για την αντίδρασή της στα κυβερνητικά μέτρα αντιμετώπισης του κορωνοϊού. Την περασμένη Κυριακή, χιλιάδες υποστηρικτές του κόμματος διαδήλωσαν μπροστά από τα κεντρικά γραφεία του στη Μαδρίτη, ζητώντας την παραιτήση του Κασάδο και την

Νέος αρχηγός αναμένεται να χριστεί ο περιφερειάρχης της Γαλικίας, Αλβέρτο Νούνιεθ Φεϊχό.

αντικατάστασή του από την Αγιούσο.

Ακολούθησαν διαδοχικές παραιτήσεις συνεργατών του Κασάδο, που επέσπευσαν τις εξελίξεις. Όμως η Αγιούσο συνεχίσε να δηλώνει ότι δεν εγκαταλείπει τη Μαδρίτη, ως εκ τούτου το κόμμα ετοιμάζεται να κρίσει νέο αρχηγό τον περιφερειάρχη της Γαλικίας, Αλβέρτο Νούνιεθ Φεϊχό. Ο Νούνιεθ Φεϊχό ανήκει στη μετριοπαθή πτέρυγα του κόμματος και, σε αντίθεση με τον Κασάδο, τάσσεται υπέρ της τήρησης σαφών αποστάσεων απέναντι στο Vox.

POLITICO

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ / JESSICA INYOR

Ο αρχηγός του Λαϊκού Κόμματος Πάμπλο Κασάδο κάτι λέει στο αυτί της επικεφαλής της περιφέρειας της Μαδρίτης Ισαβέλ Ντίαθ Αγιούσο, σε παλαιότερη εκδήλωση, και τα χαμόγελα περισσεύουν. Μεταξύ τους ξέσπασε άγρια σύγκρουση με μεγάλο χαμένο τον Κασάδο.

Η Κιάρα (δεξιά) εξηγεί ότι «οι ακόλουθοί μας λατρεύουν τον τρόπο ζωής μας και ενδιαφέρονται για ό,τι κάνουμε και για κάθε τι που συνδέεται μαζί μας».

Οι Ιταλίδες Καρντάσιαν κατακτούν τη μόδα

Τρεις αδελφές από την Ιταλία, η Κιάρα, η Φραντσέσκα και η Βαλεντίνια Φεράνι, κατάφεραν να οικοδομήσουν τη δική τους επιχειρηματική αυτοκρατορία επειδή έγιναν η ευρωπαϊκή εκδοχή των Αμερικανίδων Καρντάσιαν. Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι αδελφές από την Κρεμόνα ακολουθούνται από εκατομμύρια χρήστες, η καθημερινότητα της οικογένειάς τους μεταδόθηκε ως ριάλιτι από το Amazon Prime, η ζωή τους είναι γεμάτη κλίδη και το επιχειρηματικό τους δαιμόνιο τις έστειψε βασίλισσες του κόσμου της ιταλικής μόδας και

Οι τρεις αδελφές Φεράνι κατάφεραν να οικοδομήσουν τη δική τους επιχειρηματική αυτοκρατορία.

του σύγχρονου κοσμήματος, με κέρδη που μετριοούνται πλέον σε πολλά εκατομμύρια ευρώ.

Οι ίδιες, που ξεκίνησαν τη σταδιοδρομία τους περισσότερο ως μπλόγκερ και βήμα βήμα, μέσα από την κοινωνική δικτύωση, απέκτησαν επιχειρηματική επιτυχία προβάλλοντας τις δημιου-

ργίες τους και βέβαια τη ζωή τους, δεν απορούν καθόλου που τόσο πολλοί άνθρωποι ακολουθούν διαδίκτυα τις κινήσεις τους. Όπως εξηγεί η Κιάρα, οι ακόλουθοί τους «απλώς λατρεύουν τον τρόπο ζωής μας και ενδιαφέρονται για οτιδήποτε κάνουμε και για καθετί που συνδέεται μαζί μας».

Η επισφράγιση της επιτυχίας των αδελφών Φεράνι ήρθε τον Οκτώβριο, όταν η Κιάρα, που ούτως ή άλλως είχε βρεθεί σε δεκάδες εξώφυλλα περιοδικών, φωτογραφήθηκε για τη «βίβλο» της ιταλικής μόδας, την ιταλική

Vogue, σε ένα τεύχος αφιερωμένο στα «καινούργια ξεκινήματα». Αυτό αποτέλεσε μια σημαντική ώθηση για να βρεθεί και η Κιάρα ανάμεσα στους πιο σύγχρονους Ιταλούς σχεδιαστές και να εισαγάγει ένα νέο είδος επιχειρηματικότητας στην Ιταλία.

Όπως εξηγεί η ίδια, ο κόσμος των παλιών δημιουργών ήταν παράξενος, «όλοι γνωρίζονταν και ο ένας σεβόταν τον άλλο, αλλά επ' ουδενί δεν ήθελαν να συνεργαστούν. Σήμερα τα πράγματα έχουν αλλάξει. Η νέα γενιά σχεδιαστών είναι πολύ πιο υποστηρικτική».

Αιγύπτιοι καταδρομείς κατευθύνονται πυροβολώντας προς το αεροπλάνο των Κυπριακών Αερογραμμών με δύο Παλαιστίνιους και τους ομήρους. Επειτα από μάχη μισής ώρας εξουδετερώθηκαν από την κυπριακή Εθνική Φρουρά.

Μάχη στο αεροδρόμιο της Λάρνακας

Μια αεροπειρατεία με δράστες δύο Παλαιστίνιους φέρνει την Κύπρο και την Αίγυπτο σε πορεία σύγκρουσης

Του **ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ***

Οι διμερείς σχέσεις Λευκωσίας - Καΐρου παραδοσιακά υπήρξαν και εξακολουθούν να είναι φιλικές. Το 1978 όμως έφτασαν σε τόσο κρίσιμο σημείο, ώστε να διακοπούν οι διπλωματικές σχέσεις

για τα επόμενα έξι χρόνια. Αιτία ήταν γεγονότα τα οποία έφεραν την Κύπρο, χωρίς να το έχει επιδιώξει, στο επίκεντρο των ενδοαραβικών διενέξεων. Στις 17 Φεβρουαρίου 1978 στο ξενοδοχείο Χίλτον της Λευκωσίας ξεκίνησαν οι εργασίες της 6ης

Συνόδου του Κινήματος Αφροασιατικής Αλληλεγγύης. Την επομένη, γύρω στις 11.20, δύο άνδρες δολοφόνησαν τον επικεφαλής του Κινήματος, Γιουσούφ ελ Σεμπάι, καθώς κατευθυνόταν στην αίθουσα της Συνόδου. Οι δράστες ήταν

44 χρόνια πριν

οι Παλαιστίνιοι Σαμί Κατάρ και Ζαγιέτ Αλι, μέλη της οργάνωσης του διαβόητου Παλαιστίνιου Αμπού Νιντάλ. Οι συγκεκριμένοι, όπως και οι υπόλοιποι Αραβες, θεωρούσαν προδοτική την αιγυπτιακή κυβέρνηση υπό τον πρόεδρο Ανουάρ

Σαντάτ, λόγω των προσπαθειών που κατέβαλε για εξομάλυνση των σχέσεων Αιγύπτου - Ισραήλ. Προσπάθειες που τελεσφόρησαν τον Σεπτέμβριο του 1978 με τη συμφωνία του Καμπ Ντέιβιντ. Οι δύο Παλαιστίνιοι στοχοποίησαν και εκτέλεσαν τον Ελ Σεμπάι γιατί ήταν

στενός συνεργάτης του Αιγύπτιου προέδρου και λίγους μήνες πριν, τον Νοέμβριο του 1977, τον είχε συνοδεύσει στο ταξίδι του στο Ισραήλ. Επιπλέον, μέσα από την εφημερίδα του, την «Αλ Αχράμ», εξέφραζε απόψεις υπέρ της αιγυπτοϊσραηλινής προσέγγισης.

Στο αεροπλάνο με δώδεκα ομήρους

Μετά την εκτέλεση οι δύο Παλαιστίνιοι, κρατώντας ένα πιστόλι και μια χειροβομβίδα έκαστος, κατευθύνθηκαν στην αίθουσα όπου διεξαγόταν η Σύνοδος και συνέλαβαν ομήρους τους 64 παρευρισκομένους. Ο Βάσος Λυσσαρίδης, πρόεδρος της ΕΔΕΚ και αντιπρόεδρος του Κινήματος, βρισκόταν στην αίθουσα και ανέλαβε διερμνέας και διαμεσολαβητής. Λίγη ώρα αργότερα το ξενοδοχείο αποκλεισθηκε από ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις, ενώ κατέφθασε και εισήλθε

κεντρικό αστυνομικό σταθμό Λάρνακας. Ο Κυπριανού είχε αναλάβει αναπληρωτής στην προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας μετά τον θάνατο του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου τον Αύγουστο του 1977. Τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους είχε βιώσει οικογενειακή περιπέτεια με την απαγωγή του γιου του, ενώ τον Ιανουάριο του 1978 είχε εκλεγεί πρόεδρος άνευ ανθυποψηφίου. Στο μεταξύ προέκυψε κίνδυνος περαιτέρω περιπλοκής του ζητήματος, όταν το Κάιρο ζήτησε από τη Λευκωσία να καθυστερήσει την αναχώρηση του αεροσκάφους. Τους φόβους της κυπριακής κυβέρνησης ότι η Αίγυπτος δεν την εμπιστευόταν και προετοιμαζόταν για δυναμική εμπλοκή ενίσχυσε το γεγονός της έλευσης, γύρω στις 20.00, τεσσάρων αξιωματικών των μυστικών υπηρεσιών της Αιγύπτου, που θα συνεννοούνταν με τον στρατιωτικό ακόλουθο της αιγυπτιακής πρεσβείας, Φαρούκ Τακί, για να καταστρώσουν σχέδιο εμπλοκής.

Τελικά, έπειτα από πολύωρες διαπραγματεύσεις, περί τις 20.20 δόθηκε άδεια στο αεροσκάφος των Κυπριακών Αερογραμμών, όπου βρίσκονταν οι απαγωγείς, οι δώδεκα όμηροι (οι δύο Κύπριοι πολιτικοί είχαν αφεθεί ελεύθεροι) και δύο πιλότοι, να απογειωθεί προς άγνωστη κατεύθυνση. Επειτα από περιπέτεια 21 ωρών, αφού κανένα αραβικό κράτος δεν ήταν πρόθυμο να τους δεχτεί και ύστερα από σύντομη στάση ανεφοδιασμού στο Τζιμπουτί, ο Σπύρος Κυπριανού ζήτησε την επιστροφή τους στη Λάρνακα.

στην αίθουσα, εθελοντές όμηρος, ο υπουργός Εσωτερικών και Αμυνας Χριστόδουλος Βενιαμίν, για να διαπραγματευτεί με τους τρομοκράτες. Οι διαβουλευσεις είχαν ως αποτέλεσμα να παραμείνουν όμηροι μόνο δώδεκα Αραβες και οι δύο Κύπριοι πολιτικοί. Το αίτημα των δύο Παλαιστινίων, που ικανοποιήθηκε περί τις 13.40, ήταν να μεταφερθούν στο αεροδρόμιο Λάρνακας και να τους δοθεί αεροσκάφος για μεταφορά εκτός Κύπρου. Στο μεταξύ είχε επιστρέψει εσπευσμένα από την Αθήνα ο Σπύρος Κυπριανού και συγκάλεσε Υπουργικό Συμβούλιο στον

Επέστρεψαν στις 17.30 της 19ης Φεβρουαρίου στο αεροδρόμιο. Εκεί βρίσκονταν ήδη πολλοί κυβερνητικοί αξιωματούχοι, ο πρόεδρος της Αιγύπτου και οι αρχηγοί της Εθνικής Φρουράς και της Αστυνομίας. Στον χώρο είχε αναπτυχθεί το τμήμα του 395 Τάγματος Πεζικού που ήταν υπεύθυνο για την ασφάλεια του αεροδρομίου, δύναμης περίπου 35 ατόμων με βαρύ οπλισμό. Επτόπου βρίσκονταν επίσης ακροβολιούμενοι ελεύθεροι σκοπευτές, ένοπλοι πολίτες, ενώ υπάρχουν πληροφορίες για παρουσία ενόπλων Παλαιστινίων. Η επιμονή της Αιγύπτου να παρακάμψει την κυπριακή κυβέρνηση συνεχιζόταν. Ετσι, λίγο μετά την προσγείωση του αεροσκάφους στη Λάρνακα, το Κάιρο ενημέρωσε τη Λευκωσία ότι ο Αιγύπτιος υπουργός Πληροφοριών θα κατέφθανε στο αεροδρόμιο. Αντί όμως να αφιχθεί πολιτικό αεροσκάφος, στις 18.40 προσγειώθηκε ένα μεταγωγικό Hercules C130, στο οποίο διαπιστώθηκε ότι επέβαιναν επίλεκτα μόνιμα στελέχη των αιγυπτιακών καταδρομών, με όχημα και σύγχρονα βαρέα όπλα.

Οι στιγμές ήταν κρίσιμες. Ο ίδιος ο Σπύρος Κυπριανού από τον πύργο ελέγχου συνέχιζε τις διαπραγματεύσεις με τους τρομοκράτες, που πλέον ζητούσαν κυπριακά διαβατήρια για να αναχωρήσουν από την Κύπρο. Η επίτευξη συμφωνίας ήταν πο-

Το κατεστραμμένο από αντιραμματικό βλήμα των κυπριακών δυνάμεων μεταγωγικό Hercules C130 των Αιγυπτίων κομάντος.

19 Φεβρουαρίου 1978. Η αρχή της τραγωδίας, κορυφαίο πρωτοσέλιδο θέμα στην «Καθημερινή».

λύ κοντά. Ο Κύπριος πρόεδρος ταυτόχρονα λάμβανε διαβεβαιώσεις ότι οι Αιγύπτιοι καταδρομείς δεν θα επενέβαιναν. Η εμπλοκή του Βάσου Λυσσαρίδη στις διαπραγματεύσεις, ο οποίος είχε στενές σχέσεις με τον Γιάσερ Αραφάτ και το παλαιστινιακό κίνημα, έκαναν τους Αιγύπτιους καχύποπτους ως προς τις προθέσεις της κυπριακής κυβέρνησης. Τα γεγονότα που εκτυλίχθηκαν στη συνέχεια ήταν δραματικά. Στις 20.30 άνοιξε ξαφνικά η καταπακτή του αιγυπτιακού αεροσκάφους. Στρατιωτικό τζιπ με τέσσερις καταδρομείς κινήθηκε ταχύτητα προς το αεροπλάνο με τους ομήρους. Σταμάτησε λίγα μέτρα μακριά του και ξεκίνησε να το πολυβολεί. Ταυτόχρονα οι υπόλοιποι καταδρομείς αποβίβα-

στηκαν αστραπαία και ακροβολίστηκαν κινούμενοι προς το αεροπλάνο, πυροβολώντας. Η αντίδραση του τμήματος της Εθνικής Φρουράς ήταν άμεση. Ογκος πυρός συγκεντρώθηκε εναντίον του τζιπ, με αποτέλεσμα να σκοτωθούν και οι τέσσερις επιβαίνοντες. Αντιραμματικό βλήμα έπληξε και κατέστρεψε το αιγυπτιακό αεροσκάφος, ενώ πολυβόλα και άλλα βαρέα όπλα της Εθνικής Φρουράς έβαλαν εναντίον των καταδρομένων, που κινούνταν κατά του αεροσκάφους. Οι Αιγύπτιοι, που δεν περίμεναν αντίδραση από την Εθνική Φρουρά, αιφνιδιάστηκαν. Επειτα από ανταλλαγές πυροβολισμών διάρκειας περίπου μισής ώρας, όσοι Αιγύπτιοι δεν σκοτώθηκαν συνελήφθησαν και αφοπλίστηκαν, μεταξύ αυτών και ο επικεφαλής Αιγύπτιος ταξιαρχος Ναμπίλ Σούκρι. Αποτέλεσμα ήταν να σκοτωθούν οι 15 από τους 72 Αιγύπτιους καταδρομείς, ενώ άλλοι 16 τραυματίστηκαν και 41 συνελήφθησαν αιχμάλωτοι. Από τα πυρά σκοτώθηκε ένας υπάλληλος του αεροδρομίου και τραυματίστηκαν άλλα επτά άτομα (εθνοφρουροί, αστυνομικοί και υπάλληλοι του αεροδρομίου). Το αιγυπτιακό αεροσκάφος καταστράφηκε ολοσχερώς ενώ σοβαρές ζημιές υπέστη το αεροσκάφος των Κυπριακών Αερογραμμών, χωρίς να πάθουν οτιδήποτε οι επιβαίνοντες.

Σε οριακό σημείο οι σχέσεις Λευκωσίας - Καΐρου

Λίγο μετά το τέλος της μάχης, οι δύο Παλαιστίνιοι τρομοκράτες αφοπλίστηκαν και παραδόθηκαν στις κυπριακές αρχές. Δικάστηκαν και στις 4 Απριλίου 1978 καταδικάστηκαν σε θάνατο, ποινή η οποία αργότερα μετατράπηκε σε ισόβια φυλάκιση. Τελικά, το 1983 απελάθηκαν, ενώ ο Σαμί Κατάρ, με το όνομα Χετζάμπ Τζαμπαλά, σκοτώθηκε στις 11 Ιουλίου 1988 στη μαρίνα του Φλοίσβου, στο πλαίσιο τρομοκρατικής επίθεσης εναντίον του πλοίου «City of Poros». Εν μέσω εσωτερικών και διεθνών επικρίσεων για την απόφασή του να επέμβει στρατιωτικά στην Κύπρο, χωρίς εκ των προτέρων συνεννόηση με τη Λευκωσία, ο Αιγύπτιος πρόεδρος ισχυρίστηκε ότι η αποστολή των καταδρομών είχε αποφασιστεί σε συμφωνία με την κυπριακή κυβέρνηση.

Χαρακτήρισε «προδοτικό έγκλημα» την επίθεση εναντίον τους και χρησιμοποίησε σκληρή γλώσσα κατά του Κύπριου προέδρου: «Η Αίγυπτος ήταν η πρώτη χώρα που τον αναγνώρισε για να ενισχύσει τη θέση του σαν διάδοχος του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Τώρα όμως, μετά τον Μακάριο, δεν υπάρχει χώρος για πολιτικούς νάνους. Η αναγνώριση του κ. Κυπριανού από τη χώρα μας αποσύρεται από σήμερα». Ο Κύπριος πρόεδρος, ο οποίος επίσης δέχτηκε έσωθεν και έξωθεν επικρίσεις για τον τρόπο χειρισμού του ζητήματος, διέψευσε κατηγορηματικά τους ισχυρισμούς του Σαντάτ, εξέφρασε τη λύπη του για τους νεκρούς και έκανε λόγο για «παραβίαση της κυριαρχίας του κυπριακού κράτους» εκ μέρους της Αιγύπτου. Σχολίασε με

θλίψη την κατάσταση που είχε δημιουργηθεί στις διμερείς σχέσεις, δηλώνοντας: «Η Κύπρος έχει πολλά προβλήματα η ίδια και δεν έπρεπε η Αίγυπτος να της δημιουργήσει πρόσθετα». Φαίνεται ότι ο Αιγύπτιος πρόεδρος, τον οποίο ο κυπριακός Τύπος είχε αποκαλέσει «θρασύ εγκληματία του Καΐρου», προσπάθησε να μιμηθεί την επιτυχή επιχείρηση των Ισραηλινών στο αεροδρόμιο Εντεμπε στην Καμπάλα της Ουγκάντας, στις 4 Ιουλίου 1974, όταν με καταδρομική επιχείρηση οι Ισραηλινοί κατάφεραν να απελευθερώσουν Ισραηλινούς ομήρους και να εξουδετερώσουν την προσπάθεια των Ουγκαντέζων να τους ανακόψουν. Οι επιπτώσεις στο διπλωματικό πεδίο ήταν εξαιρετικά ανησυχητικές. Λιγότερο από τέσσερα χρόνια μετά την τουρκική εισβολή,

σε μια περίοδο κατά την οποία η διεθνής διπλωματική υποστήριξη στο Κυπριακό ήταν άκρως σημαντική, η Λευκωσία δεν είχε την πολυτέλεια απώλειας φίλων. Η κατάσταση έφτασε σε οριακό σημείο, αφού δημοσιογραφικές πληροφορίες έκαναν λόγο για ενδεχόμενη αναγνώριση εκ μέρους της Αιγύπτου του «εκκολλημένου τουρκοκυπριακού κρατιδίου» και εγκαθίδρυση διπλωματικών σχέσεων. Αποδείχθηκε, τέλος, ότι η εγγύτητα της Κύπρου στη Μέση Ανατολή την καθιστούσε πεδίο επίλυσης αραβοϊσραηλινών αλλά και ενδοαραβικών διαφορών, με απρόβλεπτες συνέπειες στην εξωτερική της πολιτική.

* Ο κ. Χαράλαμπος Αλεξάνδρου είναι διδάκτωρ Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Εξαιρετική η ευρωπαϊκή προοπτική της Κύπρου

Πέντε ομάδες μας θα βρεθούν στα προκριματικά των τριών ευρωπαϊκών διοργανώσεων

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΤΤΙΚΗ**

Από την ερχόμενη εβδομάδα θ’ αρχίσει η τελική φάση του συναρπαστικού ποδοσφαιρικού πρωταθλήματος 2021 –2022, στην οποία οι ομάδες της πρώτης εξάδας θα διεκδικήσουν τις θέσεις που μας αναλογούν στις τρεις ευρωπαϊκές διοργανώσεις. Για δεύτερη φορά στην ιστορία του κυπριακού ποδοσφαίρου (η πρώτη ήταν την σεζόν 2013 -2014), θα εκπροσωπηθούμε στην προκριματική φάση, με πέντε ομάδες μας. Η χώρα μας τερμάτισε κατά την περίοδο 2020-21 στην 15η θέση της ειδικής βαθμολογίας της UEFA και έτσι εξασφάλισε πέντε ευρωπαϊκά εισιτήρια.

Ο πρωταθλητής και ο δευτεραθλητής θα εξασφαλίσουν εισιτήριο για τα προκριματικά της κορυφαίας διασυλλογικής διοργάνωσης, το Champions League. Ο κυπελλούχος θα βρεθεί στα προκριματικά του Europa League, ενώ οι ομάδες που θα τερματίσουν στην 3η και 4η θέση στο πρωτάθλημα θα λάβουν εισιτήριο για τα προκριματικά του Europa Conference League.

Για πρώτη φορά ο πρωταθλητής μας έχει εξασφαλισμένη θέση στην φάση των ομίλων ακόμα και αν έχει δύο αποκλεισμούς στην προκριματική φάση! Θα εξηγήσουμε στην συνέχεια από πού απορρέει αυτό το «δώρο».

Η σημασία του κυπελλούχου

Αν δηλαδή κατακτήσει το κύπελλο ομάδα που θα τερματίσει μεταξύ 1ης και 3ης θέσης στο πρωτάθλημα, η ομάδα που στο πρωτάθλημα θα τερματίσει στην 3η θέση θα λάβει εισιτήριο για το Europa League, με την 4η και την 5η να πηγαίνουν στο Europa Conference League. Αν πάλι η ομάδα που θα τερματίσει στην 4η θέση στο πρωτάθλημά μας κατακτήσει το κύπελλο τότε ξεκινά αυτή απ’ το Europa League με τον 3ο και τον 5ο να πηγαίνουν στο Europa Conference League.

Το κίνητρο του πρωταθλητή

Στην περίπτωση του πρωταθλητή μας τα σενάρια είναι δυο και αυτό έχει να κάνει με την ομάδα που θα κατακτήσει φέτος το Champions League. Σε περίπτωση που η ομάδα που θα σπκώσει φέτος την κούπα στο Champions League εξασφαλίζει θέση στους ομίλους της νέας χρονιάς απ’ το πρωτάθλημά της, τότε ο πρωταθλητής μας ξεκινά απ’ τον 3ο προκριματικό γύρο. Με αποκλεισμό παίζει στα play off του Europa League, και με αποκλεισμό από εκεί στους ομίλους του Europa Conference League. Με λίγα

Με τα νέα δεδομένα, είναι εφικτό να συμμετέχουν τουλάχιστον τρεις κυπριακές ομάδες σε ευρωπαϊκούς ομίλους

Για πρώτη φορά ο πρωταθλητής έχει εξασφαλισμένη θέση στην φάση των ομίλων ακόμα και αν έχει δύο αποκλεισμούς στην προκριματική φάση!

λόγια έχει εξ αρχής εξασφαλισμένη μια θέση σε ευρωπαϊκό όμιλο!

Αν όμως φέτος το Champions League κατακτήσει ομάδα που δεν θα εξασφαλίζει συμμετοχή στους ομίλους της νέας χρονιάς απ’ το πρωτάθλημά της, τότε ο πρωταθλητής μας θα ξεκινήσει απ’ τον 2ο προκριματικό γύρο, με αποκλεισμό θα πηγαίνει στον 3ο του Europa League και με νέο αποκλεισμό στα play off του Europa Conference League. Με λίγα λόγια θα χρειαστεί μόνο μια πρόκριση για να εξασφαλίσει θέση σε όμιλο. Θα πρέπει όμως να σημειώσουμε ότι είναι ελάχιστες οι πιθανότητες να κατακτήσει το Champions League, ομάδα που δεν θα εξασφαλίσει συμμετοχή στους ομίλους της νέας χρονιάς απ’ το πρωτάθλημά της.

Πολύ σπάνια συμβαίνει ομάδα που κατακτά το Champions League να μην εξασφαλίζει θέση στους ομίλους

της νέας χρονιάς απ’ το πρωτάθλημά της. Για να γίνει αντιληπτό αυτό, φθάνει να σημειώσουμε πως τελευταία φορά που κατέκτησε το Champions League ομάδα που δεν εξασφάλισε θέση στους ομίλους απ’ το πρωτάθλημά της, ήταν την περίοδο 2011-12, όταν τότε η Τσέλσι σήκωσε την κούπα αλλά τερμάτισε στην 6η θέση στο πρωτάθλημά της.

Πρόκριση και όμιλοι

Οι ευρωπαϊκές περιπέτειες για την ομάδα που θα τερματίσει στη 2η θέση του πρωταθλήματος ξεκινούν απ’ τον δεύτερο προκριματικό του Champions League και το μονοπάτι των μη πρωταθλητών. Εκεί θα αντιμετωπίσει μια εκ των δευτεραθλητών Ουκρανίας, Αυστρίας, Τουρκίας, Σκωτίας και Δανίας. Με πρόκρισή της στον 3ο προκριματικό κλειδώνει θέση στους ομίλους του Europa League (καθώς η UEFA αποφάσισε ότι οι δευτεραθλητές που αποκλείονται απ’ τον 3ο προκριματικό του Champions League πάνε μεμιάς στους ομίλους του Europa), ενώ αν αποκλείεται απ’ τον 2ο προκριματικό γύρο του Champions League, συνεχίζει στον 3ο προκριματικό του Europa League και με νέο αποκλεισμό στα play off του Europa Conference League. Με λίγα λόγια μια οποιαδήποτε πρόκριση του δευτερα-

θλητή μας θα τον βρει σε ομίλους είτε του Europa League, είτε του Europa Conference League.

Για σκοπούς απλοποίησης και κατανόησης θεωρούμε πως ο κυπελλούχος μας θα ξεκινήσει απ’ τους προκριματικούς του Europa League. Αν τελικά όμως ο πρωταθλητής ή ο δευτεραθλητής κατακτήσει το κύπελλο, θα υπάρξουν αλλαγές στα ευρωπαϊκά εισιτήρια, τις οποίες εξηγήσαμε πιο πάνω.

Ο κυπελλούχος λοιπόν ξεκινά απ’ τον 3ο προκριματικό γύρο του Europa League. Σε περίπτωση αποκλεισμού θα βρεθεί στα play off του Europa Conference League, και θα έχει εκεί την τελευταία του ζαριά για ομίλους. Επί της ουσίας ακόμη μια ομάδα μας θα ψάχνει μια πρόκριση για να βρεθεί σε ομίλους.

Οι άλλες δυο ομάδες που θα εξασφαλίσουν ευρωπαϊκό εισιτήριο θα ξεκινήσουν απ’ τον 2ο προκριματικό γύρο του Conference League. Δύσκολο το έργο τους αφού για να βρεθούν στους ομίλους της διοργάνωσης δεν επιτρέπονται λάθη και θα χρειαστούν τρεις σερί προκρίσεις. Σε αυτή τη διοργάνωση με λίγη τύχη μπορεί να βρεις βατούς αντιπάλους σε κάθε γύρο, αν όμως είσαι άτυχος δεν αποκλείεται να βρεις και αντίπαλο επιπέδου Europa ή και Champions League.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Πυρπολούν την ατμόσφαιρα

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗ**

Κάποιοι παράγοντες και εκπρόσωποι Τύπου εταιρειών στο χώρο του ποδοσφαίρου, (δυστυχώς δεν αποτελούν μειοψηφία όπως γίνεται αντιληπτό), αρέσκονται ιδιαίτερα τελευταίως στο να πυρπολούν την ατμόσφαιρα και να συντηρούν την αντιπαλότητα, με «εμπρηστικές» δηλώσεις, απαξιωτικούς χαρακτηρισμούς και αντιλήψεις περασμένων δεκαετιών.

Αναφέρονται στον αντίπαλο, les και είναι ο μεγάλος «εχθρός», ενώ η διαιτησία, ως εύκολος στόχος, σταθερά βάλλεται σχεδόν από όλους με βαρύ πυροβολικό. Στον όρο «διαιτησία», περιλαμβάνεται και ό,τι έχει να κάνει με το VAR. Μάλιστα επειδή το VAR είναι καινούριο φρούτο, το να τα κάνουν κανείς σε αυτούς που χειρίζονται το συγκεκριμένο μηχανισμό ίσως να αποτελεί και «μοντερνιά» για κάποιους.

Μέσα σε μια περίοδο που ζήσαμε την εν ψυχρώ δολοφονία του 19χρονου Αλκη Καμπανού στη Θεσσαλονίκη από ένα τσούρμιο ανθρωπόμορφο τέρατα- με την ευκαιρία να τονίσω ότι όλοι αυτοί θα πρέπει να σαπίσουν εκεί που τους αξίζει, στη φυλακή- έχουμε φθάσει σε ριακικό σημείο, σε σημείο που φοβίζει πολύ. Έχουμε ακούσει πρόεδρο σωματείου – ναι, πρόεδρο σωματείου και όχι κάποιον φανατίδα από τον όχλο στην κερκίδα- να λέει ότι «δεν θέλουμε αυτόν τον διαιτητή στα παιχνίδια της ομάδας μας και η ευθύνη για την ασφάλειά του σε περίπτωση που οριστεί ξανά, θα ανήκει σε αυτούς που ορίζουν»!

Έχουμε δει ανακοίνωση σωματείου-ναι σωματείου και όχι οργισμένων οργανωμένων οπαδών – να καταδικάζει τον πετροβολισμό στο λεωφορείο της αντίπαλης ομάδας και στο ίδιο κείμενο να στοχοποιεί ποδοσφαιριστή της αντίπαλης ομάδας που όντως φέρθηκε με ηλίθιο τρόπο. Μια...εξίσωση αδιανόητη.

Οι εμπρηστικές και απαξιωτικές δηλώσεις/ανακοινώσεις παραγόντων και ομάδων δεν συμβάλλουν στη δημιουργία κλίματος βελτίωσης στο ποδόσφαιρο και ασφάλειας στα γήπεδα. Δεν βοηθούν στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της bias και της επιστροφής των φιλάθλων και των οικογενειών στις εξέδρες. Συντελούν μονάχα στην όξυνση και στην καλλιέργεια περαιτέρω απαξίωσης του αθλήματος.

Ένας σωστός παράγοντας, η μια σωστή εταιρεία πρέπει να παρεμβαίνει όταν υπάρχει λόγος. Έτσι προστατεύεται η ομάδα. Για όσους τους αρέσει να φωνάζουν, καλό είναι να μετρούν τα λόγια τους ώστε να μην εκτίθενται! Το χειρότερο όμως είναι ότι γίνονται πολύ επικίνδυνοι όχι μόνο για το αθλητισμό, αλλά για το κοινωνικό σύνολο.

This is ΚΟΠ!

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ**

Ένας αγώνας αναβάλλεται για λόγους που κανείς, είτε από τις δύο ομάδες, είτε από τη διοργανώτρια αρχή, δεν ευθύνεται. Σε μια φυσιολογική κατάσταση, μια ποδοσφαιρική ομοσπονδία βάζει κάτω κάποια απλά δεδομένα, τότε προηγούνται και τότε ακολουθούν αγωνιστικές υποχρεώσεις των δύο ομάδων που επιπράζονται και ορίζει ξανά τη διεξαγωγή του αγώνα.

Στη χώρα μας και στην ποδοσφαιρική μας ομοσπονδία, σε μια ανάλογη περίπτωση, αρχίζει το πανηγύρι. Πότε επιθυμεί να αγωνιστεί η μία ομάδα και πότε άλλη; Γιατί ο ένας έτσι και ο άλλος κάτω διαφορετικό και με γνώμονα πάντα το δικό τους συμφέρον. Η απόφαση ανήκει στην εκτελεστική επιτροπή της ΚΟΠ, η εκτελεστική όμως ανήκει ουσιαστικά στις ομάδες, αφού τα μέλη της είναι οι εκπρόσωποι των σωματείων. Και το... πάρτι συνεχίζεται.

Το πρόσφατο παράδειγμα του... μίνι σίριαλ για τον ορισμό του επαναληπτικού αγώνα κυπέλλου ΑΕΛ – Απόλλωνα, αποτέλεσε μία ακόμη επιβεβαίωση του λανθασμένου τρόπου, βάσει το οποίου η ΚΟΠ λειτουργεί σε τέτοια θέματα. Της λανθασμένης φιλοσοφίας σε τέτοιους είδους θέματα, στην οποία προτεραιότητα αποτελεί η τακτική να έχουμε όλους ή σχεδόν όλους ικανοποιημένους, μην κακοφανεήσουμε κάποιους και ειδικά τις μεγάλες δυνάμεις του χώρου. Ανάλογες, ιστορίες, εντάσεις και συζητήσεις αρκετών ημερών είχαμε και στο παρελθόν, για θέματα που είναι απλά και εύκολη λογικά θα ανέμενε κάποιος τη διαχείρισή τους, από τους ανθρώπους που καθορίζουν πολλά με τις αποφάσεις τους.

Τι πιο απλό, αναλόγως του πότε αγωνίζονταν πριν τις διαθέσιμες ημερομηνίες οι δύο ομάδες και πότε θα μπορούσαν να οριστούν οι επόμενοι τους αγώνες να έπαιρνε μια απόφαση η ΚΟΠ, άμεσα και έγκαιρα. Τι πιο απλό, με τα ίδια ποδοσφαιρικά κριτήρια, τα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής να κατέλγαν σε μια εισήγηση, Τρίτη ή Πέμπτη. Αν οι πληροφορίες περί εισήγησης κάποιων το θέμα να τεθεί σε κλήρωση ευσταθούν, από μόνη της η ηγεσία της ΚΟΠ θα έπρεπε να ζητήσει από κάποια σωματεία την αντικατάσταση των εκπροσώπων τους! Και τι να περιμένει κάποιος από τους ίδιους ανθρώπους σε πιο σοβαρά θέματα.

Πάλι καλά που η Αστυνομία μας έκανε το κατίρι και με την απαραίτητη μετακίνηση του αγώνα κατά δύο ώρες, έγινε εφικτή η διεξαγωγή του, όπως αρχικά ήταν προγραμματισμένους. Διαφορετικά ακόμη θα συζητούσαμε και αναλόγως της οποίας απόφασης θα ψάχναμε συμμαχίες, συμπαίγνιες και σκοπιμότητες. Φυσιολογικό για ένα τόσο σημαντικό θέμα...

Διαιτησία - απολογισμός

Για την άποψη του κυρίου Μάτζιτς, ότι ουδέν λάθος παρατηρήθηκε στις φάσεις που το VAR αξιολόγησε σε δώδεκα αγώνες δύο αγωνιστικών, ο καθένας δικαιούται να διαλέξει, να γελάσει ή να κλάψει. Αν’ εκεί και πέρα, η απλή αναφορά σε ανάλογες περιπτώσεις απολογισμού για διαιτησία και VAR, με απλούς αριθμούς, τόσες φάσεις, τόσα λάθη και τόσα σωστά, ούτε εξυπηρετεί, ούτε λέει κάτι. Και καλύτερα να εγκαταλειφθεί η συγκεκριμένη τακτική. Δεν βοηθά, απεναντίας η «ανωνυμία» φάσεων, περισσότερη προκατάληψη δημιουργεί.

Κόρνερ και τιμωρία...

Εκεί και όπου ο φακός είναι αδιάφυστος κριτής, εκεί και όπου δεν χωρά αμφιβολία ή αμφισβήτηση, το πειθαρχικό παράπτωμα ενός ποδοσφαιριστή, θα ανέμενε κάποιος την παραδειγματική του τιμωρία, πρώτα και κύ-

ρια από την ίδια την ομάδα του. Την ομάδα, την ιστορία της οποίας προσβάλλει μια άσεμνη χειρονομία, ενέργεια, δήλωση ή βρισιά. Αυτό που σίγουρα δεν θα ανέμενε κάποιος, είναι την προσπάθεια υπεράσπισης ή συγκάλυψης, από πλευράς των ομάδων. Την προσπάθεια να πειστεί η κοινή γνώμη πως το μαύρο είναι άσπρο και γενικότερα την κοροϊδία. Γιατί όταν τα πράγματα θα ξεφύγουν, όταν οι συνέπειες δεν θα περιορίζονται στην απουσία ποδοσφαιριστών από δύο αγώνες, καμιά γωνιά του κόρνερ δεν θα είναι αρκετή να μας χωρέσει και να μας γλιτώσει...

Μπράβο στην Αναγέννηση

Το πρώτο τρόπαιο στην ιστορία της πανηγύρισε την περασμένη Κυριακή η Αναγέννηση Γερμασόγειας, κατακτώντας το Κύπελλο ΟΠΑΠ Γυναίκων, με νίκη επί της ΑΕΛ με 63-55. Δεν είναι λίγο πράγμα για μια ομάδα να παίρνει τον πρώτο της τίτλο. Αυτό, δεν

έγινε από τη μια μέρα στην άλλη. Ήταν μια δουλειά χρόνων, που απέδωσε καρπούς τώρα. Ο κόουτς Ηρακλής Πιττάκας είναι ο πρωτομάστορας της επιτυχίας, που δεν αποκλείεται να έχει συνέχεια. Η Αναγέννηση διεκδικεί και το πρωτάθλημα.

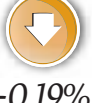
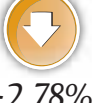
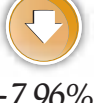
Ακόμη περιμένουν...

«Ό,τι εξαρτάται από την Ομόνοια το προχωρούμε. Περιμένουμε να εκδοθούν οι άδειες, δώσαμε μια εγγυητική στον Δήμο Γερίου. Είμαστε στην Κύπρο, όλα καθυστερούν σε αυτό το κομμάτι. Προσπαθούμε να τα πιέσουμε, προετοιμαζόμαστε και με τις διαδικασίες που πρέπει να κάνουμε στον ΚΟΑ. Δεν εξαρτώνται όλα από εμάς. Θέλουμε να κάνουμε το «Ηλίας Πούλλος» στολίδι για το κυπριακό ποδόσφαιρο». Αυτά δήλωσε στον ΣΠΟΡ 95 τη περασμένη Τρίτη ο πρόεδρος της Ομόνοιας Μάριος Αργυρίδης για το θέμα της ολικής ανακατασκευής του προπονητικού κέντρου

της ομάδας. Υπενθυμίζεται ότι η Ομόνοια υπέβαλε αίτηση στο Τμήμα Πολεοδομίας και Οικίσεως για χορήγηση πολεοδομικής άδειας για να αρχίσει το έργο ανακατασκευής του αθλητικού κέντρου στις 14 Μαρτίου 2019!

Εμπλεξες κύριε Μάτζιτς

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Διαιτησίας της ΚΟΠ Μίλοραντ Μάτζιτς έχει προκάλει σε συνάντησή τους Προέδρους των ομάδων Α' Κατηγορίας. Η πρόσκληση αφορά αυστηρά Προέδρους και θα πραγματοποιηθεί την ερχόμενη Τρίτη, 1η Μαρτίου. Θα συζητηθούν τρέχοντα θέματα διαιτησίας, σε συνέχεια της προηγούμενης συνάντησης που είχε πραγματοποιηθεί μεταξύ του κ. Μάτζιτς και των Προέδρων στις αρχές Φεβρουαρίου. Τι θα συζητήσουν ρε παιδιά; Θέματα κανονισμών; Κύριε Μάτζιτς, τώρα που έχεις καταλάβει πού έμπλεξες ...ξέμπλεξε. Αν τα καταφέρεις.

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	ΕΚΤ	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. -2,25%								
		Χ.Α. -3,01%	-0,40%	-0,19%	-2,78%	-7,96%	ΕΚΤ Σκέψεις για παράταση QE και αύξηση των επιτοκίων Σελ. 9	3,11%	-1,01%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΣΕ ΤΡΟΦΙΜΑ ΚΑΙ ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ

Νέο κύμα ακρίβειας φέρνει η ρωσική εισβολή

Φωτιά στις τιμές της ενέργειας έβαλε η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Η ευρωπαϊκή τιμή αναφοράς του φυσικού αερίου εκτοξεύθηκε στα 114 ευρώ/MWh, ενώ το πετρέλαιο έσπασε το φράγμα των 100 δολ./βαρέλι. Οι τιμές σιτηρών και άλλων αγροτικών προϊόντων καταγράφουν ρεκόρ. **Σελ. 7, 8, 10**

ΜΕ ΠΡΟΣΟΧΗ Η ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΟΥΣ

Στρατηγικές κινήσεις για ακίνητα τραπεζών

Με προσοχή θα πρέπει να γίνει η διάθεση των ακινήτων από τις τράπεζες, τονίζουν παράγοντες της αγοράς. Στόχος, όπως αναφέρουν, είναι να μην χαλάσει η αγορά με χαμηλές τιμές και υπερηρροσφορά, αλλά και να μειωθεί το απόθεμα που έχουν στους ισολογισμούς τους οι τράπεζες. **Σελ. 3**

ΕΛΛΑΔΑ

Αυξημένη η ζήτηση για στεγαστικά δάνεια

Προάγγελος νέων αυξήσεων των τιμών πώλησης κατοικιών αποτελεί η συνεχής αύξηση της ζήτησης. Αυτό αποτυπώνεται στην αγορά στεγαστικής πίστης, όπου οι χορηγήσεις δανείων κινούνται ανοδικά, με τις εκτιμήσεις να κάνουν λόγο για 1,2 δισ. ευρώ νέων στεγαστικών δανείων το 2022. **Σελ. 12**

Οχυρωμένες οι κυπριακές τράπεζες

Δεν ανησυχούν από τις κυρώσεις που επιβλήθηκαν στη Ρωσία – Παρακολουθούν οι επόπτες

Οι κυπριακές τράπεζες δεν φαίνεται να αντιμετωπίζουν συγκεκριμένο πρόβλημα από τις κυρώσεις που έχουν επιβληθεί στη Ρωσία λόγω της εισβολής στην Ουκρανία. Τα μηνύματα που λαμβάνονται στο παρόν στάδιο είναι

πως τράπεζες που είναι συνδεδεμένες είτε μετοχικά, είτε με μεγάλη έκθεση σε καταθέσεις στη Ρωσία βρίσκονται μεν στα ραντάρ των εποπτών, την ίδια ώρα όμως τονίζεται ότι δεν διατρέχουν κάποιο συγκεκριμένο

κίνδυνο. Όπως δήλωναν στην «Κ» τραπεζικές πηγές, οι τράπεζες είναι σήμερα απογαλακτισμένες σε σχέση με τη σύνδεσή τους με τη Ρωσία, η κατάσταση όμως είναι μεταβαλλόμενη και δεν είναι δυνατόν να προβλεφθεί

η επίπτωση από καινούργιες κυρώσεις.

Πάντως, μετά και την απόφαση της RCB Bank να μεταβιβάσει τις μετοχές της ρωσικής VTB Bank σε δύο αμιγώς κυπριακές εταιρείες που διοικούνται από

μέλη του διοικητικού συμβουλίου της, ο όποιος κίνδυνος αιωρείτο, έχει απομακρυνθεί αρκετά. Το χειρότερο σενάριο για όλα τα κράτη και όχι μόνο για την Κύπρο, είναι να επιβληθούν κυρώσεις σε επίπεδο «SWIFT». **Σελ. 3**

Πολυεθνικές αναστέλλουν τη λειτουργία τους στην Ουκρανία

Κραδασμούς από τη Wall Street μέχρι τη Σαγκάη προκάλεσε η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, με τους επενδυτές να επιστρέφουν και πάλι στα ασφαλή καταφύγια των κρατικών ομολόγων και του χρυσού. Την ίδια ώρα σε αναστολή των δραστηριοτήτων τους στην Ουκρανία αποφασίζουν να προχωρήσουν η μία εταιρεία μετά την άλλη, στον απόηχο της αβεβαιότητας που επικρατεί στις διεθνείς αγορές. Σύμφωνα με δημοσίευμα του Reuters, η δανέζικη εταιρεία ζυθοποιίας Carlsberg και η εταιρεία εμφιάλωσης Coca-Cola ανέστειλαν τη λειτουργία των εργοστασίων τους στην Ουκρανία, ενώ εταιρείες που κατασκευάζουν προϊόντα από κινητήρες για τζετ έως ημιαγωγούς προειδοποίησαν για προβλήματα στις προμήθειες βασικών πρώτων υλών. **Σελ. 11**

Το ουκρανικό καθυστερεί το άνοιγμα ξενοδοχείων

Συνέντευξη Χρ. Αγγελίδη

Οι εξελίξεις στο ουκρανικό αναπόφευκτα θα επηρεάσουν το τουριστικό ρεύμα από Ρωσία και Ουκρανία, αναφέρει ο πρόεδρος του ΠΑΣΥΔΙΣΕ Χρίστος Αγγελίδης. Προσθέτει ότι το άνοιγμα αρκετών ξενοδοχειακών μονάδων μπήκε στην αναμονή, ενώ δεν αποκλείει το ενδεχόμενο αύξησης της τιμής των εισιτηρίων. Αναφέρεται στην έλλειψη προσωπικού και στα άλλα προβλήματα που αντιμετωπίζει η τουριστική βιομηχανία. **Σελ. 4**

Νέα παράταση για το εθνικό πάρκο Ακάμα

Θα λειτουργήσει το 2023

Παράταση για το πρώτο εξάμηνο του 2023 παίρνει η λειτουργία του εθνικού πάρκου Ακάμα. Το πάρκο αναμενόταν να λειτουργήσει στο τέλος του 2022. Ωστόσο, παρατηρήθηκαν καθυστερήσεις σε διαδικασίες αδειοδότησης. **Σελ. 5**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Κλιματική αλλαγή και ο ρόλος των Κεντρικών Τραπεζών

Οι πρόσφατες εξελίξεις επιβεβαιώνουν ότι, χωρίς συντονισμένες προσπάθειες για τη λήψη πρόσθετων δραστικών μέτρων με στόχο την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής σε παγκόσμιο επίπεδο, ο κίνδυνος περιβαλλοντικών καταστροφών είναι ορατός. Επιβεβαιώνουν, επίσης, ότι η περίοδος μετάβασης από τις συμβατικές μορφές ενέργειας σε ανανεώσιμες πηγές, θα είναι γεμάτη προκλήσεις. Εμφανείς είναι οι επιπτώσεις στις ενεργειακές τιμές, στον πληθωρισμό και κατ'επέκταση στα νοικοκυριά, ιδιαίτερα στις χαμηλές εισοδηματικές τάξεις.

Οι Κεντρικές Τράπεζες είναι σε θέση να διευκολύνουν αυτή τη μετάβαση, είτε άμεσα, μέσω του προγράμματος αγοράς περιουσιακών στοιχείων με τρόπο που να λαμβάνει υπόψη τις κλιματικές επι-

πτώσεις, είτε έμμεσα, μέσω μέτρων με εποπτικό χαρακτήρα.

Στο πλαίσιο των εποπτικών μέτρων, περιλαμβάνεται ως βασικό εργαλείο η διενέργεια εξειδικευμένων ελέγχων αντοχής με στόχο τον εντοπισμό του βαθμού της έκθεσης των εμπορικών τραπεζών στους κινδύνους της κλιματικής αλλαγής. Ήδη, η ΕΚΤ έχει δρομολογήσει ελέγχους αντοχής, οι οποίοι περιλαμβάνουν και τις κυπριακές τράπεζες. Τα αποτελέσματα αναμένονται τον Ιούνιο του 2022 και θα αξιοποιηθούν στο διάλογο με τις τράπεζες για την υπόδειξη λήψης μέτρων και θα αγγίζουν θέματα, που αφορούν το δανειακό τους χαρτοφυλάκιο αλλά και θέματα διακυβέρνησης.

Η εμπλοκή των Κεντρικών Τραπεζών σε θέματα που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή αποτελεί

αδήριτη αναγκαιότητα, αλλά περιέχει κινδύνους στρεβλώσεων, που πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη. Όσον αφορά την ΕΚΤ, στο παρόν στάδιο η δραστηριοποίηση της περιορίζεται στο πλαίσιο της παραδοσιακής της αποστολής. Ωστόσο, στο μέλλον είναι πιθανόν να ζητηθεί η διαφοροποίηση του πλαισίου που διέπει την αποστολή της, ώστε να διευκολυνθεί η επίτευξη των στόχων για μείωση της έκθεσης των τραπεζών στους κινδύνους της κλιματικής αλλαγής.

Σε μεταγενέστερο στάδιο, η έκθεση των τραπεζών σε ρυπογόνες δραστηριότητες, θα συνεπάγεται υποχρεωτικές εποπτικές επιβαρύνσεις, υπό τη μορφή πρόσθετων κεφαλαίων. Οι εμπορικές τράπεζες καλούνται να διαδραματίσουν κομβικό ρόλο, κυρίως μέσω της έγκαιρης προσαρμογής του δανειακού

τους χαρτοφυλακίου προς όφελος δραστηριοτήτων που συνεπάγονται μείωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Βασικοί τομείς που θα χρειαστούν χρηματοδότηση περιλαμβάνουν την παραγωγή ενέργειας και τις μεταφορές.

Παράλληλα, νευραλγικοί τομείς για την κυπριακή οικονομία, όπως οι κατασκευές και ο τουρισμός, θα απαιτήσουν κεφάλαια για να προσαρμοστούν ομαλά στις νέες συνθήκες. Σημαντικά στοιχεία τέτοιων επενδύσεων είναι γνωστά υπό την επωνυμία κυκλική οικονομία και περιλαμβάνουν τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και πρώτων υλών που είναι φιλικές προς το περιβάλλον, καθώς και την υποχρεωτική επισκευή και ανακύκλωση προϊόντων. Οι συνολικές δημόσιες και ιδιωτικές δαπάνες που υπολογίζεται να απαιτηθούν ανέρ-

χονται σε τουλάχιστον 3% του ΑΕΠ σε διεθνές επίπεδο. Γι' αυτό, πέραν της χρηματοδότησης μέσω τραπεζών, έχουν αναπτυχθεί νέα χρηματοδοτικά εργαλεία που συνήθως παίρνουν τη μορφή εξειδικευμένων ταμείων.

Συμπερασματικά, η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής θα είναι δύσκολη και χρονοβόρα και απαιτεί, πέραν της απαραίτητης δραστηριοποίησης των κυβερνήσεων, την έγκαιρη και αποφασιστική προσαρμογή του τραπεζικού και του ευρύτερου χρηματοδοτικού τομέα.

Ο Ανδρέας Χαραλάμπους είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών. Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι διευθυνών σύμβουλος της Pricewaterhouse Coopers Investment Services.

Κυπριακή αγορά ακινήτων & ανάπτυξης γης

Ανασκόπηση για το 2021

Η έκδοση είναι διαθέσιμη
στην αγγλική γλώσσα

ΑΝΑΛΥΣΗ
BLOOMBERG

Ασφαλές καταφύγιο το κινεζικό γουάν

Καθώς οι διεθνείς αγορές κλονίζονται από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, το γουάν ξεχωρίζει επιδεικνύοντας ιδιαίτερη αντοχή. Τα μεγαλύτερα χρηματιστήρια του κόσμου υφίστανται κραδασμούς και τα νομίσματα, από το ευρώ μέχρι το γουόν της Κορέας, υποχωρούν. Το γουάν, όμως, έχει πάρει την ανιούσα και από τη στιγμή που ο Ρώσος πρόεδρος έδωσε εντολή για αποστολή στρατευμάτων στην Ουκρανία βρίσκεται κοντά στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων τεσσάρων ετών.

Βρίσκεται κοντά στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων τεσσάρων ετών.

«Το γουάν αντιμετωπίζεται από τους επενδυτές ως ασφαλές καταφύγιο σε όλη τη διάρκεια της κρίσης στην Ουκρανία», σχολιάζει ο Κουν Γκοκ, επικεφαλής του τομέα ασιατικών ερευνών στην Australia & New Zealand Banking Group, που εκτιμά επίσης ότι οι κινεζικοί τίτλοι θα επιδεικνύουν αντοχή ακόμη και όταν θα βλέπουμε μαζικές πωλήσεις αμερικανικών τίτλων, επειδή «υπάρχει η προοπτική περαιτέρω χαλάρωσης της νομισματικής πολιτικής του Πεκίνου που θα τονώσει την ανάπτυξη της κινεζικής οικονομίας».

Το γουάν αποκτά το καθεστώς ασφαλούς καταφύγιου ακριβώς επειδή η κινεζική ηγεσία καταβάλλει προσπάθειες για να τονώσει την οικονομική ανάπτυξη. Τα ομόλογα του κινεζικού δημοσίου, που στη διάρκεια του περασμένου έτους προσείλκυσαν κεφάλαια ύψους 91 δισ. δολαρίων, αρχίζουν να αντιμετωπίζονται ως επένδυση εναλλακτική των ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου. Οπως επισημαίνουν αναλυτές που μίλησαν χτες στον κινεζικό Τύπο, το κινεζικό νόμισμα επιδεικνύει σχετικά χαμηλή αστάθεια τελευταία και σταθερά ισοτιμία, που το καθιστά πιο ελκυστικό. Έτσι ενδέχεται να σημειώσει περαιτέρω ανοδική πορεία φτάνοντας τα 6,3 γουάν προς ένα δολάριο. Για την

ακρίβεια, η είδηση της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία οδήγησε αρχικά το κινεζικό νόμισμα σε υποχώρηση έναντι του δολαρίου, όπως και όλα τα νομίσματα του κόσμου. Ήταν όμως μικρότερη η υποχώρησή του σε σύγκριση με εκείνη άλλων νομισμάτων και στη συνέχεια ενισχύθηκε.

Στην πραγματικότητα υπάρχει κίνδυνος να ενισχυθεί υπερβολικά το γουάν και να εξελιχθεί σε υπερβολικά ισχυρό για τη Λαϊκή Τράπεζα της Κίνας, που στην περίπτωση αυτή ενδέχεται να καταφύγει σε παρέμβαση στην αγορά συναλλάγματος. Ένα τέτοιο ενδεχόμενο, μια τέτοια απειλή, υπονομεύει την προοπτική του κινεζικού νομίσματος να εξελιχθεί σε αξιόπιστο ασφαλές καταφύγιο. Σε ό,τι αφορά την απόφαση της Κίνας να προχωρήσει μόνον σε μερική απελευθέρωση των κινήσεων κεφαλαίου, προδίδει πως στην πραγματικότητα η διαδικασία μετασχηματισμού της παραμένει σε εξέλιξη, όπως επισημαίνει η Τράπεζα Κοινοπολιτείας της Αυστραλίας.

Το κινεζικό νόμισμα αναμένεται, άλλωστε, να υποστεί πιέσεις και από το γεγονός ότι η πολιτική της Λαϊκής Τράπεζας της Κίνας αποκλίνει σημαντικά από εκείνη των άλλων μεγάλων κεντρικών τραπεζών οι οποίες αυξάνουν τα επιτόκια και στρέφονται γενικότερα σε περιοριστική πολιτική.

Όπως σχολιάζει ο Χουάνγκ Γκπίνγκ, καθηγητής Οικονομικών στο Πανεπιστήμιο του Πεκίνου και πρώην μέλος της επιτροπής νομισματικής πολιτικής στη Λαϊκή Τράπεζα της Κίνας, «η οικονομία της Κίνας υπέστη κάποιους κραδασμούς εδώ και λίγους μήνες, αλλά οι Αρχές επέδειξαν μεγάλη αποφασιστικότητα στην προσπάθειά τους να τη σταθεροποιήσουν από τα τέλη του περασμένου έτους». Ο ίδιος οικονομολόγος παραδέχεται πως δεν μπορεί κανείς να συγκρίνει το γουάν με το αμερικανικό δολάριο. Υπογραμμίζει, ωστόσο, πως αυτή η αποφασιστικότητα των κινεζικών αρχών «ενδεχομένως κάνει τους επενδυτές να πιστεύουν πως τα περιουσιακά στοιχεία που είναι σε γουάν, συμπεριλαμβανομένων των κρατικών ομολόγων, έχουν κάποιες ιδιότητες ασφαλούς καταφυγίου».

ΔΗΚΤΗΣ

Χωρίς προηγούμενο

Η ρωσική επίθεση στην Ουκρανία υπήρξε συντριπτική και αιφνιδιαστική, γεγονός που αναγκάζει την ΕΕ να προχωρήσει σε αυστηρές κυρώσεις δοκιμάζοντας τα όρια αντοχής της ρωσικής οικονομίας. Σύμφωνα με την Επικεφαλής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η ΕΕ θα «παγώσει» τα περιουσιακά στοιχεία των Ρώσων και θα τερματίσει την πρόσβαση των ρωσικών τραπεζών στις χρηματοοικονομικές αγορές της Ευρώπης για να τιμωρήσει τη Ρωσία. Στο πακέτο κυρώσεων περιλαμβάνεται επίσης έλεγχος στις εξαγωγές τεχνολογικών προϊόντων της Ρωσίας, συμπεριλαμβανομένων τεχνολογιών που σχετίζονται με τους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών. Σύμφωνα με την πρόεδρο της Κομισιόν, οι κυρώσεις είναι χωρίς προηγούμενο και στοχεύουν στην αποδυνάμωση της ρωσικής οικονομίας και της ικανότητάς της να εκμοντερνιστεί.

Απουσία ομοφωνίας

Αν και το μέτρο αποκοπής των ρωσικών τραπεζών από το SWIFT ως μέρος των κυρώσεων φαίνεται να είναι επιθυμητό από τις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο, δεν τίθεται επιτακτικά καθώς δεν φαίνεται να υπάρχει ομοφωνία από ευρωπαϊκές πλευράς για την εφαρμογή του. Σε περίπτωση που θα γινόταν, η Ρωσία θα μπορούσε να απωλέσει όλα τα έσοδα από τις διεθνείς πωλήσεις πετρελαίου και φυσικού αερίου που αντιστοιχούν στο 40% των ρωσικών εσόδων.

Ανοδική διάσπαση

Η πολυαναμενόμενη ανοδική διάσπαση του φράγματος των 100 δολαρίων το βαρέλι πραγματοποιήθηκε μετά την εκδήλωση της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία. Η τιμή του πετρελαίου ανά βαρέλι καταγράφηκε στα 105 δολάρια, καθώς η Ρωσία είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος εξαγωγέας αργού πετρελαίου στον κόσμο. Η συγκεκριμένη τιμή είναι η υψηλότερη από το 2014 οπότεν το πετρέλαιο είχε κινηθεί πάνω από τα 100 δολάρια το βαρέλι, προσεγγίζοντας τα 115 δολάρια το βαρέλι. Αύξηση 40% καταγράφηκε και στις τιμές του φυσικού αερίου λόγω του ότι η Ρωσία είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας φυσικού αερίου στον κόσμο. Τα προβλήματα στις μετακινήσεις των καταναλωτών και στη θέρμανση μόλις έχουν ξεκινήσει με τους αναλυτές να παρακολουθούν με κομμένη την ανάσα τη συνέχεια, η οποία αναμένεται να πληξει πρώτα και κύρια το χαμηλό και μεσαίο εισόδημα.

Πλήρης αποκοπή

Η Βρετανία μέσω του πρωθυπουργού της Μπόρις Τζόνσον ανακοίνωσε κυρώσεις κατά της Ρωσίας που χαρακτηρίζονται ως πρωτοφανείς καθώς, μεταξύ άλλων, έχουν σκοποποιηθεί

Η προσπάθεια της Δύσης να επιβάλει κυρώσεις στη Ρωσία, αν και εντυπωσιακή, δεν εξασφάλισε την απαιτούμενη ομοφωνία για να γίνει και ουσιαστική.

100 Ρώσοι ιδιώτες. Σύμφωνα με την απόφαση της βρετανικής κυβέρνησης, η περιουσία των Ρώσων «παγώνει» ενώ έχει απαγορευθεί η πρόσβαση των ρωσικών τραπεζών -συμπεριλαμβανομένης της VTB bank- στις βρετανικές τράπεζες και το βρετανικό χρηματοπιστωτικό σύστημα. Αυτό σημαίνει ότι έχει αποκοπεί το ρωσικό τραπεζικό σύστημα από την στερλίνα και το σύστημα πληρωμών της Αγγλίας. Επιπλέ-

ον, έχει απαγορευθεί η πρόσβαση του ρωσικού εμπορικού αερομεταφορέα Aeroflot στα βρετανικά αεροδρόμια.

Οικονομικός αποκλεισμός

Από την πλευρά του ο Αμερικανός πρόεδρος έκανε λόγο για ποινές και κυρώσεις που θα στοχεύσουν ρωσικά περιουσιακά στοιχεία αξίας τρισεκατομμυρίων δολαρίων που αφορούν στη ρωσική ελίτ και όλες τις ρωσικές τράπεζες. Στόχος είναι να απομονωθεί η Ρωσία από την παγκόσμια οικονομία. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Τζο Μπάιντεν ανέφερε ότι οι ΗΠΑ δεν ενεργούν από μόνες τους αλλά έχουν συστήσει συμμαχία που αντιπροσωπεύει συνολικά τη μισή παγκόσμια οικονομία. Μια από τις προτεραιότητες της συμμαχίας αυτής είναι, όπως δήλωσε, ο αποκλεισμός της Ρωσίας από τις συναλλαγές σε δολάρια, ευρώ, στερλίνες και ιαπωνικά γεν.

Αναμενόμενη αντίδραση

Αναμενόμενη και πιο μετριοπαθής η στάση της Ελβετίας, η οποία δήλωσε πως θα αυξήσει τις απαιτήσεις για έλεγχο στις συναλλαγές προσώπων (αφορά προς το παρόν 363 άτομα) που βρίσκονται στις λίστες κυρώσεων. Δεν σκοπεύει, όμως, να προχωρήσει με «πάγωμα» των περιουσιακών τους στοιχείων ακόμα και αν πρόκειται για εταιρείες ρωσικών συμφερόντων που βρίσκονται «κοντά» στο Κρεμλίνο και Ρώσους «ολιγάρχες». Στην ουσία, οι ελβετικές αρχές αυτό που προτίθενται να πράξουν είναι να επεκτείνουν τα μέτρα που είχαν τεθεί σε εφαρμογή το 2014, όταν η Ρωσία είχε προσαρτήσει την περιοχή της Κριμαίας.

Η υπερθέρμανση αυξάνει τη φτώχεια

ΓΕΝΕΥΗ. Επισήμως, η έκθεση του ΟΗΕ για τις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης θα δημοσιευθεί στις 28 Φεβρουαρίου, αλλά οι δηλώσεις του επικεφαλής του Παγκόσμιου Οργανισμού Μετεωρολογίας, Πέτερ Τάλας, προϊδεάζουν ήδη για το περιεχόμενό της. Όπως δήλωσε ο Τάλας, η τάση για όλο και περισσότερες και όλο και σφοδρότερες φυσικές καταστροφές δεν πρόκειται να ανακοπεί πριν από τη δεκαετία του 2060, στο καλύτερο σενάριο. Η δε άνοδος της στάθμης των θαλασσών θα συνεχιστεί για πολλές δεκαετίες μετά από αυτό, ακόμη και στο καλύτερο σενάριο.

Κοινωνικοί παράγοντες

Τέτοιου είδους προβλέψεις, γενικές αλλά και πολύ συγκεκριμένες για συγκεκριμένες πόλεις και περιοχές του κόσμου, θα περιλαμβάνονται στην έκθεση της Διακυβερνητικής Επιτροπής του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC - Working group 2), που βασίζεται σε 34.000 επιστημονικές δημοσιεύσεις. Η έκθεση για πρώτη φορά θα παρουσιάσει μια ευρύτερη εικόνα των επιπτώσεων, ενσωματώνοντας και κοινωνικούς παράγοντες, όπως η φτώχεια που πρόκειται να προκύψει εξαιτίας της μείωσης της αγροτικής παραγωγής στις περιοχές που αναμένεται να πληγούν πιο σφοδρά από την ξηρασία και την άνοδο των θερμοκρασιών.

Η έκθεση εξετάζει τα όρια των

Η έκθεση εξετάζει τα όρια των οικοσυστημάτων, δηλαδή την άνοδο της θερμοκρασίας στην οποία θεωρείται ότι μπορούν να προσαρμοστούν πριν καταρρεύσουν. Η υπερθέρμανση απειλεί τώρα και την Παταγονία.

οικοσυστημάτων, δηλαδή την άνοδο της θερμοκρασίας στην οποία θεωρείται ότι μπορούν να προσαρμοστούν πριν καταρρεύσουν. Για κάθε οικοσύστημα και για κάθε σημείο του πλανήτη οι απαντήσεις διαφέρουν, αλλά η κοινή συνισταμένη είναι πως η άνοδος της θερμοκρασίας πρέπει να αποφευχθεί με κάθε τρόπο. «Τα πράγματα θα άλλαζαν αν μπορούσαμε να αφαιρέσουμε άνθρωπα από την ατμόσφαιρα, αλλά μέχρι στιγμής αυτό δεν είναι εφικτό», τόνισε ο Τάλας. Η μόνη λύση, με τα μέχρι τώρα δεδομένα, είναι η δραστική μείωση της καύσης ορυκτών καυσίμων.

A.P., REUTERS

Βρέθηκε μέγας πτερόσαυρος

Το απολιθωμα στη Σκωτία ρίχνει φως στην εξελικτική πορεία του είδους

Τον απολιθωμένο σκελετό ενός τεράστιου πτερόσαυρου εντόπισαν σύγχρονοι Ιντιάνα Τζόνους στη Σκωτία. Όπως μάλιστα εκτιμούν, το εύρημά τους είναι ό,τι απέμεινε από το μεγαλύτερο ιπτάμενο ερπετό της Ιουρασικής περιόδου που βρέθηκε μέχρι σήμερα. Ο πτερόσαυρος διέθετε ένα στόμα γεμάτο μικρά και άκρως

κοφτερά δόντια, που του επέτρεπαν να αρπάζει και να κατακροματίζει τα ψάρια με τα οποία τρεφόταν. Το άνοιγμα των πτερών του υπερέβαινε τα 2,5 μέτρα, ανάλογο δηλαδή με αυτό των σημερινών άλμπατρος.

Το εξαιρετικό ενδιαφέρον της ανακάλυψης έγκειται στο ότι μέχρι σήμερα οι παλαιοντολόγοι εκτιμούσαν ότι οι πτερόσαυροι έφταναν σε τέτοιο μέγεθος 25 εκατομμύρια χρόνια αργότερα. Όπως επισημαίνει ο συντάκτης της μελέτης που δημοσιεύθηκε στην επιθεώρηση Current Biology, καθηγητής Στιβ Μπρουσάτε του Πανεπιστημίου του Εδιμ-

Το εξαιρετικό ενδιαφέρον της ανακάλυψης έγκειται στο ότι μέχρι σήμερα οι παλαιοντολόγοι εκτιμούσαν ότι οι πτερόσαυροι έφταναν σε τέτοιο μέγεθος 25 εκατομμύρια χρόνια αργότερα.

βούργου, «όταν ζούσε αυτό το πλάσμα, πριν περίπου 170 εκατομμύρια χρόνια, ήταν το μεγαλύτερο ιπτάμενο ζώο που γνωρίζουμε έως σήμερα. Το εύρημα μας δίνει πολύτιμα στοιχεία για την εξέλιξη των πτεροσαύρων». Παλαιότερα απολιθώματα υποδεικνύουν ότι οι πτερόσαυροι, που ζούσαν στο τέλος της Ιουρασικής περιόδου, δεν είχαν άνοιγμα πτερών μεγαλύτερο από 1,6 έως 1,8 μέτρα. Μεγαλύτερο μέγεθος απέκτησαν κατά την Κρητιδική περίοδο. «Στα τέλη της Κρητιδικής περιόδου, όταν έπληξε τη Γη ο

αστεροειδής που προκάλεσε τον μεγάλο αφανισμό, ζούσαν πτερόσαυροι με μέγεθος μαχητικού αεροσκάφους», υπογραμμίζει ο καθηγητής.

Η πρόσφατη ανακάλυψη, ανάμεσα στα άλλα, θέτει εν αμφιβόλω την παραδοχή ότι οι πτερόσαυροι αύξησαν το μέγεθός τους εξαιτίας του ανταγωνισμού τους με τα πτηνά. «Τα πτηνά αποτελούν εξέλιξη των δεινοσαύρων περίπου την εποχή που ζούσε αυτός ο πτερόσαυρος», εξηγεί ο καθηγητής Μπρουσάτε.

Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν εί-

ναν η πρώτη φορά που απολιθώματα πτεροσαύρων εντοπίζονται στη Βρετανία. Η νέα ανακάλυψη έλαβε το όνομα Dears gathiathach, δηλαδή φτερωτό ερπετό που ερπετό της νήσου Σκάι στη γαελική διάλεκτο της Σκωτίας.

Σημαντική ανακάλυψη

Ο καθηγητής Μπρουσάτε τονίζει ότι η ανακάλυψη είναι αξιοσημείωτη και λόγω της πληρότητάς της. «Βρέθηκε το 70% του πτερόσαυρου, κάτι που είναι ιδιαίτερα σπάνιο επειδή αυτά τα όντα δεν απολιθώνονταν εύκολα», λέει, εξηγώντας ότι αρκετά από τα οστά έχουν το πάχος ενός φύλλου χαρτί. Η ανάλυση έδειξε ότι το ζώο ήταν ερπηθικής ηλικίας και θα αναπτυσσόταν περισσότερο. Όταν ενπληκίζονταν, το άνοιγμα των πτερών του θα έφτανε τα τρία μέτρα. Η ομάδα των επιστημόνων υπέβαλε σε τοπογραφική εξέταση τον εγκέφαλο του πτερόσαυρου καταφέροντας έτσι να δημιουργήσει ένα ψηφιακό του πρότυπο. Όπως διαπιστώθηκε από την έρευνα, ο πτερόσαυρος είχε εξαιρετική όραση.

Τέλος, παλαιοντολόγοι που δεν συμμετείχαν στην έρευνα, αμφισβητούν αν πράγματι αυτός ο πτερόσαυρος που βρέθηκε στη Σκωτία είναι ο μεγαλύτερος της εποχής του, αλλά αναγνωρίζουν ότι πρόκειται για μία σημαντική ανακάλυψη που θα ρίξει άπλετο φως στην εξέλιξη του είδους.

Σημάδια αντοχής των τραπεζών από το Ουκρανικό

Είναι ασφαλείς και δεν έχουν μεγάλη έκθεση σε ρωσικές καταθέσεις - Βρίσκονται όμως στα ραντάρ των εποπτών

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Η **Κύπρος** έχει πλέον περιορισμένη έκθεση στην Ρωσία όσον αφορά στον τραπεζικό τομέα μετά και την έξοδο του μεγαλομέτοχου της RCB Bank, VTB Bank (PJSC) την περασμένη Πέμπτη. Οι κυπριακές τράπεζες όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν πηγές, δεν αντιμετωπίζουν συγκεκριμένο πρόβλημα από τις κυρώσεις που έχουν προκύψει λόγω της απόφασης της Ρωσίας να κάνει πόλεμο στην Ουκρανία. Ωστόσο, το πρόβλημα στην κυπριακή οικονομία γενικότερα λόγω του πολέμου και των επιπτώσεων, υποβόσκει και θα κλιμακωθεί αναλόγως των εξελίξεων. Τα μηνύματα που λαμβάνει η εφημερίδα στο παρόν στάδιο είναι πως τράπεζες της Κύπρου που είναι συνδεδεμένες είτε μετοχικά, είτε με μεγάλη έκθεση σε καταθέσεις στη Ρωσία βρίσκονται μεν στα ραντάρ των εποπτών, την ίδια ώρα όμως τονίζεται ότι δεν διατρέχουν κάποιο συγκεκριμένο κίνδυνο. Οι τράπεζες της Κύπρου, όπως αναφέρουν οι ίδιες πηγές, είναι σήμερα απογαλακτισμένες σε σχέση με τη σύνδεσή τους με της Ρωσία, η κατάσταση όμως είναι μεταβαλλόμενη και δεν είναι δυνατόν να προβλεφθεί η επίπτωση από καινούργιες κυρώσεις.

Πάντως, μετά και την απόφαση της RCB Bank να μεταβιβάσει τις μετοχές της ρωσικής VTB Bank σε δύο αμιγώς κυπριακές εταιρείες που διοικούνται από μέλη του διοικητικού συμβουλίου της (ένας εξ αυτών ο CEO της τράπεζας, Kirill Zimarin) ο οποίος κινδύνος αιωρείτο, έχει απομακρυνθεί αρκετά. Η

Κύπρος είναι συννηθισμένη εξάλλου να της επιβάλλουν κυρώσεις πάνω σε τράπεζες σε σχέση είτε με πελάτες είτε σε μετοχικά σχήματα και από το 2014 φέρεται να εκτελεί κατά γράμμα τις γραμμές που τις δίδονται από Ευρωπαίους και Αμερικάνους. Η VTB το 2014 είχε μειώσει το ποσοστό της από 66,14% στο 46,29% όταν η Otkritie FC Bank απέκτησε το 19,85% της RCB Bank. Την περασμένη Πέμπτη η VTB

Η VTB Bank μεταβίβασε το 46,29% της στις Crendaro Investments Limited και Mitarva Limited, με την Crendaro Investments Limited, σε αμιγώς κυπριακές εταιρείες.

Bank μεταβίβασε το 46,29% της στις Crendaro Investments Limited και Mitarva Limited, με την Crendaro Investments Limited να κρατά πλέον 7.889.933 μετοχές στην RCB Bank ή 73,04% και η Mitarva Limited να κρατά 2.911.536 μετοχές στην RCB Bank Ltd, ή 26,96%. Το Ηνωμένο Βασίλειο στο πλαίσιο των κυρώσεων επέβαλε δέσμευση περιουσιακών στοιχείων σε όλες τις μεγάλες ρωσικές τράπεζες, με άμεσο πάγωμα έναντι της VTB που έχει περιουσιακά στοιχεία συνολικού ύψους 154 δισ. λιρών. Το ίδιο έπραξε και ο Λευκός Οίκος. Συγκεκριμένα

για την VTB αποφασίστηκαν πλήρεις κυρώσεις, συμπεριλαμβανομένων και 20 θυγατρικών της. Σύμφωνα με το Λευκό Οίκο, αυτή η ενέργεια θα παγώσει οποιοδήποτε από τα περιουσιακά στοιχεία της VTB που αγγίζουν το χρηματοπιστωτικό σύστημα των ΗΠΑ και θα απαγορεύσει σε άτομα των ΗΠΑ να συναλλάσσονται μαζί τους. Σημειώνεται ότι η VTB κατέχει σχεδόν το ένα πέμπτο των συνολικών περιουσιακών στοιχείων του ρωσικού τραπεζικού τομέα, είναι πολύ εκτεθειμένη στις ΗΠΑ και στα δυτικά χρηματοπιστωτικά συστήματα και είναι συστημικά κρίσιμη για το ρωσικό χρηματοπιστωτικό σύστημα. Όπως γίνεται αντιληπτό, η κίνηση της RCB Bank να δείξει την έξοδο στην VTB Bank την κατέστησε εκτός κινδύνου.

Κυρώσεις έχουν επιβληθεί κατά το παρελθόν και σε άλλες κυπριακές τράπεζες, όχι όμως λόγω πολέμου. Το 2018 η Τράπεζα Κύπρου εφάρμοσε κυρώσεις που είχαν επιβληθεί από τους Αμερικανούς στον Ρώσο δισεκατομμυριούχο Viktor Vekselberg και μεγαλομέτοχο της Τράπεζας,. Ο Viktor Vekselberg, μέσω της Lamesa Investments Ltd, κατέχει το 9,27% του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας Κύπρου και η Lamesa Investments Ltd είναι συνδεδεμένη με τον Όμιλο Renova. Από τότε, τα χρήματα της επένδυσής του στην Τράπεζα είναι «παγωμένα».

Υποδείξεις και συμμόρφωση

Η Κύπρος έχει αποδείξει πως εφαρμόζει σχεδόν κατά γράμμα ό,τι της υποδειχθεί και έχει σχέση

Η **Κύπρος** έχει αποδείξει πως εφαρμόζει κατά γράμμα ό,τι της υποδειχθεί και έχει σχέση με κυρώσεις, ιδίως εάν της υποδειχθούν αυτές οι γραμμές από Αμερικανούς.

Το σενάριο Swift

Το χειρότερο σενάριο για όλα τα κράτη και όχι μόνο για την Κύπρο, είναι να επιβληθούν κυρώσεις σε επίπεδο «SWIFT». Αυτό, μάτως, κάποιοι που θα ήλπει να στείλει χρήματα στη Ρωσία δεν θα γίνεται άμεσα μέσω του συστήματος αυτού, αλλά από συστήματα που ίσως χρειάζονται και εβδομάδες για να διεκπεραιωθούν κάποια συναλλαγές. Περίπου έντεκα χιλιάδες τράπεζες ανήκουν στο «SWIFT» και μόνο το 2020 γίνονταν κατά προσέγγιση 38 εκατομμύρια συναλλαγές καθημερινά παγκοσμίως μέσω

αυτού. Αν και το μέτρο αποκοπής των ρωσικών τραπεζών από το SWIFT ως μέρος των κυρώσεων φαίνεται να είναι επιθυμητό από τις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο, δεν τίθεται επιτακτικά καθώς δεν φαίνεται να υπάρχει ομοφωνία από ευρωπαϊκής πλευράς για την εφαρμογή του. Σε περίπτωση που θα γινόταν, η Ρωσία θα μπορούσε να απωλέσει όλα τα έσοδα από τις διενθεις πωλήσεις πετρελαίου και φυσικού αερίου που αντιστοιχούν στο 40% των ρωσικών εσόδων.

με κυρώσεις, ιδίως εάν της υποδειχθούν αυτές οι γραμμές από Αμερικανούς. Πλέον οι καταθέσεις ξένων καταθετών στην Κύπρο φτάνουν στο 4,5% των συνολικών καταθέσεων, ενώ οι καταθέσεις των Ρώσων συγκεκριμένα δεν ξεπερνούν το 1 δισεκατομμύριο ευρώ.

Από το 2013 και εντεύθεν που μπήκε η Κύπρος σε μνημόνιο προχώρησε σε μεγάλες τομές σε σχέση με το θέμα του κλεισίματος λογαριασμών και άρνησης ανοίγματος νέων. Τελευταία μεγάλη πράξη, η υπόδειξη των Αμερικανών για τερματισμό των εταιρειών κέλυφος

(shell companies) που δραστηριοποιούνταν στο νησί, το 2018. Από το 2014 έως και το 2020 έχουν τερματιστεί περίπου 40.000 σχέσεις με πελάτες, ενώ από το 2014 έως και το 2020 έχουν κλείσει περίπου 85.000 λογαριασμοί. Οι σχέσεις με «introducers» έχουν περιοριστεί περίπου στα μισά την περίοδο 2015 έως 2020 και το προσωπικό των τραπεζών που ασχολείτο με compliance (κανονιστική συμμόρφωση) αποκλειστικά το 2015 ήταν 125 άτομα, ενώ το 2020 ασχολούνται 171. Το κόστος (budget) των τραπεζών για θέματα κανονιστικής συμμόρφωσης (compliance), από το 2015 μέχρι και σήμερα ανέρχεται στο 1,5 εκατομμύριο ευρώ ετησίως και όλο το προσωπικό των τραπεζών από ταμίες μέχρι και σε ανώτερες θέσεις, λαμβάνουν εκπαίδευση για θέματα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (AML). Το 2015 ο αριθμός του προσωπικού που είχε εκπαιδευθεί για θέματα AML ήταν 2.000 από όλες τις τράπεζες και πλέον το 2020 περνά τις 8.000.

Με προσοχή η διάθεση των ακινήτων από τράπεζες

Στόχος να μην χαλάσει η αγορά με χαμηλές τιμές και υπερπροσφορά, αλλά και να μειωθεί το απόθεμα στους ισολογισμούς τους

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Οι **τράπεζες** έχουν να ισορροπήσουν μεταξύ της αποφυγής της διάβρωσης της αγοράς των ακινήτων από μία τυχόν υπερπροσφορά, αλλά και της αποτελεσματικής μείωσης των αποθεμάτων που έχουν στους ισολογισμούς τους. Το πρόγραμμα ανταλλαγής χρέους προς ακίνητη περιουσία, που οι κυπριακές τράπεζες χρησιμοποίησαν στο μέγιστο, συνέτεινε ώστε οι τράπεζες να μειώνουν μεν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια τους, να αποκτούν δε μεγάλο απόθεμα ακινήτων στους ισολογισμούς τους. Τα τελευταία χρόνια αρκετές συναλλαγές με επενδυτικά ταμεία μείωσαν

Σημειώνει μεγάλη πρόοδο η REMU με τα ακίνητα, η Astrobank έχει ανεβάσει και αυτή ταχύτητα, ενώ η Alpha Bank Κύπρου σχεδόν «καθάρισε».

το απόθεμα των μη εξυπηρετούμενων δανείων τους, ωστόσο το ακίνητα που έχουν κινούνται με πιο αργούς ρυθμούς μείωσης. Ο λόγος δεν είναι ότι τα εξειδικευμένα τμήματα διαχείρισης αυτών των ακινήτων δεν έχουν παραγωγικότητα, αλλά δεν θέλουν να διαβρώσουν την αγορά των ακινήτων γενικότερα με τις κινήσεις τους. Κάτι τέτοιο, θα τους γυρνούσε «μπούμερανγκ» στο άμεσο μέλλον.

Το **πρόγραμμα** ανταλλαγής χρέους προς ακίνητη περιουσία οι κυπριακές τράπεζες το χρησιμοποίησαν στο μέγιστο.

Αρκετά ακίνητα δε, έχουν να διαχειριστούν πλέον και άλλες εταιρείες / πλατφόρμες πώλησης, οι οποίες δεν είναι τράπεζες, βλέπε Gordian, Altamira και άλλες. Ενώ οι εταιρείες / πλατφόρμες δεν έχουν εποπτικές πιέσεις, οι τράπεζες δεν έχουν το ίδιο περιθώριο. Στο πλαίσιο παρουσίας των οικονομικών αποτελεσμάτων της Τράπεζας Κύπρου, ο CEO της, Πανίκος Νικολάου, απαντώντας σε ερώτηση

της «Κ» για τη διάθεση των ακινήτων, υπογράμμισε πως γίνονται μεγάλα βήματα για μείωση του αποθέματος της Τράπεζας όπως αποδεικνύεται και από τα αποτελέσματα, ωστόσο η διάθεσή τους πρέπει να γίνεται στρατηγικά και προσεκτικά για να μην δημιουργηθούν προβλήματα. Η Τράπεζα Κύπρου πάντως προχώρησε σε εκτέλεση αγοραπωλητήριων συμφωνιών για 1.130 ακίνητα με τιμή

συμβολαίου ύψους περίπου 250 εκατ. ευρώ το έτος 2021, αντιπροσωπεύοντας αύξηση (με βάση την τιμή συμβολαίου) ύψους πάνω από 170% σε ετήσια βάση. Είναι μία εκ των δύο τραπεζών που έχουν αρκετό απόθεμα ακινήτων. Η άλλη είναι η Astrobank.

Η Διεύθυνση Διαχείρισης Ακινήτων (REMU), η ειδική μονάδα της Τράπεζας Κύπρου, έχει προχωρήσει συνολικά σε πωλήσεις

από την αρχή του 2017 που ανέρχονται σε 1,37 δισ. ευρώ και υπερβαίνουν τα ακίνητα που ανέλαβε για την ίδια περίοδο, ύψους 1,32 δισ. ευρώ. Το Συγκρότημα ολοκλήρωσε πωλήσεις ακινήτων ύψους 140 εκατ. κατά το έτος 2021, συμπεριλαμβανομένων πωλήσεων ακινήτων ύψους περίπου 6 εκατ. που σχετίζονται με πωλήσεις ΜΕΔ οι οποίες ολοκληρώθηκαν, σε σύγκριση με 80 εκατ. κατά το έτος 2020. Τα δεδομένα της REMU δείχνουν πως οι πωλήσεις περιουσιακών στοιχείων αφορούν όλες τις κατηγορίες ακινήτων, με το περίπου 50% των πωλήσεων σε αξία το έτος 2021 να αφορούν γη. Η τράπεζα ολοκλήρωσε πωλήσεις ακινήτων ύψους 33 εκατ. κατά το 3^ο τρίμηνο 2021, σε σύγκριση με πωλήσεις ακινήτων ύψους 26 εκατ. κατά το 3^ο τρίμηνο 2021. Τέλος του 2021, για ακίνητα που διαχειρίζεται η REMU, η Τράπεζα Κύπρου προχώρησε σε εκτέλεση αγοραπωλητήριων συμφωνιών για 703 ακίνητα, σε σύγκριση με αγοραπωλητήριες συμφωνίες για 492 ακίνητα κατά το έτος 2020. Επιπρόσθετα, η Τράπεζα Κύπρου βρισκόταν σε προχωρημένες διαδικασίες για πωλήσεις ακινήτων ύψους 109 εκατ. ευρώ (τιμή συμβολαίου) στα τέλη 2021, εκ των οποίων τα 47 εκατ. ευρώ αφορούσαν υπογεγραμμένες αγοραπωλητήριες συμφωνίες (σε σύγκριση με 81 εκατ. ευρώ στο τέλος Δεκεμβρίου 2020, εκ των οποίων τα 53 εκατ. ευρώ αφορούσαν υπογεγραμμένες αγοραπωλητήριες συμφωνίες). Η REMU ανέλαβε ακίνητα ύψους 34 εκατ. κατά το έτος 2021 (σε σύγκριση με προσθήκες ύψους

146 εκατ. κατά το έτος 2020), μέσω συμφωνιών ανταλλαγής χρέους με ακίνητα και ανακτηθέντων ακινήτων.

Προσπαθεί η Astrobank

Η Τράπεζα Κύπρου, να μην έχει το μεγαλύτερο απόθεμα ακινήτων σε σχέση με άλλες τράπεζες σε απόλυτους αριθμούς, ωστόσο ποσοστιαία έχει μεγάλο απόθεμα ακινήτων και η Astrobank. Συγκεντρώνοντας πληροφορίες για τα δεδομένα της Astrobank, τα ακίνητα που έχει στον ισολογισμό της φτάνουν τα 120 εκατ. ευρώ, όταν την ίδια ώρα έχει μη εξυπηρετούμενα δάνεια αξίας 350 εκατ. ευρώ που αντιστοιχούν στο 25% των συνολικών της δανείων. Η τράπεζα πώλησε από την αρχή του 2021 μέχρι και σήμερα περίπου 70 εκατ. ευρώ ακίνητα, ενώ το 2020 είχε πωλήσει 4,1 εκατ. ευρώ και το 2019 περίπου 3,5 εκατ. ευρώ. Είναι προφανές πως τα 120 εκατ. δεν είναι λίγα αναλογικά με το μέγεθός της, αλλά σίγουρα έχει ανεβάσει ρυθμούς.

Καθάρισε σχεδόν η Alpha

Η Alpha Bank Κύπρου είχε και αυτή αρκετό απόθεμα ακινήτων. Έπειτα όμως από την πράξη με την Cerberus Management Capital που πώλησε η μητρική της Alpha Bank Κύπρου, Alpha Bank χαρτοφυλάκιο 2,4 δισ. ευρώ ΜΕΔ, η ακαθάριστη λογιστική αξία ΜΕΔ και ακινήτων περιορίστηκε σε λιγότερα από 80 εκατ. ευρώ. Το χαρτοφυλάκιο του «Project Sky» δηλαδή αυτό που απέκτησε η Cerberus αποτελείτο και από ανακτηθέντα ακίνητα ύψους 200 εκατ. ευρώ.

Περιμένουμε σκαμπανεβάσματα στον τουρισμό

Χρίστος Αγγελίδης : Επηρεάζονται τα ταξίδια από Ουκρανία και Ρωσία, παίρνει παράταση το άνοιγμα ξενοδοχείων

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΙΑ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Οι αλυσιδωτές επιπτώσεις της εισβολής στην Ουκρανία επηρεάζουν αναπόφευκτα και τον τουρισμό. Στην Κύπρο, το τουριστικό ρεύμα από Ρωσία και Ουκρανία παρουσίαζε, τουλάχιστον μέχρι πρότινος, ενθαρρυντικές ενδείξεις και βάσει αυτών των ενδείξεων βασίστηκε ο προγραμματισμός για άνοιγμα των ξενοδοχειακών μονάδων. Πλέον, αναμένεται ότι το άνοιγμα αρκετών μονάδων μπηκε στην αναμονή. Ο πρόεδρος του συνδέσμου διευθυντών ξενοδοχείων (ΠΑΣΥΔΙΞΕ) Χρίστος Αγγελίδης, περιγράφει στην «Κ», ότι θα υπάρχουν αρκετά σκαμπανεβάσματα που θα σχετίζονται άμεσα με τις αγορές της Ουκρανίας και Ρωσίας. Έμμεσα, η αύξηση του κόστους των καυσίμων αναμένεται να επηρεάσει τις τιμές των εισιτηρίων. Περιγράφει το plan b για τον τουρισμό και τα βήματα που πρέπει να γίνουν ώστε το τουριστικό προϊόν της Κύπρου να απορροφήσει τους κραδασμούς αλλά και να καταστήσει την τουριστική βιομηχανία πιο ελκυστική για επαγγελματική αποκατάσταση.

-Είδαμε δυστυχώς τα ξημερώματα της Πέμπτης την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, τις πρώτες εικόνες και τις αλυσιδωτές επιπτώσεις αυτού του εκτροχιασμού της κρίσης. Πώς επηρεάζεται η Κύπρος και η τουριστική πτυχή από την παρούσα κατάσταση;

-Θα έλεγα ότι επηρεάζεται κατακόρυφα και οριζόντια και θα πρέπει να αναμένουμε μια δύσκολη χρονιά με σκαμπανεβάσματα όσον αφορά τουλάχιστον τα ταξίδια από Ουκρανία και Ρωσία λόγω των κοινωνικών συνεπειών από τις εκθροπράξεις αλλά και κατά συνέπεια της υποτίμησης του νομίσματος της Ρωσίας. Επίσης, ήδη, άρχισε να αλλάζει το πτητικό πρόγραμμα από και προς αυτές τις χώρες. Οι συνέπειες ωστόσο θα παρουσιαστούν σε όλα τα επίπεδα. Διότι εάν δεν ξεκινήσει η διαπραγματευτική διαδικασία και δεν επέλθει η ειρήνη, χρηματιστήρια και επενδύσεις θα υποχωρήσουν, το κόστος του πετρελαίου θα εκτοξευθεί και ως εκ τούτου, θα ακριβύνουν τα αεροπορικά εισιτήρια, ο πληθωρισμός θα αυξηθεί και κατ'επέκταση, η αγοραστική δύναμη των πολιτών θα συρρικνωθεί. Είναι τραγικά τα γεγονότα που συμβαίνουν. Το τοπίο είναι εξαιρετικά ρευστό, ευελπιστούμε ότι δεν θα χειροτερέψουν τα πράγματα και θα πρέπει να διατηρήσουμε μια ψύχραιμη στάση για τις επιπτώσεις

Τα επόμενα χρόνια ο ξενοδοχειακός κλάδος θα βρεθεί αντιμέτωπος με αυξήσεις του εργασιακού ενεργειακού κόστους και του κόστους παραγωγής τροφίμων παγκοσμίως.

Θα πρέπει να δώσουμε περισσότερη έμφαση σε άλλες αγορές όπως την Σκανδιναβία, την Βόρεια και την Κεντρική Ευρώπη.

στον τουρισμό, δεδομένου ότι συμβαίνουν τον Φεβρουάριο.

-Με βάση τα νέα δεδομένα, θα καθυστερήσει το άνοιγμα ξενοδοχείων;

-Τις τελευταίες μέρες γίνονταν έντονες συζητήσεις μεταξύ των εταιρών στην τουριστική βιομηχανία για το τελικό άνοιγμα και με αυτά τα δεδομένα φαίνεται ότι θα υπάρχει καθυστέρηση. Για παράδειγμα όσοι ξενοδοχοί θα άνοιγαν τον Μάρτη περιμένοντας τους Ρώσους και τους Ουκρανούς, δεν αναμένεται πλέον ότι θα ανοίξουν σύντομα. Είμαστε όλοι εν αναμονή των εξελίξεων.

-Υπάρχουν αυτή την στιγμή κρατήσεις των Ρώσων; Έχουν γίνει ακυρώσεις μέχρι στιγμής;

-Αυτή την στιγμή οι ενδείξεις και οι προκρατήσεις σε σχέση με το 2020 και το 2021, είναι ενθαρρυντικές αλλά θέλω να είμαι επιφυλακτικός. Οι ακυρώσεις επίσης προς το παρόν παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα.

-Ποιο είναι το plan B για τον κυπριακό τουρισμό;

-Αναντίλεκτα θα πρέπει να δώσουμε περισσότερη έμφαση σε άλλες αγορές όπως Σκανδιναβία, Βόρεια και Κεντρική Ευρώπη. Πρέπει να πω επίσης ότι αυτό που συνέβη είναι ένα καμπανάκι για το προϊόν μας, το οποίο θα πρέπει να γίνει «bullet proof». Ήρθε η ώρα να παντρέψουμε τον τουρισμό με τους τομείς της τεχνολογίας, της οικονομίας, με τα πανεπιστήμια, την γεωργία, την ύπαιθρο. Να δημιουργήσουμε το πολυπόθητο tech island περίξ της τουριστικής

«Όσοι ξενοδοχοί θα άνοιγαν τον Μάρτη περιμένοντας τους Ρώσους και τους Ουκρανούς, δεν αναμένεται πλέον ότι θα ανοίξουν σύντομα. Είμαστε όλοι εν αναμονή των εξελίξεων», επισημαίνει ο Χ. Αγγελίδης.

ανάπτυξης, αναπτύσσοντας έτσι τον τουρισμό τεχνολογίας καθώς και τον ιατρικό τουρισμό καταργώντας τον κόστος και ακολουθεί στρατηγικό πλάνο. Να μην μείνουμε στα λόγια, αλλά να το κάνουμε πραγματικότητα. Για παράδειγμα, αν αύριο για κάποιο λόγο υποφέρει ξανά η βρετανική αγορά, τι θα γίνει; Πρέπει πραγματικά να εγκύψουμε στην διεύρυνση αλλά και την ουσιαστική εμβάθυνση των αγορών μας, με ένα πολυδιάστατο, πολυποικίλο και μακρόπνοο πλάνο. Να δώσουμε χιλιάδες λόγους σε τουρίστες από νέες αγορές να μας επισκεφτούν. Ο τουρισμός θα πρέπει να είναι ενσωματωμένος σε ευφάνταστα προγράμματα ανάπτυξης και να μην εξαντλείται απλά στην ανέγερση ενός νέου ξενοδοχείου.

Μειώνεται το περιθώριο κέρδους

-Μιλήσατε για την αύξηση του κόστους των καυσίμων. Τι σημαίνει αυτό για τα ξενοδοχεία. Σε τι μέρος των εξόδων ενός ξενοδοχείου αντιστοιχεί το κόστος της ενέργειας;
-Το υπ' αριθμό ένα, είναι το εργασιακό κόστος και ακολουθεί το ενεργειακό κόστος που κυμαίνεται γύρω στο 20% και δυστυχώς το κόστος αυτό θα αυξηθεί. Θα ήθελα να επισημάνω ότι τα επόμενα χρόνια ο ξενοδοχειακός κλάδος θα βρεθεί αντιμέτωπος με αυξήσεις του εργασιακού κόστους, του ενεργειακού κόστους και του κόστους παραγωγής τροφίμων παγκο-

σμίως. Ως εκ τούτου, το περιθώριο κέρδους θα μειωθεί. Αυτό μας φέρνει ξανά πίσω στο πλάνο ανάπτυξης του ολόχρονου τουρισμού που ίσως καταφέρει να ελαχιστοποιήσει τη ζημιά της χειμερινής περιόδου, να βελτιώσει την οικονομική εικόνα της ξενοδοχειακής βιομηχανίας και να αυξήσει την εργοδότηση.
-Πώς διαμορφώνονται μέχρι αυτή την στιγμή οι τουριστικές τάσεις;
-Μιλώντας πάντα στο πλαίσιο ότι η κατάσταση στην εμπόλεμη περιοχή δεν χειροτερεύει, έχουμε δει κρατήσεις από την

Κεντρική Ευρώπη και Ην. Βασίλειο να είναι σε ικανοποιητικό βαθμό σε σχέση με το 2021 και το 2020. Αν λάβουμε υπόψη και τον αριθμό των πτήσεων και των αεροπορικών θέσεων που έχουν τροχοδρομηθεί για την Κύπρο φαίνεται ότι θα έχουμε μια πολύ καλύτερη χρονιά φέτος σε σχέση με το 2021. Επίσης από τις προκρατήσεις φαίνεται ότι θα επικρατήσουν δύο τάσεις - δηλαδή είτε αυξάνεται η διάρκεια των διακοπών, είτε θα υπάρχουν συχνότερα ταξίδια μικρής διάρκειας.

Τρομερές οι ανάγκες σε προσωπικό

-Οι ξενοδοχοί ανάγουν ως μείζον ζήτημα του κλάδου αυτή την περίοδο την έλλειψη του προσωπικού και με αναφορές για 7.000 κενές θέσεις εργασίας στην βιομηχανία αυτή την στιγμή. Την ίδια ώρα παρουσιάζεται διαφορετική εικόνα από πλευράς του Υπ. Εργασίας. Τελικά τι ισχύει;

-Είναι αληθές και ακριβές ο αριθμός των 7.000 και προκύπτει από διάφορες έρευνες. Όντως είναι τρομερές οι ανάγκες και ήδη υπάρχουν μεγάλες αναπτύξεις όπως το καζίνο, που χρειάζονται χιλιάδες εργαζόμενους. Το πρόβλημα πηγάζει από το γεγονός ότι δεν ήρθαν κοινωνικοί και πάρα πολλοί επαγγελματίες Κύπριοι έχουν απορροφηθεί τα τελευταία δύο χρόνια σε άλλες επιχειρήσεις και άλλους κλάδους. Από εκεί έχει έχουν δημιουργηθεί τα κενά και θα πρέπει να κινηθούμε προς την κατεύθυνση να τα κλείσουμε όσο πιο σύντομα μπορούμε γιατί τμήματα πολλών ξενοδοχείων- ειδικά των καινούργιων ξενοδοχείων που ανοίγουν- δεν θα μπορούν να λειτουργήσουν και αν ανοίξουν θα ανοίξουν με ελλείψεις.
-Αναγνωρίζετε ότι το κόστος ζωής στην Κύπρο και το επίπεδο των μισθών στα ξενοδοχεία είναι

ένας λόγος που υπάρχει αυτό το πρόβλημα;

-Είναι και αυτός ένας λόγος και το νιώθουμε όλοι στο πετσί μας αλλά παράλληλα θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι και για την λειτουργία των ξενοδοχείων θα απαιτηθούν υψηλότερα κόστη.

-Είναι ικανοποιητικοί οι μισθοί που δίνονται στα ξενοδοχεία; Μία καμαριέρα, ένας τραπεζοκόμος αμείβονται ικανοποιητικά;

-Αν τηρούνται οι κανονισμοί και τα θέσμια, που οι πλείστες των μονάδων τα τηρούν, θα έλεγα ότι οι μισθοί είναι ικανοποιητικοί. Πάντα υπάρχει χώρος και για παρεμφερή βελτίωση νοουμένου ότι θα βελτιωθεί και το ταξιδιωτικό ρεύμα.

«Δεν είναι μόνο ο μισθός» -Εννοείτε ότι με την ανάκαμψη του τουρισμού ενδεχομένως να αναθεωρηθούν τα εισοδήματα στο προσωπικό των ξενοδοχείων;

-Αυτό που θα έλεγα είναι ότι θα πρέπει να κοιτάξουμε και το κοινωνικό κομμάτι των εργαζομένων. Δεν είναι μόνο ο μισθός, είναι και άλλες υπηρεσίες που μπορεί να αντλήσουν από το κράτος ή από τη βιομηχανία. Για παράδειγμα θα

μπορούσε η εργασία στα ξενοδοχεία να είναι επιλογή και για νέους ανθρώπους που έχουν γίνει πρόσφατα γονείς νοουμένου ότι έχουν επιλογές για την φύλαξη και την φροντίδα των παιδιών. Να υπήρχαν υπηρεσίες βρεφονηπιακών σταθμών που θα δούλευαν με νηπιαγούς και νοσοκόμες μέχρι αργά το βράδυ ώστε να εξυπηρετείται η ξενοδοχειακή βιομηχανία, στα πρότυπα αυτών των δημοσίων νέων στην ξενοδοχειακή βιομηχανία θα ενίσχυε σημαντικά την οικονομία και θα υπήρχαν λιγότερες ανάγκες σε ξένο εργατικό δυναμικό.
-Προλαβαίνουμε αυτή την στιγμή να καλύψουμε τα κενά μέχρι την έναρξη της καλοκαιρινής περιόδου;

-Θεωρώ ότι αργήσαμε. Έστω και τώρα όμως, αν κάποιοι αριθμοί εργαζομένων επιτραπούν να έρθουν τουλάχιστον στους επόμενους 2-3 μήνες, ίσως συμπληρωθούν κάποιες μη εξειδικευμένες θέσεις όπως καθαριστές στην κουζίνα, βραδινές βάρδιες καθαριότητας, κηπουροί, ελαιοχρωματιστές κτλ.

-Σε ποια κατεύθυνση θα πρέπει να κινηθεί το Υπ. Εργασίας;

-Πιστεύω ότι θα πρέπει να ξαναδοούμε το όλο σύστημα ανεργια-

κών επιδομάτων. Είναι προτιμότερο να ξεκινήσουμε να επιδοτούμε την εργασία και όχι την ανεργία. Αυτό είναι και το πρόβλημα της χειμερινής περιόδου, ότι επιδοτούμε όλα αυτά τα χρόνια την ανεργία. Θα πρέπει λοιπόν να γίνει πιο ευέλικτο το σύστημα εργοδότησης τον χειμώνα, να επιτραπεί στα ξενοδοχεία που θα παραμείνουν σε λειτουργία να χρησιμοποιούν όσους εργαζόμενους χρειάζονται με ένα ευέλικτο σύστημα, εργοδότησης – επιδότησης. Θα δίνονταν έτσι λιγότερα ανεργιακά επιδόματα και ταυτόχρονα θα υπήρχε μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΑΕΠ. Μια άλλη λύση θα ήταν ένα γενναίο πρόγραμμα πενταετίας στο πλαίσιο του οποίου να μειωθεί το κόστος λειτουργίας των ξενοδοχείων στο μισό, ώστε να μπορούν πιο εύκολα να παραμείνουν ανοικτά και την χειμερινή περίοδο ακόμα και με χαμηλές πληρότητες. Διότι ακόμη και τα ξενοδοχεία που είναι κλειστά καταγράφουν ζημιές. Άρα αν είναι ανοικτά και καταγράφουν λιγότερη ζημιά από το να είναι κλειστά, τότε θα επεξεργάζονταν να μείνουν ανοικτά με όλα τα συνεπαγόμενα θετικά αποτελέσματα στον εργασιακό και οικονομικό τομέα. Χρειαζόμαστε λοιπόν ένα γενναίο και τολμηρό πλάνο.

Προσοχή στον αριθμό των κλινών

-Πέραν των επίκαιρων θεμάτων του ουκρανικού, του προσωπικού και του κόστους καυσίμων, ποια είναι τα σοβαρότερα ζητήματα που έχει να αντιμετωπίσει ο τουριστικός και ο ξενοδοχειακός κλάδος;

-Ο χειρότερο πρόβλημα ήταν πάντα το ίδιο- η ανισομερής ανάπτυξη. Το έχω ξαναπεί και σε προηγούμενη μας συνέντευξη και το επαναλαμβάνω εδώ και χρόνια, ότι θα πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί με τον αριθμό κλινών που προσθέτουμε στην αγορά κάθε χρόνο και την δυνατότητα να εξυπηρετήσουμε αυτούς τους αριθμούς. Δεν μπορούμε να επηρεάσουμε πλέον απρογραμμάτιστα την συνεχή ανέγερση ξενοδοχείων. Τελεία και παύλα.
-Θεωρείτε ότι πετύχαμε τον στόχο μας με το rebranding του κυπριακού τουρισμού;

-Ευτυχώς που τα τελευταία χρόνια να αποκτήσουμε το Υφυπουργείο που χρειαζόμασταν με ένα πολύ δραστήριο Υφυπουργό που

έχει φτιάξει πράγματα και έδωσε κατεύθυνση για ανάπτυξη υπαίθρου, ορεινών, και την επιμήκυνση της περιόδου. Όμως ακόμα μας πολεϊνται εκείνο το κάτι που θα μας χαρακτηρίζει και ξεχωρίζει. Ακόμα δεν έχουμε αυτό το δικό μας χαρακτηριστικό που θα άφηνε το αποτύπωμα του στον παγκόσμιο τουριστικό χάρτη. Όλοι έχουν κουλούρα, ήλιο, καλό φαγητό, καλά ξενοδοχεία. Άρα, ποια θα ήταν η αιχμή του δόρατος του δικού μας branding που θα μας ξεχώριζε παγκοσμίως. Θα πρέπει να το ανακαλύψουμε ή να το δημιουργήσουμε. Μέχρι να το κάνουμε αυτό, είμαστε υποχρεωμένοι να αναπτύξουμε στο έπακρο και στην τελειότητα όλα τα υπόλοιπα- τις υπηρεσίες στα αεροδρόμια, την καθαριότητα της χώρας μας και το επίπεδο υγείας, την ασφάλεια, την καινοτομία και εξυπηρέτηση στα ξενοδοχεία. Θα πρέπει να αναπτύξουμε ένα κοσμοπολίτικο μοντέλο που θα μπορεί να ανταγωνιστεί όλους τους προορισμούς. Ο δρόμος που θα πρέπει να βαδίσουμε θα είναι επίπονος και θα πρέπει να είμαστε μεθοδικοί, εφευρετικοί, δημιουργικοί και με πάρα πολύ θράσος και φαντασία για να κατακτήσουμε αυτό που μας αναλογεί από τον παγκόσμιο τουρισμό.

Παίρνει παράταση το εθνικό πάρκο Ακάμα

Καλοκαίρι του 2023 το νέο χρονοδιάγραμμα για τη λειτουργία του πάρκου, τον Απρίλιο οι πρώτες προσφορές

Της ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

Εκτός αρχικού προγραμματισμού βγήκε τελικά η λειτουργία του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα. Ενώ ο σχεδιασμός του έργου ήθελε την ολοκλήρωση των εργασιών βελτίωσης των δρόμων και των κόμβων και την λειτουργία του πάρκου μέχρι τέλος του 2022, εντούτοις σύμφωνα και με δηλώσεις του αρμόδιου Υπουργού στην «Κ», υπάρχει νέο χρονοδιάγραμμα για τη λειτουργία του πάρκου - το α΄ εξάμηνο του 2023. Όπως πληροφορείται η «Κ», οι πρώτες προσφορές για την βελτίωση των δρόμων εντός του πάρκου αναμένεται να γίνουν εντός Απριλίου, με διορία υποβολής μέχρι τον Ιούνιο και μέχρι τον Σεπτέμβριο να κατακυρωθούν και να αρχίσουν οι εργασίες. Η ολοκλήρωση της α΄ φάσης των έργων βελτίωσης μέρους του κυρίου οδικού δικτύου του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα αναμένεται τον Ιούνιο του 2023. Βάσει λοιπόν των νέων χρονοδιαγραμμάτων και εκτός απρόοπτου, το «σιγύρισμα» του πάρκου δεν θα ολοκληρωθεί πριν το καλοκαίρι του επόμενου χρόνου.

Η γραφειοκρατία

Σε γραφειοκρατικές διαδικασίες απέδωσε την καθυστέρηση ο υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος. Σε συνέντευξη του στην «Κ» έκανε αναφορά για συγκεκριμένη σειρά διαδικασιών αδειοδότησης-όπως περιβαλλοντική γνωμάτευση, πολεοδομικές άδειες, εγκρίσεις από αρμόδια τμήματα, καθώς και για διαβουλεύσεις με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και την τοπική κοινωνία. Όπως ανέφερε, «αυτά ενέχουν προβλήματα και απρόβλεπτες καθυστε-

Το Τμήμα Δασών σε συνεργασία με το Υφ. Καινοτομίας θα ετοιμάσει τους όρους των προσφορών για την ηλεκτρονική/διαδικτυακή έκδοση εισιτηρίων. Τα τέλη εισόδου κυμαίνονται από 2- 20 ευρώ αναλόγως της επιβάρυνσης στο περιβάλλον.

ρήσεις, οι οποίες όμως είναι αναγκαίο να αντιμετωπιστούν σωστά και σίγουρα η πανδημία δεν βοηθά στην επίτευξη των διαδικασιών». Τόνισε ότι δεν τίθεται ζήτημα εμπλοκής ή αλλαγής των αποφάσεων για το σχέδιο, αλλά όπως ανέφερε, μια σειρά από γραφειοκρατικές διαδικασίες παίρνουν πίσω τα αρχικά χρονοδιαγράμματα που είχαν τεθεί.

Τι εκκρεμεί

Πρόκειται για διαδικασίες εγκρίσεων των σχεδίων και των δράσεων τόσο από την Περιβαλλοντική Αρχή, το τμήμα Πολεοδομίας και το τμήμα Δημοσίων Έργων, που έπρεπε να ακολουθηθούν ώστε να υπάρχει πλήρης διαφάνεια στην υλοποίηση του έργου και για να

Τι περιλαμβάνει η α΄ φάση

Η α΄ φάση της βελτίωσης του οδικού δικτύου έχει λάβει την έγκριση της περιβαλλοντικής αρχής και περιλαμβάνει βελτίωση υφιστάμενων δρόμων συνολικού μήκους 13,4Km περίπου ως ακολούθως: Δρόμος 1Α: Τοξεύτρα - Άσπρος Ποταμός - Λάρα 6,6km - Υφιστάμενο πλάτος 5-9m Δρόμος 2: Κυκλικός Λάρας 2,7km - Υφιστάμενο πλάτος 3,5-5 Δρόμος 4Β: Τοξεύτρα - Άβρακας - Λίπατη 4,1km - Υφιστάμενο πλάτος 3,5-5m Η εκτιμώμενη περίοδος εκτέλεσης του έργου είναι 14 μήνες.

Στην περιβαλλοντική γνωμοδότηση αναφέρεται ότι δεν επιτρέπεται η ασφαλτόστρωση σε κανένα δρόμο εντός του Πάρκου. Τα υλικά οδοστρώσις θα είναι θραυστά σκύρα με συγκεκριμένες προσμίξεις ώστε να περιορίζουν την παραγωγή σκόνης. Σε περιπτώσεις μεγάλης κλίσης όπου δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν θραυστά σκύρα θα χρησιμοποιείται μπετόν ή πλακόστρωτο ή άλλου είδους δάπεδο που θα συμφωνηθεί με την Περιβαλλοντική Αρχή, που θα εναρμονίζεται με τη φυσιογνωμία της περιοχής.

διασφαλιστεί η ποιότητα του, δηλώνει στην «Κ» ο πρώτος συντηρητής του τμήματος Δασών, Σάββας Ιεζεκιήλ. Μέχρι στιγμής, από το σχέδιο δράσης, έχουν υλοποιηθεί η αξιολόγηση μελετών επιπτώσεων στο περιβάλλον, έχει ληφθεί η τελική έγκριση του σχεδίου από το Υπουργικό Συμβούλιο, και έχει γίνει η τελική αρχιτεκτονική μελέτη, η οποία ήταν προγραμματισμένη μέχρι τέλος του 2021. Έχει ολοκληρωθεί και η μελέτη οδοποιίας η οποία επίσης ήταν προγραμματισμένη μέχρι τέλος 2021 και αναμένονται κάποιες εγκρίσεις πριν προχωρήσει η διαδικασία των προσφορών. Πιο αναλυτικά, μέχρι στιγμής, έχει εκδοθεί θετική Γνωμάτευση υπό όρους στις 20 Σεπτεμβρίου του 2021 για την Στρατηγική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων για το σχέδιο αειφόρου ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα. Τον Οκτώβριο του 2021 υποβλήθηκε έκθεση πληροφοριών για βελτίωση μέρους του κυρίου οδικού δικτύου του ΕΔΠ- α΄ φάση- ενώ η θετική- υπό όρους- γνωμάτευση εκδόθηκε στις 2 Δεκεμβρίου 2021. Επίσης, για το Σχέδιο υποβλήθηκε Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης και έχει εκδοθεί Έκθεση Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης της Περιβαλλοντική Αρχή στις 18 Ιουνίου 2021, αφού η προτεινόμενη περιοχή του σχεδίου εμπίπτει στις περιοχές (ΤΚΣ) «Χερσόνησος Ακάμα» «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα». Όπως πληροφορείται η «Κ», στο παρόν στάδιο, έχουν ενσωματωθεί αλλαγές επί του σχεδίου, στην βάση των όρων που είχε θέσει η Περιβαλλοντική Αρχή και ζητήθηκε η έγκριση του Τμήματος Πολεοδομίας. Η Πολεοδομική Αρχή με τη σειρά της, έθεσε όρους, οι οποίοι πρέπει να εξεταστούν από

το Τμήμα Δημοσίων Έργων και αναμένονται οι απόψεις τους. Στο μεταξύ, βάσει των αρχικών χρονοδιαγραμμάτων, το επόμενο διάστημα αναμένεται να ξεκινήσει η διαδικασία στελέχωσης του πάρκου και εκπαιδεύσεις του προσωπικού, δράσεις που δεδομένης της καθυστέρησης στην λειτουργία του πάρκου, αναμένεται ότι θα πάρουν επίσης παράταση κάποιων μηνών.

Τέλη εισόδου

Όσον αφορά τα τέλη εισόδου στον Ακάμα, έχουν αποφασιστεί τα προκαταρκτικά ποσά και εκκρεμεί η σχετική έγκριση του Υπ. Οικονομικών και του Υπουργικού Συμβουλίου. Το ύψος των τελών, έχουν διαμορφωθεί από 2-20 ευρώ, ανάλογα με την επιβάρυνση στο περιβάλλον. Με αυτή την λογική έχει οριστεί μερήσιο τέλος για τους πεζούς και τους ποδηλάτες στα 2 ευρώ, για την εισοδο ιδιωτικών οχημάτων 5 ευρώ και για τις μοτοσυκλέτες επίσης 5 ευρώ. Το ποσό ανεβαίνει στα 10 ευρώ για τις γουρούνες, στα 15 ευρώ για τα αυτοκίνητα σαφάρι και στα 20 ευρώ για τα λεωφορεία. Για τους συχνούς επισκέπτες, έχει οριστεί ετήσιο τέλος το οποίο ανέρχεται στα 5 ευρώ για τον πεζό και τον ποδηλάτη και 10 ευρώ για το αυτοκίνητο και μοτοσυκλέτα. Για κάποιες κατηγορίες οχημάτων – γουρούνες, αυτοκίνητα σαφάρι και μικρά λεωφορεία- δεν θα υπάρχουν συγκεκριμένα τέλη εισόδου σε ετήσια βάση. Τα εισιτήρια θα εκδίδονται είτε διαδικτυακά είτε σε επιτόπιες μηχανές έκδοσης. Αυτή την περίοδο το Τμήμα Δασών είναι σε συντονισμό με το Υφ. Καινοτομίας για την διαμόρφωση των όρων των σχετικών προσφορών.

Η ζωτικής σημασίας πρόληψη και διάγνωση των καρδιαγγειακών νοσημάτων

Οι καρδιαγγειακές παθήσεις αποτελούν την πρώτη αιτία θανάτου παγκοσμίως, αφού ετησίως καταγράφονται περισσότεροι από 18.6 εκατομμύρια θάνατοι, ενώ σύμφωνα με εκτιμήσεις επιστημόνων, εάν η κατάσταση δεν αντιμετωπιστεί έγκαιρα, τότε ο αριθμός των θανάτων θα φθάσει τα 23 εκατομμύρια μέχρι το 2030.

Υψηλή συχνότητα καρδιαγγειακών παθήσεων και επεισοδίων καταγράφεται και στην Κύπρο, με τα στατιστικά στοιχεία να καταδεικνύουν ότι οι καρδιοπάθειες παρμένουν μεταξύ των κυριότερων αιτιών θανάτου στο νησί μας. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία, 39.000, περίπου, Κύπριοι νοσηλεύονται με καρδιαγγειακά προβλήματα ετησίως, ενώ 2.000 από αυτούς χάνουν τη ζωή τους.

Οι καρδιαγγειακές παθήσεις είναι ένα σύνολο ασθενειών που προσβάλλουν την καρδιά και τα αιμοφόρα αγγεία στις οποίες περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων:

- Καρδιομυοπάθειες
- Βαλβιδοπάθειες
- Καρδιακές αρρυθμίες
- Η στεφανιαία νόσος της καρδιάς (ισχαιμική πάθηση της καρδιάς)

- Η νόσος των αρτηριών που τροφοδοτούν τον εγκέφαλο με αίμα που ευθύνεται για τα εγκεφαλικά επεισόδια ή αποπληξία
- Η περιφερική αρτηριακή νόσος που επηρεάζει τις αρτηρίες που τροφοδοτούν με αίμα τα άκρα (πόδια, χέρια)
- Ρευματική νόσος της καρδιάς, ρευματική καρδίτιδα.
- Συγγενείς καρδιοπάθειες.
- Βαθιά φλεβική θρόμβωση και πνευμονική εμβολή.

Η σημασία της πρόληψης

Αποδεδειγμένα οι καρδιοπάθειες μπορούν να προληφθούν. Σύμφωνα με τους ειδικούς, η καθημερινή άσκηση, η κατανάλωση περισσότερων φρούτων και λαχανικών, με παράλληλη μείωση των τροφών με υψηλή περιεκτικότητα ζάχαρης και λιπαρών, όπως επίσης και η παρακολούθηση του σωματικού μας βάρους, αποτελούν τις βασικές παραμέτρους για μία «δυνατή» καρδιά.

Παράλληλα, οι τακτικές εξετάσεις σε συνδυασμό με τη διατήρηση της αρτηριακής πίεσης, του σακχάρου και της χοληστερόλης σε φυσιολογικά επίπεδα, μειώνουν στο ελάχιστο τον κίνδυνο εμφάνισης καρδιαγγειακών νοσημάτων.

Διάγνωση και θεραπεία

Για τη διάγνωση των καρδιοπαθειών απαιτείται τις περισσότερες φορές μία σειρά από εξετάσεις, προκειμένου ο γιατρός να καταλήξει σε μια ασφαλή διάγνωση. Κάποιες από αυτές τις εξετάσεις μπορούν να γίνουν πριν την εμφάνιση οποιουδήποτε συμπτώματος καρδιοπάθειας, ενώ άλλες χρειάζονται στον εντοπισμό της αιτίας των συμπτωμάτων όταν αυτά εμφανιστούν.

Σε ό,τι αφορά τη θεραπεία, αξι-

ζει να αναφερθεί ότι, οι πλείστες καρδιοπάθειες δεν μπορούν να ιαθούν πλήρως. Για αυτό απαιτείται θεραπευτική (φαρμακευτική) αγωγή και παρακολούθηση εφ' όρου ζωής. Πολλά από τα συμπτώματα των καρδιοπαθειών μπορούν να αντιμετωπιστούν με φάρμακα και αλλαγές στον τρόπο διαβίωσης, ωστόσο, όταν αυτές οι προσεγγίσεις αποτυγχάνουν να φέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα, μία επεμβατική διαδικασία είναι πολύ πιθανό να ακολουθηθεί.

Πού να εξεταστείς

Ο Οργανισμός Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας (ΟΚΥΝΥ), ως ο μεγαλύτερος πάροχος υπηρεσιών υγείας στην Κύπρο, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην πρόληψη και θεραπεία των καρδιοπαθειών. Διαθέτει τον μεγαλύτερο αριθμό Καρδιολόγων -πέραν των 50 -συμβεβλημένων με το ΓΕΣΥ, οι οποίοι στελεχώνουν τα Καρδιολογικά Τμήματα των νοσηλευτηρίων του και τα Κέντρα Υγείας του Οργανισμού, σε όλες τις επαρχίες.

Στις Κλινικές του παρέχει ευρύ φάσμα υπηρεσιών για διάγνωση και θεραπεία των καρδιαγγειακών παθήσεων, ενώ σε σχέση με τις καρδιαγγειακές παθήσεις, με την Καρδιολογική Κλινική του ΓΝ Λευκωσίας να αποτελεί Κέντρο Αναφοράς για τις Βαλβιδοπάθειες.

Περισσότερες πληροφορίες ΕΔΩ (https://shso.org.cy/anazitisi-iatrou/?wpv-specialty=kardiologos&wpv_aux_current_post_id=192&wpv_view_count=1251)

Υψηλότερος του 2019 ο τζίρος του λιανεμπορίου το 2021

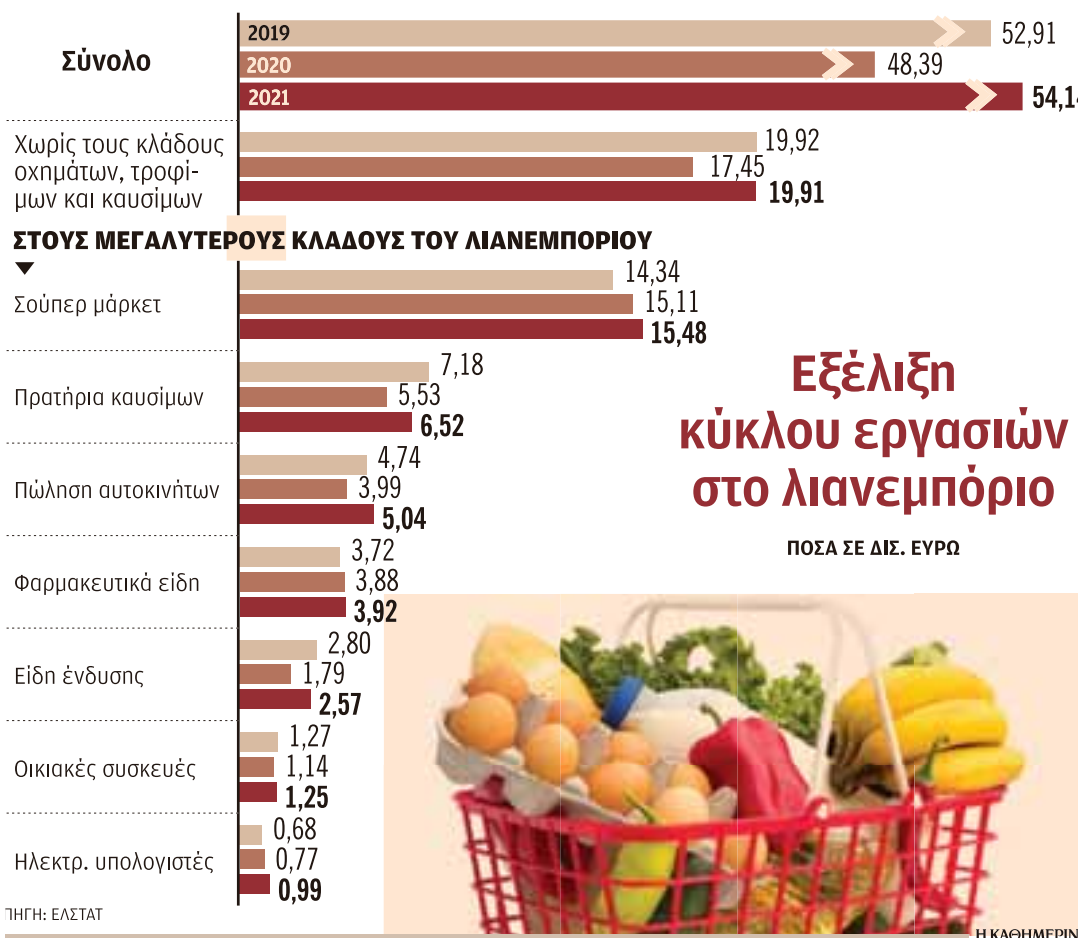
Καλές επιδόσεις από σούπερ μάρκετ, αγορά Ι.Χ., φαρμακεία, υπολογιστές

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Σε επίπεδα υψηλότερα από αυτά προ πανδημίας διαμορφώθηκε ο τζίρος του λιανεμπορίου το 2021, εξέλιξη η οποία οφείλεται στις πολύ καλές επιδόσεις συγκεκριμένων μεγάλων κλάδων, όπως των σούπερ μάρκετ, της αγοράς αυτοκινήτου, των φαρμακείων και των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Παραδοσιακοί κλάδοι του λιανεμπορίου με πολλές επιχειρήσεις, όπως αυτός της ένδυσης και της υπόδησης, είδαν βεβαίως σημαντική ανάκαμψη το 2021 σε σύγκριση με το 2020, οι πωλήσεις τους όμως υπολείπονται αυτών του 2019. Σύμφωνα λοιπόν με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, ο τζίρος συνολικά του λιανεμπορίου διαμορφώθηκε το 2021 σε 54,14 δισ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 11,9% σε σύγκριση με το 2020 και 2,34% σε σύγκριση με το 2019. Το 2020 ο συνολικός τζίρος του λιανεμπορίου είχε υποχωρήσει στα 48,39 δισ. ευρώ, ενώ το 2019 είχε διαμορφωθεί σε 52,90 δισ. ευρώ.

Εάν εξαιρεθούν οι κλάδοι τροφίμων, καυσίμων και οχημάτων που αποτελούν τους μεγαλύτερους από πλευράς τζίρου, τότε ο τζίρος του λιανεμπορίου διαμορφώθηκε σε 19,911 δισ. ευρώ έναντι 17,44 δισ. ευρώ το 2020, καταγράφοντας αύξηση 14,1%. Το 2019 ο τζίρος του λιανεμπορίου εξαιρουμένων των παραπάνω κλάδων, είχε διαμορφωθεί σε 19,917 δισ. ευρώ, μόλις κατά 6 εκατ. ευρώ πάνω από τα επίπεδα της περυσινής χρονιάς.

Τα αναλυτικά στοιχεία, πάντως, για τους επιμέρους κλάδους του λιανεμπορίου δείχνουν ποιοι ήταν οι κερδοσύμνοι και ποιοι οι χαμένοι της πανδημίας, ενώ αποκαλύπτουν ταυτόχρονα και τις νέες καταναλωτικές συνήθειες που αναπτύχθηκαν. Τα σούπερ μάρκετ είναι ως γνωστόν από τους κλάδους εκείνους που κυρίως ευνοήθηκαν στη διάρ-

Η αξία πωλήσεων διαμορφώθηκε σε 54,14 δισ. ευρώ και είναι αυξημένη κατά 2,34% σε σύγκριση με το 2019.

κεια της πανδημίας, με τον τζίρο τους να αυξάνεται και το 2021. Συγκεκριμένα το 2020 αυξήθηκε σε 15,11 δισ. ευρώ από 14,34 δισ. ευρώ το 2019, ενώ το 2021 έφτασε τα 15,48 δισ. ευρώ. Καλύτερες επιδόσεις από αυτές του 2019 σημείωσε και ο κλάδος αυτοκινήτων, με τις πωλήσεις να διαμορφώνονται το 2021 σε 5,04 δισ. ευρώ έναντι 4,73 δισ. ευρώ.

Η πανδημία, ως γνωστόν ευνόησε σημαντικά και τις πωλήσεις των φαρμακείων, οι οποίες το 2021 έφτασαν τα 3,92 δισ. ευρώ από 3,72 δισ. ευρώ το 2019 και 3,88 δισ. ευρώ το 2020.

Η ανάγκη για άθληση, ανάγκη που έγινε συνήθεια στη διάρκεια των lockdowns, και η τηλεργασία και τηλεκατάρτιση ώθησε προς τα πάνω τις πωλήσεις αθλητικού εξοπλισμού και ηλεκτρονικών υπολογιστών αντιστοίχως. Έτσι, ενώ το 2019 οι πωλήσεις ηλεκτρονικών υπολογιστών - περιφερειακών και λογισμικού ήταν 680,87 εκατ. ευρώ, έφτασαν το 2020 τα 775,38 εκατ. ευρώ, για να πλησιάσουν το 1 δισ. ευρώ το 2021 (994,69 εκατ. ευρώ). Οι πωλήσεις αθλητικού εξο-

πλισμού από 528 εκατ. ευρώ το 2019 έφτασαν τα 602 εκατ. ευρώ το 2021.

Στους «χαμένους» της πανδημίας είναι μεταξύ άλλων οι κλάδοι ένδυσης, υπόδησης και καλλυντικών. Στον κλάδο ένδυσης ο τζίρος αυξήθηκε μεν το 2021 σε σχέση με το 2020, στα 2,5 δισ. ευρώ από 1,8 δισ. ευρώ, όμως υπολείπεται του 2019 (2,8 δισ. ευρώ). Στα καλλυντικά, που το 2019 είχαν τζίρο πάνω από 1 δισ. ευρώ, οι πωλήσεις το 2020 υποχώρησαν σε 610 εκατ. ευρώ για να αυξηθούν σε 749 εκατ. ευρώ το 2021. Στα είδη υπόδησης ο τζίρος το 2021 αυξήθηκε σε 410 εκατ. ευρώ από 324 εκατ. ευρώ το 2020, είναι ακόμη μακριά όμως από τα σχεδόν 500 εκατ. ευρώ του 2019.

Ανησυχία από Ε.Ε. για τα κόκκινα δάνεια της πανδημίας

Της ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ

Οι επιπτώσεις της πανδημίας δεν έχουν αποτυπωθεί ακόμη στο χαρτοφυλάκιο των μη εξυπηρετούμενων δανείων των τραπεζών, επιμένει η Ε.Ε. στην έκθεση αξιολόγησης, η οποία ερμηνεύοντας την αύξηση των καθαρών εισροών αθετήσεων κατά το γ' τρίμηνο του 2021 στα ίδια επίπεδα με αυτά του α' εξαμήνου του έτους, δείχνει να συμμερίζεται τις ανησυχίες της ΤτΕ για την αύξηση των κόκκινων δανείων μετά τη λήξη των μέτρων στήριξης της οικονομίας.

«Στο μέλλον η διαχείριση των δανείων που είναι ή απειλούνται με κίνδυνο αθέτησης αποκτά ιδιαίτερη σημασία για τις τράπεζες», σημειώνει η Ε.Ε., στον βαθμό που η προοπτική νέων τιτλοποιήσεων και πωλήσεων σταδιακά εξαντλείται. Η μείωση των δανείων που έχουν καταγγελθεί αλλάζει άλλωστε τη σύνθεση του μη εξυπηρετούμενου χαρτοφυλακίου, καθώς αυτά που είναι υποψήφια προς αθέτηση αντιπροσωπεύουν πλέον ένα αυξημένο ποσοστό των κόκκινων δανείων που διαμορφώνεται στο 33,7% με βάση τα στοιχεία του α' εξαμήνου του 2021 έναντι 29,4% στα τέλη Δεκεμβρίου του 2020. Ως αποτέλεσμα, επισημαίνει η Ε.Ε., «η δυνατότητα των τραπεζών να προσφέρουν βιώσιμες λύσεις αναδιάρθρωσης, προσαρμοσμένες ειδικά για αυτές τις

κατηγορίες, θα αποτελέσει ένα κρίσιμο στοιχείο στην προσπάθεια οριστικής εξυγίανσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων».

Ταυτόχρονα «η αποτελεσματική ανάκτηση εξασφαλίσεων θα είναι ζωτικής σημασίας όταν η επιτυχής αναδιάρθρωση δεν είναι εφικτή», επισημαίνει η Ε.Ε. και η πρόκληση ότι οι τράπεζες θα πρέπει να βασίζονται περισ-

Φοβάται αύξησή τους μετά τη λήξη των μέτρων στήριξης της οικονομίας.

σότερο σε βιώσιμες λύσεις αναδιάρθρωσης φαίνεται από το γεγονός ότι, από το συνολικό ποσό των 22,8 δισ. ευρώ αναδιρθρωμένων δανείων στο τέλος Ιουνίου 2021, το 17,7% είχε εκ νέου βρεθεί σε αθέτηση για περισσότερες από 90 ημέρες, ενώ το ποσοστό των μακροπρόθεσμων αθετήσεων με ορίζοντα 1 έτους παρέμεινε σε υψηλά επίπεδα.

Η εξυγίανση των τραπεζών θα έχει αρνητικές επιπτώσεις βραχυπρόθεσμα στην κερδοφορία του 2021 για δύο τουλάχιστον από τις τέσσερις συστημικές τράπεζες, αλλά όπως επισημαίνει η Ε.Ε., εάν εξαιρεθούν οι εφάπαξ ζημιές, το τραπεζικό σύστημα δείχνει να ανακτά την προοπτική επανόδου του

Στο μέλλον η διαχείριση των δανείων που είναι ή απειλούνται με κίνδυνο αθέτησης αποκτά ιδιαίτερη σημασία για τις τράπεζες, σημειώνει η Ε.Ε. στην έκθεση αξιολόγησης.

στην κερδοφορία. Η επίπτωση που έχει στα κεφάλαια η εξυγίανση έχει αντισταθμιστεί από άλλα μέτρα κεφαλαιακής ενίσχυσης και ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας, παρά το γεγονός ότι μειώθηκε σε σχέση με το 2020, διατηρείται σε ικανοποιητικά επίπεδα και συγκεκριμένα στο 12,5%, με διαφοροποιήσεις ανάλογα με την τράπεζα.

Στους μελλοντικούς κινδύνους που ελλοχεύουν, η Ε.Ε. επισημαίνει την περαιτέρω επίδραση που θα έχουν στα έσοδα από τόκους οι τιτλοποιήσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων, σε συνδυασμό με το περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων, ενώ από την πλευρά του κόστους, η ανάγκη για περαιτέρω εκδόσεις ομολο-

γιακών δανείων προκειμένου να ικανοποιηθεί η ελάχιστη απαίτηση για ίδια κεφάλαια και επιλέξιμες υποχρεώσεις (MREL), θα επιφέρει πιέσεις στο κόστος χρηματοδότησης των ελληνικών τραπεζών.

Η Ε.Ε. δεν παραλείπει να επισημάνει ότι ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας των ελληνικών τραπεζών παραμένει ένας από τους χαμηλότερους μεταξύ των ευρωπαϊκών τραπεζών, αλλά και το γεγονός ότι «η ποιότητα των κεφαλαίων που αποτελούνται από αναβαλλόμενη φορολογία εξακολουθεί να συνιστά μια μόνιμη πηγή ανησυχίας, στον βαθμό που αντιπροσωπεύει το 62% των ιδίων κεφαλαίων τους έναντι 53% το 2020.

Απάτες με τον ΦΠΑ εισαγόμενων μεταχειρισμένων αυτοκινήτων

Ανυποψίαστοι ιδιοκτήτες αντιμέτωποι με πρόστιμα και χρέη προς την εφορία

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Με αμείωτη ένταση φαίνεται ότι συνεχίζονται οι απάτες με τη μη καταβολή ΦΠΑ για εισαγόμενα μεταχειρισμένα αυτοκίνητα, κάτι που έχει ως αποτέλεσμα αφενός να στερείται το Δημόσιο έσοδα, αφετέρου να βρίσκονται αντιμέτωποι με υψηλά πρόστιμα και δικαστικές διώξεις πολλοί ανυποψίαστοι αγοραστές αυτοκινήτων. «Θύμα» αυτής της πρακτικής είναι και συνολικά η αγορά αυτοκινήτου, καθώς η κατάσταση με τη φοροδιαφυγή στα εισαγόμενα μεταχειρισμένα δημιουργεί συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού. Το φαινόμενο μάλιστα τείνει να ενταθεί διότι, πρώτον, οι έλεγχοι που γίνονται είναι ενδεικτικοί μεν, αλλά σε εξαιρετικά μικρό δείγμα και, δεύτερον, ολόένα και περισσότεροι καταναλωτές στρέφονται στην αγορά μεταχειρισμένων αυτοκινήτων καθώς τα καινούργια έχουν ακριβύνει και επιπλέον παραδίδονται με πολύμηνες καθυστερήσεις.

Σύμφωνα με όσα ανακοίνωσε ο Σύνδεσμος Εισαγωγέων Αντιπροσώπων Αυτοκινήτων (ΣΕΑΑ), το εννεάμηνο Απριλίου - Δεκεμβρίου 2021 και με βάση τα ερωτήματα που έθεσαν οι αρμόδιες τήλωνειακές αρχές της Ελλάδας στις ξένες αρχές, προκύπτει ότι σε ποσοστό 34,2% δεν καταβλήθηκε ο οφειλόμενος ΦΠΑ. Το μέσο πρόστιμο που καταλογίστηκε ανά όχημα ήταν 6.011 ευρώ. Συγκεκριμένα, οι ελληνικές αρχές ζήτησαν τη διοικητική συνδρομή των ξένων αρχών για 340 οχήματα, διαπιστώθηκε πρόβλημα σε 120 εξ αυτών και βεβαιώθηκαν στη συνέχεια 41 διαφορετικές παραβάσεις. Επιβλήθηκαν 95 πρόστιμα συνολικού ύψους 250.000 ευρώ. Πόσα είναι τα μεταχειρισμένα επιβατικά που εισήχθησαν από το εξωτερικό μέσα στο 2021; Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), 66.300, αποτελώντας το 39,8% των συνολικών νέων κυκλοφοριών το 2021. Αν μη τι άλλο, παρότι ο έλεγχος είναι στοχευμένος, όπως υποστηρίζουν οι αρμόδιες αρχές, το δείγμα δεν παύει να είναι εξαιρετικά μικρό, κάτι που σημαίνει ότι οι έλεγχοι έχουν ελάχιστη αποτελεσματικότητα.

«Η πιθανότητα να σε πιάσουν είναι πολύ μικρή», τονίζουν με νόημα παράγοντες της αγοράς αυτοκινήτου που μίλησαν στην «Κ», ενώ την ίδια ώρα το κέρδος είναι πολύ μεγάλο. Το περιθώριο κέρδους του διανομέα για ένα καινούργιο αυτοκίνητο είναι της τάξεως του 10%, ενώ για ένα εισαγόμενο μεταχειρισμένο για το οποίο δεν έχει κα-

Το μέσο πρόστιμο που καταλογίστηκε ανά όχημα ήταν 6.011 ευρώ.

Σε έλεγχο που έγινε στις εισαγωγές 340 οχημάτων διαπιστώθηκε πρόβλημα σε 120 περιπτώσεις.

ταβληθεί ο ΦΠΑ, και συχνά είναι «πειραγμένο» και το κοντέρ για να δείχνει λιγότερα χιλιόμετρα, ανεβαίνει στο 40%.

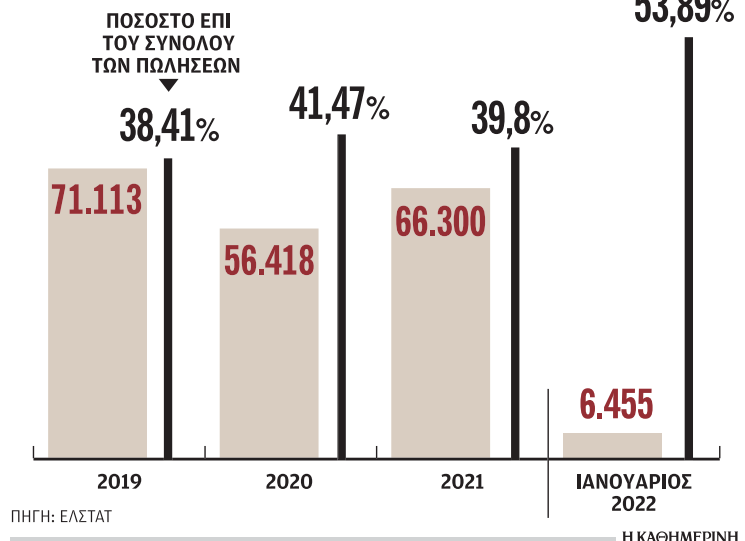
Το πρόβλημα μάλιστα αναμένεται να γίνει ακόμη πιο έντονο, καθώς ολόένα και περισσότεροι στρέφονται στα εισαγόμενα μεταχειρισμένα.

Μόνο τον Ιανουάριο του 2022 κυκλοφόρησαν για πρώτη φορά στην Ελλάδα 6.455 εισαγόμενα μεταχειρισμένα επιβατικά, αποτελώντας το 53,89% των συνολικών ταξινομήσεων Ι.Χ. που έγιναν τον πρώτο μήνα της φετινής χρονιάς.

Τι συμβαίνει με τον ΦΠΑ; Όταν πωλείται ένα μεταχειρισμένο αυτοκίνητο στην Ελλάδα το οποίο έχει εισαχθεί από το εξωτερικό, ο ΦΠΑ κανονικά πρέπει να καταβληθεί στη χώρα αγοράς του αυτοκινήτου.

Συχνά, μάλιστα, γίνονται ειδικές μεταβιβάσεις των αυτοκινήτων σε άλλον ιδιώτη στο εξωτερικό, έτσι ώστε να φαίνεται ότι έχει καταβληθεί ο ΦΠΑ. Τι μπορεί να υποστεί ένας αγοραστής στην Ελλάδα; Εάν ο εισαγωγέας έμπορος μεταχειρισμένων έχει διαπράξει φοροδιαφυγή και αυτό διαπιστωθεί μεταγενέστερα, το όχημα δεσμεύεται από το κράτος έως ότου εξοφληθούν όλα τα πρόστιμα και τελεσιδικήσουν τα ένδικα μέσα. Σε περίπτωση που ο τελωνισμός έγινε στο όνομα του ιδιώτη εικονικά, τότε το τελωνείο στρέφεται μόνο κατά αυτού και όχι κατά του εισαγωγέα.

Εξέλιξη πωλήσεων εισαγόμενων μεταχειρισμένων επιβατικών αυτοκινήτων

Ερχονται νέες αυξήσεις σε τρόφιμα και πρώτες ύλες

Εκτίναξη τιμών σε σιτηρά, αγωνία στην αγορά για τις ρωσικές εξαγωγές

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Αντιμέτωπα με νέο κύμα ακρίβειας, η διάρκεια και η ένταση του οποίου θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τη διάρκεια των εχθροπραξιών στην Ουκρανία, βρίσκονται τα ελληνικά νοικοκυριά. Πέρα από την αύξηση του ενεργειακού κόστους που προκαλεί αύξηση του κόστους παραγωγής και των μεταφορικών, ο πόλεμος στην εν λόγω περιοχή έχει άμεσες επιπτώσεις στις τιμές βασικών πρώτων υλών, όπως είναι τα σιτηρά και τα φυτικά έλαια, τιμές οι οποίες βρίσκονταν ήδη στα ύψη το προηγούμενο διάστημα, εξαιτίας πανδημίας, καιρικών συνθηκών και απότομης αύξησης της ζήτησης. Οι ελληνικές βιομηχανίες τροφίμων και ειδικά όσες χρησιμοποιούν ως βασική πρώτη ύλη τα σιτηρά και τα άλευρα παρακολουθούν με ανησυχία τις εξελίξεις και για την ώρα τηρούν στάση αναμονής. Η ενδεχόμενη αύξηση των τιμών στο σιτάρι, αλλά και στο καλαμπόκι και στη σόγια, αναμένεται να επηρεάσει και τον τομέα της κτηνοτροφίας, λόγω ακριβότερων ζωοτροφών.

Ενδεικτική της κατάστασης είναι η εκτόξευση της τιμής του μαλακού σιταριού –το οποίο χρη-

σιμοποιείται για την παραγωγή αλεύρων, την παρασκευή ψωμιού, αρτοσκευασμάτων, ζύμης και μπισκότων– στα 344 ευρώ/τόνο στο Χρηματιστήριο Εμπορευμάτων στο Παρίσι (για συμβόλαιο παράδοσης Μαρτίου), από τα 274 ευρώ/τόνο πριν από μόλις τρεις ημέρες. Μια χρηματιστηριακή τιμή στα 340 ευρώ/τόνο σημαίνει ότι η βιομηχανία, μαζί με μεταφορικά και άλλα έξοδα, θα πρέπει να αγοράσει τελικά στα 400 ευρώ/τόνο. «Με τέτοια τιμή απλώς δεν αγοράζεις και βέβαια δεν δημιουργείς αποθέματα. Πρώτα θα κοιτάζουμε να πουλάμε τα προϊόντα που έχουμε και μετά θα αγοράζουμε πρώτες ύλες, εάν συνεχισθεί αυτή η κατάσταση», ανέφερε χαρακτηριστικά στην «Κ» υψηλόβαθμο στέλεχος μεγάλης ελληνικής αλευροβιομηχανίας. Το 2020 οι τιμές βρίσκονταν στο επίπεδο των 210 ευρώ/τόνο, έφτασαν τους τελευταίους μήνες στα 300 ευρώ/τόνο και ενώ τις προηγούμενες εβδομάδες είχε ξεκινήσει η αποκλιμάκωση, ο πόλεμος στην Ουκρανία τις εκτόξευσε στα ύψη. «Όσο σιτάρι εξάγει η Ρωσία δεν εξάγουν όλες οι υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες μαζί», τόνισε χαρακτηριστικά στην «Κ» το ίδιο στέλεχος. Τι πρακτικά

Η τιμή του μαλακού σιταριού –το οποίο χρησιμοποιείται για την παραγωγή αλεύρων, την παρασκευή ψωμιού, αρτοσκευασμάτων, ζύμης και μπισκότων– εκτοξεύθηκε στα 344 ευρώ/τόνο στο Χρηματιστήριο Εμπορευμάτων στο Παρίσι (για συμβόλαιο παράδοσης Μαρτίου), από τα 274 ευρώ/τόνο πριν από μόλις τρεις ημέρες.

«Όσο σιτάρι εξάγει η Ρωσία δεν εξάγουν όλες οι υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες μαζί».

σημαίνει αυτό; Ακόμη και εάν μια εταιρεία προμηθεύεται σιτηρά από άλλη χώρα, π.χ. από τη Βουλγαρία, η διαταραχή που θα προκληθεί στην τροφοδοσία της αγοράς θα είναι εξαιρετικά μεγάλη. Η απόκλιση, δε, στις τιμές είναι πολύ μεγάλη: τα απλά μαλακά σιτάρια της Ρωσίας πωλούνται κατά 40 ευρώ φθηνότερα από τα γαλλικά, ενώ τα υψηλής πρωτεϊνικής αξίας, τα οποία κυρίως συγκρίνονται με τα αντίστοιχα γερμανικά, είναι φθι-

νότερα κατά 50 ευρώ. Την ίδια ώρα, αν και δεν θεωρείται πιθανό το ενδεχόμενο η Τουρκία να ικανοποιήσει το αίτημα της Ουκρανίας για κλείσιμο των στενών του Βοσπόρου, τούτο προκάλεσε έναν επιπλέον πονοκέφαλο στις αλευροβιομηχανίες της χώρας που αναμένουν φορτία σιτηρών από τη Ρωσία. Στάση αναμονής, με έντονο προβληματισμό για την επόμενη ημέρα, τηρούν μεγάλες βιομηχανίες της χώρας που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή ψωμιού, αρτοσκευασμάτων και μπισκότων. «Σήμερα ήδη έχουμε εκτίναξη των τιμών του φυσικού αερίου και προβλέπω αύξηση της τιμής των σιτηρών, κάποιων φυτικών ελαίων, αλλά και της ενέργειας γενικότερα, με ό,τι αυτό συνε-

πάγεται για το κόστος παραγωγής. Επίσης θεωρώ ότι θα υπάρξει επίπτωση στο κόστος μεταφορών», επεσήμανε στην «Κ» η κυρία Ιωάννα Παπαδοπούλου, πρόεδρος και διευθύνουσα σύμβουλος της γνωστής βιομηχανίας μπισκότων «Ε.Ι. Παπαδόπουλος Α.Ε.».

Οι εξαγωγείς

Εντονos προβληματισμός επικρατεί και στον εξαγωγικό κόσμο της χώρας, ειδικά στις εταιρείες που δραστηριοποιούνται στις εξαγωγές φρούτων και λαχανικών. Οι εξαγωγές προς την Ουκρανία, ύψους περίπου 42 εκατ. ευρώ, αυτή τη στιγμή «βρίσκονται στον αέρα», ενώ σε ό,τι αφορά τις εξαγωγές με τελικό προορισμό τη Ρωσία, η τύχη τους θα εξαρτηθεί από

Εισαγωγές από Ρωσία, Ουκρανία

Τα κυριότερα προϊόντα που εισάγει η Ελλάδα από την Ουκρανία (στοιχεία 2020) είναι κουκιά σόγιας (44,2 εκατ. ευρώ), σιτάρι και σμιγάδι (μείγμα σιταριού και κριθαριού) αξίας 16,91 εκατ. ευρώ, σιδηροκράματα (12,15 εκατ. ευρώ) και ηλιέλαιο-βαμβακέλαιο (10,36 εκατ. ευρώ). Το τελευταίο αναμένεται να δημιουργήσει σημαντικό πρόβλημα στις ελληνικές βιομηχανίες τυποποίησης ελαίων και να οδηγήσει σε ακόμη μεγαλύτερες ανατιμήσεις στα σπορέλαια, οι τιμές των οποίων είχαν ήδη αυξηθεί κατά 17,3% σε ετήσια βάση τον Ιανουάριο του 2022. Το σιτάρι είναι το έκτο κυριότερο προϊόν που εισάγει η Ελλάδα από τη Ρωσία (οι εισαγωγές το α΄ εξάμηνο του 2021 διαμορφώθηκαν σε 20 εκατ. ευρώ) και ακολουθεί το καλαμπόκι (19,79 εκατ. ευρώ αξία εισαγωγών το α΄ εξάμηνο του 2021).

το είδος των κυρώσεων που θα αποφασίσει η Ε.Ε. και τα πιθανά αντίποινα από πλευράς Μόσχας και των κρατών-δоруφώρων που χρησιμοποιούνται ως εισοδοί για την αγορά της Ρωσίας. Το εμπάργκο, για παράδειγμα, που έχει επιβάλει η Λευκορωσία σε κοινοτικά προϊόντα από την 1η Ιανουαρίου 2022 είχε ως συνέπεια οι εξαγωγές φρούλας προς τη Λιθουανία από τις αρχές του έτους έως τις 18 Φεβρουαρίου 2022 να έχουν περιοριστεί στους 36 τόνους, από 1.030 το αντίστοιχο διάστημα του 2021. Κι αυτό διότι μία από τις εναλλακτικές διαδρομές που χρησιμοποιούνται για να φθάσουν τα ελληνικά προϊόντα στη ρωσική αγορά είναι μέσω Λιθουανίας και στη συνέχεια μέσω Λευκορωσίας.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΠΟΝΤΟΣ
30 ΑΙΩΝΕΣ
ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΕΠΤΑ
ΗΜΕΡΕΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ
6 / 3

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ
3.000 χρόνια ιστορίας

Μια ειδική έκδοση ιστορικής μνήμης
για την ταυτότητα και την παράδοση
του ποντιακού Ελληνισμού

Συναγερμός για επάρκεια και τιμές ενέργειας

Νέο κύμα ανατιμήσεων σε φυσικό αέριο, ηλεκτρικό ρεύμα και καύσιμα μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Νέος συναγερμός σήμανε για το ενεργειακό σύστημα της χώρας χθες μετά την κλιμάκωση της ρωσικής επιθετικότητας στην Ουκρανία, με τα αρμόδια επιτελεία να σπεύδουν να διαχειριστούν τόσο ζητήματα ενεργειακής επάρκειας όσο και το φλόγον ζήτημα των τιμών και των αλυσιδωτών επιπτώσεων στην οικονομία. Η «έκρηξη» των τιμών φυσικού αερίου στο ολλανδικό Hub TTΦ στα 114 ευρώ/MWh, μετά μια υψηλή ημερήσια διακύμανση στα 144 ευρώ/MWh, εκτόξευσε στα ύψη και τις χονδρεμπορικές τιμές ρεύματος, ενώ η τιμή του αργού έσπασε για πρώτη φορά από το 2014 το φράγμα των 100 δολαρίων/βαρέλι. Η χονδρεμπορική τιμή στην ελληνική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας σημείωσε αύξηση κατά 34,10% και διαμορφώνεται στα 235,50 ευρώ/MWh, μία από τις ακριβότερες τιμές στην Ευρώπη, πίσω από την Ιταλία, τη Γαλλία, το Βέλγιο, την Ισπανία και την Πορτογαλία. Οι εξελίξεις προμηνύουν νέο κύμα ανατιμήσεων στις τιμές φυσικού αερίου, ρεύματος και καυσίμων, που θα πιέσει περαιτέρω τους προϋπολογισμούς νοικοκυριών και επιχειρήσεων με άγνοστο ορίζοντα όσο η κρίση στη Ουκρανία δεν δείχνει να αποκλιμακώνεται. Η μέση τιμή της αμόλυβδης βρίσκεται μια ανάσα από τα 2 ευρώ/λίτρο, στο 1,26 ευρώ/λίτρο έφτασε η μέση τιμή του πετρελαίου θέρμανσης.

Η διοίκηση της ΔΕΠΑ έχει κάνει ήδη συζητήσεις για την έλευση έκτακτων φορτίων LNG στη Ρεβυθούσα, ενώ ο ΔΕΣΦΑ έχει διereυνήσει και τις προθέσεις των ιδιωτικών εταιρειών. Παράλληλα η πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΝ φέρεται να έχει έρθει σε επαφή με την κοινοπραξία του Σαχ Ντενίζ στο Αζερμπαϊτζάν για να διereυνήσει δυνατότητες αύξησης των ποσοτήτων αερίου που παραδίδει στη χώρα μας μέσω του ΤΑΡ.

Η μέση τιμή της αμόλυβδης βρίσκεται μια ανάσα από τα 2 ευρώ/λίτρο, στο 1,26 ευρώ/λίτρο έφτασε η μέση τιμή του πετρελαίου θέρμανσης.

ων παραμένει προτεραιότητα, αντιλαμβάνεται ωστόσο ότι υπό το φως των νέων εξελίξεων δεν υπάρχουν δημοσιονομικά περιθώρια να καλύψει τα ποσά που απαιτούνται, πέραν των διασφαλισμένων εσόδων ύψους 3 δισ. ευρώ συνολικά από δημοπρασίες ρύπων και το πλεόνασμα του ΕΛΑΠΕ. «Αναγνωρίζουμε τις τεράστιες δυσκολίες που αντιμε-

τωπίζουν επιχειρήσεις και νοικοκυριά, και δεσμευόμαστε να αξιοποιήσουμε και το τελευταίο διαθέσιμο ευρώ. Εφόσον μας βοηθήσει η Ε.Ε. με ένα έξτρα ταμείο που θεωρούμε υποχρεωτικό, μπορούμε να έχουμε μια επιπλέον λύση. Θεωρώ ότι δεν είναι απίθανο, ο πρωθυπουργός θα το στήριζει σήμερα», δήλωσε ο υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Κώστας Σκρέκας. Το ζήτημα, όπως ανακοίνωσε ο ίδιος ο πρωθυπουργός μία ημέρα πριν από το Βουκουρέστι, θα το έχετε στη Σύνοδο Κορυφής, ενώ σύμφωνα με πληροφορίες θα επαναφέρει στην DGcomp την αίτηση για αυξημένη επιδότηση σε ενεργοβόρες επιχειρήσεις, που είχε απορρίψει πριν από δύο μήνες. Ο κ. Σκρέκας ζήτησε με επιστολή του προς τα αρμόδια κυβερνητικά όργανα την έκτακτη σύγκληση του συμβουλίου

πουργών Ενέργειας, για να εξεταστούν μέτρα αντιμετώπισης των μεγάλων ανατιμήσεων στο κόστος ενέργειας.

Στο μέτωπο της ενεργειακής επάρκειας, ο υπουργός Κώστας Σκρέκας αμέσως μετά τη συνεδρίαση του ΚΥΣΕΑ, στην οποία συμμετείχε, συγκάλεσε εκτάκτως την ομάδα διαχείρισης κρίσεων, στην οποία συμμετέχουν εκτός από τον ίδιο και τη γ.γ. Ενέργειας Αλεξάνδρα Σδούκου, οι επικεφαλής του ΔΕΣΦΑ, του ΑΔΜΗΕ, της ΔΕΗ και της ΔΕΠΑ. Τα επιτελεία των παραπάνω φορέων έχουν ξεκινήσει ασκήσεις για τη διασφάλιση επάρκειας αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας λαμβάνοντας υπόψη κάθε δυνατό σενάριο στο πεδίο που τους αναλογεί, με έμφαση στο πιο ακραίο της πλήρους διακοπής των ροών ρωσικού φυσικού αερίου προς την Ευρώπη, κάτι

που δεν μπορεί να αποκλειστεί με την τροπή που έχουν πάρει τα πράγματα στην Ουκρανία και που όπως εκτιμά η ενεργειακή αγορά θα εξαρτηθεί από τις κυρώσεις που θα αποφασίσουν οι Ευρωπαίοι ηγέτες. Η διοίκηση της ΔΕΠΑ έχει κάνει ήδη συζητήσεις για την έλευση έκτακτων φορτίων LNG στη Ρεβυθούσα, ενώ ο ΔΕΣΦΑ έχει διereυνήσει και τις προθέσεις των ιδιωτικών εταιρειών. Παράλληλα, η πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΝ φέρεται να έχει έρθει σε επαφή με την κοινοπραξία του Σαχ Ντενίζ στο Αζερμπαϊτζάν για να διereυνήσει δυνατότητες αύξησης των ποσοτήτων αερίου που παραδίδει στη χώρα μας μέσω του Ταρ και οι οποίες το 2021 κάλυψαν το 17,5 της εγχώριας κατανάλωσης. Επαφές είχε σύμφωνα ο ΔΕΣΦΑ και με τον διαχειριστή αερίου της Βουλγαρίας, όπου

εξετάστηκε η δυνατότητα να συνδράμει τη βουλγαρική αγορά η οποία εξαρτάται 100% από το ρωσικό αέριο με LNG από τη Ρεβυθούσα, μέσω του υπάρχοντος αγωγού που θα λειτουργήσει σε αντίστροφη ροή. Αντίστοιχες επαφές είχε και ο ΑΔΜΗΕ με τους διαχειριστές των γειτονικών βαλκανικών χωρών. Η Βουλγαρία αποτελεί τον μεγαλύτερο εξαγωγέα ηλεκτρικής ενέργειας στην περιοχή και έχει προκαλέσει ανησυχίες η δόλωση του πρωθυπουργού της χώρας, ότι σε περίπτωση κρίσης με τις προμήθειες φυσικού αερίου, σχεδιάζεται η διακοπή των εξαγωγών ηλεκτρικής ενέργειας.

Σε περίπτωση πλήρους διακοπής της τροφοδοσίας σε αέριο από τη Μόσχα, θα τεθούν εκτός λειτουργίας οι μονάδες φυσικού αερίου, εκτός από πέντε που θα γυρίσουν σε ντίζελ, ενώ το κενό θα καλυφθεί και με τις λιγνιτικές μονάδες, τις οποίες η ΔΕΗ έχει θέσει σε πλήρη ετοιμότητα. Σε περίπτωση που η κρίση εφοδιασμού τραβήξει για μεγάλο διάστημα, ο σχεδιασμός προβλέπει και περικοπές στα βιομηχανικά φορτία. Σύμμαχος στην όλη προσπάθεια θεωρείται ο καιρός, που έχει περιορίσει τη ζήτηση και παράλληλα ευνοεί την παραγωγή των ΑΠΕ, ενώ σημαντικές εφεδρείες θα προσφέρουν και οι υδροηλεκτρικές μονάδες της ΔΕΗ. Σε ό,τι αφορά τα υγρά καύσιμα, πηγές των διυλιστηρίων εξηγούν ότι δεν πρόκειται να αντιμετωπίσει η χώρα θέμα τροφοδοσίας και αυτό γιατί πέραν του ότι διατηρεί αποθέματα ασφαλείας, οι ποσότητες ρωσικού πετρελαίου που εισάγει περιορίζονται στο 20%, περίπου, και μπορούν εύκολα να υποκατασταθούν από άλλες περιοχές. Το ζήτημα και στην περίπτωση του πετρελαίου είναι οι τιμές, οι οποίες εκτιμάται ότι θα αυξηθούν περαιτέρω μετά τις νέες κυρώσεις κατά της Ρωσίας.

Διπλή απειλή για τον προϋπολογισμό

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Αντιμέτωπη με έναν οικονομικό και κατά συνέπεια και δημοσιονομικό εφιάλτη έφερε την κυβέρνηση ο πόλεμος στην Ουκρανία, καθώς οι τιμές του φυσικού αερίου –κυρίως– και λιγότερο του πετρελαίου εκτινάχθηκαν στα ύψη, ανατρέποντας προς το χειρότερο τα σενάρια για τον πληθωρισμό, την ανάπτυξη και το έλλειμμα του προϋπολογισμού. Ο προϋπολογισμός απειλείται βασικά από δύο πηγές: τις τιμές της ενέργειας και την υποχώρηση του ΑΕΠ, λόγω μείωσης διαθέσιμου εισοδήματος και καταναλώσης και κυρίως λόγω τουρισμού. Η αύξηση των τιμών της ενέργειας οδηγεί σε αυξημένες ανάγκες στήριξης των νοικοκυριών, ενώ η μείωση του ΑΕΠ μειώνει τα έσοδα του προϋπολογισμού. Τα στελέχη του οικονομικού επιτελείου αναστάτουν η εκτίμηση ότι το κόστος για τον προϋπολογισμό θα μπορούσε να φτάσει τα 1,6 δισ. ευρώ, προκειμένου να συνεχιστεί το σημερινό σχήμα στήριξης των τιμολογίων των ρεύματος, με βάση τιμή 200 ευρώ ανά MWh (επιπλέον δαπάνη 600 εκατ. ευρώ), αλλά και λόγω εκτιμώμενης υποχώρησης του ΑΕΠ (μειωμένα έσοδα κατά 1 δισ. ευρώ). Με τιμή ρεύματος 300 ευρώ ανά MWh, η επιπλέον επιβάρυνση για τον προϋπολογισμό θα ήταν 2 δισ. ευρώ, συν τις απώλειες των εσόδων λόγω υποχώρησης του ΑΕΠ. Υπενθυμίζεται ότι ο αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών, Θεόδωρος Σκυλακάκης, είχε πει ότι για κάθε 10 ευρώ που ανεβαίνει η τιμή του φυσικού

Βασική μέριμνα του οικονομικού επιτελείου, σύμφωνα με στελέχη του, είναι να συνεχιστεί η επιδότηση των τιμολογίων του ρεύματος, του φυσικού αερίου και η στήριξη στα ευάλωτα νοικοκυριά.

Προβληματισμός στο οικονομικό επιτελείο για τις τιμές της ενέργειας και ενδεχόμενη υποχώρηση του ΑΕΠ.

αερίου χάνονται 600 εκατ. ευρώ από το ΑΕΠ σε ετήσια βάση. Τα παραπάνω είναι, βεβαίως, προς το παρόν σενάρια και τα ίδια στελέχη τόνιζαν χθες ότι είναι ακόμη πρόωρο να εκτιμηθεί η ζημία στο ΑΕΠ και το έλλειμμα, αφού αυτό θα εξαρτηθεί κυρίως από τη διάρκεια των εχθροπραξιών και

την κατάληξή τους. Παράλληλα, εναπόθεταν ελπίδες σε μια κοινή ευρωπαϊκή λύση, κυρίως τη δημιουργία ενός κοινού ευρωπαϊκού ταμείου για τη στήριξη των νοικοκυριών από τις αυξήσεις των τιμών, σύμφωνα και με την υπόδειξη του πρωθυπουργού. Η κυβέρνηση επιδιώκει, επίσης, σύμφωνα με πληροφορίες, μεγαλύτερη ευελιξία εκ μέρους της DGComp, ώστε να μπορεί να παρέχει μεγαλύτερη στήριξη στις πλέον ενεργοβόρες επιχειρήσεις και όχι οριζόντια, όπως προβλέπεται τώρα.

Η βασική μέριμνα του οικονομικού επιτελείου είναι να συνεχιστεί η επιδότηση των τιμολογίων του ρεύματος, του

φυσικού αερίου και η στήριξη στα ευάλωτα νοικοκυριά, μετέφεραν πηγές του.

Η κυβέρνηση ανησυχεί κυρίως για την αντίδραση των αγορών σε μια πιθανή διευρυση του πρωτογενούς ελλείμματος έναντι του στόχου για 1,4% του ΑΕΠ. Στην κατεύθυνση αυτή, χαρακτηρίζαν κρίσιμες τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και σημαντική τη τοποθέτηση του υπουργού Οικονομικών Γιάννη Στουρνάρα σε συνέντευξή του στο Reuters, που υποστήριξε ότι η ΕΚΤ πρέπει να συνεχίσει το πρόγραμμα αγοράς ομολόγων έως το τέλος του έτους και να μη δεσμευθεί για τον χρόνο τερματισμού του.

Θετικά μηνύματα για τον τουρισμό και την κίνηση επιβατών

Τα πρώτα μηνύματα για την επιβατική κίνηση και τον τουρισμό εν γένει κατά το 2022 είναι θετικά, εκτίμησε ο CEO του Διεθνούς Αεροδρομίου Αθηνών δρ Ιωάννης Παράσχης, κατά τη διάρκεια παρουσίασης μελέτης για την επιβατική κίνηση και τα αθηναικά ξενοδοχεία στην Αθήνα. Ωστόσο, η πρωτεύουσα φαίνεται πως υστερεί ακόμη στην ανάκαμψη σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα, αφού αφενός απουσιάζουν τα επιχειρηματικά ταξίδια και τα συνέδρια και αφετέρου πολλοί εκ των ξένων επισκεπτών της χώρας επέλεξαν απευθείας πτήσεις προς νησιωτικούς και άλλους προορισμούς της χώρας και όχι μετεπιβίβαση μέσω του αεροδρομίου «Ελευθέριος Βενιζέλος». Ακόμη και έτσι, όμως, η κίνηση έχει ανακάμψει σημαντικά κατά το 2021, ενώ αναμένεται να πεί πολύ καλύτερα φέτος, εξηγεί. Ο CEO του ΔΑΑ θεωρεί κρίσιμο το δεύτερο τρίμηνο, αφού είναι αυτό το οποίο μπορεί να κάνει τη διαφορά, μιας και το τρίτο τρίμηνο λίγο-πολύ προεξοφλείται ως λίαν ισχυρό εξαιτίας της εποχικής ζήτησης για διακοπές στην Ελλάδα. Επίσης ο δρ Παράσχης επισήμανε πως η Αθήνα δεν υστέρησε καθόλου στην ανάκαμψη έναντι άλλων μεγάλων ευρωπαϊκών πόλεων και με ελαχίστες εξαιρέσεις έδωσε μία από τις καλύτερες επιδόσεις την προηγούμενη χρονιά. Μεγάλο στόιχημα χαρακτήρισε μεσοπρόθεσμα και την επιστροφή στην κανονικότητα της αγοράς των συνεδριακών εκδηλώσεων και επιχειρηματικών ταξιδιών, που τα πρώτα σημάδια δείχνουν πως μπορεί να ανακάμψει σημαντικά. Πάντως, καθώς η πανδημία με τη μετάλλαξη «Ομικρον»

βρέθηκε σε έξαρση στις αρχές της φετινής χρονιάς, η επιβατική κίνηση στο αεροδρόμιο Αθηνών μέχρι στιγμής εμφανίζει πτώση 45% σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα το 2019.

Πρέπει να σημειωθεί πάντως πως η επενδυτική αισιοδοξία για την Αθήνα είναι στιβαρή. Σύμφωνα με τη μελέτη, το 2021 συγκριτικά με το 2015 στον Κεντρικό Τομέα

Η Αθήνα δεν υστέρησε καθόλου στην ανάκαμψη έναντι άλλων μεγάλων ευρωπαϊκών πόλεων, λέει ο CEO του ΔΑΑ, Ιωάννης Παράσχης.

Αθηνών σημειώνεται αύξηση των ξενοδοχείων 5 αστέρων κατά 17%, των ξενοδοχείων 4 αστέρων κατά 7% και των ξενοδοχείων 2 αστέρων κατά 3% σε σύγκριση με το 2020, ενώ ο αριθμός των ξενοδοχείων 1 και 3 αστέρων παρέμεινε σταθερός. Σε ό,τι αφορά τα δωμάτια ξενοδοχείων, σημειώθηκε αύξηση 4% και 6% για τις μονάδες 5 και 4 αστέρων αντίστοιχα. Η ανάλυση της GBR Consulting δείχνει ότι 2.500 δωμάτια βρίσκονται υπό κατασκευήν, εξαιρουμένων των ξενοδοχειακών έργων που μελετώνται και εξαιρουμένων των 2.500 δωματίων ξενοδοχείου που έχουν προγραμματιστεί για το έργο στο Ελληνικό. Σε ετήσια βάση στην Αττική, ο συνολικός αριθμός ξενοδοχείων αυξήθηκε 2,6% και των δωματίων ξενοδοχείων κατά 2,8%.

Νέα δεδομένα για την ΕΚΤ μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία

Πιθανή η παράταση του έκτακτου QE, αλλά και η καθυστέρηση αύξησης επιτοκίων

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Το νέο σκηνικό πολέμου μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία τα ξημερώματα της Πέμπτης περιπλέκει τα πράγματα για τις κεντρικές τράπεζες και ειδικά για την ΕΚΤ, λόγω των στενότερων οικονομικών σχέσεων της Ευρώπης με τη Ρωσία. Η κατάσταση επιβάλλει να διατηρήσει η ΕΚΤ ανοικτές τις επιλογές πολιτικής και την ευελιξία, που σημαίνει μια πιθανή αλλαγή στάσης στη συνεδρίαση της 10ης Μαρτίου. Ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, Γιάννης Στουρνάρας, διημύνησε πως η ΕΚΤ θα πρέπει να συνεχίσει τις αγορές ομολόγων έως τα τέλη του έτους και να μην μπει στο «τραπέζι» το ενδεχόμενο αύξησης των επιτοκίων. Οι αναλυτές συμφωνούν επισημαίνοντας πως η ΕΚΤ πρέπει να είναι πλέον πιο προσεκτική σε ό,τι αφορά την ομαλοποίηση της πολιτικής της και να διατηρήσει περισσότερη ευελιξία.

Η ουκρανική κρίση και η προοπτική για ακόμα υψηλότερες τιμές της ενέργειας δυσκολεύουν τις προσπάθειες της ΕΚΤ να αντιμετωπίσει την άνοδο του πληθωρισμού, χωρίς αυτές να «χτυπήσουν» την οικονομία. Η Κριστίν Λαγκάρντ έχει χαρακτηρίσει τη συνεδρίαση του Μαρτίου κρίσιμη για το πώς θα εξελι-

χθεί η πορεία της νομισματικής πολιτικής, όταν και θα δημοσιοποιηθούν οι νέες προβλέψεις για την οικονομία. Η επιθετική στροφή κατά τη συνεδρίαση του Φεβρουαρίου είχε οδηγήσει την αγορά να αποτιμήσει την ταχύτερη λήξη του προγράμματος

Η ΕΚΤ πρέπει να συνεχίσει τις αγορές ομολόγων και να εγκαταλείψει προς το παρόν το ενδεχόμενο αύξησης επιτοκίων, εκτιμά ο Γ. Στουρνάρας.

ποσοτικής χαλάρωσης (APP) μετά το τέλος του PEPP τον επόμενο μήνα, ίσως και εντός του καλοκαιριού, καθώς και την εκκίνηση του κύκλου αύξησης των επιτοκίων το φθινόπωρο. Ωστόσο, η στάση της μπορεί και πάλι να αλλάξει. «Ενώ το βασικό μας σενάριο τοποθετούσε το τέλος του APP τον Αύγουστο και την πρώτη αύξηση επιτοκίων τον Σεπτέμβριο, πιστεύουμε ότι η πιθανότητα μεγαλύτερης διάρκειας και μεταγενέστερων αυξησεων επιτοκίων έχει σαφώς αυξηθεί, ακόμη και σε περιπτώ-

ση περαιτέρω αύξησης του πληθωρισμού λόγω της ενέργειας», σημειώνει η UBS.

Η άτυπη προγραμματισμένη συνεδρίαση της ΕΚΤ, που είχε στόχο την προετοιμασία της απόφασης της 10ης Μαρτίου σχετικά με το πρόγραμμα αγοράς ομολόγων, επισκιάστηκε από τις εξελίξεις στην Ουκρανία, οι οποίες πλέον επηρεάζουν απόλυτα τον προγραμματισμό της κεντρικής τράπεζας.

Όπως δήλωσε αξιωματούχος, η ΕΚΤ παρακολουθεί στενά τις επιπτώσεις της κατάστασης στην Ουκρανία και θα πραγματοποιήσει μια συνολική αξιολόγηση των οικονομικών προοπτικών στη συνεδρίαση του Μαρτίου για τη χάραξη πολιτικής, συμπεριλαμβανομένων των πρόσφατων εξελίξεων στον γεωπολιτικό χώρο. «Ο σταδιακός ρυθμός και η ευελιξία είναι το μότο της πολιτικής της ΕΚΤ, και η αυξημένη αβεβαιότητα σημαίνει ότι η απόφαση σχετικά με τον πρόωρο τερματισμό της ποσοτικής χαλάρωσης θα πρέπει να περιμένει», όπως σχολιάζει η Deutsche Bank.

Ο Γιάννης Στουρνάρας τόνισε, σε συνέντευξή του στο Reuters, πως η ΕΚΤ πρέπει να συνεχίσει το πρόγραμμα αγορών ομολόγων τουλάχιστον έως το τέλος του έτους και να μην

Η κατάσταση επιβάλλει να διατηρήσει η ΕΚΤ ανοικτές τις επιλογές πολιτικής και την ευελιξία, που σημαίνει μια πιθανή αλλαγή στάσης στη συνεδρίαση της 10ης Μαρτίου.

δεσμευθεί για τον χρόνο που θα τερματιστεί, για να περιορίσει τον αντίκτυπο από τη σύγκρουση στην Ουκρανία. Παράλληλα, κατά την άποψή του η ΕΚΤ θα πρέπει να αποφύγει να αναφέρει επίσημα στο κείμενο της ανακοίνωσης ότι τα επιτόκια θα μπορούσαν να κινηθούν «υψηλότερα» και να επιτρέψει μεγαλύτερη ευελιξία αναφορικά με τον χρόνο αύξησής τους, καθώς οι οικονομικές προοπτικές είναι τώρα πολύ πιο αβέβαιες, κάτι που σημαίνει ότι θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτική. «Κρίνοντας την κατάσταση από τη σημερινή οπτική, θα προτιμούσα μάλλον να συνεχιστεί το APP τουλάχιστον έως το τέλος του έτους, πέραν του Σεπτεμβρίου, παρά να επισπεύσουμε τον τερματισμό του. Δεν θα ήμουν υπέρ της ανακοίνωσης του τερ-

ματισμού του APP τον Μάρτιο», σημείωσε.

Ο κ. Στουρνάρας είπε ότι η κρίση αναμένεται να πείσει τις τιμές «μεσοπρόθεσμα έως μακροπρόθεσμα» έπειτα από μια αρχική κορύφωσή τους. «Κατά την άποψή μου θα έχει βραχυπρόθεσμη επίπτωση στον πληθωρισμό – δηλαδή οι τιμές θα αυξηθούν λόγω του υψηλότερου ενεργειακού κόστους. Μεσοπρόθεσμα έως μακροπρόθεσμα, όμως, θεωρώ ότι η επίπτωση θα είναι αποπληθωριστική μέσω του δυσμενούς αντίκτυπου από την πλευρά του εμπορίου και φυσικά μέσω της αύξησης των τιμών της ενέργειας».

Στο ίδιο πλαίσιο ήταν και οι δηλώσεις του Γάλλου κεντρικού τραπεζίτη Βιλερουά ντε Γκαλό, αυτή την εβδομάδα, ότι η ουκρανική κρίση σημαίνει πως θα

πρέπει να παραμείνουν ανοικτές όλες οι επιλογές για τη νομισματική πολιτική μαζί με την ευελιξία. Νωρίτερα, ο διοικητής της κεντρικής τράπεζας της Πορτογαλίας, Μάριο Σεντένο, πρότεινε επίσης να παραμείνει σταθερή η νομισματική πολιτική, αποφεύγοντας μια πιο αυστηρή στάση.

Ο Ιρλανδός κεντρικός τραπεζίτης Γκάμπριελ Μακλούφ, πάντως, συνεχίζει να θεωρεί πως ο προγραμματισμός της ΕΚΤ για το APP δεν αλλάζει. «Η κρίση στην Ουκρανία πιθανότατα δεν θα εμποδίσει την ΕΚΤ να συμφωνήσει σε μια ταχύτερη κατάργηση των αγορών περιουσιακών στοιχείων στην επόμενη συνεδρίαση πολιτικής της, αν και οι προοπτικές για αύξηση των επιτοκίων είναι λιγότερο σαφείς», σημείωσε χαρακτηριστικά.

PIK1

PIKHD

EΙΡΗΝΗ ΠΑΣΙ

EΙΡΗΝΗ ΠΑΣΙ

Η κωμική σειρά εποχής του PIK

Σάββατο και Κυριακή
7.20 μ.μ.
PIK 1 & PIK HD

Στα ύψη οι τιμές της ενέργειας μετά τη ρωσική εισβολή

Πάνω από 100 δολ. το πετρέλαιο, άλμα 41% στο φυσικό αέριο

Από τη στιγμή που έγινε γνωστή χθες η είδηση της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, το πολεμικό κλίμα μεταφέρθηκε ακαριαία στις αγορές της ενέργειας, οδηγώντας σε νέα ύψη τις έτσι κι αλλιώς ιλιγγιώδεις τιμές του φυσικού αερίου και το πετρέλαιο πάνω από το επίπεδο συναγερμού των 100 δολαρίων το βαρέλι. Για πρώτη φορά μετά το 2014 η τιμή του Brent βρέθηκε από την αρχή της συνεδρίασης στα 102,02 δολάρια το βαρέλι, έχοντας σημειώσει άλμα 7% μόλις διέρρευσε ότι ο Ρώσος πρόεδρος έδωσε εντολή σε ρωσικά στρατεύματα να αρχίσουν επιχειρήσεις σε ουκρανικό έδαφος. Παράλληλα, το αργό Δυτικού Τέξας κυμαινόταν στα 96,92 δολάρια το βαρέλι και οι δύο τιμές εγκυμονούν ένα διπλό πλήγμα στην παγκόσμια οικονομία από το μείγμα μιας περαιτέρω εκτόξευσης του πληθωρισμού και παράλληλα με την επιβράδυνση της ανάπτυξης.

Η κλιμάκωση της κρίσης προκάλεσε εντονότερη αντίδραση στην αγορά πετρελαίου, που βρίσκεται ήδη υπό μεγάλη και παρατεταμένη πίεση αφού η προ-

σφορά «μαύρου χρυσού» δεν μπορεί να καλύψει την πурετώδη ζήτηση, συνεπακόλουθο της προϊούσας ανάκαμψης από την ύφεση της πανδημίας. Στο

Τα συμβόλαια ηλεκτρικής ενέργειας της Γερμανίας για παράδοση Μαρτίου σημείωσαν άνοδο 31%.

μεταξύ, αναμένεται η σύνοδος του ΟΠΕΚ την επόμενη εβδομάδα, αλλά μέχρι την Τετάρτη εκπρόσωποι ορισμένων εκ των σημαντικότερων χωρών-μελών του προεξοφλούσαν πως μια τριψήφια τιμή του «μαύρου χρυσού» θα αποθαρρύνει κάθε ιδέα για αύξηση της παραγωγής από πλευράς του διεθνούς καρτέλ. Σύμφωνα, πάντως, με την Κάρολ Νακλ, που έχει ιδρύσει τη συμβουλευτική Crystol Energy, η κλιμάκωση της έντασης μπορεί να οδηγήσει το διεθνές καρτέλ να αυξήσει την παραγωγή αν πείσει τις πετρελαιοπαρα-

Η σύνοδος του ΟΠΕΚ αναμένεται την επόμενη εβδομάδα, αλλά εκπρόσωποι ορισμένων εκ των σημαντικότερων χωρών-μελών του προεξοφλούσαν πως μια τριψήφια τιμή του «μαύρου χρυσού» θα αποθαρρύνει κάθε ιδέα για αύξηση της παραγωγής από πλευράς του διεθνούς καρτέλ.

γωγούς χώρες ότι η ρωσική εισβολή απειλεί τη σταθερότητα στις αγορές πετρελαίου.

Ο Γουόρεν Πάτερσον, υπεύθυνος στρατηγικής στον τομέα των εμπορευμάτων στην ING Groep NV, προεξοφλεί περαιτέρω αστάθεια στην αγορά πετρελαίου, που εκτιμά πως «θα περιμένει την αντίδραση των δυτικών χωρών». Την ίδια στιγμή, άλλωστε, στη χειμαζόμενη από την ενεργειακή κρίση Ευρώπη οι τιμές του φυσικού αερίου σημείωσαν ιλιγγιώδες άλμα 41%, καταγράφοντας την τέταρτη συναπτή συνεδρίαση

ανόδου. Αναλυτές της αγοράς από τις Goldman Sachs, Wood Mackenzie και Rystad Energy προεξοφλούν πως οι τιμές του αερίου θα παραμείνουν σε υψηλά επίπεδα τουλάχιστον μέχρι το τέλος του έτους κυρίως εξαιτίας της μειωμένης προσφοράς του καυσίμου.

Καθοριστικός παράγοντας παραμένει, εξάλλου, η ενεργειακή εξάρτηση της Ευρώπης από τη Ρωσία, που προμνησθεί η Γηραιά Ηπειρο με το 40% των αναγκών της σε φυσικό αέριο. Από ρωσικής πλευράς, πάντως, ο Ρώσος υπουργός Ενέργειας,

Νικολάι Σουλγκίνοφ, δήλωσε μέσα στην εβδομάδα ότι οι ροές φυσικού αερίου προς την Ευρώπη θα συνεχιστούν «αδιάκοπα».

Την ίδια στιγμή, τα συμβόλαια ηλεκτρικής ενέργειας της Γερμανίας για παράδοση Μαρτίου έφτασαν τα 260 ευρώ η μεγαβατώρα, σημειώνοντας άνοδο 31% και καταγράφοντας το υψηλότερο επίπεδό τους από τις 7 Ιανουαρίου. «Η ευρύτερη εικόνα θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από το πώς θα αντιδράσουν Ευρώπη και ΗΠΑ», σχολίασε σχετικά ο Χανς βαν Κλέεφ, αναλυτής ενέργειας στην ABN Amro Bank

NV, που υπογράμμισε ότι το θέμα είναι κατά πόσον οι δυτικές δυνάμεις «θα επιβάλουν κυρώσεις στον τομέα του πετρελαίου και του φυσικού αερίου».

Στην αρχή της εβδομάδας, η JPMorgan Chase πρόβλεψε πως μια κλιμάκωση της κρίσης στην Ουκρανία θα οδηγήσει το πετρέλαιο στα 110 δολάρια το βαρέλι το δεύτερο εξάμηνο του έτους. Η εν λόγω επενδυτική εκτίμηση, πάντως, πως στη συνέχεια η τιμή του «μαύρου χρυσού» θα υποχωρήσει περίπου στα 90 δολάρια το βαρέλι.

BLOOMBERG

Μεγάλες ανατιμήσεις σε τρόφιμα και βιομηχανικά μέταλλα στις διεθνείς αγορές

Η ρωσική εισβολή σε ουκρανικά εδάφη προκάλεσε κραδασμούς ανά τον κόσμο και σε όλο το φάσμα των εμπορευμάτων και όχι μόνο του πετρελαίου.

Τα προϊόντα που εξάγει η Ρωσία στην Ευρώπη αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο εκτοξεύθηκαν από την αγορά του Λονδίνου μέχρι το Σικάγο, αντανακλώντας την ανησυχία για το ενδεχόμενο ελλείψεων στην παγκόσμια αγορά, που ήδη εμφανίζει προβλήματα.

Στην Αγορά Μετάλλων του Λονδίνου, οι τιμές του αλουμινίου σημείωσαν άνοδο 2,9% φτάνοντας τις 3.388 δολάρια ο τόνος, υπερβαίνοντας το προηγούμενο ιστορικό ρεκόρ που είχαν σημειώσει το 2018 όταν οι αμερικανικές κυρώσεις στη Rusal International είχαν οδηγήσει τις τιμές σε άνοδο 30%. Δεδομένου ότι ο Αμερικανός πρόεδρος έχει προειδοποιήσει για ενδεχόμενες περαιτέρω «βαρύτερες» κυρώσεις, επικρατεί ανησυχία πως ενδέχεται να πληγεί η δυνατότητα της Ρωσίας να εξάγει αλουμίνιο καθώς και τα υπόλοιπα βιομηχανικά μέταλλα

Σε ιστορικό ρεκόρ η τιμή του αλουμινίου, σε υψηλό 10 ετών του σιταριού.

όπως το νικέλιο και το παλλάδιο. Μιλώντας στο Bloomberg, η Ζονγκ Μίνγκζένγκ, αναλύτρια της Jintui Futures Co., τόνισε πως «η αγορά θα παρακολουθεί εφεξής κατά πόσον τα μέτρα των δυτικών χωρών θα διακόψουν τις εξαγωγές αλουμινίου στην Ευρώπη».

Η ίδια προσέθεσε πως, αν διακοπούν οι ροές ρωσικού φυσικού αερίου, θα πληγεί η παραγωγή αλουμινίου και θα αυξηθεί το κόστος των ευρωπαϊκών χυτηρίων. Αναλυτές της Goldman Sachs προβλέπουν πως οι τιμές του αλουμινίου θα φτάσουν τις 4.000 δολάρια ο τόνος μέσα σε 12 μήνες, καθώς θα σημειωθεί «άνευ προηγούμενου» ανεπάρκεια προσφοράς.

Ανάλογη είναι η εικόνα στο Χρηματιστήριο Εμπορευμάτων του Σικάγου, εν μέσω ανησυχίας

Ουκρανία και Ρωσία αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 25% του παγκόσμιου εμπορίου σιτηρών, περίπου το 20% των πωλήσεων καλαμποκιού και το 80% των εξαγωγών ηλιελαίου.

ας για το ενδεχόμενο να διακοπεί η προσφορά βασικών ειδών διατροφής όπως ο σίτος.

Τα προθεσμιακά συμβόλαια σιτηρών και καλαμποκιού σημείωσαν άλμα 5%, το ανώτερο

που επιτρέπει η συγκεκριμένη αγορά, ενώ έμειναν «κλειδωμένες» στις ανώτερες επιτρεπόμενες τιμές για περισσότερο από μία ώρα.

Η τιμή του σιταριού βρίσκε-

ται στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων 10 ετών, ενώ σημειώνουν διαρκή άνοδο οι τιμές των ελαιούχων σπόρων, με αποτέλεσμα να τροφοδοτείται διαρκώς η ανησυχία για τον κίνδυνο

επιτάχυνσης του πληθωρισμού στις τιμές των τροφίμων.

Οι χώρες που εισάγουν μεγάλο όγκο σιτηρών είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στην παρούσα εκτόξευση των τιμών, καθώς η Ουκρανία και η Ρωσία προμνησθούν με βασικά είδη διατροφής μεγάλο αριθμό χωρών από την Ευρώπη μέχρι τη Μέση Ανατολή και την Ασία.

Οι δύο χώρες αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 25% του παγκόσμιου εμπορίου σιτηρών, περίπου το 20% των πωλήσεων καλαμποκιού και το 80% των εξαγωγών ηλιελαίου.

Την κρίση αλλά και τη συνεπακόλουθη ανησυχία στην παγκόσμια αγορά τροφίμων επιτείνει η ξηρασία που πλήττει τη Νότια Αμερική θέτοντας σε κίνδυνο τη σοδειά της σόγιας, της οποίας τα προθεσμιακά συμβόλαια βρίσκονται ήδη στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων εννέα ετών. Έτσι οι τιμές του καλαμποκιού και της σόγιας σημείωσαν άνοδο 5%, ενώ η τιμή του φοινικέλαιου εκτοξεύθηκε κατά 7,7%.

BLOOMBERG

«Κλειδί» η οικονομική στήριξη της Κίνας στη Ρωσία

Τα τελευταία χρόνια, εν μέρει και ως αντίδραση στις κυρώσεις που της επιβλήθηκαν το 2014 μετά την προσάρτηση της Κριμαίας, η Ρωσία έχει προσεγγίσει την Κίνα, με την οποία έχει συσφίξει τις εμπορικές και οικονομικές σχέσεις της.

Όπως επισημαίνει σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times, η οικονομική στήριξη που μπορεί να προσφέρει στη Ρωσία η δεύτερη οικονομία στον κόσμο και οι τράπεζές της ενδέχεται να συνδιαμορφώσει την έκβαση αυτής της κρίσης. Αναλυτές της αγοράς και εμπειρογνώμονες γεωπολιτικών θεμάτων εκτιμούν πως η Κίνα θα βοηθήσει τη Ρωσία να αμβλύνει τον αντίκτυπο των οικονομικών κυρώσεων, χωρίς, βεβαίως, να βιάσει τα δικά της συμφέροντα, και

Ο ρωσικός κολοσσός του φυσικού αερίου Gazprom και η κινεζική πετρελαϊκή CNPC υπέγραψαν προ ημερών συμφωνία 25 ετών.

μάλλον θα το επιδιώξει κυρίως μέσω συμφωνιών για την εμπορία των ρωσικών πόρων, αλλά και μέσω των δανείων που θα χορηγήσουν οι κινεζικές κρατικές τράπεζες.

Σε ό,τι αφορά τις διμερείς συμφωνίες για την εμπορία των ρωσικών φυσικών πόρων, προ ημερών, ο ρωσικός κολοσσός

του φυσικού αερίου Gazprom και η κινεζική πετρελαϊκή CNPC υπέγραψαν συμφωνία 25 ετών. Αυτή προσφέρει μια νέα διαδρομή και μια νέα διέξοδο για το ρωσικό φυσικό αέριο. Η Κίνα αποτελεί έτσι κι αλλιώς τα τελευταία χρόνια εναλλακτική αγορά για το ρωσικό φυσικό αέριο, στην περίπτωση που η Ρωσία επιλέξει ή αναγκαστεί να διακόψει ή να περιορίσει τις εξαγωγές προς την Ευρώπη.

Σε ό,τι αφορά τον δανεισμό που μπορεί να προσφέρει η Κίνα στη Ρωσία, η βρετανική εφημερίδα επισημαίνει πως οι κρατικές τράπεζες της Κίνας ενδέχεται να λειτουργήσουν καταλυτικά. Σύμφωνα με το AidData, το διεθνές εργαστήριο ερευνών του ιδρύματος William & Mary, η Ρωσία είναι ο μεγαλύτερος

αποδέκτης κινεζικών δανείων καθώς από το 2000 έως το 2017 έχει λάβει κινεζικά δάνεια ύψους 151 δισ. δολαρίων. Σε αυτά συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, και χρέος ύψους 86 δισ. δολαρίων που έχουν εκδώσει οι κρατικές κινεζικές τράπεζες και το έχουν πουλήσει σε ιδιωτικές εμπορικές τράπεζες της χώρας. Δεδομένων, άλλωστε, των γεωπολιτικών και οικονομικών εντάσεων που έχουν εκδηλωθεί τα τελευταία χρόνια ανάμεσα στην Ουάσινγκτον και στο Πεκίνο, η Κίνα έχει όπως και η Ρωσία μειώσει την έκθεσή της στο δολάριο. Έτσι, δεν πρόκειται να απειληθούν οι οικονομικές σχέσεις των δύο χωρών, το διμερές εμπόριο των οποίων ανήλθε το περασμένο έτος στο ρεκόρ των 140 δισ. δολαρίων.

Το διμερές εμπόριο Ρωσίας - Κίνας ανήλθε το περασμένο έτος στο επίπεδο ρεκόρ των 140 δισ. δολαρίων.

Πολυεθνικοί όμιλοι αναστέλλουν τη λειτουργία τους στην Ουκρανία

Σταμάτησαν οι μηχανές στην Carlsberg, σχέδιο έκτακτης ανάγκης από Coca-Cola

Σε αναστολή των δραστηριοτήτων τους στην Ουκρανία αποφασίζουν να προχωρήσουν η μία εταιρεία μετά την άλλη, στον απόηχο της ρωσικής εισβολής στη χώρα και της αβεβαιότητας που αυτή έχει προκαλέσει στις διεθνείς αγορές. Σύμφωνα με δημοσίευμα του Reuters, η δανέζικη εταιρεία ζυθοποιίας Carlsberg και η εταιρεία εμφιάλωσης Coca-Cola ανέστειλαν τη λειτουργία των εργοστασίων τους στην Ουκρανία, ενώ εταιρείες που κατασκευάζουν προϊόντα από κινητήρες για τζετ έως ημιαγωγούς προειδοποίησαν για προβλήματα στις προμήθειες βασικών πρώτων υλών. Η Carlsberg, που έχει μερίδιο 31% στην ουκρανική αγορά μπίρας, σταμάτησε την παραγωγή και στις τρεις μονάδες στη χώρα, ενώ η Coca-Cola HBC έθεσε σε εφαρμογή σχέδια έκτακτης ανάγκης, που προβλέπουν την αναστολή λειτουργίας εργοστασίου εμφιάλωσης.

Η Lloyds, η μεγαλύτερη τράπεζα της Βρετανίας, προειδοποίησε επίσης ότι είναι σε αυξημένη επαγρύπνηση για κυβερνοεπιθέσεις από τη Ρωσία, ενώ εταιρείες που δραστηριοποιούνται στη χώρα εξετάζουν να βρουν πώς θα προστατεύσουν το προσωπικό τους από τις συγκρούσεις. Πολλές εταιρείες με σημαντική έκθεση στη Ρωσία δήλωσαν ότι αναμένουν να δουν την πλήρη ισχύ των κυρώσεων της Δύσης πριν αποφασίσουν τα επόμενα βήματά τους, αν και οι εταιρείες που στήριξαν τον αγωγό αερίου Nord Stream 2 –η διαδικασία αδειοδότησης του οποίου έχει «παγώσει»– έχουν ήδη δεχθεί πλήγμα. Η Ουάσιγκτον επέβαλε χθες κυρώσεις στην εταιρεία που είναι πίσω από τον Nord Stream 2 και οι ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ενωσης συνεδρίασαν χθες για να αποφασίσουν ποια τιμωρητικά μέτρα θα επιβάλουν ως αντίποινα για τη ρωσική επίθεση. Η μετοχή της γερμανικής εταιρείας

Η Carlsberg, με μερίδιο 31% στην ουκρανική αγορά μπίρας, σταμάτησε την παραγωγή και στις τρεις μονάδες στη χώρα.

Εταιρείες που κατασκευάζουν από κινητήρες έως ημιαγωγούς προειδοποίησαν για προβλήματα στις προμήθειες βασικών πρώτων υλών.

as Uniper, που έχει εργοστάσια ενέργειας στη Ρωσία και έκθεση ύψους 1 δισ. δολαρίων στον αγωγό Nord Stream 2, σημείωσε χθες ισχυρή πτώση, ενώ πλήγμα δέχθηκε και η φινλανδική Fortum, που είναι βασικός μέτοχος της Uniper. Άλλες πολυεθνικές που διατηρούν προσωπικό στην Ουκρανία, όπως ο ελβετικός κολοσσός καταναλωτικών προϊόντων

Nestle, παρακολουθούν στενά την κατάσταση δηλώνοντας ότι η ασφάλεια του προσωπικού είναι η βασική τους προτεραιότητα. Ενδεικτικά, η εταιρεία Nestle δραστηριοποιείται στην Ουκρανία περισσότερα από 25 χρόνια, έχει 3 εργοστάσια και μετράει στη χώρα περίπου 5.000 υπαλλήλους. Όπως αναφέρει το Reuters, η δανέζικη εταιρεία μεταφορών και logistics DSV, δήλωσε πως σταμάτησε τη δραστηριότητά της στην Ουκρανία, όπου απασχολεί περίπου 230 άτομα, ενώ η CNH Industrial δήλωσε στην ιταλική εφημερίδα La Repubblica πως έχει δώσει στους υπαλλήλους της χρήματα για πρόσβαση σε περιοχές ασφαλείας. «Σήμερα η εναέρια κυκλοφορία έχει διακοπεί ενώ τα σύνορα είναι κλειστά, οπότε στην πραγματικότητα δεν λειτουργεί τίποτα», αναφέρει ο

επικεφαλής επενδυτικών σχέσεων της DSV, Φλέμινγκ Ολε Νίλσεν, προσθέτοντας πως οι κυρώσεις είναι πιθανόν να επιφέρουν τεράστιο πλήγμα σε όλο το εμπόριο της ανατολικής Ευρώπης. Από την πλευρά τους, μεγάλες εταιρείες παραγωγής μικροτσιπ ανέφεραν πως η διαταραχή της εφοδιαστικής αλυσίδας αναμένεται να είναι περιορισμένη από τη σύρραξη, εξαιτίας του αποθέματος αλλά και των εναλλακτικών πηγών προμήθειας υλών. Ωστόσο, αρκετές επιχειρήσεις του χώρου της βιομηχανίας δήλωσαν στο Reuters πως θα μπορούσε να υπάρξει κάποιος αντίκτυπος μακροπρόθεσμα. Εξάλλου, η Ουκρανία προμηθεύει πάνω από το 90% του μετάλλου νέον που χρησιμοποιείται από τις ΗΠΑ κατά τη διαδικασία δημιουργίας μικροεπεξεργαστών.

Τα βιομηχανικά δεδομένα κρύβουν θησαυρό

Το διόλου ευκαταφρόνητο ποσό των 270 δισ. ευρώ θα μπορούσε να εισφέρει στο ευρωπαϊκό ΑΕΠ, έως το 2028, η επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων. Επιβεβαιώνοντας την άποψη που θέλει τα δεδομένα να είναι ο νέος χρυσός, η οικονομία των data αποκτά μια άνευ προηγουμένου δυναμική. Όπως αναφέρει ο ΣΕΠΕ (Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Πληροφορικής & Επικοινωνιών Ελλάδος), τα δεδομένα αποτελούν μη ανταγωνιστικό αγαθό, όπως ο δημόσιος φωτισμός ή ένα ωραίο τοπίο: μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτά ταυτόχρονα πολλοί άνθρωποι και μπορούν να καταναλώνονται ξανά και ξανά χωρίς να επηρεάζεται η ποιότητά τους ή να υπάρχει κίνδυνος εξάντλησης της προσφοράς. Ο όγκος των δεδομένων αυξάνεται συνεχώς: από 33 zettabytes που παρήχθησαν το 2018, σε 175 zettabytes το 2025. Πρόκειται για ένα αναξιοποίητο δυναμικό, καθώς το 80% των βιομηχανικών δεδομένων δεν χρησιμοποιείται ποτέ.

Σύμφωνα με τον ΣΕΠΕ, αυτό το αναξιοποίητο δυναμικό θέλει να εκμεταλλευθεί η Ευρώπη, θεσπίζοντας νέους κανόνες σχετικά με το ποιος μπορεί να χρησιμοποιεί και να έχει πρόσβαση στα δεδομένα που παράγονται στην Ε.Ε. σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Η πράξη για τα δεδομένα αντιμετωπίζει τα νομικά, οικονομικά και τεχνικά ζητήματα που έχουν ως αποτέλεσμα την υποχρησιμοποίηση των δεδομένων.

«Σήμερα πραγματοποιούμε ένα σημαντικό βήμα για την

Ο όγκος δεδομένων αυξάνεται συνεχώς: από 33 zettabytes το 2018, σε 175 zettabytes το 2025. Πρόκειται για αναξιοποίητο δυναμικό, καθώς το 80% των βιομηχανικών δεδομένων δεν χρησιμοποιείται ποτέ.

Εκτιμάται ότι έως το 2028 μπορούν να προσθέσουν στο ευρωπαϊκό ΑΕΠ το ποσό των 270 δισ. ευρώ.

απελευθέρωση μιας πληθώρας βιομηχανικών δεδομένων στην Ευρώπη, προς όφελος των επιχειρήσεων, των καταναλωτών και καταναλωτριών, των δημοσίων υπηρεσιών και της κοι-

νωνίας στο σύνολό της. Μέχρι στιγμής, χρησιμοποιείται μόνο ένα μικρό μέρος των βιομηχανικών δεδομένων και το δυναμικό ανάπτυξης και καινοτομίας είναι τεράστιο», σχολίασε ο επίτροπος Εσωτερικής Αγοράς, Τιερί Μπρετόν.

Η πρόταση για τα δεδομένα περιλαμβάνει μέτρα που επιτρέπουν στους χρήστες συνδεδεμένων συσκευών να αποκτούν πρόσβαση στα data που παράγουν, τα οποία συχνά συλλέγονται αποκλειστικά από τους κατασκευαστές. Οι χρήστες θα μπορούν να ανταλλάσσουν τα

εν λόγω δεδομένα με τρίτα μέρη για την παροχή υπηρεσιών μετά την πώληση. Η νέα πράξη διατηρεί κίνητρα για τους κατασκευαστές ώστε να συνεχίσουν να επενδύουν στην παραγωγή δεδομένων υψηλής ποιότητας, καλύπτοντας το κόστος που συνδέεται με τη διαβίβασή τους. Ταυτόχρονα, αποκλείει τη δυνατότητα να χρησιμοποιούνται τα δεδομένα που μοιράζονται κατά τρόπο που βρίσκεται σε άμεσο ανταγωνισμό με το προϊόν τους. Η Επιτροπή θα αναπτύξει, επίσης, πρότυπους συμβατικούς όρους προκειμένου να βοηθήσει τις επιχειρήσεις να καταρτίσουν και να διαπραγματεύονται συμβάσεις δίκαιης κοινοχρησίας δεδομένων. Επιπλέον, οι νέοι κανόνες επιτρέπουν στους πελάτες να αλλάζουν αποτελεσματικά παρόχους υπηρεσιών επεξεργασίας δεδομένων στο cloud, ενώ παράλληλα θεσπίζουν διασφαλίσεις κατά της παράνομης διαβίβασης δεδομένων.

Οι καταναλώτριες και οι καταναλωτές, καθώς και οι επιχειρήσεις, θα μπορούν να έχουν πρόσβαση στα δεδομένα των συσκευών τους και να τα χρησιμοποιούν για υπηρεσίες μετά την πώληση και υπηρεσίες προσιθέμενης αξίας, όπως η προγνωστική συντήρηση. Καθώς θα έχουν στη διάθεσή τους περισσότερες πληροφορίες, οι καταναλωτές, όπως π.χ. οι αγρότες, οι αεροπορικές ή οι κατασκευαστικές εταιρείες, θα είναι σε θέση να λαμβάνουν καλύτερες αποφάσεις, όπως η αγορά προϊόντων και υπηρεσιών υψηλότερης ποιότητας.

Οι γυναίκες που απογείωσαν την Olaplex

Μία εταιρεία με προϊόντα περιποίησης μαλλιών, η Olaplex Holdings, την οποία έβγαλε από την αφάνεια η τηλεοπτική διασημότητα και επιχειρηματίας Κιμ Καρντάσιαν, αποδεικνύεται και ιδιαίτερα καλή επένδυση, προσφέροντας από τις υψηλότερες και σε μικρό χρονικό διάστημα αποδόσεις. Τα επενδυτικά κεφάλαια Advent International αποφάσισαν την εξαγορά της εταιρείας τον Ιανουάριο του 2020 και μόλις μετά δύο χρόνια και κάτι, η αρχική τους επένδυση σχεδόν τριπλασιάστηκε και πλέον αποτιμάται σε περίπου 9 δισεκατομμύρια δολάρια – αρκεί βεβαίως να διατηρήσει τα κέρδη της η μετοχή της Olaplex. Κι ενώ αυτή από τις αρχές της χρονιάς έχει υποστεί απώλειες της τάξεως του 38%, η απόδοση εξακολουθεί να είναι υπερδευκαπλάσια της αξίας της αρχικής συμφωνίας. Έτσι την καθιστά μία από τις πιο κερδοφόρες συναλλαγές στο πεδίο των επενδυτικών ιδιωτικών κεφαλαίων στις ΗΠΑ, σύμφωνα με τα δεδομένα της Pitchbook.

Η περίπτωση της Olaplex ξεχωρίζει και για το ότι ήταν γυναίκες και μόνον όσες οργάνωσαν την εξαγορά της σε έναν κόσμο, όπως αυτός των ιδιωτικών επενδυτικών κεφαλαίων, όπου δεσπόζουν άνδρες. Επιπλέον, ρόλο σημαντικό διαδραμάτισαν και η ίδια η πανδημία και η ψηφιακή κατανάλωση για μια εταιρεία που συστάθηκε προ οκταετίας σε ένα γκαράζ στην Καλιφόρνια. Ο Ντιν Κρίσταλ με οικογενειακή παράδοση στα προϊόντα για τα μαλλιά και η σύζυγός του Ντάρις Κρίσταλ ανέπτυξαν ένα συστατικό αναδόμησης και φροντίδας των μαλλιών με τη βοήθεια χημικών από το Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας, το κατοχύρωσαν, ίδρυσαν το 2014 την εταιρεία Olaplex και το 2015 η Κιμ Καρντάσιαν δήλωσε πως χρησιμοποιεί το εν λόγω προϊόν και είναι ικανοποιημένη. Την εταιρεία προσέγγισε η επικεφαλής των ιδιωτικών κεφαλαίων Anthos Capital και πρώην γενική διευθύντρια του κοινωνικού δικτύου Snapchat, Έμιλι Γουάιτ. Από πέρυσι τον Αύγουστο ε-

ναι και μέλος του ενδεκαμελούς Δ.Σ. της Olaplex, μία από τις 9 γυναίκες. Εκείνη το 2018 πρότεινε στην εταιρεία της να επενδύσουν στην Olaplex, εξαγοράζοντάς την στο σύνολό της, αλλά αυτό δεν συμβάδισε με τη στρατηγική της. Ας σημειώσουμε πως η εταιρεία Olaplex δοκίμαζε τις δυνάμεις της σε έναν κλάδο όπου κυριαρχούν κολοσσοί τύπου L'Oreal και Procter & Gamble, εξ ου και το ζεύγος Κρίσταλ επιδίωκε την πώλησή της. Το καλοκαίρι του 2019 προσέγγισε την Έμιλι Γουάιτ η γενική διευθύντρια των κεφαλαίων Advent International, Τρίσια Γκλιν. Αμφότερες είχαν στο παρελθόν συμμετάσχει στο Δ.Σ. της εταιρείας αθλητικών ειδών Lululemon Athletica, όπου είχε επενδύσει η Advent. Τον Νοέμβριο του 2019 είχε διαμορφωθεί το πλαίσιο της εξαγοράς και χρειάζοταν ένας άνθρωπος για να αναλάβει την Olaplex. Και αυτή

Η Κιμ Καρντάσιαν την έκανε γνωστή, το γυναικοκρατούμενο fund Advent International επένδυσε σε αυτήν και εκτόξευσε τη μετοχή της.

ήταν η Τζου Γουόνγκ με μακρά θητεία στην εταιρική διοίκηση. Όπως σημειώνει η ίδια, η θέση της επιχειρήσης είναι απλή: οι καταναλωτές έχουν αποδεχθεί τα ακριβά προϊόντα για την περιποίηση του δέρματος και τώρα το κάνουν και για τα μαλλιά – ένα απλό προϊόν της Olaplex κοστίζει 16 δολάρια και σχεδόν 200 ένα ολοκληρωμένο σετ. Με την Olaplex, η Advent αποκτά ένα μικρό μερίδιο στην ταχύτερα αναπτυσσόμενη αγορά των πολυτελών ειδών φροντίδας για τα μαλλιά, η οποία έφθανε τα 20 δισ. δολάρια το 2019 και εκτιμάται πως θα επεκτείνεται 5,9% τον χρόνο έως το 2027.

BLOOMBERG

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΕΓΓΡΑΦΗ ΣΤΟ ΜΗΤΡΩΟ ΟΡΚΩΤΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΩΝ

Το Συμβούλιο Εγγραφής Ορκωτών Μεταφραστών προβαίνει σε πρόσκληση ενδιαφέροντος για προσωρινή Εγγραφή στο Μητρώο Ορκωτών Μεταφραστών για κάλυψη άμεσων αναγκών στις εξής γλώσσες: Αλβανικά, Αραβικά, Βοσνιακά, Γεωργιανά, Εβραϊκά, Θαύλανδέζικα, Ιαπωνικά, Ινδικά, Κινεζικά, Κροατικά, Λετονικά, Λιθουανικά, Νορβηγικά, Ολλανδικά, Ουγγρικά, Περσικά, Πολωνικά, Πορτογαλικά, Σερβικά, Σλοβακικά, Σουηδικά, Σριλανκέζικα, Τσεχικά, Φιλιππινέζικα.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να υποβάλουν την αίτησή τους σύμφωνα με τα απαιτούμενα κριτήρια που αναφέρονται στην Πρόσκληση και το ειδικό Έντυπο Αίτησης από την ιστοσελίδα του ΓΤΠ <https://www.pio.gov.cy>, το αργότερο μέχρι 10 Μαρτίου 2022, στο Κιβώτιο Προσφορών εντός του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών (Απελλή 5-7, 1080, Λευκωσία).

Για περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών www.pio.gov.cy και στα τηλ.: 22-801133 και 22801105.

PIK

Εκδήλωση ενδιαφέροντος για σειρά εποχής

Το PIK ζητεί εκδήλωση ενδιαφέροντος από εταιρείες παραγωγής τηλεοπτικών σειρών για συνεργασία στην οργάνωση και εκτέλεση παραγωγής τηλεοπτικής σειράς εποχής 180+/-20 επεισοδίων διάρκειας 50-52 λεπτών. Η σειρά προγραμματίζεται να προβάλλεται 5 φορές την εβδομάδα κατά την τηλεοπτική σεζόν που αρχίζει τον Σεπτέμβριο του 2022 με έναρξη των προβολών στις 5 Σεπτεμβρίου.

Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα του PIK www.cybc.com.cy (PIK, ΔεΛτία Τύπου).

Χαμηλά επιτόκια και ακριβά ενοίκια κάνουν ελκυστικά τα στεγαστικά

Για ένα δάνειο 100.000 ευρώ 30 ετών
η μηνιαία δόση φθάνει τα 428 ευρώ

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Προάγγελος νέων αυξήσεων των τιμών πώλησης κατοικιών αποτελεί η συνεχής αύξηση της ζήτησης τόσο για νεόδμητα όσο και για μεταχειρισμένα ακίνητα. Η εικόνα αυτή αποτυπώνεται ξεκάθαρα στην αγορά στεγαστικής πίστης, όπου οι χορηγήσεις νέων δανείων κινούνται έντονα ανο-

**Υπολογίζεται ότι θα
δοθεί φέτος 1,2 δισ.
ευρώ για νέα στεγαστι-
κά, από περίπου 900
εκατ. το 2021.**

δικά, με τις τρέχουσες εκτιμήσεις να κάνουν λόγο για 1,2 δισ. ευρώ νέων στεγαστικών δανείων το 2022, από περίπου 900 εκατ. ευρώ το 2021.

Σύμφωνα με στοιχεία της εταιρείας IMS (Individual Mortgage Solutions), το 2021 σημειώθηκε αύξηση κατά 20,3% των νέων αιτήσεων στεγαστικών δανείων, ενώ άνοδο σημειώνει και το μέσο αιτούμενο ποσό χρηματοδότησης,

σε 95.000 ευρώ, από 82.000 ευρώ το 2020 και 85.000 ευρώ το 2019. Μάλιστα, σήμερα το μέσο αιτούμενο ποσό έχει αυξηθεί σε 100.000 ευρώ, ενώ κατά κανόνα οι τράπεζες χρηματοδοτούν μέχρι το 80% της αξίας του προς απόκτηση ακινήτου. Η IMS λειτουργεί ως σύμβουλος για τους ενδιαφερόμενους δανειολήπτες, αναλαμβάνοντας όλες τις σχετικές διαδικασίες, έχοντας συνάψει συνεργασίες με τις μεγαλύτερες τράπεζες της χώρας, από τις οποίες και αμείβεται, εφόσον εκταμιευθεί το στεγαστικό δάνειο. Μάλιστα έχει κατορθώσει να κατέχει σημαντικό μερίδιο της αγοράς στεγαστικής πίστης, καθώς μέσω αυτής εκταμιεύεται περίπου το 10% της αξίας των στεγαστικών δανείων πανελλαδικά.

Όπως αναφέρει στην «Κ» ο επικεφαλής της IMS, κ. Κυριάκος Καμπούρης, η ζήτηση στην αγορά κατοικίας –και συνεπώς και για στεγαστικά δάνεια– οφείλεται σε μια σειρά παραγόντων, αρχής γενομένης από το περιβάλλον πολύ χαμηλών επιτοκίων.

Η εξέλιξη αυτή έχει επιτρέψει στις τράπεζες να λανσάρουν αρκετά χαμηλότοκα προϊόντα και μάλιστα με σταθερό επιτόκιο,

ακόμα και για δάνεια διάρκειας 30 ετών. «Σήμερα τα περισσότερα δάνεια που χορηγούνται είναι 30 ετών. Υπολογίζοντας ένα σταθερό επιτόκιο της τάξεως του 3% για ποσό δανείου 100.000 ευρώ, η μέση μηνιαία δόση διαμορφώνεται σε 428 ευρώ. Προϋπόθεση για την έγκριση ενός τέτοιου δανείου, εφόσον πρόκειται για έγγαμο με δύο παιδιά, είναι να διαθέτει ετήσιο οικογενειακό εισόδημα της τάξεως των 20.000-22.000 ευρώ», σημειώνει ο κ. Καμπούρης.

Αυτή ακριβώς η χαμηλή μηνιαία δόση δανείου, σε συνδυασμό με την εκτίναξη του κόστους ενοικίασης, είναι και ο δεύτερος λόγος που ωθεί όλο και περισσότερους στην επιλογή της αγοράς αντί της ενοικίασης.

Μέχρι και πριν από 3-4 χρόνια μια τετραμελής οικογένεια μπορούσε να νοικιάσει ένα ποιοτικό διαμέρισμα της τάξεως των 100 τ.μ. με ένα μηνιαίο ενοίκιο της

τάξεως των 600-700 ευρώ. Στο διάστημα που μεσολάβησε το κόστος ενός στεγαστικού δανείου έχει μειωθεί κι άλλο, τη στιγμή που τα ενοίκια έχουν αυξηθεί κατά 30-40% στην Αττική, με αποτέλεσμα τα 700 ευρώ να αντιστοιχούν πλέον σε αρκετά χαμηλότερης ποιότητας και μεγαλύτερης ηλικίας διαμερίσματα.

35-45 ετών οι αγοραστές

Όσον αφορά το προφίλ των αγοραστών, σύμφωνα με τον κ. Καμπούρη, η κύρια κατηγορία αφορά ανθρώπους ηλικίας 35-45 ετών, έγγαμους ή νέα ζευγάρια, με καθαρό μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα τουλάχιστον 2.000 ευρώ. Πρόκειται για δημοσίους ή και ιδιωτικούς υπαλλήλους, αλλά και για ελεύθερους επαγγελματίες και αυτοαπασχολούμενους. Αρκετοί εξ αυτών επιθυμούσαν να αποκτήσουν το δικό τους ακίνητο, ήδη από την προηγούμενη δε-

καετία, αλλά ανέβαλαν τη σχετική απόφαση λόγω της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης.

Κατά τον κ. Καμπούρη, πάνω από το 50% του αγοραστικού ενδιαφέροντος αφορά κατοικίες στα βόρεια και τα νότια προάστια. Εκεί βέβαια ο μέσος όρος των αιτούμενων δανείων διαμορφώνεται σε 200.000 ευρώ, ενώ ανάλογα αυξάνεται και η ίδια συμμετοχή των ενδιαφερομένων, καθώς το μέσο κόστος των προς απόκτηση ακινήτων κινείται μεταξύ 250.000 και 300.000 ευρώ. Στις περιοχές αυτές, αγοραστές είναι κυρίως αυτοαπασχολούμενοι (π.χ. γιατροί, επιχειρηματίες κ.ά.), όπως επίσης και υπάλληλοι υψηλών μισθολογικών απολαβών (π.χ. εργαζόμενοι σε ναυτιλιακές εταιρείες, στελέχη με διευθυντικές αρμοδιότητες κ.ά.). Εκτός από τις δημοφιλείς περιοχές των βορείων και των νοτίων προαστίων, σημαντική ζήτηση καταγράφεται

και για ακίνητα στο κέντρο της Αθήνας (κυρίως για επενδυτικούς λόγους) αλλά και στα δυτικά προάστια.

Σε ποιες περιοχές

«Κατά μέσον όρο αγοράζονται διαμερίσματα επιφάνειας της τάξεως των 85-90 τ.μ., ενώ αν πρόκειται για ακίνητα στα βόρεια και τα νότια της Αττικής οι επιφάνειες μεγαλώνουν σε περίπου 110-130 τ.μ. Τα μικρότερα ακίνητα αγοράζονται κυρίως με στόχο την εκμετάλλευση, π.χ. μέσω ψηφιακών πλατφορμών βραχυχρόνιας ενοικίασης», αναφέρει ο κ. Καμπούρης. Σημαντική ζήτηση παρουσιάζουν και τα νεόδμητα διαμερίσματα, ακόμα και σε περιοχές όπως τα δυτικά προάστια, όπου το ελάχιστο κόστος διαμορφώνεται σε 2.500 ευρώ/τ.μ. Μάλιστα, οι περισσότεροι σπεύδουν να αποκτήσουν ακίνητο προτού αποπερατωθεί η κατασκευή του.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Τα απόνερα της ρωσικής εισβολής

Δεν φτάσαμε να δούμε τη μουδιασμένη χαλάρωση των μέτρων κατά της πανδημίας, ήρθε άλλο ένα γεγονός να ταρακουνήσει τον πλανήτη.

Αυτή την φορά με τη μορφή μιας απρόκλητης εισβολής της Ρωσίας εναντίον της γειτονικής της Ουκρανίας. Πέραν της παρανομίας της πράξης και όλων των συνεπακόλουθων κατάφωρων παραβιάσεων των διεθνούς νομιμότητας, η ενέργεια αυτή όπως εξελίσσεται δημιουργεί και σοβαρό πολυδιάστατο αντίκτυπο στην παγκόσμια οικονομία.

Κι εάν ακόμη βρεθεί μια «διπλωματική» λύση εντός των επόμενων εβδομημενών και σταματήσει η πολεμική σύρραξη επί εδάφους, οι οικονομικές κυρώσεις που επιβλήθηκαν και ενδεχομένως να κλιμακωθούν, εναντίον της Ρωσίας, δεν αναμένεται να αποσυρθούν τόσο σύντομα όσο διηρκεσε αυτός ο πόλεμος. Άστε που η όποια εμπιστοσύνη – αν μπορεί να χρησιμοποιησώ ένα τέτοιο όρο – προς τη Ρωσία έχει τραυματιστεί σοβαρά που για να επουλωθεί ενδεχομένως θα απαιτηθεί χρόνος δεκαετιών συνεχούς σταθερότητας.

Η παγκόσμια οικονομία δέχεται ένα νέο πλήγμα πολυδιάστατο και πολυεπίπεδο. Αυτό έχει άμεσες συνέπειες τόσο στην προσφορά όσο και στη ζήτηση κατά τρόπο αρνητικό στην πορεία ανάκαμψης της.

Ήδη, το κόστος ενέργειας έχει αυξηθεί περαιτέρω, ενισχύεται το πρόβλημα στις εφοδιαστικές αλυσίδες, μειώνεται δραστικά η προσφορά βασικών γεωργικών και άλλων προϊόντων, οι αγορές επενδυτικών προϊόντων αντέδρασαν αρνητικά, οι πληθωριστικές πιέσεις αυξάνονται και όλα αυτά μαζί με πολυάριθμα άλλα, είναι παρά-

γοντες που φιλτράρονται σε προβλήματα μέχρι το κατώτατο επίπεδο της οικονομικής πυραμίδας – από το μακροοικονομικό στο μικροοικονομικό επίπεδο κάθε τομέα.

Με αυτή τη μακρά εισαγωγή ερχόμαστε στο δια ταύτα: πως αναμένεται να επηρεαστεί ο τομέας των ακινήτων

Να πούμε αρχικά πως ο επηρεασμός του τομέα των ακινήτων αναμένεται να έχει εκτενή παγκόσμια παρουσία και πολλές μορφές. Θα συμβαδίζει με το καρναβάλι ένα πράμα... που είναι και των ημερών...

**Η αβεβαιότητα είναι
αρκετή για να πείσει
πολλούς επενδυτές
να παγώσουν τα σχέδιά
τους για επέκταση
του χαρτοφυλακίου
τους σε ακίνητα.**

Οι πληθωριστικές πιέσεις έχουν άμεσο αντίκτυπο συρρικτώνοντας τα εισοδήματα του κόσμου. Συνεπώς οι ενοικιαστές, οι αγοραστές, αλλά και οι κατασκευαστές θα επηρεαστούν από αυτό το φούσκωμα τιμών και κόστους.

Οι επενδυτές συνήθως αντιδρούν υπερβολικά με το άκουσμα ή το ξέσπασμα μιας είδησης και μετά από κάποιο διάστημα συνέχονται και συνεχίζουν. Αντιδράσεις επενδυτών παίρνουν τη μορφή της ρευστοποίησης υφιστάμενων τοποθετήσεων τους και του παγώματος άλλων επενδυτικών τοποθετήσεων τους.

Αν εστιάσουμε στην κατηγορία του πολυτελούς real estate, ίσως

Οι ενοικιαστές, οι αγοραστές, αλλά και οι κατασκευαστές θα επηρεαστούν από αυτό το φούσκωμα τιμών και κόστους.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Από θεά του πάθους γίνεται θεά των παθών

*Η δρ Ερατώ Χατζησάββα «επαναπατριζει»
την Αφροδίτη της ομορφιάς και του έρωτα
μέσα από ένα διαφορετικό πρίσμα*

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«Ο τίτλος αποτελεί έκφραση της συναισθηματικής μου φόρτισης και της μόνιμης αναφοράς μου στην Κύπρο» λέει η Ερατώ Χατζησάββα, καθηγήτρια στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας και πρόεδρος στο Τμήμα Εικαστικών Τεχνών της Σχολής, για τον τίτλο της έκθεσής της «Επαναπατρισμός της Θεάς», που παρουσιάζεται στην γκαλερί Golden Gallery by Karatays στη Λευκωσία. Η δρ Χατζησάββα έχει καταγωγή από την Πάφο και από τα παιδικά της χρόνια έχει μνήμες από τις παραδόσεις και τους μύθους για την Αφροδίτη. Στην έκθεση σε 30 έργα «επαναπατριζει» τρισδιάστατα στην Κύπρο γνωστά αναγεννησιακά έργα με θέμα την Αφροδίτη και επανατοποθετεί το σκηνικό πλαίσιο τους στην Κύπρο, με αναγωγές στους μύθους και στη σύγχρονη ιστορία της. Ερωτώμενη πώς μπορεί η θεά του Έρωτα να συνδεθεί με τη Λευκωσία των συρματοπλεγμάτων ή τους πρόσφυγες της εποχής μας λέει: «Η λατρεία της με επίκεντρο την Κύπρο, είναι διαδεδομένη σ' όλες τις χώρες που βρέχονταν από τη Μεσόγειο. Αυτή τη Μεσόγειο που έγινε σήμερα θάλασσα των προσφύγων. Η Κύπρος από την άλλη έχει μία οδυνηρή προσφυγικά εμπειρία από το 1974».

—**Γιατί επιλέξατε τον τίτλο «Επαναπατρισμός της Θεάς»;**

—Την τελευταία δεκαετία τα ερευνητικά μου ενδιαφέροντα εστιάζονται στην επαναπροσέγγιση και πολυμεσική αναδιτύπωση των αρχαϊομυθικών έργων της Αναγέννησης. Διαπίστωσα ότι οι μύθοι της Αφροδίτης και γενικά η μορφή της θεάς κυριαρχεί σε πολλά εμβληματικά αναγεννησιακά έργα όπως του Μποτιτσέλι, του Ρούμπενς, του Τιτσιάνο, του Τζορτζόνε, του Βελάσκειθ και άλλων. Τα έργα ενεργοποίησαν τις παιδικές μου μνήμες από την Πάφο και τους μύθους που κυριαρχούσαν στη μνήμη μου για την Παφία, την Κύπριδα Αφροδίτη. Τόποι όπως η Πέτρα του Ρωμιού, ο ναός της Αφροδίτης στα Κούκλια, τα Λουτρά της Αφροδίτης, οι ναοί της θεάς στην Κύπρο, με οδήγησαν στην απόφαση επανατοποθέτησης των έργων στον γενέθλιο τόπο της θεάς. Επιχειρήσα επαναπατρισμό της θεάς μέσα σ' ένα παλαιότερο αλλά και στο σύγχρονο σκηνικό της Κύπρου. Έτσι δημιουργήθηκαν τα έργα του κύκλου «Επαναπατρισμός της Θεάς». Ο τίτλος αποτελεί έκφραση της συναισθηματικής μου φόρτισης και της μόνιμης αναφοράς μου στην Κύπρο.

Τα βιώματα που περνούν στο έργο της Ερατώς Χατζησάββα δεν είναι συμβολισμοί, είναι πικρή λειτουργία της μνήμης της.

*Όλα αυτά, που
πληγώνουν τη ζωή μας
σήμερα, επηρεάζουν
την αντίληψή μας για
την ομορφιά, για το
ωραίο και το καλό. Η
Πάσχουσα Αφροδίτη
είναι μία έκκληση για
θεραπεία όλων των
δεινών, για το πέρασμα
σ' ένα καλύτερο κόσμο.*

—**Πώς η Αφροδίτη, η θεά του έρωτα, μπορεί να συνδεθεί με τη Λευκωσία των συρματοπλεγμάτων ή τους πρόσφυγες της εποχής μας;**

—Η Αφροδίτη είναι θεά του έρωτα, της ομορφιάς και των παθών. Παθών που οδήγησαν σε πολέμους, όπως τον Τρωϊκό πόλεμο. Η λατρεία της με επίκεντρο την Κύπρο, είναι διαδεδομένη σ' όλες τις χώρες που βρέχονταν από τη Μεσόγειο. Αυτή τη Μεσόγειο που έγινε σήμερα θάλασσα των προσφύγων. Η Κύπρος από την άλλη έχει μία οδυνηρή προσφυγικά εμπειρία από το 1974. Η οδυνηρή βίωση του 1974 κυριαρχεί στα έργα μου. Η διχοτομημένη Λευκωσία και η πράσινη γραμμή τραυματίζουν την έννοια του έρωτα και της ομορφιάς. Αυτό το μήνυμα κυ-

Η διχοτομημένη Λευκωσία και η πράσινη γραμμή τραυματίζουν την έννοια του έρωτα και της ομορφιάς. «Η Άνοιξη στη Λευκωσία».

ριαρχεί στο έργο μου «Άνοιξη στη Λευκωσία» ή «Άνοιξη στην Πράσινη Γραμμή». Πρόσφυγες και συρματοπλέγματα κυριαρχούν στην επαναφορά και επανατοποθέτηση της Αφροδίτης στο κυπριακό τοπίο.

—**Αλλάζει εικαστικά πρόσωπο ή αίσθηση της Κύπριδας από την Αναγέννηση έως το 2022; Ποια είναι η δική σας Αφροδίτη;**

—Δεν αλλάζει το πρόσωπο αλλά η αίσθηση της Κύπριδας. Η Αφροδίτη και γενικά η αρχαιοελληνική μυθολογία επέτρεψε στους καλλιτέχνες της Αναγέννησης ν' αντιμετωπίσουν τη σεμνοτυφία και το συντηρητισμό στην απεικόνιση του γυμνού και του έρωτα. Η Αναγέννηση στον τομέα αυτό ήταν μία επανάσταση. Από τότε το γυμνό κυριάρχησε στην Τέχνη, με την Αφροδίτη ως θεά του κάλλους, με θαυμάσιες αναλογίες, ν' αποτελεί ιδανική μορφή και πρότυπο για τους καλλιτέχνες. Η δική μου Αφροδίτη επιχειρεί ένα ταξίδι στον Μύθο και την Ιστορία για ν' αγγίξει τη σύγχρονη εποχή και να φτάσει στην Κύπρο, όπου την επαναπατρίζω, ανάμεσα στην προσφυγιά του 1974 και τη σύγχρονη προσφυγιά.

—**Λέτε πως δεν σας ενδιαφέραν οι συμβολισμοί όσο τα βιώματα... αυτά πώς αποτυπώνονται στα έργα σας; Μιλήστε μου για**

την τεχνική που έχετε χρησιμοποιήσει στα έργα που εκτίθενται.

—Αφετηρία ήταν τα βιώματά μου. Τα βιώματά μου από τις επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και τόπους που συνδέονται με την Αφροδίτη και σε συνδυασμό με τις οδυνηρές εμπειρίες μου από την τουρκική εισβολή. Μαθήτριά στη Λευκωσία θυμάμαι τα τουρκικά αεροπλάνα να πετούν πάνω από τη Λευκωσία και να μου προκαλούν τρόμο, έχω βαθειά χαραγμένους στη μνήμη μου του προσφυγικούς καταυλισμούς, την επιστροφή των αιχμαλώτων, τα συρματοπλέγματα στη Λευκωσία. Οδυνηρές μνήμες. Αυτά τα βιώματα περνούν στο έργο μου. Δεν είναι συμβολισμοί, είναι πικρή λειτουργία της μνήμης. Ο επαναπατρισμός της Αφροδίτης στο γενέθλιο χώρο επιχειρείται μέσα από τρισδιάστατη πολυμεσική τεχνική και διαδοχικές αποτυπώσεις που επιτρέπουν την αλλαγή του σκηνικού και την προσαρμογή στο κυπριακό τοπίο. Είναι μία δύσκολη πρακτική που απαιτεί χρόνο και επιμονή παράλληλα προς τις εικαστικές αναζητήσεις. Έτσι αποτυπώνεται το βάθος, το τρισδιάστατο σκηνικό, που ενισχύεται με τον εσωτερικό φωτισμό.

—**Μέσω της Αφροδίτης και την**

επανεγκατάστασή της προσπαθείτε να δείξετε και έναν άλλο τόπο ή μάλλον τον γενέθλιο τόπο της;

—Ο άνθρωπος είναι ο τόπος. Ο γενέθλιος τόπος της θεάς, η Κύπρος, στην ιστορική του πορεία περνάει μέσα από δοκιμασίες, συμφορές και καταστροφές, αλλά παραμένει πάντοτε ένα πανέμορφο νησί. Δεν είναι τυχαίο που η μυθολογία το προσδιόρισε ως γενέτειρα της Αφροδίτης. Η θέση της Κύπρου καθόρισε την ιστορική της πορεία, τα διαδοχικά της πρόσωπα από το παρελθόν έως σήμερα. Ως διαχρονικό τόπο της θεάς, αλλά και ως τόπο δοκιμασίας, μετά το 1974, προσεγγίζω τη σύγχρονη Κύπρο, μέσα από συνειρημούς και μνήμες που ξυπνούν στον θεατή που ατενίζει τα έργα.

—**Η έννοια του γυμνού και της ομορφιάς αλλάζουν την οπτική σας;**

—Καθόλου. Η σεμνοτυφία απέναντι στο γυμνό νομίζω είναι μία ξεπερασμένη θεώρηση. Προσέγγισα τις γυμνές Αφροδίτες μου με κριτήριο την καλλιτεχνική διαχρονική τους αξία.

• **Πληροφορίες:** Golden Gallery by Karatays, Ερατώ Χατζησάββα, «Επαναπατρισμός της Θεάς». Διάρκεια έκθεσης έως 20 Μαρτίου.
www.karataysgallerycy.com

Η Πάσχουσα Αφροδίτη είναι μία έκκληση

—**Πόσες αναγνώσεις έχει η «Πάσχουσα Αφροδίτη»;**

—Πρόκειται για ένα έργο πολυπλόκρο και διαδοχικών αναγνώσεων. Η Αφροδίτη έχει φύγει από την ακιβίδα του έργου του Μποτιτσέλι και βρίσκεται στο νοσοκομειακό κρεβάτι. Είναι η γυναίκα που στο νοσοκομείο επιζητεί με αισθητική επέμβαση την ανανέωσή της. Είναι η Αφροδίτη, η ομορφιά, που οδηγήθηκε στην εμπορευματοποίηση, μέσα από τα προϊόντα των εταιρειών καλλυντικών. Είναι η Αφροδίτη τραυματισμένη από τις παλιές και τις σύγχρονες πολεμικές συγκρούσεις. Είναι η Αφροδίτη των επιδημιών, που μαστίζουν τον σύγχρονο κόσμο. Έτσι η Αφροδίτη από θεά του πάθους γίνεται θεά των παθών. Όλα αυτά, που πληγώνουν τη ζωή μας σήμερα, επηρεάζουν την αντίληψή μας για την ομορφιά, για το ωραίο και το καλό. Η Πάσχουσα Αφροδίτη είναι μία έκκληση για θεραπεία όλων των δεινών, για το πέρασμα σ' ένα καλύτερο κόσμο.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

27.2-4.3.22

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΣΙΝΕΜΑ

«Quo vadis Aida?»
της Τζασμίλα Ζμπάνιτς

Η Κινηματογραφική Λέσχη Λάρνακας – Αμμοχώστου στο πλαίσιο των δωρεάν προβολών της παρουσιάζει την ταινία «Quo vadis Aida?» της Τζασμίλα Ζμπάνιτς, μια συμπαραγωγή Βοσνία Ερζεγοβίνης και Αυστρίας. Η ταινία είναι βασισμένη σε πραγματικά γεγονότα διαδραματίζεται το καλοκαίρι του 1995, κατά τη διάρκεια της πολιορκίας της Σρεμπρένιτσα στη Βοσνία από τον στρατό της Σερβίας. Δευτέρα 28 Φεβρουαρίου. Πατίτσιο Δημοτικό Θέατρο Σκάλα, Κυριάκου Μάτση 5, Λάρνακα. Πληροφορίες 99434793.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Ανασκόπηση» της Λάρα Βενιαμίν

Μετά και από την τελευταία της παρουσίαση στην γκαλερί Αποκάλυψη που είχε τον τίτλο «Απόηχοι» το 2017 η Λάρα Βενιαμίν επιστρέφει με μια δυναμική δουλειά γεμάτη εσωτερικά νοήματα και υπαινιγμούς με τίτλο «Ανασκόπηση. Η ίδια φαίνεται να επιστρέφει πάντα στα θέματα που τη συγκινούν και την εμπνέουν. Μια από αυτές τις θεματολογίες είναι και οι χώροι, καθώς βρίσκει βαθύτερο νόημα σε καθημερινά και συνηθισμένα τοπία. Η ζωγράφος διαμορφώνει μια εικόνα αλλά την καταλύει ταυτόχρονα. Ιδανικά μια εικόνα είναι συγκροτημένη και ταυτόχρονα αποδομημένη. Κατά τη διάρκεια της δημιουργίας η καλλιτέχνης κινείται μεταξύ ελέγχου και εκτός ελέγχου, ένα ισοζύγιο μεταξύ του ασυνείδητου και των αποφάσεων του μυαλού. Γκαλερί Αποκάλυψη, Χύτρων 30. Μέγαρο Τοφάρκο. Λευκωσία.

ΕΚΘΕΣΗ

«Αγάπη και πέταγμα»
της Ρέας Μπέιλυ

Η γκαλερί Marginalia παρουσιάζει την έκθεση ζωγραφικής της εικαστικού Ρέας Μπέιλυ με τίτλο «Αγάπη και Πέταγμα». Την ημέρα των εγκαίνιων θα γίνει και η παρουσίαση του βιβλίου της Ρέας Μπέιλυ με τίτλο «Κύκλος Ζωής» από τη Χρυσόθεμη Χατζηπαναγή, φιλόλογο, συγγραφέα, κριτικό. Στην έκθεση περιλαμβάνονται έργα που η ζωγράφος δημιουργήσει κυρίως κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού. Όλα τα έργα προσκομίζουν θετικούς κραδασμούς γιατί αυτό χρειαζόμαστε για να ανελιχθούμε συλλογικά. Η έκθεση περιλαμβάνει έργα φτιαγμένα από μαλλί και ύφασμα (τα δύο εξ αυτών φέρουν τον τίτλο «Αγάπη και Πέταγμα», κυκλικά έργα με λάδι σε καμβά καθώς και έργα με κάρβουνο και πέτρα σε χαρτί. Εγκαίνια Πέμπτη 3 Μαρτίου, ώρα 7:00 μ.μ. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 19 Μαρτίου.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**Το «μετα-ψέμα»
της Άννας Ντέλβι

Τα τελευταία χρόνια βάζοντας την πρόθεση «μετά» μπροστά από μια λέξη, αυτομάτως μιλάμε για κάτι αρκετά ασαφές, το οποίο ελαφρώς κατανοούμε και βαρέως υποθέτουμε. Είναι το εισιτήριο για έναν κόσμο τον οποίο ενδεχομένως ήδη να βιώνουμε αλλά ελάχιστα αντιλαμβανόμαστε. Η «μετα-αλήθεια», για παράδειγμα (ή πολιτική ρητορική/πρακτική που αγνοεί την αλήθεια και βασίζεται σε μια προσωπική, ενίοτε εντελώς πλαστή, εκδοχή της πραγματικότητας), είχε ανακηρυχθεί και λέξη της χρονιάς 2016, σύμφωνα με το λεξικό της Οξφόρδης. Το «μετα-σύμπαν» (metaverse), ο νέος ψηφιακός κόσμος, της εικονικής και επαυξημένης πραγματικότητας, φέρνει ήδη ριζικές αλλαγές τόσο στην επαγγελματική όσο και στην κοινωνική ζωή μας. Όπως είχε ανακινώσει ο Μαρκ Ζούκερμπεργκ, στη νέα διαδικτυακή πλατφόρμα, οι χρήστες θα μπορούν να παίξουν, να εργαστούν, να συναντηθούν, να ερωτευθούν και να περάσουν χρόνο μαζί, ακόμη και αν στον πραγματικό κόσμο τούς χωρίζουν χιλιάδες χιλιόμετρα...

Η «μετα-πραγματικότητα» (post reality) είναι ήδη εδώ. Ποιος είναι αυτός ο «μετα-κόσμος», είχα αναρωτηθεί και στο παρελθόν («Κ», 1/1/2017). «Έχει να κάνει με τον “ασπόνδυλο” άνθρωπο που ζει αυτο-αναφορικά, δηλαδή αποκλειστικά με κέντρο τον εαυτό του, τις επιθυμίες, τα συμφέροντά του; Έχει να κάνει με την απομάγευση της πολιτικής, την αδυναμία (ή την αδιαφορία) της να απαντήσει στις ανάγκες του πολίτη, την εξωφρενική συγκέντρωση πλούτου στους ολιγίστους, την εξάπλωση της φτώχειας, την αποσπασματικότητα της γνώσης, τη διάχυση της προσοχής, το τέλος της αυθεντίας;».

Παρακολουθώντας στο Netflix μια νέα σειρά («Inventing Anna») και ένα ντοκιμαντέρ («Tinder swindler»), με συγγενές θέμα, την απάτη, βλέπει κανείς με ευκρίνεια μια εκδοχή της «μετα-πραγματικότητας». Και οι δύο ιστορίες είναι πραγματικές. Στην πρώτη, ηρωίδα είναι η Άννα Σόροκιν, η οποία ανάμεσα στο 2013 και το 2017 (οπότε και συνελήφθη), κυκλοφορώντας ως εκατομμυριούχος Άννα Ντέλβι, στη νεοϋορκέζικη ελίτ, εξαπάτησε δεκάδες ανθρώπους, ανάμεσά τους και τραπεζίτες. Ζούσε μέσα στον πλούτο και σχεδίαζε μάλιστα να δημιουργήσει και ίδρυμα με το όνομά της στην Παρκ Αβενιού! Η δεύτερη ιστορία καταγράφει τον βίο και την πολιτεία του Σιμόν Χαγιούτ, ο οποίος γεννήθηκε στο Ισραήλ, συνελήφθη για απάτες και κλοπές, διέφυγε στο εξωτερικό με πλαστό διαβατήριο και ως Σιμόν Λεβιέφ (δὴθεν γιος δισεκατομμυριούχου «βασιλιά των διαμαντιών») άρχισε να αλιεύει γυναίκες-θύματα μέσω της εφαρμογής γνωριμιών Tinder του Διαδικτύου. Τα χρήματα που αποσπούσε ταχυδακτυλουργικά—πέζοντας συναισθηματικά—από τη μια «γυναίκα της ζωής του», επένδυε στην άλλη, ζώντας με ασύλληπτη χλιδή.

Γύρω στα 30 και οι δύο (η Άννα γεννημένη το '91, ο Σιμόν το '90), κατόρθωσαν κάτι που, εκ πρώτης όψεως, μοιάζει ακατόρθωτο: να εκμηδενίσουν την απόσταση ανάμεσα στην αλήθεια και στο ψέμα, επινοώντας έναν άλλο εαυτό. Διάσμοι απατεώνες έχουν κυκλοφορήσει ανά τους αιώνες. Όμως στην εποχή μας, με την ίδια ένταση και αποτελεσματικότητα με την οποία όλα μπορούν να ελεγχθούν στο Διαδίκτυο και να διασταυρωθούν, μπορούν και να ανασχευαστούν. «Είναι η Άννα Ντέλβι το τέλος των ινφλουένσερ;», «Η κορυφή της μιλένιαλ κουλτούρας;», αναρωτήθηκε ο νεοϋορκέζικος Τύπος όταν αποκαλύφθηκε το σκάνδαλο μεγατόνων. «Μια γυναίκα που ούτε ιδιαίτερα σέξι, γοητευτική ή καλή ήταν, πώς κατάφερε να πείσει τόσο επιτυχημένους ανθρώπους;» γράφει στο άρθρο της η δημοσιογράφος που την ξεσκέπασε και την επισκεπτόταν συχνά στη φυλακή για να της πάρει συνέντευξη (σύμφωνα με τη σειρά). «Η Άννα είδε την ψυχρή της πόλης και αναγνώρισε ότι αν δαλεάσεις τους ανθρώπους, αν δουν χρήμα, δεν θα μπορούν να δουν τίποτε άλλο».

Δύο νέοι άνθρωποι του 21ου αιώνα, με ζωές on line, εμφανώς διαταραγμένοι, τίναξαν την μπάνκα της πραγματικότητας στον αέρα, δημιουργώντας το δικό τους «μετα-ψέμα», μέσα στο οποίο παγίδευαν πολλούς άλλους. Το αρχικό κίνητρο ήταν το χρήμα, αλλά αυτό δεν αρκεί. Ο «μετα-κόσμος» της Άννας και του Σιμόν φαντάζει εξίσου οικείος και ξένος, παραμένει, όμως, ανεξερεύνητος.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Θάβοντας τον αδερφό μου
στο πεζοδρόμιο» του Τζακ Θορν

Οι Δράσεις 2021-2022: «Né@ σε έρημο νησί» παρουσιάζουν στο Θέατρο Αποθήκες τη δεύτερη προγραμματισμένη παραγωγή τους για αυτή τη θεατρική περίοδο «Θάβοντας τον αδερφό μου στο πεζοδρόμιο» του Τζακ Θορν, σε σκηνοθεσία Γιάννη Καραούλη και μετάφραση-δραματούργια Ελένης Μολέσκου. Το έργο αφηγείται την ιστορία ενός αγοριού στην πρώιμη εφηβεία του, που πενθεί το χαμό του μεγάλου του αδερφού, με έναν τρόπο διαφορετικό. Το «Θάβοντας τον αδερφό μου στο πεζοδρόμιο» μιλά για δύσκολα θέματα με τα πιο ζωντανά χρώματα. Ο συγγραφέας ικνληατεί μέσα από τη γραφή του τα δύσβατα μονοπάτια της ζωής ενός νέου και ρίχνει φως σε θέματα όπως η σεξουαλικότητα, η αποδοχή του διαφορετικού, η συγχώρεση, η

αυτοχειρία, ο ρόλος της οικογένειας. Παίζουν: Στέλιος Καλλιστράτης, Γιάννης Μουστάκας, Άντονι Παπαμικαήλ, Αντρέας Πατσιάς, Αλέξανδρος Παυλίδης, Μαρία Χατζηχριστοδούλου. Σκηνικά-Κοστούμια: Ελένη Ιωάννου, μουσική: Αντώνης Χατζηφαντώνης, κίνηση-χορογραφία: Παναγιώτης Τοφής, σχεδιασμός φωτισμών: Γεώργιος Κουκουμάς, βοηθός σκηνοθέτης: Ειρήνη Ανδρέου. Η παράσταση συνοδεύεται από εκπαιδευτικό υλικό και έκθεση. Συστήνεται για άτομα άνω των 14 ετών. Θέατρο Αποθήκες ΘΟΚ, Κάμπου 29, Στρόβολος. Παραστάσεις Τετάρτη, Παρασκευή, Σάββατο στις 8:30 μ.μ. και Κυριακή στις 6:00 μ.μ. Πληροφορίες / Εισιτήρια: Ηλεκτρονικά στη σελίδα www.thoc.org.cy. Ταμείο Θεάτρου ΘΟΚ, τηλέφωνο 77772717.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Μια τεράστια έκρηξη» από την ΕΘΑΛ

Η κωμωδία του Βασίλη Μαυρογεωργίου «Μια τεράστια έκρηξη», σε σκηνοθεσία Μαρίνας Βρόντη, μεταφέρεται στη Λευκωσία, στο Θέατρο Δέντρο. Πρόκειται για μια σύγχρονη ελληνική κωμωδία, ένα κείμενο που διακωμωδεί τα ήθη, καυτηριάζει κι αναπαριστά το βαθύ σοκ... την «τεράστια έκρηξη» του περάσματος από την παιδική ηλικία στην ενηλικίωση. Με βασικό εργαλείο το χιούμορ, το έργο είναι ένα εγχειρίδιο για το πώς να βρεις τον δρόμο. Ο μικρός Γιώργος είναι ο εκλεκτός, ο ήρωας που θα σώσει το σύμπαν ή έτσι ονειρεύεται τουλάχιστον, παρακολουθώντας τον «Πόλεμο των Άστρων» στη τηλεόραση του πατρικού του σπιτιού, διαβάζοντας κόμικς και παίζοντας με action figures. Τα «χαστούκια» διαδέχονται το ένα το άλλο και ο ήρωάς μας βουλιάζει στην κατάθλιψη... Πρωταγωνιστούν: Σοφία Καλλή, Μυρτώ Κουγιάλη και Βασίλης Χαράλαμπος. Παραστάσεις 2, 3, 4 και 5 Μαρτίου, ώρα 8:30 μ.μ. Θέατρο Δέντρο, Ενόπλιος 44, Λευκωσία. Κατάλληλο για ηλικίες άνω των 16. Πληροφορίες: 25877827.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Premiere 4 από τη Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου

Ο μαέστρος Alexander Vitlin ενώνει τις δυνάμεις του με τη Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου για να παρουσιάσουν τις πρεμιέρες έργων δύο σύγχρονων συνθετών: της Dobrinka Tabakova και του Robert Hovanesyan, καθώς και έργα των Igor Stravinsky και Moritz Moszkowski. Ως σολίστ, ερμηνεύουν δύο κορυφαίοι της ορχήστρας: ο κορυφαίος βιολοντσέλιστας Jakub Otčenasek και ο κορυφαίος ομποϊστας Simeon Spasov, στον οποίο είναι αφιερωμένο το «Carpe Diem». Συναυλίες: Λευκωσία: Τετάρτη 2 Μαρτίου 2022, Θέατρο Παλλάς, Γωνία Πηγαινής και Αρσινόης, 8:30 μ.μ. Πάφος: Πέμπτη 3 Μαρτίου 2022, Μαρτίδειο Δημοτικό Θέατρο, Ανδρέα Γερούδη 27, ώρα 8:30 μ.μ. Λεμεσός: Παρασκευή 4 Μαρτίου 2022, Θέατρο Ριάτο, Ανδρέα Δρουσιώτη 19, Πλατεία Ηρώων, ώρα 8:30 μ.μ. Πληροφορίες: 22 463144, www.cyso.org.cy.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Φτωχή ανθρωπότητα...

Ό,τι και να έγραφα για πολιτισμό, θεωρώ, θα ήταν εκτός τόπου και χρόνου, από τη στιγμή που στην καρδιά της Ευρώπης έχουν πκήσει τα τύπανα του πολέμου. Ο Βλαντιμίρ Πούτιν αποφάσισε να εισβάλει στην Ουκρανία, επικαλούμενος διάφορες αιτιάσεις, που στους παλαιότερους Κύπριους θα θυμίσουν την «ειρηνευτική» επιχείρηση της Τουρκίας, που διαίρεσε το νησί.

Δεν πίστευα ότι ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν θα έβαζε τον λαό του στη λαμπρότητα της ιστορίας, δεν πίστευα ότι θα αποφάσιζε την εισβολή στην Ουκρανία, ότι θα ικανοποιούσε τον μεγαλομανή «μεγαλοϊδεατισμό» του. Είλικρινά, θεωρούσα πως οι λεονταρισμοί του Ρώσου προέδρου δεν θα γινότανταν πράξη. Απλώς γιατί προς στιγμήν αισθάνθηκα πως παρήλθαν οι καιροί του πολέμου. Φευ!

Εδώ και αιώνες, από τις σπιλιές της Αλταμίρας ως τις μέρες ο άνθρωπος πασχίζει να φτιάξει πολιτισμό, να μάθει από τα σφάλματά του και διορθώνοντάς τα να πάει παρακάτω, και να φτιάξει κι άλλα, κι άλλα... για να καλύπτει τις ανάγκες του πρωτίστως και σε δεύτερο επίπεδο της ομάδας του, της κοινωνίας του... Από τα λίθινα εργαλεία φτάσαμε στις εικαστικές δράσεις με βιντεοπροβολές και στις υβριδικές παραστάσεις. Από το ποίεο άροτρο φτάσαμε στο πανέξυπνο

ρολόι που μας λέει πότε είμαστε υγιείς. Και τελικά πού καταλήξαμε; Να κρύβονται άνθρωποι κάτω από τη γη για να σωθούν, όπως οι πολίτες της Ουκρανίας... και τελικά ούτε τα έξυπνα ρολόγια μάς χρειάζονται, ούτε τα ηλεκτρονικά βιβλία, ούτε τίποτα τίποτα... καταλήγουμε στο έρεβος, ενώ ζούσαμε τάχα μου στο φως. Θέλουμε να πάμε στο διάστημα, για να δείξουμε ότι είμαστε παντοδύναμοι, υπερδυνάμεις, υπεράνθρωποι... Αφοριστικό θα πει κάποιος, η τεχνολογία είναι εδώ για να μας βοηθήσει, οι τέχνες αναβαθμίστηκαν για να εξυψώσουν, να πάμε ως υψιπέτες αετοί στα ουράνια και εδώ μου έρχονται στον νου οι προσφιλείς μου στίχοι από το ποίημα «Αλλά τα βράδια» του Τάσου Λειβαδίτη: «Ύστερα ανακάλυψαν την πυξίδα για να πεθάνουν κι άλλοι και την απλότητα για να μένουν νεκροί για πάντα».

Δεν έχω λύσεις, δεν έχω προτάσεις, δεν θα μπορούσα άλλωστε, δεν είναι αυτός ο στόχος μου. Δεν θέλω να πω τίποτε περισσότερο από το να εκφράσω την απόγνωση μου και την ανδία μου για όσα μεγάλα συμβαίνουν γύρω μας και εμείς ως άτομα, ως μονάδες, ως προσωπικότητες, δεν καταφέρνουμε ναβάλουμε ούτε ένα λιθαράκι σε αυτό που λέγεται ζωή καλά. Όχι για να εξαλείψουμε την παγκόσμια πείνα, ούτε να συντρίψουμε τους αλαζόνες ηγέτες και ν' αποτρέψου-

με τους πολέμους, αυτά δεν μπορούμε να τα κάνουμε, όσο και αν προσπαθήσουμε, αλλά μπορούμε τουλάχιστον να προσπαθήσουμε να συζητάμε για όσα μπορούμε ν' αλλάξουμε χωρίς παρωπίδες και α προόρι βεβαίωτες και να μπορούμε να λέμε του Ρίτσου: «Τέτοια ποιήματα, σου φτιάχνουμε εκατό την ώρα». Και πού ξέρεις...

Μεταξύ μας, εμείς η βάση του πολιτισμού και όχι οι σημαντικοί της γης... όσο εμείς δεν είμαστε βέβαιοι ότι μπορούμε να κουβεντιάσουμε ήσυχα και απλά, τότε είμαι βέβαιος ότι οι ισχυροί της γης θα στέλνουν θυσία στον Μολώχ της Αλαζονείας τους, εκατοντάδες βόδια, που τα παχαίνουν με λόγια λιπαρά, δημιουργώντας εκατόμβες θυμάτων, για να μπορούν μετά να στήνουν μνημεία και να παραγγέλλουν θουρίους, τιμώντας τους πεσόντες με παρελάσεις...

Μη γελιέστε, αλαζόνας ηγέτης δεν είναι μόνο ο Ρώσος πρόεδρος, δεν είναι ο μόνος ηγεμόνας που εφαρμόζει το θάνατο: «Τα νομικά επιχειρήματα έχουν αξία όταν εκείνοι που τα επικαλούνται είναι περίπου ισοπαλοί σε δύναμη» (Θουκυδίδης, 5,89). Είναι πολλοί, και δυστυχώς η βάση που είμαστε εμείς, οι παππούδες μας, οι πατεράδες μας, οι μανάδες μας, οι γιγαγίδες μας, οι αδελφίδες μας, δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα, ή έτσι μας έμαθαν να πιστεύουμε. Δεκάδες

γενιές έχουν «ευνοχιστεί», πειστήκαμε και εμείς και οι παπουδοαλάδες μας ότι μόνο οι δυνατοί μπορούν, ένας κύκλος δεν φέρνει την ανοίξη, έτσι έλεγαν και μας λένε ακόμα, και μας μάντρωσαν, και δεν καταλάβαμε ότι μπορούμε ως αγέλη ν' αντιδράσουμε, μα δυστυχώς, δεν μπορούμε, διότι μας έκαναν κοπάδι, υπάκουο ποίμνιο, που πάει όπου του πει ο τσοπάνης, που θεωρήσαμε ότι επειδή βρίσκουμε το νερό, δεν είμαστε βόδια και τα καταλαβαίνουμε όλα...

Το τέλος του πολιτισμού δεν έχει φτάσει ακόμα, το τέλος της ιστορίας δεν έχει έλθει ακόμα, δεν ξέρω αν είμαστε κοντά στο τέλος οποιουδήποτε πράγματος, αυτό που καταλαβαίνω όμως είναι πως έχουμε φτάσει στην εποχή της απόλυτης παρακμής, διότι μας έχει καταλάβει το δαιμόνιο της αλαζονείας και της σιγουριάς ότι κατέχουμε τη γνώση της μη επανάλιψης λαθών, αλλά στην πραγματικότητα έχουμε παρωθεί σε σημείο διάβρωσης και αποκαύνωσης.

Και κάποιος εν έτει 2022 κρύβονται στο μετρό, στα υπόγεια... σαν να μη θυμόμαστε το Λονδίνο των βομβαρδισμών του Β' Π.Π., τη Γιουγκοσλαβία, το Ιράκ, το Κουβέιτ, τη Συρία, το Αφγανιστάν, μα και την ίδια την Κύπρο... Φτωχή ανθρωπότητα...

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Ο στίχος φως στο μεσονύκτι της ψυχής του

Η ποίηση του Λεύκιου Ζαφειρίου είναι μια επιθυμία επικοινωνίας, δεν είχε συνταγές, είχε μόνο εμπνεύσεις και εμπειρίες

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΤΖΗΘΩΜΑ**

Όσοι αγαπούν τον Λόγο τον Ελληνικό, όσοι έχουν πίστη στη δικαίωση της πατρίδας μας, θα πρέπει να μνημονεύουν τον Λεύκιο Ζαφειρίου και να διαβάζουν την ποίησή του. Τον ποιητή και μελετητή του Κάλβου Λεύκιο Ζαφειρίου τον γνώριζα από τα φοιτητικά μας χρόνια. Ίδιοι στόχοι, ταύτιση ιδεολογίας, κοινά ενδιαφέροντα και πολλές ανάγκες μάς οδήγησαν σε μακρόχρονη φιλία. Συνεργαστήκαμε σε έντυπα, διδάξαμε στα ίδια σχολεία, ταξιδέψαμε μαζί, ανταλλάξαμε ιδέες, μοιραστήκαμε πολλές ώρες της ζωής μας. Ιδιαίτερα τρυφερός με τα παιδιά, φιλικός με τους μαθητές του, στοργικός με τους γέρους, συμπονετικός με τους εγκλωβισμένους, κέρδιζε την αγάπη και τη συμπάθειά τους. Όλη αυτή η συνάφεια με τον κόσμο υπήρξε μια προσωπική προσμέτρηση που συνέβαλε ώστε να μείνει ο διαλογικός χαρακτήρας του πολύπλευρου έργου του γειωμένος σ’ ένα εντελώς ανθρωποκεντρικό περιβάλλον.

Τα κύρια συστατικά της ποίησής του υπήρξαν τα βιώματα του ιδιωτικού του βίου, τα υπαρκτικά, η χρεοκοπία των ιδεών, η ανεπάρκεια και η ανημποριά μας να συλλάβουμε τη δύναμη του πνεύματος και η ανάγκη ο κόσμος να προσμετρηθεί με τη φθορά, τον πόνο, τη μοναξιά και τον θάνατο. Έννοιες που ο ποιητής με διαίσθηση, ενόραση και αντίληψη τις συνδυάζει με το ουσιώδες, το οποίο ως οδηγητικός μίτος θα τον οδηγήσει στην ποιητική του ιδι-

Η συνάφεια με τον κόσμο υπήρξε μια προσωπική προσμέτρηση που συνέβαλε ώστε να μείνει ο διαλογικός χαρακτήρας του πολύπλευρου έργου του γειωμένος σ’ ένα εντελώς ανθρωποκεντρικό περιβάλλον.

αιτερότητα, στο νομοτελειακό του πεπρωμένο, όπου η μνήμη εντοπίζει επώδυνα βιώματα και προσωπική προσμέτρηση με τον πόνο και την απώλεια. Ευδιάκριτος ήταν στην ποίησή

Ευδιάκριτος ήταν στην ποίησή του ο τρόπος με τον οποίο απέδωσε την παλίρροια της ζωής, το αλμυρό κύμα που τον παρέσυρε σε καταστάσεις απρόβλεπτες και ανεπιθύμητες.

του ο τρόπος με τον οποίο απέδωσε την παλίρροια της ζωής, το αλμυρό κύμα, που τον παρέσυρε σε καταστάσεις απρόβλεπτες και ανεπιθύμητες.

Εμπνεύσεις και εμπειρίες

Κάπως βιαστικά έφερε το τέλος του η Μοίρα. Τουλάχιστον έζησε αξιοπρεπώς. Δεν εξευτέλισε τη ζωή του μες στην πολλή συνάφεια του κόσμου. Οι εμπειρίες του, παιδικές, εφηβικές και ώριμες, ήταν το περίβλημα μέσα από το οποίο ξεπετάγονταν στίχοι σε σχήμα αγωνίας, πόνου, ανάγκης αλλά και γόνιμης σχέσης με την ελεύθερη βούληση, την αγωνιστικότητα της ανθρωπίνης ύπαρξης και την ιστορική επιτακτική ανάγκη να επιβιώσει ο τόπος μας. Η ποίησή του είναι

μια εξομολόγηση. Μια επιθυμία επικοινωνίας. Μια κατεργασμένη εσωτερικά συνομιλία με τον εαυτό του προτού μεταμορφωθεί σε ποίημα. Δεν είχε συνταγές. Είχε μόνο εμπνεύσεις και εμπειρίες.

Πέραν του ποιητικού του λόγου, τα πεζά του αποπνέουν εσωτερική στοχαστική σκέψη που βυθομετρά τις ανθρώπινες αντοχές μπροστά στις λογής λογής δοκιμασίες που προσδίδει η σύγχρονη εποχή στη ζωή μας. Ο ερευνητικός του οίστρος έφερε στην επιφάνεια σημαντικά στοιχεία για τον αγαπημένο του ποιητή Ανδρέα Κάλβο, που του αφιέρωσε πολλές ώρες και μέρες εργασίας. Τώρα ο Λεύκιος Ζαφειρίου θ’ αναπαυθεί στην αγκαλιά της αγαπημένης του μητέρας που τόσο στερήθηκε. Θα συναντήσει φίλους του και θα συντροφεύσει ξανά τον ξεχωριστό Σπύρο Μυλωνά. Στο μεσονύκτι της ψυχής του θα φωσφορίζουν σαν φτερά πεταλούδας οι δικές μας αναμνήσεις και οι αναφορές στο σπουδαίο έργο που επιτέλεσε.

Υπήρξε στιβαρή γέφυρα διανοητικού στοχασμού μεταξύ της ιδιαίτερης πατρίδας και του ευρύτερου ελλαδικού πνευματικού χώρου. Γι’ αυτό προτείνω λοιπόν στον τάφο του να χαραχθεί με γράμματα κομψά: «Ελληνικός». Σημειώνω στην έκδοσή του «Η νεότερη Κυπριακή Λογοτεχνία – Γραμματολογικό Σχεδιάγραμμα», ως τελευταίο λήμμα: «19/02/2022, απεβίωσε ο ποιητής Λεύκιος Ζαφειρίου». Αιώνια η μνήμη του.

Ο κ. Ανδρέας Χατζηθωμάς είναι φιλόλογος και κριτικός.

Ο ερευνητικός του οίστρος έφερε στην επιφάνεια σημαντικά στοιχεία για τον αγαπημένο του ποιητή Ανδρέα Κάλβο, που του αφιέρωσε πολλές ώρες και μέρες εργασίας». Στη φωτογραφία ο Λεύκιος Ζαφειρίου στο κενόταφιο του Ανδρέα Κάλβου στο Louth της βόρειας Αγγλίας.

Τα Σπίτικό και υγιεινό φαγητό είναι ευθύνη και όχι Επιήλυση

Εύκολα & Υγιεινά

ΜΕ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΛΟΪΖΙΔΟΥ

ΝΕΕΣ ΣΥΝΤΑΓΕΣ ΚΑΘΕ Σ/Κ

ΜΟΝΟ ΣΤΟ ATHENARECIPES.COM

& YOUTUBE

Είναι τόσα πολλά αυτά που θέλω να κάνω

Ο Νίκος Κουρούσις μιλάει στην «Κ» με αφορμή την αναδρομική του έκθεση που παρουσιάζεται στην γκαλερί Alpha C.K.

Συνέντευξη στη **ΛΟΥΪΖΑ ΛΟΥΗ**

Ο καλλιτέχνης Νίκος Κουρούσις μίλησε στην «Κ» για την έκθεση που ετοιμάζει στην γκαλερί Alpha C.K., μια αναδρομή στα χαρακτηριστικά του έργα, μαζί με καινούργια μικρά γλυπτά, με τίτλο «Επίπεδα Χρόνου». Πιο συγκεκριμένα στην έκθεση θα παρουσιαστούν χαρακτηριστικά έργα από διάφορες εποχές και μικρά γλυπτά που είναι πιο σύγχρονα, από το 2017 και μετά, ενώ τα χαρακτηριστικά πάνε πίσω στον χρόνο από το '85 μέχρι και σήμερα. Ο Νίκος Κουρούσις είναι καλλιτέχνης διαρκείας που πολέμισε για την τέχνη του, αλλά και για τον πολιτισμό της Κύπρου. Παρά τις απογοητεύσεις που πήρε από την Πολιτεία ποτέ δεν το έβαλε κάτω, όπως δήλωσε στην «Κ», «ένιωσα τόσο προσβεβλημένος από το κράτος μου σε πολλά θέματα, που αυτά τα πράγματα τα βλέπω ως φυσιολογικά. Είναι μέρος της αδιαφορίας του κράτους για τον δημιουργό και τη δουλειά του».

—Αυτό που παρπατρώ είναι ότι σε κάθε σας έκθεση δίνετε στο κοινό και κάτι καινούργιο...

—Είναι πολύ σημαντικό αυτό που λέτε, γιατί είχα πάντοτε την ανασφάλεια της επανάληψης. Δεν ήθελα να επαναλαμβάνω αυτό που ανακάλυπτα κάθε φορά,

γιατί αυτό δεν είναι δημιουργία για εμένα. Θέλω συνεχώς να ανακαλύπτω καινούργιους δρόμους, νέους τρόπους έκφρασης. Φυσικά, με βάση το θέμα που με απασχολεί τη συγκεκριμένη περίοδο. **—Και ποιο είναι το θέμα αυτή την περίοδο της ζωής σας;**

—Αυτή την περίοδο παίζω με τον χρόνο, πάω μπροστά και πίσω στον χρόνο. Τι έκανα πριν, στέκει, δεν στέκει, είναι δυνατό, δεν είναι, έκανα σωστά τη δουλειά μου τότε; Ήταν σωστές οι αποφάσεις μου; Τα διάφορα ταξίδια που έχω κάνει, που έχω πάει σε διάφορες χώρες και έχω δημιουργήσει έργα εκεί. Για παράδειγμα στην Κίνα έχω μείνει 3,5 μήνες και έχω κάνει εκεί ένα μεγάλο έργο. Όλα αυτά πηγαινοέρχονται στις σκέψεις μου, είναι όλα αλληλένδετα.

—Εσείς ως ένας από τους μεγαλύτερους καλλιτέχνες της Κύπρου και όχι μόνο, είστε πρωτοπόρος της σύγχρονης τέχνης. Κουβαλάτε αυτό το βάρος, ότι πρέπει να είστε σε ένα επίπεδο συνέχεια;

—Όχι, γιατί αυτό δεν με αφορά εμένα, αφορά τους άλλους. Εγώ ποτέ δεν είδα τον εαυτό μου έτσι, είναι κάποιοι που περιγράφουν την πορεία μου, εγώ δεν νιώθω έτσι. Για εμένα πολύ σημαντικό είναι η στιγμή της δημιουργίας του καινούργιου έργου, της νέ-

«Να γίνει ομαδική αντίδραση απέναντι στα κακώς έχοντα τούτου του τόπου όσον αφορά τον πολιτισμό. Ο αγώνας πρέπει να είναι ομαδικός, στοχευμένος και να γίνεται συνέχεια» λέει ο καλλιτέχνης στην «Κ».

ας ιδέας, της θέσης που παίρνω στο τι γίνεται γύρω μου.

—Ποιος είναι ο ρόλος του καλλιτέχνη στην κοινωνία;

—Ο ρόλος του καλλιτέχνη είναι να δημιουργεί το έργο του, να το κάνει σωστά και να το παρουσιά-

ζει. Το έργο έτσι και αλλιώς μιλά, πάρα πολύ δυνατά, χωρίς λέξεις.

—Ποιος είναι ο ρόλος του καλλιτέχνη στην κοινωνία;

—Ο ρόλος του καλλιτέχνη είναι να δημιουργεί το έργο του, να το κάνει σωστά και να το παρουσιάζει. Το έργο έτσι και αλλιώς μιλά, πάρα πολύ δυνατά, χωρίς λέξεις.

ζει. Το έργο έτσι και αλλιώς μιλά, πάρα πολύ δυνατά, χωρίς λέξεις. Όμως στην Κύπρο ο καλλιτέχνης πρέπει να έχει πολλούς ρόλους. Ο λόγος που δημιουργήσαμε τότε στο Φυτώριο με τους εικαστικούς καλλιτέχνες μια ομάδα από επαγγελματίες καλλιτέχνες ήταν για να πάρουμε θέση πάνω σε όλα αυτά τα κακώς έχοντα στην Κύπρο. Για παράδειγμα το status του καλλιτέχνη, που στην Κύπρο ο καλλιτέχνης δεν θεωρείται επάγγελμα. Το κράτος ακόμη παιδεύεται να βρει τη λύση, παρόλες τις προτάσεις που κάναμε και κάνουμε.

—Ποια θα είναι όμως η πορεία των νέων δημιουργών στην Κύπρο;

—Ν' αγωνιστούν ν' αλλάξουν τα πράγματα. Φυσικά μετά από απογοητεύσεις καταλήγουν στο εργαστήριό τους και δουλεύουν μόνοι τους. Αλλά αυτό που χρειάζεται να γίνει είναι ομαδική αντίδραση, απέναντι στα κακώς έχοντα τούτου του τόπου όσον αφορά τον πολιτισμό. Ο αγώνας πρέπει να είναι ομαδικός, στοχευμένος και να γίνεται συνέχεια.

—Νιώθω ότι παλαιότερα οι καλλιτέχνες ήταν πιο ενωμένοι.

—Ήμασταν ενωμένοι τότε, διότι συνειδητοποιήσαμε ότι μιλούμε την ίδια γλώσσα και ήλθαμε μαζί. Δεν υπήρχε τίποτε άλλο γύρω μας, ούτε γκαλερί δεν υπήρχε όταν ήλθα εγώ. Για να μπορέσουμε να επιβιώσουμε πνευματικά ήμασταν μαζί και είχαμε συζητήσεις, διαλόγους κάναμε, κοινές εκθέσεις μαζί στην Κύπρο και στο εξωτερικό ήταν μια πολύ ενδιαφέρουσα εμπειρία. Αναγκαστήκαμε να το κάνουμε και μετά σιγά σιγά άρχισαν να δημιουργούνται οι πρώτες γκαλερί και να έρχεται ο κόσμος σε επαφή με την τέχνη. Ήταν πολύ ενδιαφέρουσες οι περίοδοι τότε με τον Χριστόφορο Σάββα, με τον Σαββίδη, τον Χρυσόχο, τον Λαδόμματο, όλοι αυτοί ήταν μια

πνευματική ομάδα. Είχαμε μια πολύ δυνατή επικοινωνία μεταξύ μας μέσα από διαφορετικές μας προσεγγίσεις στην τέχνη, αλλά υπήρχε αυτή η επικοινωνία η γενικότερη.

—Αναπολείτε αυτές τις εποχές;

—Όχι, γιατί είναι αυτό που λέω ο χρόνος προχωρά, εξελίσσεται και αυτά μένουν σαν μνήμες. Η ουσία είναι να προχωράς μπροστά. Τέθηκαν όμως γερές βάσεις που ήμασταν όλοι μαζί. Κάναμε κριτική ο ένας στο έργο του άλλου, κάθε φορά που έκανα καινούργια έργα, τους φώναζα να έλθουν στο εργαστήριό μου και να κάνουμε διάλογο. Χωρίς όμως τις εντάσεις που υπάρχουν τώρα, ήταν ανάγκη μας τότε η κριτική και η ανταλλαγή ιδεών.

—Σήμερα σε τι επίπεδο βρίσκεται η σύγχρονη τέχνη στην Κύπρο;

—Πλέον η Κύπρος δεν είναι απομονωμένη και έχει επαφή με τα κέντρα του εξωτερικού μέσω του υπολογιστή. Ο καθένας από εμάς μπορεί να δει τι συμβαίνει στη Νέα Υόρκη, στην Ιαπωνία κ.α., επομένως έχουμε μια άμεση επαφή με το τι γίνεται παγκόσμια. Αυτό επηρεάζει την προσέγγισή μας προς την τέχνη. Είναι ενδιαφέρον να έχεις προσβάσεις και επικοινωνία στο τι γίνεται στον υπόλοιπο κόσμο.

Χαρακτητικές παρεμβάσεις μέσα στον χρόνο

—Η χαρακτηριστική πώς μπήκε στη ζωή σας;

—Τα πρώτα μου χαρακτηριστικά έργα άρχισαν να υλοποιούνται στη Νέα Υόρκη από το 1985. Ήταν η πρώτη φορά που ήλθα σε επαφή με τη σύγχρονη τεχνολογία, δηλαδή με τους υπολογιστές, όπου μπορούσαν να δημιουργηθούν έργα που πολύ γραφικά τότε. Τότε, στη Νέα Υόρκη, δούλευα σ' ένα πρότζεκτ με θέμα τον «Λαβύρινθο» και με μια ομάδα φοιτητών κάναμε ένα είδος δράσης μέσα στο πανεπιστήμιο. Εκεί βγάλαμε ένα βίντεο και ήθελα να καταγράψω πάνω στο βίντεο κάποιες λέξεις, κάποια λόγια. Ενώ στην αρχή μου είχαν πει ότι είναι πολύ δύσκολο να γίνει, με πείσωσε ένας τεχνικός του πανεπιστημίου και μου είπε ότι μπορούμε. Από εκείνη την ημέρα ξεκίνησε μια δημιουργική διαδικασία επέμβασης πάνω σε βίντεο, μέσα από τον υπολογιστή.

—Πόσο πολύ άλλαξε η χαρακτηριστική από 1985 μέχρι σήμερα;

—Είναι μια συνεχής εξέλιξη, ανακαλύπτω καινούργιους δρόμους, τρόπους έκφρασης, κάνω παρεμβάσεις από στοιχεία ενός έργου στο άλλο. Αυτά έργα που

θα δείτε στην έκθεση τα ονομάζω «Επίπεδα Χρόνου», διότι είναι μια συνεχής εξέλιξη τους και με αυτό το πνεύμα πορεύομαι.

—Τι είναι αυτό που σας έμαθε ο χρόνος;

—Ο χρόνος είναι το παν. Ένας μεγάλος δάσκαλος. Αυτό που μ' έμαθε είναι ότι δεν υπάρχει αρκετός χρόνος για να δημιουργήσουμε όλα αυτά που θέλουμε να κάνουμε. Στην πορεία με τα χαρακτηριστικά λόγω του ότι είναι εξελικτική, ανακαλύπτω κάθε φορά ότι δεν έχω αρκετό χρόνο, είναι τόσα πολλά αυτά που θέλω να κάνω.

—Επανέρχομαι σε κάτι που είπατε για τον «Λαβύρινθο», που είναι ένα πολύ συχνό στοιχείο στη δουλειά σας. Μιλήστε μου γι' αυτό.

—Ο «Λαβύρινθος» είχε ξεκινήσει από πολύ παλιά. Το ονομάζω ο «Λαβύρινθος» της σκέψης. Είχαμε κάνει το 1975 στο δημοτικό θέατρο μια δράση 4 - 5 άτομα, με μια χορογράφο από τη Γερμανία, με τον Νικόλα Οικονόμου και άλλους. Έτσι, δημιουργήσαμε τη δράση γύρω από το θέμα «Λαβύρινθος». Για εμένα ήταν μια στιγμή και μια πορεία που ξεκίνησε με την γλυπτική

με τον λαβύρινθο στην Κρήτη με τον μινώταυρο. Έχω και μια σειρά με αυτή την θεματική. Από εκεί άρχισε η ιδέα της δημιουργίας με άλλους συνάδελφους και καλλιτέχνες στους άλλους τομείς, μουσική, κίνηση κτλ., δηλαδή να δημιουργηθεί μια ζωντανή δράση που θα την παρουσιάσουμε σε διάφορα μέρη. Έτσι μπήκε και αυτό το στοιχείο στη δουλειά μου, οι δράσεις του πραγματικού

χώρου, ο οποίος προήλθε φυσικά μέσα από την εμπειρία μου στο θέατρο, που ασχολήθηκα πάρα πολύ με τη σκηνογραφία. Ήταν μια συνέχεια εάν θέλεις της πορείας μου στο θέατρο μέσα από τη δράση που έκανα με τον «Λαβύρινθο». Ο «Λαβύρινθος» έγινε μετά στη Γερμανία και στη Νέα Υόρκη.

—Μιλήστε μου και για τα μικρά γλυπτά έργα;

—Τα μικρά γλυπτά έργα έχουν σχέση με το ταξίδι, με τη βάρκα, είναι μικροκατασκευές, από διάφορα αντικείμενα που είχα σπίτι. Δημιούργησα μορφές γλυπτών που πάνω σε αυτά μπήκαν οι χάλκινες οι βάρκες. Δεν μπορώ να τα πω αυτά «Επίπεδα Χρόνου», αλλά είναι έργα από διάφορα στοιχεία που έρχονται και ενώνονται μαζί και κάνουν ένα αντικείμενο, ένα γλυπτό.

—Οι επεμβάσεις, οι παρεμβάσεις που κάνετε, είναι κύριο στοιχείο στη δουλειά σας;

—Ναι, είναι η πορεία μου. Πάρα πολλά από αυτά τα έργα είναι στο ίδρυμα στο Μίτσερσο, στο μουσείο που έχω κάνει, τα οποία είναι από διάφορες εποχές. Είναι μια συνεχής εξελικτική πορεία μπορώ να πω.

Απουσία πρόπουσας σημασίας

—Ποια είναι η σας θέση για το θέμα της Μπιενάλε;

—Κοίταξε, δεν ασχολήθηκα πολύ με το θέμα της Μπιενάλε, είδα φυσικά τι έγινε. Νιώθω ότι γενικά η Πολιτεία, η χώρα, ο τόπος αυτός δεν έδωσε την πρόπουσα σημασία στον πολιτισμό. Δεν με ξάφνιασε το τι έχει συμβεί τώρα. Έχω ζήσει τόσα πολλά με τον πολιτισμό από παλιά, από όταν εκπροσώπησα την Κύπρο στην Μπιενάλε Αλεξάνδρειας και με είχαν στείλει σε ένα γηροκομείο να με φιλοξενήσει. Και άλλα πολλά. Ένιωσα τόσο προσβεβλημένος από το κράτος μου σε πολλά θέματα, που αυτά τα πράγματα τα βλέπω ως φυσιολογικά. Είναι μέρος της αδιαφορίας του κράτους για τον δημιουργό και τη δουλειά του. Επομένως σίγουρα δεν με ξάφνιασε. Σε όσες εμπειρίες είχα εκπροσώπησες της Κύπρου στο εξωτερικό μέσω του κράτους ήταν φοβερά απογοητευτικές αναφορικά με τον τρόπο συμπεριφοράς τους απέναντι μου.

—Υπάρχει ελπίδα;

—Δεν με αφορά τι κάνει το κράτος. Αυτό που με αφορά είναι τι κάνω εγώ. Εάν σε αυτό που κάνω είμαι ικανοποιημένος και ευχαριστημένος. Το κράτος δεν μπορεί ν' αλλάξει, λειτουργεί πάνω σε

άλλα επίπεδα. Έκανα προσπάθειες παλιά, έστειλα διάφορες επιστολές, ενεργοποιήθηκα πάνω σε αυτά τα θέματα, αλλά τίποτα δεν γίνεται. Έτσι τα έβαλα πίσω μου αυτά και δεν θέλω να ασχολούμαι. Φανταστείτε ότι το 1% για τον πολιτισμό κτήρια άρχισε το 1980 περίπου, αρχίσαμε να ενεργοποιούμαστε πάνω σε αυτό το θέμα, 20 χρόνια μετά, μετά από 20 χρόνια αγώνα, πήγαμε σε προέδρους, βουλευτές, κόμματα, τότε με το ΕΚΑΤΕ και τον Βότση, με τον Χρυσόχο και άλλους καλλιτέχνες, 20 χρόνια μετά καταφέραμε και το περάσαμε στη Βουλή. Για να λειτουργήσει αυτός ο θεσμός αναγκαστήκαμε με τη Μαρία Λοϊζίδου να κινησουμε αγωγή στον ΘΟΚ. Που πίστευα ότι ο ΘΟΚ ήταν ένας οργανισμός, κινείται γύρω από την τέχνη και τη δημιουργία, έπρεπε να έχει περισσότερο σεβασμό γι' αυτό τον νόμο, που ήταν νόμος του κράτους. Έπρεπε να κινησουμε αγωγή για ν' αρχίσουν να ενεργοποιούνται όλες αυτές οι καταστάσεις. Αυτή ήταν η τελευταία πράξη που έκανα έτσι σαν αντίδραση.

● **Πληροφορίες:** Alpha C.K. Art Gallery, Νίκος Κουρούσις, «Επίπεδα Χρόνου», Διάρκεια έκθεσης 2-14 Μαρτίου.

Η δύσκολη πορεία προς τις Πρέσπες

Ο πρωταγωνιστής της συμφωνίας με τους βόρειους γείτονές μας παρουσιάζει ένα εγχειρίδιο ενεργητικής εξωτερικής πολιτικής

ΝΙΚΟΣ ΚΟΤΖΙΑΣ
Η Λογική της λύσης
εκδ. Gutenberg, 2020, σελ. 1.008

Της **ΜΑΡΙΛΕΝΑΣ ΚΟΠΠΑ***

Το βιβλίο του Νίκου Κοτζιά «Η λογική της λύσης» είναι εντυπωσιακό. Για τον όγκο του, τη δομή του, την ευρύτητά του, την πειθώ των επιχειρημάτων του. Το ζήτημα του ονόματος με τη γειτονική χώρα, οι ρίζες του αλλά και η στρατηγική που ακολουθήθηκε για την επίλυσή του είναι η αφετηρία αυτού του βιβλίου. Όμως το βιβλίο είναι πολύ περισσότερα από αυτό: κατά βάση είναι ένα βιβλίο θεωρίας αλλά και ένα εξαιρετικό εγχειρίδιο διαπραγματεύσεων και διπλωματικής πρακτικής.

Ο Κοτζιάς παρουσιάζει αρχικά το πρόβλημα, το γεωπολιτικό και ιστορικό πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύχθηκε το μακεδονικό ζήτημα, και στη συνέχεια αναλύει έννοιες που σχετίζονται με αυτό: της εθνικής ταυτότητας και της ιθαγένειας, του αλυτρωτισμού, του εθνικισμού, για να καταλήξει στο ονοματολογικό πρόβλημα με τη γειτονική χώρα, το οποίο ως υπουργός το 2015 καλείται να χειριστεί και να επιλύσει.

Ο συγγραφέας ξεκινά από την πρώτη περίοδο της υπουργίας του, όταν στην τότε ΠΓΔΜ πρωθυπουργός είναι ακόμη ο Γκρούεφσκι, ο οποίος απορρίπτει κάθε λύση, κάθε προσέγγιση. Τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης που θα επιτύχει η Αθήνα θα αποτελέσουν τη βάση για τη

διαπραγμάτευση που θα ξεκινήσει με την άνοδο στην εξουσία του Ζόραν Ζάεφ, υποστηρικτή της επίλυσης της διαφοράς με την Ελλάδα.

Για να φτάσει να μιλήσει, αναλυτικά, διεξοδικά, για τη συγκεκριμένη διαπραγμάτευση που θα αρχίσει ο ίδιος, ο Κοτζιάς διδάσκει θεωρία, αρχές και μέσα διαπραγματεύσεως, με πολλές απλές αναφορές και σε άλλες μεγάλες διαπραγματεύσεις της χώρας. Το βιβλίο παρουσιάζει βήμα βήμα μια δύσκολη πορεία εν μέσω αντιδράσεων, τόσο από την τότε αντιπολίτευση που επιχειρεί να κεφαλαιοποιήσει στη μη λύση όσο και από τον κυβερνητικό εταίρο, τους ΑΝΕΛ. Η δι-

Η αντίληψη του Νίκου Κοτζιά ότι «η Ιστορία δεν πρέπει να είναι φυλακή, πρέπει να είναι σχολείο» διατρέχει όλη τη διαπραγμάτευση.

απραγμάτευση όμως θα προχωρήσει γιατί υπάρχουν πολιτικά υποκείμενα που αναλαμβάνουν το βάρος των αποφάσεών τους, τόσο ο ΥΠΕΞ Νίκος Κοτζιάς όσο και η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ, που μέσα στις αντιφάσεις της και στις επιθέσεις που δέχεται αποφασίζει να προχωρήσει. Η αντίληψη του Κοτζιά ότι «η Ιστορία δεν πρέπει να είναι φυλακή, πρέπει να είναι σχολείο» διατρέχει όλη τη διαπραγμάτευση. Ση-

Η κεντρική πλατεία των Σκοπίων. Η συμφωνία των Πρεσπών μαζί με τη συμφωνία του Ελσίνκι αποτελούν τις δύο μεγάλες στιγμές της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής στη Μεταπολίτευση.

μαίνει ότι μέσα από την Ιστορία μαθαίνουμε για το μέλλον. Για να προχωρήσουμε, να λύσουμε προβλήματα και όχι για να εγκλωβιστούμε στο παρελθόν. Το βιβλίο είναι η ιστορία μιας μεγάλης ελληνικής επιτυχίας, της συμφωνίας των Πρεσπών, που έβαλε τέλος στη χρονίζουσα διαφορά για το όνομα της σημερινής Βόρειας Μακεδονίας και ξαναέβαλε την Ελλάδα στο «κάδρο» των Βαλκανίων. Η

συμφωνία αυτή μαζί με τη συμφωνία του Ελσίνκι αποτελούν τις δύο μεγάλες στιγμές της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής στη Μεταπολίτευση. Και στις δύο, χωρίς μικροκομματικούς υπολογισμούς, χωρίς στρογγυλέματα και πελατειακές λογικές, η χώρα πέτυχε στο μεν Ελσίνκι να βάλει τη διαιρεμένη Κύπρο στην Ε.Ε. με ανοιχτό το πολιτικό ζήτημα, στη δε συμφωνία των Πρεσπών να απαλλαχθεί

Ο συγγραφέας παρουσιάζει αρχικά το πρόβλημα, το γεωπολιτικό και ιστορικό πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύχθηκε το μακεδονικό ζήτημα.

από μια αχρείαστη διαφορά με τη βόρεια χώρα, που σε τελική ανάλυση λειτουργούσε υπέρ της Τουρκίας.

Η μεγάλη επιτυχία του Νίκου Κοτζιά ήταν που κατάφερε να μετατρέψει μια ταυτοτική διαφορά, μηδενικού αθροίσματος, άρα μη διαπραγματεύσιμη, σε μια διαφορά με πραγματικούς, αντικειμενικούς όρους, άρα διαπραγματεύσιμη και θετικού αθροίσματος, όπου και οι δύο πλευρές μπορούσαν να βγουν νικητές. Εντόπισε, δε, με καθαρότητα τις «κόκκινες γραμμές» των δύο χωρών πέραν των οποίων ήταν αδύνατο να υποχωρήσουν. Και στη βάση αυτή προχώρησε με συστηματικότητα, επιμονή και υπομονή και διαρκή διάλογο με την άλλη πλευρά, ώστε να βρεθούν τα κοινά σημεία και να

αποτελέσουν βάση για περαιτέρω σύγκλιση των θέσεων. Είναι λυπηρό ότι η σημερινή κυβέρνηση δεν αξιοποίησε καθόλου τη δυναμική και τις ευκαιρίες που προσέφερε η συμφωνία για την περαιτέρω κατοχύρωση των ελληνικών θέσεων. Η μη επικύρωση των συνοδευτικών πρωτοκόλλων στη Βουλή, η αδιαφορία για τις επιτροπές σχολικών βιβλίων και σημάτων (που ενδιαφέρουν πρωτίστως την Ελλάδα) σηματοδοτούν μια κοντόφθαλμη στάση αυτών που κόπτονται για τα εθνικά δίκαια αλλά την κρίσιμη στιγμή, κατά την οποία μπορούν να τα προωθήσουν, κρύβονται πίσω από την αδυναμία του πολιτικού κόστους.

Εντέλει το βασικό ερώτημα που θέτει το βιβλίο είναι: Τι εξυπηρετεί το εθνικό συμφέρον; Μια ενεργητική εξωτερική πολιτική ή μια πολιτική ακινησίας; Μια πολιτική με προσωπικό κόστος που ανοίγει προοπτικές για τη χώρα ή η ασφάλεια της άρνησης κάθε διαλόγου, μια και –κατά την αντίληψη αυτή– κάθε διάλογος ισοδυναμεί με υποχώρηση;

Ο Κοτζιάς απαντά σε αυτά με παρρησία, προσφέροντάς μας ένα βιβλίο αναγκαίο για κάθε πολίτη που θέλει να έχει μια πλήρη εικόνα για μια διαπραγμάτευση που συγκλόνισε τη χώρα και οδήγησε σε μια ιστορική συμφωνία.

* Η κ. Μαριλένα Κοππά είναι αναπλ. καθηγήτρια Συγκριτικής Πολιτικής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, μέλος Δ.Σ. του ΙΔΙΣ.

PRESSING
ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
13:00 - 15:00

ΣΠΟΡ FM 95.0
ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

Αντρέας Βιοηάρης & Λούις Νικοηάου

DEE JAY 93.5 RADIO
#THEISLANDSDJ

Breakfast
ΜΕΤΕΤΣ ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΡΜΑΤΑ & ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 06:00 - 10:00

epic

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΟΝΔΙΝΟ
Γενέθλια στο Μπάρμικαν
Το Μπάρμικαν γιορτάζει τα 40 του χρόνια και η Συμφωνική Ορχήστρα του Λονδίνου κάνει «δώρο» μια συναυλία στις 3 Μαρτίου με εκδηλώσεις που θα προηγηθούν στο φουαγιέ. Υπό τη διεύθυνση του σερ Σάιμον Ρατλ, η Συμφωνική Ορχήστρα του Λονδίνου θα αφιερώσει τη συναυλία της στον Χάιντν και θα ερμηνεύσει το διάσημο ορατόριο σε τρία μέρη «Δημιουργία», ένα έργο που πέραν του θρησκευτικού συμβολισμού εκφράζει τις επιρροές του Χάιντν από το Λονδίνο.

ΠΑΡΙΣΙ
Μαρσέλ Προυστ
Στο γοτευτικό Μουσείο Zav-Zak Ené (Jean-Jacques Henner), στην ωραία περιοχή Πλεν Μονσό του Παρισιού, θα ξετυλιχτεί το Φεστιβάλ Προυστ στη διάρκεια του Μαρτίου (9-21/3). Είναι ένα πολύπλευρο φεστιβάλ που εστιάζεται στην προσέγγιση της ζωής στο Παρίσι την εποχή του Προυστ μέσα από εκθέσεις, συναντήσεις και μουσικές δωματίου, ορίζοντας ένα ιδιαίτερο σύμπαν αισθητικής αλλά και λογοτεχνικής αναμέτρησης με την παρακαταθήκη του Γάλλου συγγραφέα.

ΣΙΑΤΑ
Ζωγραφική του Βορρά
Στο Εθνικό Μουσείο για την Τέχνη των Σκανδιναβικών Χωρών του Σιάτλ παρουσιάζεται μια ελκυστική έκθεση με 56 έργα ζωγραφικής προερχόμενα από το Εθνικό Μουσείο της Στοκχόλμς (έως 17 Ιουλίου). Τα έργα είναι Δανών, Νορβηγών και Σουηδών ζωγράφων από τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα με εμφανείς τις επιρροές από το καλλιτεχνικό πνεύμα της Γαλλίας. Ήταν μια περίοδος ριζοσπαστικής ανανέωσης των κοινωνιών των σκανδιναβικών χωρών.

ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ
Μορίς Ντενί
Το Μουσείο Βαν Γκογκ του Αμστερνταμ παρουσιάζει έκθεση-αφιέρωμα στην περίπτωση του πολύπλευρου Γάλλου δημιουργού Μορίς Ντενί (1870-1943), ο οποίος εκπροσωπούσε με την τέχνη του όλα τα νεωτερικά ρεύματα του Συμβολισμού από τη δεκαετία του 1890 και μετά. Η έκθεση εστιάζεται στην τεχνική της χρωματιστής λιθογραφίας με επιρροές της Αρ Νουβό στην ενόττητα «Ερωτας», καθώς και σε μια σειρά από σχέδια και χαρακτικά από διάφορα μουσεία και συλλογές.

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ
Βιβλιοθήκη για το μέλλον
Ενα κτίριο που είχε σχεδιάσει ο Μίς βαν ντερ Ρόε (άνοιξε για το κοινό το 1972) στέγαζε τη Βιβλιοθήκη MLKL, η οποία τώρα αναμορφώθηκε πλήρως διατηρώντας τη μοναδική αισθητική της. Η αρχιτεκτονική μελέτη των Mecanoo σε συνεργασία με το γραφείο OTJ είχε αποτέλεσμα να ανανεωθεί το κτίριο, προσαρμοσμένο στις ανάγκες της εποχής, δοξάζοντας την αισθητική του μοντερνισμού τόσο στο εσωτερικό όσο και στην πρόσοψη, χαρίζοντας στους πολίτες μια εξαιρετη βιβλιοθήκη.

Η Σάρον Τέιτ (1943-1969)
Ζωγραφισμένη φωτορεαλιστικά από τον Ντέιμιαν Χερστ.

Οι μύθοι, οι ποπ θρύλοι και τα ιερά τέρατα του Ντέιμιαν Χερστ

Η μορφή της Σάρον Τέιτ παγιδεύει το βλέμμα. Μας κοιτάει μέσα από μια φωτορεαλιστική εικαστική απόδοση της μορφής της, ένα από τα έργα του Ντέιμιαν Χερστ που παρουσιάζονται αυτήν την περίοδο στην Ελλάδα. Με αυτόν τον ελκυστικό τρόπο, η γκαλερί Gagosian εγκαινιάζει τους νέους χώρους της στο Γκστάαντ και αποκαλύπτει παράλληλα στο κοινό μια ενόττητα έργων του Βρετανού εικαστικού καλλιτέχνη που δεν είχε ποτέ έως τώρα παρουσιαστεί. Η έκθεση με τίτλο «Μύθοι, θρύλοι και τέρατα» συγκεντρώνει τη δουλειά μιας 15ετίας (2007 έως τώρα) και φέρνει σε κοινή θέα τα μονοχρωματικά εικαστικά έργα του Χερστ με αντικείμενο ιερά τέρατα της τέχνης που απέκτησαν συμβολική ισχύ. Ο Χερστ ζωγράφισε τον Αντι Γουόρχολ, τη Σάρον Τέιτ, τον Ζαν-Μισέλ Μπασκιά, τον Ντέιβιντ Μπόουι και άλλους προκαλώντας ερωτήματα γύρω από ζητήματα φήμης, ταυτότητας και επιρροής. Ο Χερστ, όπως λέει ο ίδιος, επιχειρήσε να παρουσιάσει αυτά τα διάσημα πρόσωπα ως σύνθετες και συχνά αντιφατικές προσωπικότητες, μακριά από μονοδιάστατα πρότυπα ηρώων ή θυμάτων. «Προσπαθώ να αποτυπώσω την ανθρωπότητα», επισημαίνει. Αναπόφευκτα υπεισέρχεται και ένα στοιχείο νοσταλγίας μαζί με την αύρα προσώπων που

δεν είναι πλέον στη ζωή. Εντυπωσιάζει πρωτίστως η απουσία χρώματος σε αυτήν τη σειρά. «Ένωσα την ανάγκη να αφήσω το χρώμα να στραγγίσει», λέει ο Ντέιμιαν Χερστ. Τα έργα είναι όλα λάδια και συνοδεύονται από εκδοχές σε σχέδια με μολύβι. Εντείνεται έτσι η αίσθηση του άχρωμου φωτορεαλισμού. Ο Χερστ μοιάζει να κοπιάζει αγωνιωδώς ώστε να μιμηθεί τέλεια την τέχνη της φωτογραφίας. Αλλά για ποιον λόγο; Γοητεύεται από την τεράστια διαφορά στην επένδυση του χρόνου, από το κλικ μιας φωτογραφίας μέχρι τις ατελείωτες ώρες δουλειάς στον καμβά, προχωρώντας σε διατύπωση ερωτημάτων γύρω από το τεκμήριο και την αντίληψη. Οι μύθοι, οι θρύλοι και τα τέρατα ορίζουν ένα διάλογο ανάμεσα στον χρωστήρα και στον φακό, αναγνωρίζοντας και τους δύο ως φορείς ή γεννήτορες της αλήθειας. Ο Ντέιμιαν Χερστ, γεννημένος στο Μπρίστολ, κάτοικος Λονδίνου και Ντέιβον, γίνεται φέτος 57 ετών. Παραμένει ένας από τους διεθνείς Βρετανούς, εμπορικός αλλά και βαθύς, κινητικός αλλά και εμπονικός στα πάθη του, εξερευνητής της ποπ κουλτούρας την οποία εξαγνίζει με ποιότητες ερμηνείας των φυσικών αδυναμιών της, αλλά και της φυσικής γοητείας της.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Ο ήχος της βουβής Κραυγής

«Στις 12 Δεκεμβρίου ήρθε στον κόσμο ο μεγάλος μου γιος και βαπτίστηκε Εντβαρντ, από τον αγαπημένο μου πατέρα. Είθε να έχει Δίκαιο Θάνατο και το πέρασμά του στην άλλη πλευρά να είναι όπως και εκείνου», γράφει το 1863 ο Κρίστιαν Μουνκ. Ο πατέρας κοιτά τον γιο νεογνό και βλέπει το κατοπινό πτώμα. «Το κλειδί για να καταλάβουμε τον γιο είναι να καταλάβουμε τον πατέρα», γράφει ο Σου Πριντό, βιογράφος του Νορβηγού ζωγράφου Εντβαρντ Μουνκ. «Η βαριά σκιά του Κρίστιαν βασάνισε τον Εντβαρντ». Ίσως γι' αυτό, στα έργα του, οι εραστές μοιάζουν να καταβροχθίζει ο ένας τον άλλο ή τα πλήθη των περαστικών μοιάζουν με περιφερόμενους σκελετούς, ενώ κάθε τόσο αναδύονται «μαύρες μαντόνες» και βαμπυρικές ερωμένες. Ίσως γι' αυτό η φύση υψώνει μια

Οι εραστές μοιάζουν να καταβροχθίζει ο ένας τον άλλο, ενώ κάθε τόσο αναδύονται «μαύρες μαντόνες» και βαμπυρικές ερωμένες.

διαπεραστική κραυγή μέσα στο πορφυρό δειλινό. Ο κύριος Γκρι αναρωτιέται πώς έγινε και κανένας συνθέτης δεν θέλησε να δώσει ήχο σε αυτή τη βουβή κραυγή που ξεκουφαίνει τους πάντες. Και όμως, ο Αμερικανός συνθέτης Ρόμπερτ Τζάγκερ (Robert Jager, γενν. το 1939) έχει μια συμφωνική σουίτα, τα μέρη της οποίας είναι εμπνευσμένα από έργα του Μουνκ. Στο κέντρο της

«Βαμπίρ», έργο που ο Νορβηγός Εντβαρντ Μουνκ φιλοτέχνησε το 1894. Γεννημένος το 1863, ο Μουνκ πέθανε το 1944.

ξεχωρίζει η τριλεπτή «Κραυγή». Το αρχικό κίνητρο του Τζάγκερ ήταν η σύνθεση της μουσικής υπόκρουσης ντοκιμαντέρ για τον Μουνκ το 1967. Είκοσι χρόνια μετά, επεξεργάστηκε εκείνο το υλικό και το έκανε σουίτα. Σήμερα ακούγεται σαν soundtrack μιας ταινίας που δεν γυρίστηκε ποτέ. «Κι αυτοί οι σκοτεινοί Νορβηγοί όμως!», θα αναφωνούσε, ίσως, ένας Μεσόγειος. Κι ωστόσο, ο Αλγερινός Γάλλος Καμύ θα υπενθυμίσει με διάφορους τρόπους το αίσθημα του σπαραγμού κάτω από τον εκτυφλωτικό ήλιο, πλάι στη δροσερή θάλασσα. Βορράς ή Νότος, μικρή σημασία έχει: θνητός δεν είναι παρά ένας κατά το ήμισυ νεκρός. Ίσως πρόλαβε να το σκεφτεί ο Καμύ μέσα στο αυτοκίνητο τον μοιραίο Ιανουάριο του 1961... Εδώ πετάγεται ο κύριος Γκρι

και τονίζει πως ο Μεσόγειος άνθρωπος, στο μεταξύ, θα φροντίσει να το γλεντήσει όσο μπορεί: η ζωή είναι ένα θαύμα, πρέπει να την κοιτάς λες και το θαύμα συντελείται διαρκώς, ακαταπαύσως; Γίνεται; Δύσκολο αλλά, ναι, ενίοτε γίνεται. Για τον Μουνκ πάντως δεν γινόταν, εκτός, ίσως, αν λογαριάσουμε στο θαύμα την εκπληκτική δημιουργικότητά του. (Του το οφείλουμε.) Ακούμε το «Αρρωστο κορίτσι», του Τζάγκερ, εμπνευσμένο από τον ομότιτλο πίνακα, ο οποίος, με τη σειρά του, είναι εμπνευσμένος από τον πρόωρο θάνατο της αδελφής του Εντβαρντ: το κορίτσι ξεψύχησε πάνω σε μια καρέκλα. Ο Μουνκ δεν την αποχωρίστηκε ποτέ. Σήμερα μπορεί κάποιος να τη χαζέψει στο Μουσείο Μουνκ.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΜΑΡΙΑΛΕΝΑΣ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Όσα κλείνει –ακόμα– η πόρτα μας;

«Όσα κλείνει η πόρτα σου», έλεγαν συχνά οι μεγαλύτεροι στους νέους, τις εποχές που η σοφία μεταλαμπαδευόταν από στόμα σε στόμα, από γιαγιά σε εγγονή, από πατέρα σε γιο. Και ως φράση ήταν ό,τι πιο πολύτιμο μπορούσε να συμβουλευτεί ένας έμπειρος στη ζωή άνθρωπος, συχνά ταλαιπωρημένος, ενίοτε αδικημένος και πάντα μια πάντα επαγρυπνών, διότι η Ιστορία στο συλλογικό ασυνείδητο επαναλαμβάνεται. Γιατί τι μπορεί να πάει στραβά εάν δημιουργήσεις την εσωτερική σου ασφάλεια, μεγαλώσεις με χρηστό τρόπο τα παιδιά σου, κοιτάξεις μόνο τη δουλειά σου; Για τα άλλα ασ νοιαστούν άλλοι, ασ κοιτάξει ο καθένας το κονάκι του.

Η ανάγκη σε μια μετεμφυλική Ελλάδα να μην ενοχλείς, να μη θίγεις κακώς κείμενα και κυρίως να μην ανακατεύεσαι, ακόμα και εάν βλέπεις ή ακούς κάτι που δεν σου ταιριάζει, ερχόταν απευθείας από την ανάγκη της επιβίωσης, από τον συνεχή κίνδυνο που υπήρχε ότι εάν ανακατεύεσαι θα στοχοποιηθείς. Αδικίες συνέβαιναν και θα συμβαίνουν, αλλά κανείς δεν άντεχε σε μια ταλανισμένη, φτωχή, ορφανή χώρα να σπκώσει στις πλάτες του το δικαίο τούτου του κόσμου. Η φράση της μετεμφυλικής Ελλάδας «όσα κλείνει η πόρτα σου» έδωσε σιγά σιγά τη θέση της στη φράση «δεν ξέρεις τι γίνεται πίσω από τις κλειστές πόρτες». Αυτό πολλές φορές λειτουργούσε και καθαρκικά, τα όσα στραβά συνέβαιναν στη δική σου οικογένεια δεν θα συγκρίνονταν με τα άλλα, που ήταν πάντα περισσότερο, και ασ μη φαινόταν προς τα έξω. Και ήταν καθυσχαστικό. Ξαν νανούρισμα. Ούτε να ψάξουμε τα εντός μας, ούτε λόγος φυσικά για να κοιτάζουμε τα εκτός μας. Ποιος λόγος θα μας έπεφτε; Η ζωή άλλωστε είναι τόσο μικρή και οι οδύνες συνέβαιναν μακριά από εμάς.

Από «πόρτα» σε «πόρτα» φαίνεται ότι σκάσαμε σε τοίχο. Η σημερινή κατάσταση μας φέρνει καθημερινά αντιμέτωπους και με τις δύο εκφράσεις. «Εγκλήματα τιμής», «εγκλήματα πάθους», γυναίκες που σκοτώνονται καθημερινά, παιδιά που τσιμεντώνονται από ακατάλληλες οικογένειες,

Μια γειτόνισσα ακούει στον κάτω όροφο ένα παιδί να κλαίει σπαρακτικά. Ο πατέρας το χτυπάει, δεν είναι η πρώτη φορά. Όταν το αναφέρει, της λένε να κοιτάει τη δουλειά της...

Ας δούμε στα σοβαρά τι χρειάζεται για να ξαναχτιστεί η αλυσίδα που λέγεται κοινωνία.

παιδιά που βρίσκονται νεκρά υπό αδιευκρίνιστες συνθήκες, πατεράδες που λυγίζουν από το βάρος μιας αποκάλυψης. Οι κοινωνίες της «τιμής» έχουν δώσει τη θέση τους στις κοινωνίες της «ντροπής». Γιατί αυτό που ζούμε τα τελευταία χρόνια μάς θέτει όλους προ των ευθυνών μας. Πώς φτάσαμε μέχρις εδώ;

Μια γειτόνισσα ακούει στον κάτω όροφο ένα παιδί να κλαίει σπαρακτικά. Ο πατέρας το χτυπάει, δεν είναι η πρώτη φορά. Όταν το αναφέρει, της λένε να κοιτάει τη δουλειά της. Μια ψυχολόγος δέχεται καθημερινά στο ειδικό σχολείο που δουλεύει ένα παιδί με εμφανή τα σημάδια της κακοποίησης. Το λέει στον πατέρα, που μάλλον είναι ο κακοποιητής, αυτός την εκφοβίζει. Παιρνει μια σύνταξη εκείνος εξαιτίας της αναπηρίας του παιδιού, δεν διανοείται να τη χάσει. Η ψυχολόγος θέλει να το προχωρήσει το θέμα, όλο όμως το σχολείο είναι εναντίον της. Θα τους εκθέσει, της λένε. Ένα μεγάλο σκάνδαλο

ξεσπάει σε οικοτροφείο. Τι συμβαίνει με τους υπεύθυνους εκεί; Τι μοίρα έχουν τα παιδιά; Μια δασκάλα που έχει μαθητή ένα από αυτά τα παιδιά αγωνιά. Θέλει να μάθει πού είναι το παιδί, πώς να το βοηθήσει. Η διεύθυνση όμως του σχολείου δεν θέλει να θίξει το θέμα, να αγγίξουν ευαίσθητα θέματα που έχουν πάρει τον δρόμο της Δικαιοσύνης.

Η πραγματικότητα μας γονατίζει, αλλά στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης θερειόουμε. Εκεί οι άνθρωποι παίρνουμε φωτιά. Ο καθένας κάνει και μια καταγγελία στον προσωπικό του λογαριασμό. Μιλάμε ανοικτά, έχουμε όλοι ή σχεδόν όλοι γνώμη. Ακυρώνουμε πρόσωπα και πράγματα, επιτιθέμεθα, αποδοκιμάζουμε, αφανίζουμε. «Να το κακό», σαν μια ορδή αναφωνούμε και το σκοτώνουμε. Από το πληκτρολόγιο. Γινόμαστε γιατροί, ψυχολόγοι, δικαστές, ιεροκήρυκες. Πατάσσεται η αδικία. Είμαστε όμως όλοι παιδιά και της μιας πόρτας και της άλλης. Παιδιά της παρδδοσης και του πληκτρολογίου. Είμαστε παιδιά της «τιμής» και της «ντροπής». Ετσι μεγαλώσαμε. Όλοι μας βεβαρμένοι με προσωπικά τραύματα, συμπεριφερθήκαμε σαν ιδιώτες μέσα στην κοινωνία και όχι ως πολίτες. Στη δουλειά μας, στην

πολυκατοικία, στη γειτονιά, δεν υπερασπιστήκαμε τον αδύνατο όταν έπρεπε, και δεν χάσαμε τη δουλειά μας όταν έπρεπε να υπερασπιστούμε το δίκαιο. Γιατί είχε κόστος. Το γάλα του παιδιού μας. Και είναι θεμιτό.

Το ζήτημα πλέον όμως που τίθεται τώρα που αγρίεψε η κατάσταση είναι να μην αρκεστούμε στο να πληκτρολογούμε μόνο, και να αναλάβουμε το ρίσκο να κοιταχτούμε στον καθρέφτη. Να συνειδητοποιήσουμε ότι ταυτίζουμε την πρόδοό μας με το προφίλ μας στο fb, ανοίξαμε μια «πόρτα» στον κόσμο για να παινέψουμε τα παιδιά μας, να αναζητήσουμε φίλους και συντρόφους, να πάρουμε likes για την άποψή μας, ή για τα τραυμάτά μας, αλλά από αυτό το σημείο μέχρι να καταφέρουμε να γίνουμε υπεύθυνοι, συνετοί, ώριμοι πολίτες απέχουμε πολύ. Γιατί η δουλειά που πρέπει να γίνει δεν αφορά το έξω μας, αλλά κάτι πολύ βαθύτερο. Αχνό αλλά πολύ στέρεο. Το ότι η κάθε «πόρτα» μας ανοίγει με ευκολία όταν δεν υπάρχει κόστος. Όταν όμως στο τέλος έρχεται ένας λογαριασμός και μια συνέπεια για την πράξη μας, παρά το ανοιχτό Facebook, οι πόρτες μας κλείνουν. Ας δούμε στα σοβαρά τι χρειάζεται για να ξαναχτιστεί η αλυσίδα που λέγεται κοινωνία.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Ονειρα στα άκρα

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΡΑΚΗΣ
Της Κυριακής που πετούν τα αεροπλάνα
εκδ. Πληθώρα, σελ. 96

Σ ένα χωριό της Κρήτης, στην πλατεία με τον πλάτανο, ένας νεαρός άντρας αναμετρείται με την απροθυμία του να ζήσει. «Να ζήσεις», του εύχονται οι συντοπίτες και οι τσικουδιές καταφτάνουν αδιάκοπα στο τραπέζι. Παραδίπλα, σε ένα σπιτί στολισμένο με μια τοικογραφία του Μίνωα,λιάζονται δύο ημίγυμνες Ρωσίδες, περιμένοντας τη νύχτα. Την ίδια νύχτα ο άντρας ψυχομαχεί, έχοντας στο πλευρό του «Ρωσίδες κόρες ευγενών». Σε ένα άλλο σπιτί του Ρεθύμνου, μια Ρωσίδα πόρνη φαντασιώνεται μια τρυφήλή ζωή σε ένα αρχοντικό της Αγίας Πετρούπολης. Ένας ανάπνρος απόστρατος ονειρεύεται παγοκυψέλες με κοιμώμενους τσάρους να καταπέφτουν από τον ουρανό στην κρητική γη. Στις τρεις ιστορίες του ανά χειράς βιβλίου ο Γιώργος Πετράκης (γεν. 1981) επαναφέρει το μυθοπλαστικό μοτίβο του προηγούμενου βιβλίου του, με το οποίο έκανε την αξιοπαρατήρητη πρώτη του εμφάνιση στην πεζογραφία. Δεσπόζουσα στη διηγηματογραφική συλλογή «Όλα

τα κακά σκορπά» (2019) ήταν η αντίστιξη ανάμεσα στον απηνή ρεαλισμό και τις φρεναπάτες του υπερρεαλισμού. Και εδώ η γραφή αντιτάσσει στις δυστυχίες της καθημερινότητας λυτρωτικές παραισθητικές διαφυγές. Καταμετρίς του ερέβους τρέμουν ασπαιρούσες, λιγωτικές εικόνες.

Τα λαβώματα της ψυχής λαξεύονται από παυσίλυπες πλάνες. Χάρη στη γρήγορη φαντασιοπληξία τους, οι ήρωες κατορθώνουν να επιζούν σε ένα περιβάλλον σαπρό και εξαθλιωμένο. Σταθερό αντίβαρο στο αποδεκατισμένο παρόν είναι το αγλαό τσαρικό παρελθόν. Δυσκολεύομαι να κατανοήσω τη συγκεκριμένη μυθοπλαστική επιλογή, αλλά αυτή είναι η θεμελιακή συνθήκη των τριών ιστοριών. Η έγκλειστη Ρωσίδα στο πορνείο του Ρεθύμνου «αναπολεί» την ευγενή της καταγωγή και αναθεματίζει τον παππού της που δεν πρόλαβε να πεθάινει προτού η επανάσταση παύσει τα τσαρικά μεγαλεία. Ονειρευό-

ταν απέραντες, φωταγωγημένες λεωφόρους, αλλά δεν κατάφερε να περάσει ολόκληρη στην άλλη πλευρά του ονείρου. Επειτα από μια ένεση μορφίνης, ο απόστρατος της αεροπορίας βλέπει από το παράθυρό του αεροπλάνα να πετούν. Υψώνει στο μπαλκόνι τη σημαία των Ρομανόφ, έτοιμος να καλωσορίσει το τάγμα του τσάρου Νικολάου Β΄ που παρελαύνει στα Λευκά Όρη. Όλοι βρίσκονται παγιδευμένοι σε ένα χαντάκι, όλοι καντακωμένοι. Ο νεαρός που πίνει τοικουδιές στην υγειά του έχει το βλέμμα του στραμμένο σε ένα χαντάκι γεμάτο σκουπίδια, ξερόχορτα και μερικά σίδερα, «στα σίγουρα θα κόβουν βαθιά αν τσακιστείς». Παραπέρα, στην Κνωσσό, το παλάτι παρέμνε ερήμιο, ενώ ο περίφημος μπορντό τοίχος κάθε σεζόν ξαναβαφόταν. Ο ανάπνρος που οραματίζεται εξαισιες πτήσεις στους αιθέρες, βλέπει τα αεροπλάνα να πετούν μέσα από ένα χαντάκι. Ένα συρματοπλέγμα τον χωρίζει

από τις φαντασιώσεις του. Αζίζει να προσεχθεί η τεχνική των διηγημάτων. Η χρήση του δευτέρου προσώπου του ενικού υπονοεί έναν συνομιλητή που δεν είναι απαραίτητα παρών, γι' αυτό και μέσα στη ροή της εξιστόρησης η αφήγηση μεταβάλλεται σε πρώτο πρόσωπο. Στην ουσία πρόκειται για εσωτερικούς μονολόγους, που μεταπηδούν από τον ευθύ λόγο σε ελεύθερο πλάγιο λόγο. Η κατακερματισμένη οπτική υποδηλώνει τη διασάλευση του θυμικού, το λοξοκοίταγμα προς άλλες εκδοχές. Από την άλλη, οι ρηματικοί τύποι σε μέλλοντα χρόνο ενισχύουν την αίσθηση της απαντοχής. Η κατ' επίφαση απλοϊκή, σχεδόν στοιχειώδης στην άρθρωσή της γλώσσα υπογραμμίζει εμφατικά την πολυπολκότητα των αφηγηματικών τρόπων. Το δεύτερο βιβλίο είναι πάντα το πιο δύσκολο. Ο Πετράκης κέρδισε το στοιχημα, δίκως, όμως, να ρισκάρει. Έχω την εντύπωση πως απλώς επέκτεινε κατά τρία δινηγήματα την πρώτη του συλλογή. Πολύ καλά και τα τρία, αλλά δεν νομίζω ότι αρκούν για να επικυρώσουν τις συγγραφικές του δυνατότητες. Αναντίρρητα έχει όλα τα εφόδια ώστε την επόμενη φορά να ριψοκινδυνεύσει καλύτερα.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΘΑΝΑΣΗ Δ. ΣΤΑΜΟΥΛΗ

Ο Θανάσης Δ. Σταμούλης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1978. Το πρώτο του βιβλίο, «Η σκιά στο δέντρο» (εκδ. Ποταμός), κυκλοφόρησε το 2016. Ακολούθησε η νουβέλα «Ab Ono», το 2017. Το τρίτο του βιβλίο, «Η πλώ των πουλιών», κυκλοφορεί επίσης από τις εκδόσεις Ποταμός.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; Το «Κουτσό» του Χούλιο Κορτάσαρ και το «Και με το φως του λύκου επανέρχονται» της Ζυράννας Ζατέλη.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί; Ο κ. Ζοσέ, ο μοναχικός γραφέας του Γενικού Αρχειαρχικού Μητρώου του Κράτους στο «Όλα τα ονόματα» του Ζοσέ Σαραμάγκου, γιατί, παρά τη διαρκή μάχη του με τη γραφειοκρατία και μη παρακάμπτοντας τις τραυματικές εμπειρίες του, βρήκε έναν δικό του τρόπο να υπάρχει μέσα στον κόσμο.

Διοργανώνετε ένα δείννο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντας και τεθνεώτες;

Τη Χέρτα Μίλερ, την Τζέιν Ερπενμπεκ, τον Ρομπέρτο Μπολάνιο, τον Μίλοραντ Πάβιτς και τον Βίνφριντ Γκέοργκ Ζέμπαλντ. Νομίζω ότι η «ταχυδακτυλουργική» αφηγηματική ικανότητά τους και το πάθος τους για τις ιστορίες και την Ιστορία θα απογειώναν το δείννο.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Οτι ο πάγος έχει μνήμη. Οτι ο πάγος θυμάται δασικές πυρκαγιές και ανόδους της στάθμης των θαλασσών. Θυμάται τη χημική σύσταση του αέρα γύρω στην αρχή της τελευταίας Εποχής των Παγετώνων, πριν από 11.000 χρόνια. Θυμάται πόσες ημέρες έπεσε πάνω του λιακάδα ένα καλοκαίρι πριν από 50.000 χρόνια. Οτι ο πάγος έχει μνήμη και το χρώμα τούτης της μνήμης είναι μπλε («Υπογαία», Ρόμπερτ Μακφάρλαν).

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;

«Ο ζοφερός οίκος» του Καρόλου Ντίκενς.

Το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές; «Ο άγγελος της πείνας» της Χέρτα Μίλερ.

Το βιβλίο σας είναι η ιστορία μιας βίαιης μύησης στην ενηλικίωση, στα «δεδομένα» της ζωής;

Θα έλεγα ότι η «Ηχώ των πουλιών» είναι η ιστορία της αναζήτησης μιας ταυτότητας. Για αυτό δορυφορεί συνεχώς γύρω από το θέμα της μνήμης και της διαβρωτικής ικανότητας της λήθης, της μη υλικής κληρονομιάς και της υϊκής συνείδησης. Αν τώρα μια τέτοια αναζήτηση μπορεί να σε μυήσει στα «δεδομένα της ζωής», δεν το ξέρω. Δεν θα μου έκανε εντύπωση πάντως αν τα κατάφερνε.

Πόσο λεπτή είναι η ισορροπία ανάμεσα σε ένα γιο και έναν πατέρα; Αυτή η ισορροπία είναι ιδιαίτερα λεπτή. Μπορεί να σε απελευθεώσει ή να σε ποτίσει το πιο ύπουλο δηλητήριο.

Η αρρώστια του πατέρα αποκαλύπτει στον γιο τον βαθύτερο εαυτό του;

Κατά μία έννοια, ναι. Η εμφάνισή της είναι που ωθεί τον γιο να μιλήσει, να δράσει. Να συγκολλήσει τα θραύσματα του παρελθόντος και να μάθει ποιος είναι. Ή καλύτερα: τι είναι.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
από τη Read LIBRARY

ΜΑΡΙΑ ΤΣΙΒΙΚΑ
Δώρο ζωής για 1 και 2 και 3 και 1013 - Μια ιστορία για την αξία της εθελοντικής προσφοράς και της ανιδιοτέλειας
εκδ. Ευγνώμων, σελ. 30

Μια ιστορία που περιγράφει με απλά λόγια τη διαδικασία της αιμοδοσίας, έτσι ώστε να γίνει κατανοητή από κάθε μικρό, αλλά και μεγάλο αναγνώστη. Το βιβλίο αυτό αποτελεί ένα καταπληκτικό εργαλείο για εκπαιδευτικούς και γονείς που επιθυμούν να διδάξουν στα παιδιά τους την αξία της εθελοντικής προσφοράς και της ανιδιοτέλειας. Η μικρή Ελπίδα, μέσα από την εμπειρία και την προσφορά των γονιών της, μαθαίνει για το δώρο της αιμοδοσίας που μπορεί να προσφέρει ο καθένας σε όσους το έχουν ανάγκη για να κρατηθούν στη ζωή. Μαθαίνει για το Δώρο ζωής, ένα πολύτιμο δώρο που σώζει ζωές, επανειλημμένα και αμέτρητες φορές. Το ψηφιακό βιβλίο διανέμεται από την εφαρμογή Read Library. Βρείτε όλες τις πληροφορίες για το βιβλίο και τη συγγραφέα του στον παρακάτω σύνδεσμο : <https://www.read-library.com>.

Ανδρονίκη Λασιθιωτάκη
lasithiotakis@sppmedia.com

Παραμύθι της πεντάμορφης II, 1918, γύψος. Συλλογή Πανελληνίου Ιερού Ιδρύματος Ευαγγελιστρίας Τήνου, έκθεση Ιδρύματος Τηνιακού Πολιτισμού.

Μήδεια III, 1933, γύψος.

Η Γοργόνα (αριστερά), ενυπόγραφο, 1933. Άγιος Χαράλαμπος και Μαρμαράς (δεξιά), ενυπόγραφο, 1934.

Στο μυαλό του Γιαννούλη Χαλεπά

Αναδρομική έκθεση για τη ζωή και το έργο του μεγάλου μοντέρνου της νεοελληνικής γλυπτικής στο Τελλόγλειο Ιδρυμα Τεχνών

Της **ΓΙΩΤΑΣ ΜΥΡΤΣΙΩΤΗ**

«**ΕΚΕΤΕ** ανακαλύψει το τούνελ που οδηγεί στο καλλιτεχνικό μυαλό του γλύπτη Γιαννούλη Χαλεπά;» ρωτήσαμε την Αλεξάνδρα Γουλάκη-Βουτυρά ρίχνοντας την πρώτη σαρωτική ματιά στα αμέτρητα σχέδια για γλυπτά απέναντι σε εμβληματικά έργα, προτού αρχίσει η αποκλειστική ξενάγηση στην αναδρομική έκθεση για τη ζωή και το έργο του μεγάλου μοντέρνου της νεοελληνικής γλυπτικής στο Τελλόγλειο Ιδρυμα Τεχνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, συμπαραγωγή με το Onassis Culture (το Ιδρυμα Ωνάση συνεχίζει την ενασχόλησή του με την περίπτωση Χαλεπά, μετά και την παράσταση «Χαλεπάς» σε λιμνέτο του The Boy και σκηνοθεσία Αργυρώς Χιώτη και τη μικρού μήκους ταινία των ιδίων καλλιτεχνών).

Ήταν μία ημέρα μετά το πρώτο Σαββατοκύριακο λειτουργίας, που συγκέντρωσε περισσότερους από 450 επισκέπτες, δείχνοντας τη μεγάλη απήχηση που έχει στο κοινό ο διάσημος μέχρι πρότινος γλύπτης της Κοιμωμένης. «Μελετώντας για μακρά περίοδο τα σχέδιά του στα μονόφυλλα και στα πανόδετα τετράδια της πατρικής επιχείρησης μαρμαρογλυπτικής, έχω την αίσθηση πως μπορώ πια να κατανοήσω τι επιχειρούσε να κάνει ο μεγάλος αυτός καλλιτέχνης. Είναι ένας γλύπτης που βάζει την εικαστική του σκέψη στο σχέδιο για κάθε πλευρά και κάθε λεπτομέρεια ενός έργου. Μελετάει πτυχή πτυχή την ιδέα του, σε μια εποχή χωρίς μέσα, μόνο με τη μνήμη και το σχεδιαστικό του ταλέντο. Πάνω στο χαρτί χτίζει το θέμα ψυχολογικά και πλαστικά. Ξετυλίγει αναλυτικά την υπόθεση του έργου, τη μεταλλάσσει. Τα σχέδια είναι το ημερολόγιό του, όπου διαβάζουμε τη σκέψη του, τις αβεβαιότητές του, την άσκησή του, την εξέλιξή του, τις πολλές χρόνων σταθεροποιείται, καθαρίζει, δείχνοντας έναν από τους σημαντικότερους σχεδιαστές, τον οποίο κάλλιστα μπορούμε να συγκρίνουμε με καλλιτέχνες παγκόσμιας ακτινοβολίας, όπως ο Πικάσο».

«Δούναι και Λαβείν»

Η αναλυτική εξήγηση που έδωσε η διευθύντρια του Τελλόγλειου είναι ενδεικτική για την οπτική με την οποία στάθηκε η συμπαραγωγή του Onassis Culture και του Τελλόγλειου «Δούναι και Λαβείν». Αντίκει τον τίτλο από τα δέκα κατ'ελάχιστο λογαριασμών της πατρικής επιχείρησης μαρμαροτεχνίας, μέσα στα οποία ο Γιαννούλης (όπως αναφέρεται σε πολλά κείμενα) σχεδίαζε τις ιδέες του τόσο

Κόρη με τριαντάφυλλο, ενυπόγραφο, 1937.

στην Τήνο όσο και στην Αθήνα. Σχέδια και γλυπτά διατρέχουν τη δημιουργική του πορεία αναδεικνύοντας «μια ιστορία διαρκούς αναζήτησης για την τέχνη, μια ιστορία πτώσης και ανάτασης», όπως σημειώνει στην έκθεση ο Αντώνης Σ. Παπαδημητρίου, πρόεδρος του Ιδρύματος Ωνάση. Το εργαστήρι μαρμαρογλυπτικής του πατέρα του, Ιωάννη Χαλεπά, από όπου άντλησε επιρροές ο Γιαννούλης, μολονότι σε ελάχιστα έργα του λείανε τις μαρμάρινες επιφάνειες (Κοιμωμένη, Σάτυρος), φέρνει στο προσκήνιο την εποχή της ανθηρής επιχείρησης (Αθήνα - Βουκουρέστι) με επίκεντρο τον μαρμάρينو «θεριστή» του Φιλιππότη και τη θέση του Γιαννούλη σ' αυτό. Οι τρεις περίοδοι της καλλιτεχνικής του διαδρομής (1870-1878, 1902-1930 - Τήνος, 1930-1938 - Αθήνα) είναι διακριτές περιδιαβάζοντας και διαβάζοντας τα επιτοίχια κείμενα στα 150 έργα (γλυπτά, σχέδια, εκμαγεία, αρχαιακό υλικό) που έχουν συγκεντρωθεί από τη συλλογή του Ιδρύματος Ωνάση, μουσεία και ιδιωτικές συλλογές. Τα σχέδια συνομιλούν με τα γλυπτά σε θέματα που ο Γιαννούλης επέλεξε να δουλέψει σε όλη του ζωή: Μήδεια, Σάτυρος και Ερώτας, Παραμύθι της Πεντάμορφης, Οιδίπους και Αντιγόνη, τα οποία δημιούργησε σε περισσότερες εκδοχές. «Πολλά από τα σχέδιά του δείχνουν μουτζούρες, αν όμως απομονώσεις τις λεπτομέρειες από τις αλληπάλληλες στρώσεις, τότε γίνονται ευδιάκριτα θέματα στα έργα του», εξηγεί η κ. Βουτυρά. Η γυναικεία μορφή, για παράδειγμα, «σχεδιασμένη σαν να κάνει γιόγκα», είναι εμφανής στην πλάγια όψη της κοιμισμένης πριγκίπισσας στη βραβευμένη στο Μόναχο (1874) γλυπτική σύνθεση «Παραμύθι της Πεντάμορφης», ένα από τα ευφάνταστα και πρωτότυπα έργα της νεοελληνικής γλυπτικής, στημένο στο κέντρο της αίθουσας.

Η Κεφαλή Σατύρου με το σαρ-

δόνιο χαμόγελο—έργο της εποχής της Κοιμωμένης—ξετυλίγει την ανανεωμένη και διεισδυτική ματιά στο έργο του Χαλεπά. Φαίνεται πως συνδέεται με τα πρώτα συμπτώματα της ασθένειάς του. «Έκανα όλο Σατύρους. Κόντευα όμως να τον χαλάσω και αυτόν. Τι δεν του πέταξα για να τον σπάσω. Βλέπετε; Εδώ είναι πηλός που του πέταγα στα μούτρα κι εδώ μολυβιές και ξυσίματα με τα νύχια. Ηθελα να σταματήσω το σαρκαστικό του γέλιο, που με πείραζε. Πάνω στην τρέλα μου θαρρούσα πως με κοροϊδεύε. Κι όμως, τον αγαπώ, στάθηκε καλός για μένα, με βοήθησε στην αρρώστια μου», διηγήθηκε αργότερα ο ίδιος στον Στρατή Δούκα.

Τα πολυάριθμα σχέδια μαρτυρούν την εικαστική του σκέψη από την περίοδο της Γερμανίας στα οκτώ έργα (από τα δώδεκα γλυπτά που σώζονται) της σειράς «Σάτυρος και Ερώς». Οι αρχικές προεκτάσεις (πάλιν, απειλή, αγώνας μικρού - μεγάλου) στα πρώτα γλυπτά (1918-1922) παίρνουν άλλη τροπή στις μεταγενέστερες παραλλαγές, όπου οι μορφές συνυπάρχουν τρυφερά, ενώ στην όψιμη δημιουργία του (1936) ο Σάτυρος, ηλικιωμένος πια, επιστρέφει συνοπτικά και ουσιαστικά στην παλιά, λιτή, ιδέα.

Πέντε φορές δούλεψε ο Χαλεπάς το θέμα της «Αφροδίτης», με ποικίλες λύσεις. Τα έργα από πηλό της έκθεσης και τα σχέδιά του συμβολίζουν τη γυναικεία φιλαρέσκεια. Ταυτόχρονα μαρτυρούν τους προβληματισμούς του για τη μελέτη του γυναικείου γυμνού. Στα αμφιπρόσωπα έργα από την περίοδο της Τήνου διακρίνονται οι αντιπαράθεσεις του αρχαίου θέματος με μορφές αγίων στην πίσω πλευρά. Οι συνθέσεις συνδυάζονται από αντιθέσεις: αρχαίο - χριστιανικό θέμα (Ερμής - Άγιος Χαράλαμπος, προστάτης των μαρμαράδων), κεφαλή

- ολόσωμο έργο, μικρό ή μεγάλο.

Η «Μήδεια», στην οποία εικάζεται ότι έβλεπε τη μητέρα του, είναι μια από τις θεματικές εμμονές του. Χτίζει την ψυχολογία στην υπόθεση του έργου και την εξελίσσει εσωτερικά και εξωτερικά. Η αρχική της Τήνου, στα πρότυπα του Ντελακρούα και του Λύτρα, αποδίδει επιθετικά το αρχαίο δράμα, αλλά οι μεταγενέστερες «παγώνουν» τη δραματική στιγμή τονίζοντας την πάλιν της απόφασης πριν από την πράξη. Τα αρχαία πρόσωπα (Ερμής, Αθηνά) τον απασχολούν σε αμφίπλευρα σχέδια, όπου στην πίσω πλευρά

«**Κάλλιστα μπορούμε να τον συγκρίνουμε με καλλιτέχνες παγκόσμιας ακτινοβολίας, όπως ο Πικάσο**».

υμνεί την ομορφιά σε γυμνές μορφές. Από τα έργα της αρχαιότητας (προτομή Δημητρίου Πολιορκητή, μικρό κεφάλι Κόρης, Αφροδίτη Αργούς κ.ά.) αντλεί δάνεια για τις δικές του συνθέσεις.

Εργα που χάθηκαν

Η «Γενοβέφα» (ηρώιδα ενός λαϊκού θρύλου του Μεσαίωνα) σώζεται σε πηλό αποσπασματικά. Η φωτογραφία (του Κ. Καλαϊτζή) όμως που τραβήχτηκε το 1930 στον Πύργο της Τήνου είναι μια μαρτυρία. Απεικονίζει ολοκληρωμένη τη γλυπτική σύνθεση δίπλα στον Γιαννούλη μπροστά στους κατάγραφους με μολυβιές και σχέδια από κάρβουνο τοίχους του σπιτιού του, που αργότερα ασβεστώθηκαν. Χάθηκαν, όπως πολλά έργα από πηλό που φιλοτεχνούσε στην Τήνο, από έλλειψη συντήρησης πριν από το '22 - χρονιά κατά την οποία ο υπουργείο Εκπαίδευσης (νυν Πολιτισμού) έστειλε τεχνίτη στην Τήνο για να τα μετατρέψει σε γύψινα εκμαγεία. Βάσει αυτών έγινε η πρώτη έκθεση το 1925 στην Ακαδημία Αθηνών, από την οποία ο Χαλεπάς απέσπασε το πρώτο Αριστείο Γραμμάτων και Τεχνών (1927). Ξεχωριστό κεφάλαιο της έκθεσης αποτελεί η καθημερινή ζωή στην Τήνο (1924-1930). Με την επιστροφή του στο νησί ξαναπάνει το νήμα στα μυθολογικά και στα θρησκευτικά θέματα των νεανικών του χρόνων. Ο περιγυρός του, οι άνθρωποι, αποτυπώνονται σε σχέδια και γλυπτά έργα (Ορνιθοκλέφτης, ΚΟΝΙΑΚ, Γυναίκα που μαδάει την κότα, Ο κυνηγός και γυναικείες μορφές) στα οποία «θα υπέγρα-

Η περίεργη τακτική του Γιαννούλη Χαλεπά να «κρύβει» παλαιότερα γλυπτά του μέσα σε μεταγενέστερα τονίζεται για πρώτη φορά στην έκθεση.

φεν ευχαρίστως ένας μοντέρνος» («Ελεύθερο Βήμα»), όπως έγραψε το 1938 ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου. Από την περίοδο της Αθήνας, εμβληματικά είναι: η αυτοπροσωπογραφία του, οι προσωπογραφίες σε σχέδια και προτομές που εικονίζουν συγγενείς, τον Αριστομένη Προβελέγγιο, τον Εμμανουήλ Τσουδερό, την ανιψιά του, Ευτυχία, σε αμφιπρόσωπο γλυπτό με την ανάγλυφη αυτοπροσωπογραφία του στην πίσω πλευρά. Θυμίζει το πρόσωπό του στη σύνθεση «Οιδίπους και Αντιγόνη», αφιερωμένο στην αγαπημένη του ανιψιά Ειρήνη Β. Χαλεπά. «...ο Οιδίπους είμαι εγώ κι εκείνη η Αντιγόνη», γράφει σε ιδιόχειρο σημείωμα.

Η περίεργη τακτική του Γιαννούλη να «κρύβει» παλαιότερα γλυπτά του μέσα σε μεταγενέστερα τονίζεται για πρώτη φορά. Ο «Εκατόχειρ», σμειωνεί η κ. Βουτυρά. Η έκθεση της Αθήνας (1981), αποκάλυψε ένα άλλο κεφαλάκι. Η απόκρυψη δεν φανερώνει τόσο την έλλειψη πηλού ή την πρόθεση καταστροφής, αλλά τη διάθεση να προστατευτεί ίσως τα πολύτιμα γι' αυτόν έργα.

«Η μελέτη για το έργο του Χαλεπά δεν κλείνει με την παρούσα έκθεση», σημειώνει η κ. Βουτυρά. «Αντίθετα, τα δέκα κατ'ελάχιστο που παρουσιάζονται για πρώτη φορά στο σύνολο τους ανοίγουν νέα κεφάλαια». Ένα από αυτά είναι η επιχείρηση του πατέρα του, από την οποία πέρασαν σπουδαιότερα γλυπτά. Δεν υπάρχει οικογένεια Τηνιακών μαρμαράδων (Φιλιππίδης, Απέργηδες, Σώκηδες, Βιδάληδες κ.ά.) που να μην έχει συνεργαστεί με τον Ιωάννη Χαλεπά. Στις σελίδες των καταστικών διασώζονται οι επιχειρηματικές δοσοληψίες. Στα ίδια φύλλα αποτυπώνονται οι εσωτερικές διεργασίες και η ελεύθερη έκφραση της τέχνης του Γιαννούλη. Τα πολύπλοκα σχέδια παρέχουν πλήθος πληροφοριών για τις ιδέες και την ποιότητα του έργου του. «Χρειάζεται ακόμη αρκετή δουλειά για να αποκρυπτογραφήσουμε θεματικά τη σκέψη του μοντέρνου γλύπτη, κάτω από το περίβλημα του μύθου που έχει δημιουργήσει η τραγική του μοίρα και η μυθιστορηματική ζωή του», συμπληρώνει η κ. Βουτυρά. «Τώρα αρχίζει να φαίνεται η σχέση του με την αρχαιότητα, οι λεπτομέρειες που αντλεί από τα πρότυπα, τα δούναι και λαβείν, το αμφίδρομο δηλαδή της πρόσληψης (δάνεια, επιδράσεις από την παράδοση, από συνεργαζόμενους καλλιτέχνες - Φιλιππίδης, Καλλιβούρρος) και το έργο που μας παρέδωσε». Τη σπουδαία καλλιτεχνική μορφή συμπυκνώνει μέσα σε λίγες λέξεις ο Ντίνας Χριστιανόπουλος στο ποίημα «Γιαννούλης Χαλεπάς»: Σ' ολόκληρο νησί μαρμαράδων/ μάρμαρο δεν βρέθηκε γι' αυτόν/ με λίγο πηλό/ έπλασε τον κόσμο του/ αυτός δεν ήταν μαρμαράς/ ήταν πλάστης» (16.3.88, αφιερωμένο στην Αλεξάνδρα Βουτυρά).

Φιρμάνια, κατάστιχα και προφορική ιστορία

Το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών το 2021 έδωσε στο αναγνωστικό κοινό τέσσερις σημαντικές κυπρολογικές εκδόσεις

Επιμέλεια:
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Οι νέες εκδόσεις του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών αποδεικνύουν εν τοις πράγμασι πόσο σημαντικό είναι για τη χώρα ένα ερευνητικό ίδρυμα, το οποίο μπορεί να προσφέρει στο επιστημονικό και όχι μόνο κοινό, σημαντικά έργα. Για το 2021 το Κέντρο πραγματοποίησε τέσσερις εκδόσεις, που αναδεικνύουν την ιστορία και τον πολιτισμό της Κύπρου, μέσα από τα πορίσματα της κυπρολογικής έρευνας.

Στη Σειρά «Πηγές και Μελέτες της Κυπριακής Ιστορίας» εντάσσεται το έργο του Γεώργιου Καζαμία «Η Τουρκική Εισβολή και ο ξεριζωμός των Κερυνειωτών μέσα από τις Μαρτυρίες στο Αρχείο Προφορικής Παράδοσης Κατεχομένων Περιοχών». Το βιβλίο έχει ως θεματική τον εκτοπισμό των κατοίκων της επαρχίας Κερύνειας κατά την πρώτη και τη δεύτερη φάση της τουρκικής εισβολής του 1974. Οι μαρτυρίες των κατοίκων της επαρχίας Κερύνειας σχετικά με την εισβολή και τον εκτοπισμό τους αντλούνται από το Αρχείο Προφορικής Παράδοσης Κατεχομένων Περιοχών του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών, το οποίο αξιοποιείται κατάλληλα. Στο πρώτο μέρος του βιβλίου ο συγγραφέας αναλύει τη γένεση και την εξέλιξη της προφορικής ιστορίας, την αντιμετώπισή της στην Κύπρο και τον ρόλο που διαδραμάτισε το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών στη δημιουργία ενός αρχείου προφορικής παράδοσης, το οποίο ιδρύθηκε για να καταγραφούν οι μνήμες των εκτο-

πισμένων κατοίκων των μέχρι σήμερα κατεχομένων περιοχών. Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου παρατίθενται και σχολιάζονται οι μαρτυρίες διάφορων εκτοπισμένων που προέρχονται από την πόλη και τα χωριά της επαρχίας Κερύνειας. Αυτό το μέρος του βιβλίου χωρίζεται σε τέσσερις υποδιαιρέσεις. Στη πρώτη απ' αυτές αναφέρονται και σχολιάζονται οι μαρτυρίες των κατοίκων της πόλης της Κερύνειας και των κοντινών χωριών. Στη δεύτερη υποδιάρθρωση εξιστορείται μέσα από τις μαρτυρίες των επηρεαζομένων η κατάληψη της Λαπήθου και του Καραβά. Στην τρίτη υποδιάρθρωση περιγράφεται η κατάληψη των υπολοίπων χωριών στο δυτικό μέρος της επαρχίας Κερύνειας μέσα από τις μαρτυρίες των εκτοπισμένων και στην τέταρτη υποδιάρθρωση η κατάληψη του ανατολικού τομέα της επαρχίας Κερύνειας, πάλι σύμφωνα με τις προφορικές αφηγήσεις των προσφύγων.

Επίσης στη σειρά «Πηγές και Μελέτες της Κυπριακής Ιστορίας» εντάσσεται και η έκδοση του δρος Κυπριανού Δ. Λούη «Επιχειρηματικότητα και Οικονομική Στρατηγική στην Κύπρο κατά το πρώτο μισό του 14ου αιώνα: Η Περίπτωση του Γεωργάκη Μαρκαντωνίδη». Στην έκδοση εξετάζονται οι οικονομικές λειτουργίες που επιτελούσε ο Γεωργάκης Μαρκαντωνίδης ως έμπορος και διοικητικός παράγοντας στην κυπριακή αγορά. Ο Μαρκαντωνίδης ήταν ο κοινωνικός τύπος του κεφαλαιούχου, ο οποίος συνδυάζει τα διοικητικά και τα οικονομικά πλεονεκτήματα της θέσης του, τις οικογενειακές καταβολές, τις πολιτικές προσβάσεις, καθώς και τις

Οι τέσσερις εκδόσεις του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών αναδεικνύουν την ιστορία και τον πολιτισμό της Κύπρου, μέσα από τα πορίσματα της κυπρολογικής έρευνας.

Το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών ιδρύθηκε το 1962 και έκτοτε συμβάλλει καταλυτικά στην κυπρολογική έρευνα, μέσω των εκδόσεων και των Αρχείων του.

επιχειρηματικές δραστηριότητές του, για να επιτύχει τους στόχους του. Σε όλη την Ανατολική Μεσόγειο. Στο βιβλίο εξετάζονται διεξοδικά οι πρακτικές που σχετίζονταν με την αγορά και την πληρωμή του εμπορεύματος. Η προαγορά αποτελεί ένα ζήτημα που δεν έχει διερευνηθεί επαρκώς και είναι συνυφασμένο με σχέσεις εξάρτησης και εκμετάλλευσης. Οι μηχανισμοί φοροείσπραξης, τους οποίους εγκαθίδρυσε ο Μαρκαντωνίδης, απέβλεπαν στην αύξηση του κέρδους από τον αγοραστή των φόρων. Ο ίδιος διέτελεσε επίσης εκμισθωτής εμπο-

ρευματικών τσιφλικιών, ιδιοκτητήν εργαστηρίου και αποθηκευτικού χώρου. Με την παρούσα μελέτη αναδεικνύεται ένα πολύπλοκο και πολυεπίπεδο πλέγμα σχέσεων, το οποίο αναπτύσσεται εμπλέκοντας την τοπική οθωμανική εξουσία, την κυπριακή εκκλησία, το «κοινό Κυπρίων», τους εμπόρους, τους «εργαστηριάρηδες», το υπηρετικό προσωπικό, τους τεχνίτες, τους τοπικούς εργάτες κ.ά. Το συγκεκριμένο πλέγμα σχέσεων προσδιορίζει τις οικονομικές σχέσεις της υπό εξέταση περιόδου στην Οθωμανοκρατούμενη Κύπρο των αρχών του 19ου αιώνα. Σε αυτό το πλαίσιο διαφάνηκε ότι προκειμένου να επιτύχανε μια εμπορική – ή και άλλη – επιχείρηση, η κατοχή διοικητικής σχέσης έμοιαζε αναγκαία.

Τρίτο βιβλίο στη σειρά «Πηγές και Μελέτες της Κυπριακής Ιστορίας» είναι η επανέκδοση μιας εκ των πρώτων εκδόσεων του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών, το «Οθωμανικά Έγγραφα της εν Κύπρω Μονής Κύκκου» του Παύλου Χιδίρογλου, που κυκλοφόρησε το 1973. Το βιβλίο αποτελείται

από συλλογή οθωμανικών φερμανιών, τα οποία προέρχονται από το Αρχείο της Ιεράς Μονής Κύκκου. Η αρχική έκδοση εντάχθηκε στο πλαίσιο ιστορικής και φιλολογικής έρευνας των οθωμανικών πηγών της ελληνικής Ιστορίας. Στο κύριο μέρος του βιβλίου δημοσιεύονται συνολικά 34 φερμάνια, πρώτα στην τουρκική της οθωμανικής εποχής, η οποία χρησιμοποιούσε την αραβική γραφή, και μετά σε πλήρη ελληνική μετάφραση. Σχεδόν όλα τα φερμάνια χρονολογούνται στο δεύτερο μισό του δέκατου ογδόου και στο πρώτο μισό του δέκατου ενάτου αιώνα. Οι θεματικές τους είναι κυρίως οικονομικές, πολλές φορές με σκοπό την αποτροπή παράνομων παρεμβάσεων στις οικονομικές υποθέσεις και στα περιουσιακά στοιχεία της Μονής Κύκκου από μουσουλμάνους αξιωματούχους της Κύπρου.

Στη σειρά «Συναγωγή Μελετών» περιλαμβάνεται η εργασία του δρος Κυπριανού Δ. Λούη «Αρχαιακά και Ιστορικά Ανάλεκτα Προφορικής Παράδοσης και Νεότερης Ιστορί-

ας της Κύπρου». Ο τόμος περιέχει επτά μελέτες, οι οποίες διαχωρίζονται σε δύο θεματικές ενότητες. Στην πρώτη ενότητα, με θεματολογία το Αρχείο Προφορικής Παράδοσης του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών, αναδημοσιεύονται τρία άρθρα στα οποία καταγράφεται και αναλύεται η συγκρότηση αυτού του αρχείου από το έτος 2008 και μετά. Στο πρώτο άρθρο δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη συγκρότηση και λειτουργία αυτού του επιστημονικού αρχείου, όχι απλώς ως υποδομής υποστήριξης επιστημονικών εργασιών αλλά και ως μέσου διάσωσης των μαρτυριών των φορέων της προφορικής παράδοσης, οι οποίες έσβηναν λόγω του θανάτου τους με το πέρασμα του χρόνου. Η αλλοίωση του δημογραφικού χαρακτήρα της Κύπρου, η τεχνολογική και τουριστική ανάπτυξη και η ένταξη της Κύπρου σε ένα παγκόσμιο οικονομικό και επικοινωνιακό σύστημα, με αποτέλεσμα τη σταδιακή αλλοίωση του παραδοσιακού πολιτισμού και την εξάλειψη του κυπριακού γλωσσικού ιδιώματος, αναφέρονται ως πρόσθετοι λόγοι για τη συγκρότηση και ανάπτυξη αυτού του αρχείου. Στη δεύτερη θεματική ενότητα του παρόντος τόμου αναδημοσιεύονται τέσσερα άρθρα με θεματική την κοινωνική, πολιτική και οικονομική κατάσταση στην Κύπρο κατά την εποχή της όψιμης οθωμανικής κυριαρχίας.

● **Πληροφορίες:** Το πωλητήριο του ΚΕΕ, οδός Γλάδστωνος 6, Λευκωσία, είναι ανοικτό κάθε Δευτέρα και Πέμπτη, 8:30-14:30. Για παραγγελίες και πληροφορίες 22 456320 και treccini@moec.gov.cy.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 19:00

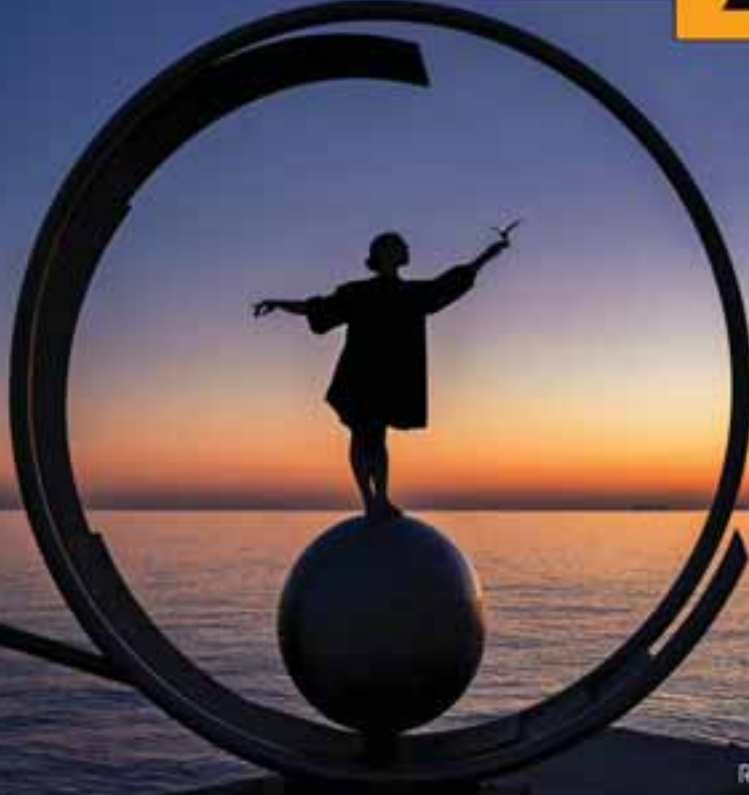
Μπες στην πιο συναρπαστική καταδίωξη γνώσεων και κέρδισε μέχρι και €10,000 καθημερινά! Τηλέφωνο συμμετοχής: 99059905

Για τον άνθρωπο και τον γοργισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

Romas Katsionis

Επιτυχημένο βάπτισμα του πυρός

Η πρώτη ταινία μεγάλου μήκους
της σκηνοθέτριας Ζακλίν Λέντζου

Σελήνη, 66 Ερωτήσεις ★★★
ΔΡΑΜΑ (2021)
Σκηνοθεσία: Ζακλίν Λέντζου
Ερμηνείες: Σοφία Κόκκαλη, Λάζαρος Γεωργακόπουλος, Νικίτας Τσακίρογλου

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ένα από τα μεγαλύτερα ανερχόμενα ταλέντα του ελληνικού σινεμά, η Ζακλίν Λέντζου, παρουσιάζει την πρώτη μεγάλου μήκους ταινία της, η οποία έχει ήδη κάνει πρεμιέρα με επιτυχία και σε αρκετά φεστιβάλ του εξωτερικού. Πρωταγωνίστρια εδώ είναι η Σοφία Κόκκαλη, στον ρόλο της Αρτέμιδος, μιας νεαρής κοπέλας η οποία επιστρέφει στην Αθήνα προκειμένου να φροντίσει τον πατέρα της που αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα υγείας. Από χρόνια αποξενωμένοι, οι δυο τους θα πρέπει να βρουν κώδικα επικοινωνίας και να συμβιώσουν, ενώ στην πορεία η Αρτεμής κάνει και μια ανακάλυψη, η οποία θα τη βοηθήσει να κατανοήσει περισσότερα σχετικά με το παρελθόν του πατέρα της.

Μπορεί να μην έχει μεγάλη κινηματογραφική εμπειρία, ωστόσο η Λέντζου διαθέτει την πολύ σημαντική ικανότητα να δημιουργεί (μικρό)κοσμούς μέσα στους οποίους βυθίζει τον θεατή. Κάτι τέτοιο κάνει και εδώ, με την ηρωίδα της να προσγειώνεται σε μια βίλα των ατικών προαστίων, βγαλμένη κατευθείαν από τη δεκαετία του 1990, με τις χαρακτηριστικές τζαμαρίες, την πισίνα και το σκούρο ξύλινο μπαρ. Ουσιαστικά μόνι της μέσα σε αυτό το ξεχασμένο από τον χρόνο περιβάλλον, η Αρτεμής καλείται να γνωρίσει από την αρχή έναν άνθρωπο που προτιμά να αποκαλεί με το μικρό του, αντί να τον πει «μπαμπά».

Η Σοφία Κόκκαλη και ακόμα περισσότερο ο Λάζαρος Γεωργακόπουλος, είναι εξαιρετικοί στους ρόλους τους, παρουσιάζοντας μια σχέση που ξεκινάει από το βαθύ τραύμα για να εξελιχθεί σε κάτι νέο και λυτρωτικό, μέσα από δύσκολες συνθήκες. Η Λέντζου από την πλευρά της κινηματογραφεί τους χαρακτήρες από πολύ κοντά, με ένταση, η οποία αναπληρώνει –ή ίσως υποκαθιστά– την σχεδόν πλήρη απουσία μουσικής στην ταινία. Η τελευταία διαθέτει και κάποιες πιο ανάλαφρες στιγμές, ωστόσο βασικά κυριαρχείται από

Παρά το χαμηλό μπάτζετ και κάποια έλλειψη ρυθμού, η Λέντζου τα καταφέρνει καλά στο ντεμπούτο της, παίρνοντας τα μέγιστα από τους ηθοποιούς, οι οποίοι τη βοηθούν με το ταλέντο τους.

το κατά κανόνα σιωπηλό δράμα των πρωταγωνιστών.

Κάπου εκεί θα έρθει και το κρυμμένο μυστικό από το παρελθόν για να μας οδηγήσει σε μια τελευταία υπέροχη σεκάνς στο εστιατόριο. Γενικώς η Ζακλίν Λέντζου, παρά το χαμηλό μπάτζετ και κάποια έλλειψη ρυθμού, τα καταφέρνει καλά στο ντεμπούτο της, έχοντας ωραίες ιδέες, όπως για παράδειγμα τα «οικογενειακά» βίντεο που παρεμβάλλονται στην αφήγηση, και κυρίως καταφέροντας να πάρει τα μέγιστα από τους ηθοποιούς, οι οποίοι ολοφάνερα τη βοηθούν με το ταλέντο και την αφοσίωσή τους στην ταινία.

Η Σοφία Κόκκαλη και ακόμη περισσότερο ο Λάζαρος Γεωργακόπουλος είναι εξαιρετικοί στους ρόλους κόρης - πατέρα, παρουσιάζοντας μια σχέση που ξεκινάει από το βαθύ τραύμα για να εξελιχθεί σε κάτι νέο και λυτρωτικό, μέσα από δύσκολες συνθήκες.

HOME CINEMA

Ενας αμφιλεγόμενος θρύλος της ραπ αποκαλύπτεται

Επάνω, το ντοκιμαντέρ του Netflix «Jeen-yuhs: A Kanye Trilogy» παρακολουθεί τη διαδρομή του ράπερ Κάνιε Γουέστ από τα '90s έως σήμερα. Κάτω, σκηνή από την ταινία «Ο άγγελος», που είναι διαθέσιμη στο Ertflix.

Jeen-yuhs: A Kanye Trilogy
ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ (2022)
Σκηνοθεσία: Coodi
Εμφρανίζονται: Κάνιε Γουέστ, Jay-Z, Coodi

Ενας από τους πιο επιτυχημένους αλλά και αμφιλεγόμενους χιπ-χοπ καλλιτέχνες στον κόσμο βιογραφείται στη νέα μίνι σειρά ντοκιμαντέρ του Netflix. Ο Κάνιε Γουέστ –ή Ye, σύμφωνα με την πιο πρόσφατη εκδοχή του ονόματός του– είναι εδώ ο πρωταγωνιστής, με τα τρία 90λεπτα επεισόδια που κυκλοφορούν εβδομαδιαίως να ξεκινούν από τα πρώτα βήματα της καριέρας του έως την εκτόξευση στην κορυφή της ραπ σκηνής. Όλος αυτός ο πλούτος ορίτζιναλ υλικού δεν προήλθε τυχαία. Ο σκηνοθέτης, παραγωγός και φίλος του Γουέστ, Coodi, έχοντας ίσως ένα... προαίσθημα, είχε βαλθεί να ακολουθεί με μια κάμερα τον νεαρό από το Σικάγο, με αποτέλεσμα να καταγράψει χιλιάδες ώρες, από τα μικρά και καθημερινά μέχρι τις πιο μεγάλες στιγμές της καριέρας του.

Ξεκινώντας ως παραγωγός πα-

σάριων μπιτ, που στη συνέχεια πουλούσε σε κανονικούς ράπερ, ο Κάνιε χρειάστηκε να παλέψει αρκετά προκειμένου να γίνει αποδεκτός με τις δικές του ρίμες στην ανταγωνιστική σκηνή της Νέας Υόρκης.

Στο πρώτο επεισόδιο της σειράς τον βλέπουμε στα τέλη της δεκαετίας του 1990, με φαρδιά ρούχα και σιδεράκια στα δόντια, να ετοιμάζεται να υπογράψει το πρώτο του συμβόλαιο· η φιλοδοξία ωστόσο και η ατσάλινη αυτοπεποίθηση φαίνονται από τότε καθαρά στα μάτια του, ενώ η συνεργασία με τον «βασιλιά» Jay-Z θα αποδειχθεί καταλυτική στο ξεκίνημά του. Ανεξάρτητα εάν σε κάποιον αρέσει ο Κάνιε Γουέστ ως καλλιτέχνης –πόσο μάλλον ως άνθρωπος– η αξία του ντοκιμαντέρ έγκειται και σε όσα βλέπουμε να τον περιτριγυρίζουν: θρυλικές αλλά και άγνωστες μορφές του χιπ-χοπ, μάντζερ, φαν και στελέχη της βιομηχανίας περνούν από την οθόνη, σε μια εποχή που το συγκεκριμένο μουσικό είδος και τα παρακάδια του γίνονται τα δημοφιλέστερα στον πλανήτη.

Ο άγγελος ★★★
ΔΡΑΜΑ (2018)
Σκηνοθεσία: Λουίς Ορτέγκα
Ερμηνείες: Λορέντσο Φέρο, Σεσίλια Ροθ, Τάιο Νταρίν

Από την πλατφόρμα του Ertflix επιλέγουμε ένα γοντευτικό φιλμ του Αργεντινίου Λουίς Ορτέγκα, ο οποίος έχει για παραγωγή του τον Πέδρο Αλμοδόβαρ, αργονόμους την παλαβή βιογραφία ενός από τους πιο στυγνούς εγκληματίες στην ιστορία της χώρας του. Ο 20χρονος Κάρλος (Λορέντσο Φέρο) είναι ένας πανέμορφος νεαρός, υπεράνω πάσης υποψίας, κάτι που τον βοηθά στα παράνομα... κόμπι του. Η διαταραγμένη προσωπικότητά του, ωστόσο, δεν θα αργήσει να βγει στην επιφάνεια, με τις μικροκλοπές και τις ληστείες να γίνονται εν ψυχρώ δολοφονίες. Ο Ορτέγκα μεταφέρει αυτή την παράδοση όσο και τρομακτική ιστορία μέσα από ζωρόχρωμες εικόνες –παρπέμπουν κατευθείαν στον Αλμοδόβαρ– και γενικώς ένα ανάλαφρο στυλ, που μάλλον της στερεί κάπως σε δραματικό βάθος, αλλά την καθιστά ανά στιγμές έντονα απολαυστική.

PIK1 THΛ.: 22862000	PIK2 THΛ.: 22862000	ALPHA THΛ.: 2212400	ANT1 THΛ.: 2220200	OMEGA THΛ.: 2247777	ΣΙΓΜΑ THΛ.: 22580100	CAPITAL THΛ.: 25577577	MOVIES BEST
 21.30 Παραδοσιακή βραδιά 07.30 Θεία Λειτουργία 10.30 Σπίτι στη φύση - (Ε) 11.00 Περιβαλλοντική εκπομπή. Κοίτα με στα μάτια, III Εκπομπή για τα ζώα. 11.30 Χρυσές συνταγές Με τη Μαρίλεια Ιωαννίδου. 12.00 Brand News 14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 14.30 Αμυνόσθαι περί πάτρης Ενημερωτική εκπομπή. 15.00 Μουσικό ραντεβού - (Ε) 15.30 Προσωπογραφίες Ντοκιμαντέρ. 16.30 Χρονογράφημα, IV Ντοκιμαντέρ. 17.00 Εκείνη & εκείνοι Ψυχαγωγική εκπομπή. 17.50 Πολιτιστικό ημερολόγιο 18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική) 18.20 Τα καλύτερά μας χρόνια Σειρά εποχής. 19.20 Ειρήνη Πάσι Κωμωδία εποχής. 20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 21.00 Αθλητική Κυριακή Αθλητική εκπομπή. 21.30 Παραδοσιακή βραδιά Ψυχαγωγική εκπομπή με την Άντρη Καραντώνη. 23.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 23.05 About hope Αισθηματική κωμωδία, με τους Κλερ Μπέριμχαμ, Λαρον Γκρόμπεν, κ.ά. 00.45 Προσωπογραφίες - (Ε) 01.30 Εκείνη & εκείνοι - (Ε) 02.30 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)	 21.05 Book Club 07.30 Και τι καλά - (Ε) 08.00 Παιδική ζώνη α. Ο μικρός Χνουδωτός β. Μπόμπι και Μπιλ γ. Το Θαυμαστό ταξίδι του Νίλς Χόλγκερσον δ. Σπίριτ το άγριο άλογο ε. Γκάρφιλντ στ. Mini Pet Pals ζ. Τα στρουμψάκια 11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε) Κωμικό πρόγραμμα. 11.30 Παιδική ζώνη 16.00 Μανώλης και Κατίνα - (Ε) Κωμική σειρά. 16.25 Ιστορίες του χωρκού - (Ε) Κωμική σειρά. 16.50 Μαζί / Birlikte, II - (Ε) 17.00 Κοίτα με στα μάτια Baywatch - (Ε) 17.45 Μαζί / Birlikte, II - (Ε) 18.30 Δικονοτική εκπομπή. Σε προσκυνών γλώσσα Ενημερωτική εκπομπή. 19.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική) 19.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική) 20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική) 21.05 Book Club Κομεντί, με τους Νταϊάν Κίτον, Τζέιν Φόντα, κ.ά. 22.45 The Nineties - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ. Επεισόδιο 5ο. 23.30 Μια & εκείνοι - (Ε) Μια αλλιώτικη, σε βάθος 00.20 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε) 00.40 Brand News - (Ε) 02.40 Μαζί / Birlikte, II - (Ε)	 21.00 Η γη της Ελιάς 06.00 60' Ελλάδα - (Ε) Οδοιπορικό. 07.00 Roomies 08.00 My Greece Γαστρονομικό οδοιπορικό με τη Δέσποινα Βανδή. 08.45 24 ώρες - (Ε) Ντοκιμαντέρ. 09.50 Σ/Κ με τον Μάνεση Ενημερωτική εκπομπή με τον Νίκο Μάνεση. 13.00 Το σόι σου - (Ε) Κωμική σειρά. 13.50 Οικογενειακές ιστορίες Κοινωνική σειρά. 14.50 Άσε μας ρε μαμά Κωμική σειρά, με τους Παναγιώτα Βλαντί, Ιεροκλή Μικονίδη, κ.ά. 15.40 The Λούης Night Show Σατιρική εκπομπή. 18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική) 18.10 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα, IX Κωμική σειρά. 18.45 ΤΕΤ-A-TET στον Alpha Ψυχαγωγική εκπομπή. 20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 21.00 Η γη της Ελιάς Κοινωνική σειρά, με τους Πασχάλη Τσαρούχα, Αντιγόνη Κουλουκάκου, κ.ά. 23.30 Συμπεθέροι απ' τα Τίρανα Κωμική σειρά. 00.30 ΤΕΤ-A-TET (Ε) 01.45 10η εντολή - (Ε) Αστυνομική σειρά. 03.15 Σ/Κ με τον Μάνεση - (Ε)	 21.15 Ελλάδα έχεις ταλέντο 06.30 Πλάκα μου κάνεις - (Ε) Κωμική σειρά. 08.00 Mamma Mia - (Ε) Κωμική σειρά. 08.30 Το έβδομο κλειδί - (Ε) Κωμική σειρά. 09.00 Δείξε μου το φίλο σου (Ε) Κωμική σειρά. 09.30 La Pasta Pomigliori - (Ε) 11.10 Πέτα τη φριτέζα - (Ε) Κωμική σειρά. 12.00 Υγεία πάνω απ' όλα Ενημερωτική εκπομπή. 12.50 Θα βρεις τον δσκαλό σου - (Ε) 14.30 Casa De Mikel, III - (Ε) Σατιρική εκπομπή. 16.00 Μελιάρτος - (Ε) Κυριακή σειρά εποχής. 16.50 Φρέντο Καπουτσίνο - (Ε) 17.40 ROUK ZOUK Special-(Ε) Τηλεπαιχνίδι, με τη Ζέτα Μακρυπούλια. 18.00 Τα νέα του ANT1 σε 10' 18.15 ROUK ZOUK Special-(Ε) (Συνέχεια) 19.20 Φρέντο Καπουτσίνο - (Ε) Κωμική σειρά. 20.15 Τα νέα του ANT1 21.15 Ελλάδα έχεις ταλέντο Talent show. 23.00 Η φόρμα Reality επιβίωσης. 01.10 Τρίχεις - (Ε) Κωμική σειρά. 02.00 Η εκδρομή - (Ε) 02.50 Έρωτας κλέφτης - (Ε) Αισθηματική σειρά.	 23.15 Ένα τραγούδι ακόμα 05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει Με τη Φαίη Μαυραγάνη. 09.50 OPEN Weekend Ψυχαγωγική εκπομπή. 13.00 Τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι. 15.15 Green Kitchen by Madame Ginger - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής, με τη Μαριλού Παντάκη. 16.15 Σ' αγαπάω μεν... αλλά Κωμική σειρά. 17.15 Επιπλοκουρμεδιές, II Εκπομπή μαγειρικής με τον Σταυρή Γεωργίου 18.00 OMEGA NEWS 18.15 MasterChef 2022 - (Ε) 20.10 OMEGA NEWS 21.15 Wrath of the titans Περιπέτεια φαντασίας, με τους Σαμ Γουόρθινγκτον, Λιām Νίσον, κ.ά. 23.15 Ένα τραγούδι ακόμα Ένα μουσικό ταλέντο συναντάει κάθε εβδομάδα ένα από τα μεγαλύτερα ονόματα της ελληνικής μουσικής. Ενορχηστρωτής ο συνθέτης, στικουργός και καθηγητής μουσικής Γιώργος Θεοφάνους. 01.00 TAXI Τηλεπαιχνίδι, με τον Διονύση Ατζάρη. 02.00 OPEN Weekend - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή. 05.00 Απλές κουβέντες - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή. 06.00 Εικόνες - (Ε)	 21.00 Survivor 06.30 Love It - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή. 07.30 Θεία Λειτουργία Απευθείας μετάδοση από τον Ιερό Ναό Αγίου Προκοπίου Μετόχιου Ιεράς Μονής Κύκκου. 09.50 Όρα για φαγητό - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής με την Αργυρία Μπαρμπαρίου. 10.00 Βουράτε γειτόνοι - (Ε) Κωμική σειρά. 10.40 Dot, V Ψυχαγωγική εκπομπή, με τη Νάντια Μπουλέ και τον Μίνα Θεοκάρη. 11.40 Χωρίς περιστροφές - (Ε) Ενημερωτική εκπομπή, με τον Γιάννη Καρεκλά. 13.30 Βουράτε γειτόνοι - (Ε) Κωμική σειρά. 14.50 Μόλις χθες - (Ε) Δραματική σειρά. 16.20 Οι θαλασσόλυκοι Ταξιδιωτική εκπομπή. 17.00 Όλα Γκουντ Ψυχαγωγική εκπομπή. 18.00 Γεγονότα σε συντομία 18.10 Όλα Γκουντ (Συνέχεια) 19.10 Η πεθερά Κωμική σειρά. 20.00 Τομές στα γεγονότα 21.00 Survivor Παιχνίδι επιβίωσης, με τον Γιώργο Λιανό. 00.30 Γεγονότα σε τίτλους 00.40 Happy Traveller - (Ε) 01.30 Όλα Γκουντ - (Ε)	07.40 Τηλεαγορά 08.00 Ο μεγάλος έρωτα 09.35 Τριδιάστατοι πράκτορες 11.15 Τηλεαγορά 12.00 Made in Cyprus - (Ε) 13.00 Ο κύριος Πτέρωχος 14.30 Τηλεαγορά 15.15 Κολωνάκι διαγωγή μηδέν 19.10 Ήρθε ο έρωτας στην πόλη 21.00 Ξένη ταινία 23.00 Ο χαμένος θησαυρός	 23.00 Theeb 07.15 Elyse 09.00 The Royal Tenenbaums 11.00 Hearts Of Winter 12.35 An Acceptable Loss 14.30 Gli Anni Più Belli (The Best Years) 17.00 The Preacher's Wife 19.15 Anti-Life 21.00 Running For Grace 23.00 Theeb 00.45 Death Of A Cheerleader 02.15 Killers Anonymous 04.00 Cut Bank
EXTRA THΛ.: 25715111							GREEK CINEMA
10.20 Κορίτσια ο Μάρκουλης 12.30 Ελιές Θρούμπες 13.00 Έξιπνες αγορές 14.00 Ασπένια φεγγάρια 15.35 Έξιπνες αγορές 16.05 Κινημ/φικές επιτυχίες 16.10 Έξιπνες αγορές 16.40 Δελτίο Ειδήσεων 17.15 Αόρατος φακός 18.05 Ελληνική ταινία 19.45 EXTRA News 20.20 Ελληνική ταινία 22.00 Η προδοσία 23.45 Ξένη ταινία							 23.15 Τζένη Τζένη 07.25 Τον παλιό εκείνο καιρό 08.35 Υπαστυνόμος Θανάσης 10.20 Καρδιές στην καταγίδα 11.45 Τα κίτρινα γάντια 13.15 Η Αθήνα τη νύχτα 14.35 Ο τσαρλατάνος 16.10 Ορατότης μηδέν 18.10 Λολίτες της Αθήνας 20.00 Ο φίλος μου, ο Λευτεράκης 21.40 Μερικοί το προτιμούν κρύο 23.15 Τζένη Τζένη 01.00 Η αμαζόνα του ταίρκου 02.35 Η Αθήνα τη νύχτα

Στην έκθεση «The world of Stonehenge» εκτίθενται αντικείμενα από όλη τη σημερινή Ευρώπη, που αποτυπώνουν τον πολιτισμό της λίθινης εποχής, μεταξύ αυτών ταφικά σύμβολα, ήλιο χαραγμένοι σε πέτρα, τσεκούρια και βέλη, δοχεία στάχτης.

Το Στόουνχεντζ και οι Έλληνες

Η έκθεση του Βρετανικού Μουσείου για το μνημείο της νεολιθικής εποχής ενθαρρύνει τη συζήτηση γύρω από την κατασκευή του

Του ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Με την έκθεση «The world of Stonehenge», το Βρετανικό Μουσείο πηγαίνει πίσω 2.000 χρόνια πριν από την κατασκευή του Παρθενώνα, στην περίοδο που κατασκευάστηκε το Στόουνχεντζ, το αιγυπτιακό μνημείο της νεολιθικής εποχής. Τι θα πούμε όμως αν αποδειχθεί ότι ακόμα και το Στόουνχεντζ είναι χτισμένο από Έλληνες; Κάτι που φυσικά δεν μπορεί να αποδειχθεί, αφού εκείνη την εποχή δεν υπήρχε η γραφή στον τόπο που πολύ αργότερα (3.000 χρόνια αργότερα...) ονομάστηκε Αγγλία από ένα ακόμα μεταναστευτικό κύμα, εκείνο των Αγγλων, οι οποίοι ήταν γερμανικό φύλο, που έφτασε στο νησί από τις βόρειες ακτές της Ευρώπης όταν έφυγαν οι Ρωμαίοι μετά το 400 μ.Χ. Οι άνθρωποι που ήταν εκεί όταν εγκατέλειψαν το νησί οι Ρωμαίοι ήταν Κέλτες, που και αυτοί είχαν μεταναστεύσει από την Ευρώπη πριν από πάνω από 2.000 χρόνια. Όμως, σχεδόν 4.000 χρόνια π.Χ. έφτασαν στο νησί αρκετοί άνθρωποι από το Αιγαίο και την περιοχή που σήμερα είναι η Τουρκία, δηλαδή από τη Μικρά Ασία και φυσικά τότε δεν υπήρχε ίχνος Τούρκων στην περιοχή αυτή. Πρόκειται, μάλλον, για ένα ελληνικό φύλο (το «μάλλον» οφείλεται στο ότι δεν έχουμε γραπτές πηγές) που κουβάλησε μαζί του κάμποση γνώση. Ή μήπως όλα αυτά ακούγονται «εθνικιστικά»; Θα επανέλθουμε παρακάτω με απαντήσεις.

Το αντικείμενο

Η έκθεση του Βρετανικού Μουσείου που εγκαινιάστηκε στις 17 Φεβρουαρίου και θα διαρκέσει έως τις 17 Ιουλίου έχει θεωρηθεί σπουδαία από όλους σχεδόν τους ειδήμονες, χωρίς ωστόσο να αναφέρει τίποτα για την ελληνική ή έστω τη μικρασιατική πτυχή του Στόουνχεντζ. Και πράγματι είναι σπουδαία η έκθεση αφού —προσέξτε!— δεν πρόκειται για έκθεση επικεντρωμένη μόνο στο μνημείο κοντά στο Γουίλτσαϊρ της Νότιας Αγγλίας (που πάντως είναι μικρότερο και λιγότερο επιβλητικό από όσο το φαντάζεται κανείς όταν δεν το έχει επισκεφθεί). Η έκθεση αναφέρεται στον κόσμο μέσα στον οποίο δημιουργήθηκε το Στόουνχεντζ και αφορά όλη την Ευρώπη. Εκτίθενται αντικείμενα από όλη τη σημερινή Ευρώπη, που αποτυπώνουν τον πολιτισμό της λίθινης εποχής, έναν αναπτυσσόμενο πολιτισμό γύρω από το κυνήγι, αλλά και την καλλιέργεια της γης — και φυσικά τον πόλεμο.

Ταφικά σύμβολα, ήλιο χαραγμένοι σε πέτρα, τσεκούρια και βέλη, δοχεία στάχτης. Φυσικά δεν λείπουν οι αναφορές στο ίδιο το Στόουνχεντζ, με την επεξήγηση ότι πρόκειται για το πιο διάσημο ενός τύπου μνημείου, του κύκλου με λίθους ή ξύλα, που έχει ανακα-

λυφθεί σε πολλά σημεία στην Αγγλία και την Ευρώπη. Πάνω από 1.500 κύκλοι έχουν εντοπιστεί σε όλη την Ευρώπη, όλοι σε διαφορετικά στάδια διατήρησης, οι περισσότεροι απλώς ως ίχνη.

Είναι περίπου γενικά αποδεκτό ότι όλοι αυτοί οι κύκλοι είχαν κατασκευαστεί για να αποτυπώσουν την εναλλαγή των εποχών, με την ακρίβεια που ήταν απαραίτητη ώστε να υποστηρίξουν τον προγραμματισμό στις γεωργικές δραστηριότητες. Διότι ανεξάρτητα από τις καιρικές συνθήκες, που μπορεί να διαφέρουν από έτος σε έτος, η θέση του ήλιου στον ορίζοντα συνδέεται με την εναλλαγή των εποχών, που είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις σωστές αποφάσεις για τη σπορά και τη σοδεία. Κατ' επέκταση η γνώση

Το μνημείο χτίστηκε περίπου την ίδια περίοδο με την κατασκευή της μεγάλης πυραμίδας στην Αίγυπτο, ενώ μεγαλιθικά μνημεία της ίδιας εποχής έχουν ανακαλυφθεί και στην Ελλάδα.

αυτή, καθώς συγκέντρωνε τεράστια ισχύ, απέκτησε πολιτικό και θρησκευτικό περιεχόμενο και γι' αυτό ο κόσμος του Στόουνχεντζ είχε επίκεντρο τους κύκλους αυτούς, που πέρα από «ηλιακά ρολόγια» έγιναν τόποι λατρείας του Ηλίου και ενδεχομένως άλλων στοιχείων της φύσης που απέκτησαν το νοητικό σχήμα θεότητας. Εγιναν παράλληλα σημεία συνάντησης της κοινότητας, τελετών ιεραρχίας και εξουσίας, απόδοσης σεβασμού στην ανώτερη οντότητα και κατ' επέκταση διοχέτευση της «ευλογίας» στους ισχυρούς της κοινότητας για την ανανέωση της συμβολικής τους νομιμοποίησης.

Αρχοντες, στρατηγοί και ιερείς ήταν τα ίδια πρόσωπα σε μια Αγγλία και Ευρώπη όπου περνούσε από την εποχή των νομαδικών φυλών του κυνηγιού στις σταθερές κοινότητες της εποχής της καλλιέργειας της γης, κάτι που οδήγησε ασφαλώς στην έξαρση των πολέμων και την εγκαθίδρυση τους ως κεντρικό σημείο της κοινωνικής εμπειρίας. Από τότε που οι άνθρωποι έπρεπε να εγκατασταθούν σε συγκεκριμένους τόπους για να καλλιεργήσουν τη γη διαμορφώθηκαν οι συνθήκες για ανταγωνισμούς και διεκδικήσεις, συνεχείς πολέμους, που για πολλούς συνέβαλαν στην περαιτέρω εξέλιξη της καινοτομίας, τις εφευρετικότητες, της νομοσύνης και πολύ αργότερα των επιστημών, που ακόμα και σήμερα εξακολουθούν να δικαιώνουν τον Ηράκλει-

Ο όρος henge «εφευρέθηκε» τη δεκαετία του '30 και αφορά κυκλικές κατασκευές, κυρίως με χώμα ή χαντάκια – το Στόουνχεντζ (Stonehenge) είναι απλώς ένα henge με μεγάλους λίθους.

το, αφού βελτιώνονται μέσα από τις επενδύσεις στα όπλα, στους εξοπλισμούς, στον πόλεμο. Το μυαλό δουλεύει πιο καλά όταν πρέπει να πολεμήσεις...

Φυσικά όλα αυτά είναι προσεγγίσεις, αφού δεν υπήρχε γραφή στην Αγγλία εκείνης της εποχής και πολύ περισσότερο δεν υπάρχει γραπτή εξήγηση για την κατασκευή και τη χρήση κύκλων, των henges. Ο όρος henge «εφευρέθηκε» πριν από λιγότερο από 100 χρόνια, τη δεκαετία του '30, από τον επιμελητή του Βρετανικού Μουσείου Τόμας Κέντρικ και αφορά αυτό ακριβώς, κυκλικές κατασκευές κυρίως με χώμα ή χαντάκια — και το Στόουνχεντζ (Stonehenge) είναι απλώς

ένα henge με μεγάλους λίθους. Στην έκθεση του μουσείου έχει μεταφερθεί αυτούσιο το Σίχεντζ (Seahenge), ένας κύκλος της νεολιθικής εποχής από ξύλινους πασσάλους που βρέθηκε το 1998 άριστα διατηρημένος μέσα στο νερό, κοντά στο Νόρφολκ στην Ανατολική Αγγλία. Εκείνο που θέλουμε να πούμε είναι ότι δεν γνωρίζουμε πώς αποκαλούσαν το Στόουνχεντζ οι άνθρωποι που το έχτισαν και το χρησιμοποιούσαν, αφού το όνομα αυτό είναι πρόσφατη «εφεύρεση». Όπως επίσης δεν γνωρίζουμε με ακρίβεια τις φάσεις εξέλιξης του μνημείου, αφού όπως φαίνεται το μνημείο που γνωρίζουμε σήμερα είναι το αποτέλεσμα μιας μακράς μετε-

ξέλιξης μνημείων που ορθώνονταν στον ίδιο χώρο για σχεδόν 1.500 χρόνια.

Μια ενδιαφέρουσα όψη του μυστηριώδους μνημείου είναι ότι χτίστηκε περίπου την ίδια περίοδο με την κατασκευή της μεγάλης πυραμίδας και της Σφίγγας στην Αίγυπτο, ενώ μεγαλιθικά μνημεία της ίδιας εποχής (ή ίχνη τους) έχουν ανακαλυφθεί σε πολλές χώρες και ασφαλώς στην Ελλάδα, στη Μάνη, αλλά και αλλού.

Μιλάμε για μια εποχή περίπου 1.000 χρόνια πριν από τις Μυκήνες και την ακμή του Μινωικού Πολιτισμού, όπου ένα πέπλο μυστηρίου σκεπάζει ολόκληρη τη σημερινή Ευρώπη. Αρχικές προσεγγίσεις ότι επρόκειτο για μια πρωτόγονη εποχή αμφισβητούνται έντονα από τη νεότερη έρευνα και δεν μπορούμε

Ερευνα απέδειξε ότι η πρώτη σημαντική μετανάστευση που έγινε στο νησί και συνδέεται με το Στόουνχεντζ προήλθε από τη Μικρά Ασία και το Αιγαίο της ακμής της Κέρου.

παρά να θυμηθούμε τις έρευνες του αρχαιολόγου καθηγητή του Κέμπριτζ, Κόλιν Ρένφριου και του Μάικλ Μπόιντ στην Κέρο, από τις οποίες προκύπτει ότι ένας αναπτυσσόμενος τεχνικά και εμπειρικά πολιτισμός κάλυπτε τις νησιωτικές και ηπειρωτικές ακτές του Αιγαίου πάνω από 1.000-2.000 χρόνια πριν από τις Μυκήνες.

Ο Μάικλ Μπόιντ έχει αποτυπώσει αυτές τις συνδέσεις στο βιβλίο του «From Stonehenge to Mycenae» που εκδόθηκε το 2019, ενώ από τη δουλειά του στην Κέρο, πάντοτε σε συνεργασία με τον Κόλιν Ρένφριου που ερευνά την περιοχή πάνω από πέντε δεκαετίες, προκύπτει μια εικόνα ενός ευρωπαϊκού πολιτισμού με διαρκείς ανταλλαγές ανάμεσα στα πιο απομακρυσμένα σημεία της ηπείρου.

Γενετική έρευνα

Στο πεδίο αυτό έρχεται να επιδράσει καταλυτικά η σύγχρονη γενετική έρευνα, όπου η μελέτη του DNA οστών ανθρώπων που έζησαν πολλές χιλιάδες χρόνια πριν από σήμερα μπορεί να προσδιορίσει την καταγωγή τους, αν είχαν ή όχι μεταναστεύσει από άλλες περιοχές. Καθώς το Στόουνχεντζ είναι επίσης ένα ταφικό μνημείο, αφού στην ευρύτερη περιοχή του πραγματοποιούνταν ταφές (και μάλιστα επιφανών, που μάλλον λόγω της κοινωνικής τους θέσης μεταφέρονταν από άλλες περιοχές για να ταφούν κοντά στο μνημείο της διαρκούς αναγέννησης του

ήλιου και της φύσης...), η έρευνα των τελευταίων ετών απέδειξε ότι η πρώτη σημαντική μετανάστευση που έγινε στο νησί και συνδέεται με το Στόουνχεντζ προήλθε από τη Μικρά Ασία και το Αιγαίο της εποχής της ακμής της Κέρου και των άλλων ελληνικών κέντρων του Αιγαίου.

Το 2019 δημοσιεύθηκε στο επιστημονικό περιοδικό Nature Ecology & Evolution αποτέλεσμα γενετικής έρευνας οστών ανθρώπων που έζησαν την περίοδο 8500-2500 π.Χ., στην οποία υποστηρίζεται ότι σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις η γνώση της γεωργίας έφτασε στο νησί που σήμερα αποκαλούμε Αγγλία από ένα σημαντικό μεταναστευτικό κύμα από την περιοχή του Αιγαίου και της Μικράς Ασίας. Τη μελέτη υπογράφουν ο Ιαν Μπαρνς του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας του Λονδίνου και ο Μαρκ Τόμας, από το University College London (UCL) και φυσικά έλαβε δημοσιότητα, αλλά δεν αποτελεί σήμερα κομμάτι της έκθεσης του Βρετανικού Μουσείου.

Προφανώς απαιτούνται αρκετά ακόμα χρόνια μελέτης για να συμπληρωθεί το παζλ της εικόνας του κόσμου όπως ήταν στα βάθη της προϊστορίας, ουσιαστικά για αρκετές χιλιετίες μετά τον Μεγάλο Κατακλυσμό, που σύμφωνα με γεωλογικές έρευνες συνέβη πριν από 12.000 χρόνια και μάλλον εξαφάνισε τον πολιτισμό που είχε αναπτυχθεί έως τότε, αν υποθέσουμε ότι είχε αναπτυχθεί πολιτισμός.

Πάντως, πριν από λιγότερο από 30 χρόνια ο Γερμανός αρχαιολόγος Κλάους Σμιθ από το Πανεπιστήμιο της Χαϊδελβέργης και Τούρκοι αρχαιολόγοι ανακάλυψαν το Γκιόμπεκλι Τεπέ στη Νοτιοανατολική Τουρκία, στα σύνορα με τη Συρία. Μέχρι σήμερα οι ανασκαφές έχουν πραγματοποιηθεί σε ένα μικρό μόνο μέρος μιας περιοχής όπου έχει ανακαλυφθεί ίσως το σπουδαιότερο μεγαλιθικό μνημείο που χρονολογείται ακόμα και 11.000 π.Χ. Ενδεχομένως υπάρχει μια νοητή γραμμή που συνδέει κάποιου είδους γνώση που διασώθηκε από τον Κατακλυσμό και περιλαμβάνει τη γεωργία και την αστρονομία και απλώθηκε στην Ευρώπη μιας «νέας εποχής», αλλά όλα αυτά είναι μια υπόθεση με την οποία πολλοί αρχαιολόγοι διαφωνούν και επιμένουν (και σωστά) ότι απαιτείται πολύ περισσότερη συστηματική έρευνα για να προχωρήσουμε σε στέρεα συμπεράσματα.

Ωστόσο, ο «κόσμος του Στόουνχεντζ» στο Βρετανικό Μουσείο επιτρέπει την περιπλάνηση της σκέψης, ενθαρρύνει περισσότερο διάβασμα και μπορεί να τροφοδοτήσει συζητήσεις με πολύ μεγαλύτερο ενδιαφέρον από εκείνες που εξαντλούνται στην πεζή επικαιρότητα.

must
06/03

ΜΕ ΤΗΝ ΣΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

THE BUTCHER & THE BARBER

ΚΥΠΡΙΕΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ